

Мирослав Лукић

ДЕЛА

ВЕЧИТИ ЧУДЕСНИ КОРЕНОВИ

Књ. 11

уредник
вечитих чудесних коренова
Александар Лукић

уредник овог издања
Димитрије Лукић

Посебна издања **ВЕЛИКЕ МАГАЗЕ**
Алманаха за живу традицију, књижевност и алхемију

Мирослав Лукић
**АНТОЛОГИЈА
ОПАЛОГ ЛИШЋА**

Ова публикација у целини или у деловима не сме се умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средством дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач, према одредбама Закона о ауторским правима.

Web site
W.W.W. ZAVETINE-PLUSULTRA. COM

E - mail
ZAVETINE@VERAT. NET

suz@sbb.co.yu

А

ИВО АНДРИЋ

ИЗ "РИЂЕ" СВЕСКЕ

СТЕПЕНИЦЕ

Чини ми се да међу наша прва детиња чуда и чуђења спадају и степенице. Приземне куће изгледале су ми увек као први и нижи степен људског грађења и становања, вештијег грађења и бољег становања које треба тек да дође. Као да ми је одувек било јасно да и најмање издизање равни на којој се крећемо значи ширење, богаћење нашег живота и отварање нових изгледа у њему, да су степенице нека врста још неразвијених и несавршених крила која дају нову димензију нашем људском простору и остварују удвостручавање наших могућности. Изгледало ми је да се све то постизава на привидно лак и тајанствен начин, да је све то само први степен нашег успона, а да се даљи ток тог смелог и пустоловног путовања увис не може ни наслутити, јер се може претворити у просто и слободно летење са недогледним циљем.

АМФИЛОХИЈЕ

Тали

Кад ме мајка под цклом роди
над Урвинама
у њих ми пови вид
њиховим неботиком
освјешта зјенице,
па куд год крочим
сретам тали
у сну и на јави;
у себи их носим
узносе ме
и кад их видим
и заборав кад их скрије.

Име им срећу значи
Морача им корјен залива
брда и узбрђа
преко њих

небо дотичу
мени га дарују
што бродим
водом и гором
и небоходим,
морачком сретнику
у првом земном крику
и у видуку Безграничног!
Име које срећу значи
Вјечним Срећењем зрачи...

1991.

SANTA MARIA DI TRASTEVERE

У средишту свијета
с оне стране Тибра
пинија гдје цвјета
гори од старина
неугасиво огњиште
вјере
Santa Maria Di Trastevere.

На њему
пламеном
Купине неопаливе
блиста лик
Пресвете Дјеве
свједочанство
Истине живе
То душе покољењима
пере
Santa Maria Di Trastevere

Дођох Ти, Дјево, и ја грјешан
у походе
у часу таме

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

светосавског рода мога
да милост за њега молим
не од онога
што земну моћ има
но од Тебе,
Родитељке чисте
Која Небеском цару
у јаслама постелу
стере
Santa Maria Di Trastevere.

Гробове светих Петра и Павла
цјеливајући молим
душе мученика римских
призивам
срцем ко мачем голим
да народ мој распети
и све људе
избави од мржње
свијета
и његове невјере
силом Твог Сина
Христа
Santa Maria Di Trastevere.

Рим, 1993.

РАДОМИР АНДРИЋ

Бунари Радоша Модричанина

Извор крај њега глог

Непознатих дубина глас
Из тамне шпиле одзвања
Као да опомиње нас
Снага вреднија а мања

Водо вечнија од уста
Која те поамно пију
Постајеш мисао густа

За чежњу нам извеснију

У сну анђела охолог
Руком жедника насликан
Живи извор крај њега глог

Расцветан већ мирише дан
У знаку сунца распуклог
У мраку нашем сагледан

Усудне лестве

Јава уз коју је
Хтео из потаја
Запаљена мишљу
Са земаљског краја

Лет рођењем зачет
Већ га окончава
Неко му се смеши
Осмех му је страва

Завезаних руку
У муњине нити
Написао писма

Не послао ником
За тренутак био
Миран макар ликом

Златна леска

До тамног ми чела
Умор фењер диже
Да се виде јасно
Да му буде ближе

Тајанствени пламен
Тињао у мени
Низ бунаре бежи
Јури сродне сени

На пропланку несна
Расте златна леска
Од чијег ће пружа

Пре последњег блеска
Бити исплетена
Џедникова кућа

**Приказано руком Радоша Модричанина
на бунару у селу Кобиљу**

Из Мурата и витеза
Бунарџија муњом веза

Шест векова од олова
Шест векова из долова

Шест векова с кућног крова
Шест векова из корова

Шест векова у буквару
Шест векова на бунару

Шест векова Мурат гине
И никако да погине

Ој Милоше несаницо
Спаљена перјаницо ој

Шест векова седми вуче
Још се муче још се муче

ЈОВИЦА АЋИН

ЈЕВРЕЈСКА ГРАМАТИКА

ЈЕВРЕЈСКА ГРАМАТИКА

Прелиставам примерак Спинозиног Компендијума јеврејске граматике. Нашао сам га у подрумској књижари, негде крај Луксембуршке баште. Стар је и изједен, како и приличи првом Спинозином делу. Громом сам погођен; запис тинтом на последњој страни опомиње ме на познату руку.

Записано је било : када савладаш језик на којем се у синагоги служи, можеш га се одрећи и бићеш ближи ономе што ваља спалити да би опстало. И не веруј у оно у што се верује. Иди пешице, и сам, када се не може удвоје.

С мојих подочњака капну сенка - када не можемо у пару, раздвојмо путеве, рече једно око. Разрок, позната рука ми је нестајала у рачви погледа. Записа у тој самоћи више није било, одлазио сам на две супротне стране укорак. Пут глагола , од именице, између јеврејских писмена, у ждрело, нечије ждрело, старо и изједено.

КАТЕГОРИЈА

Грку кога су звали Аристотел пало је у део да буде први коме ће приписати изум, неопипљив, изум сређивања речи и мисли. Требало је ипак чекати на сан једног бечког десетогодишњака, 1913. године, да бисмо Аристотелов изум живописним премештањем његовог имена учинили приступачнијим и разумљивијим простоме пуку.

Сањајући, дечак је прозвао категорија ту загонетну црту на телу кроз коју девојчице пишке. И у своме филозофском сну млади сневач је категорисао, не знајући да тиме истовремено сеже у непознату чежњу под којом се обрушава незаборавни почетак наше историје на све што је грчки Учитељ могао да појми усред свог изума.

Да ли онда основи метафизике можемо лепо рећи : звериња сестро, фраулеин Категоријо? Макар у сну?

ПРАШИНА

Прашина које те сврби по грудима
прашина коју ћемо облизивати
Прашина која се диже увис
носећи опушке и друге трагове

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Прашина прашна коју сви презираху
сем Леонарда
Да, Винчија, који се дивео
њеној скромној геометрији

ИЗ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ

Место библиотекара је место чудовишта
усред свитака и коментара. Окупнут
графитом,
пламеном прашином из света који гори,
свемогући човек из прикрајка нам завештава
дим са проклете стране,
архив у оку и сунчев чмар.
Колико у његовој свемоћи има разврата,
вели нам та стеница свргнута на маргине
док чита нечитљиво, види невидљиво,
ослушкује нечувено. И још нешто?
Мрмља ли из тишине или га ишијас ућуткује?

Непријатељ науке, изнутра разграђује,
споља зида.
Проштац од ивера. Редак по редак
поредак слова,

и пркосно, после отказа, покајнички бунтовно,
са инстиктом противника,
казује: мој ближњи!

НА ДРУГУ СТРАНУ

Између оловног пода и бакарне таванице узимам таблете и
обедујем с лешевима. Они расту и знам шта ће остати када дођу до ува
и грицну од тог најслађег залогја.

Сада је ноћ, потом ће дан. Зато је час да прекинеш са свим
оним што можеш.

Учини,
учини то.
Плати приликама
пропуштеним у друштву
с пацовима.
И више ниједну

не пропусти,
немој, не, не попусти
немој не учинити,
пун огња.

Пљуни на мастило
мало пепела,
поспи све што ниси чинио.
Или ћеш претрнути не прошав,
бити сам међу пролазницима.
Подбићеш пете без парњака
на другој страни.
Дуговао си им,
дуговаће ти
брзу смрт и брзи воз
из дана, из ноћи.

КАЛЕНДАРСКИ РЕЖИМ

Једном мајски дани
одлучише да се погосте
код јануарске браће
Посетише их
и не нађоше ниједног
Беху мртви и црни
дани претворени у ноћи

Једном столетни свеци
походише храстове
Нађоше шуму пусту
и стабла ископана
пријатеље код куће побијене

Једном ледници
славише тајни успех
у летњи час
Налише се подрумског чаја
и хладног зноја
Дадоше и мраку да једе
Једном ко ниједном

Сурова су стара слова
и јаву узнемирују хорови

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Преберимо књижнице
изабрано одложимо у бункере
приберимо се луди бежимо
штујмо не брљајмо

Режим режи режимо
из грла анђели су наши
псоглави
бјелодано је црноноћно
мрко и звонко

(ЕСЕЈ КАО ЗАПИСИ О ДРУГОМ СТАЊУ ПОЕЗИЈЕ)

Овде хоћу кратко да испишем само обресе смерова који се при прављењу једног целовитог календара морају узети у обзир. Изостављајући овакву потку, такав рад би се свео на просто ређање, дакле на нешто што је толико страна цветању као ружа од креп - папира правој ружи. Овде се мора ићи упоредо, потпуно се препустити, до поистовећења ритма дисања и ритма расцветавања. Али и ону народну : Цвет вене, а ветар веје.

У рано пролеће, тек што је где - где окопнио снег, по шумским пропланцима запажа се азурно тамноплав, мирисан цветић - љубичица (*Viola odorata L.*). Истовремено по ливадама зажути јагорчевина (*Primula officinalis L.*).

СОНЕТ О ЉУБИЧИЦИ ШУМСКОЈ

Случај је њено плодно тло
нечије ноге грешни урок
истањи снег - ножно гротло
ко уздах скрите пукотине широк

Плава земаљска топлота
у незнани цветић згомилана
празно место нежно омота
Још трепери зима размекшана

у корену горком у шаку извитом
а брзо врху мирисаво дими при том
Не допустимо да сећање залуд

неприметно споро ветри
прве речи покрет ковитла пелуд
да пену крајње већ изнедри

СОНЕТ О ЈАГОРЧЕВИНИ

Удел у оном одсутном
стрпљиво чекајућ неживу тежину
бескрајно блиско мутном
расцветава се мали страх у ведрину

Хоризонтално трагајућ до у истину
ненадокнадив дар смењује траженом
речи очајни загрљај за јагорчевину
и кида жарку цваст на путу подземном

Пад најудаљенијег звездишта, невидљиво
поднебље које стрпоштава се незнано
и роморно по површи земље цвета заводљиво

Укус смењује у себи место бездано
душу згушњаваш стабилко ретка
први уређени систему прапочетка

Свеопштем календару цветања највише би одговарао радни наслов
ДУША И ОБЛИЦИ. Он би био клатно које мери ритам годишњих
доба, и доба дана и доба ноћи.

Када је добро сунце, већ од марта расцвета се угледан петолатични
цвет "дана и ноћи", дивље мисли (*Viola tricolor L.*)

СОНЕТ О ДИВЉОЈ МИСЛИ

На ничијој земљи граница видљивог
жестока јутарња песма ишчекивања
сложна склопу чистог одрицања
Милуј ме пријатељу узидан у лепоту изгубљеног

Дуготрајним поимањем отврдли етар
на теби исправља свој облик
уморан дух постаје несрећи налик
расточен прецизним њихањем, ветар

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

односи с твојих латица злу коб
самоће, и она веје и свако тад је свој роб
Стаза где мисао дивљу мисао не достиже

Забрањен напор брдо немогућег уздиже
на падини његовој предај се сав
крвоток спокојне биљке угледав

БОСИЉАК

Колико је блиско посвећење
приликом пијења вина
од босиљка

Када нас летња поплава
облика који има његов
свети мирис
почне да једе изнутра
тада се упутимо на место
где нас нико неће пратити
јер он је плод божје утробе

За једну типологију цветова
Р. М. Рилке у свом предавању о Родену каже : "Читава скала сјена,
све горе од оних лако преплашених танких тама које каткада шмугну
око пупка мале античке фигурице и које смо познавали само из обрине
удубљених латица руже." Рука Морфејева, бога сна и сенки, када
додире кобно блага удубљења на длановима цветних листића ; зар
нема линију живота која као изувјан зрак брзо лута у круг у оном
мрклом, сеновитом делу цвета? Целом би се том феномену могао дати
математички израз. Јер површинско, немирно коло тих сјени разнолико
је у истом односу као и структура градње самог цвета. Једначина
промене површи везана је за сунчеву путању, рељеф извитих листића у
којима цветни сумрак проналази гнездо, и за неколико константи.
Решење за сваки поједини цвет те једначине дало би једну изванредно
тачну али и поетску (јер СЛУЧАЈНО је поетско у темељном смислу)
типологију цветних варијација. Можда је то за науку сувише
мукотрпно, али за бистар и досетљив начин такво изналажење дарује
раздраганост. То би се могло извести и уз помоћ росе, чија је суштина
друга али форма иста , јер она је правилност празнине сенке
материјализована на благом длану биљних и цветних листића.
Јула хитро, као чаролијом, појаве се ружичасти и бели цветови мака
(*Papaver somniferum* L.) и нестану.

БРАНКО АЛЕКСИЋ

ПЕСМЕ ЧОВЕКА ЛАКЕ СЕНКЕ

АВРАХАС

3. јуна 1966.

Круне дрвећа на големој долами планине - ш у м е ...! На гребенима, планине су буктиње овога дана. -

("Треба доћи у Толедо и у цркви св. Томе видјети El Grecovo "Узачашће", велику слику, сву ужарену у неком пламеном уздизању. Видјети портрет св. Бартоломеа чији жућкасти плашт наликује каменој планини у свитању најведријег дана".)

4. јун 1968.

А ипак - промолим главу кроз прозор : свежина и звезде! О, тако бих радо протрљао главу о њихову свиљу или се просанкао њиховим центрипеталним и центрифугалним нервним влакнима : звездано иње ; то ми је добро.

Ипак, учити, учити до касно у ноћ : тако у њу ући, и поред огромне светлости собе, да : "огромност сјаја", Море. А недавно сам говорио ноћ није црна ; она права, пунокрвна врана кобила поноћи - јесте.

И биће...

Ноћ је била... о не терајте ме! Натраг! У стварност! Немилосрдно?

Не: свесно. Усрдно вас молим, млади господине учениче : утоните у Механизам стварања мокраће. И.

5. јун 1966.

Сребром извезен руж, на уснама јесени, искричав онако при њеном мокром говору. Сећам се усана јесени обливених пенушавом гривом прогутаног дрвећа на блиставој ружи лица : сећам се сребром исвезеног ружа по твојој коси.

(7. ЈАНУАРА 1975)

Да ли ће дати оно што су узели?
Пред гомилом часописа : амблеми
до пола извршеног усхићења,

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

али оверене крилатице
необразложених скокова у
песку времена. Пред одразом,
без престопа,
прелећући доскочиште :
да ли ће вратити оно што су узели?
Утиснуте стопе Абраксаса
пред пустим трибинама,
с новинама распршеним
у хировитом нередом одсутности :
да ли ће се разликовати?
одвојити од одраза?
Умешане речи међу завршеним
надметањима, издвојене,
да ли ће постати оно што су могле?

S

певање једанаесто
Silvae

Храмови које јој откривам у овом граду : Буђења *Venus Anadyomene* су песме-храмови откривени у овом граду. Испуњавајући акростих случаја, ти стихови цртају једну нову Карту нежности (појам потиче од мадам Скидери). Натписи : Оквир - Ривко!, како могу и могу да, сваки пут кад се возим к њој, видим ; Ботичелијева *Венера*, која данас може да постоји и, коначно, да пристаје нашем духу само репродукована уз рекламни наслов и слику нове кухиње *Марлес* ; парфимерија *Венус*; шампон *Венера*, из чије пене се она и данас рађа у кади, - волео бих да то имате на уму. И онда тек погледате уздах ексцентричне бакице Едит Ситвел, *За кога Венера данас?* Светилиште ледника камиона који нам, превозећи обућу, доноси, из Париза, онај тешки и дуги Адамов сен, једну реч на својим плећима : *Јаблан* ; то је данашњи Парисов суд. Кратко, зацртао сам овде нешто што би , у самој збирци , било цорнице, или општа топографија, поетски простор буквалне стварности. Ево како се она указује : у истој Призренској улици, где имате поменути парфимерију *Венус* преко пута фризерског салона *Адам*, налази се часовничарска фирма златара Варде. На фирми је насликан часовник са казаљкама заустављеним на 10.08. Потпуно истоветно време, откривате на фирми часовничара и јувелира Стајића, у оближњој улици Моше Пијаде : часовници двојници, потиру време слободном заменом, у датом тренутку, за оне стварне сатове, који куцају у излозима обе наведене радње - а да се не добије погрешан податак о тачном времену. Тада (пре подне), и само тада (увече),

насликани часовници показују исто време које означавају и они са механичком опругом у себи. Овај однос слободног и продорног догађаја, ваља схватити и као координату поменуте Карте. Поздрав простора. Ако се тај симбол оствари, наслути, једном abrahaIiom, постиже се јединство појава и постојања. Венера и Ева, Ева, чијом појавом и стварношћу, овде престаје сваки напор за "ликовима божанства" он се ту - - - (не желим даље, оно познато, Ту, покрај мене, - јер ће пре бити да је обратно, разумете) . Та, рецимо, формула, била је за мене вишедневни напор : ишао сам ка њеном уобличавању, до коначне звучности , и сагласја пре свега: EVEN IN HELL FOR HER (EVA'S) HEEL!, Чак и у пакао за њену, за њеном, Евином петом, - и кад се та жена јави, *зайосшоји*, тачно годину дана доцније, а да се тим њеним дозивањем (како се оно сада указује) није на то ни помишљало, - ту престају ликови, литература, *Tablas poeticas*, посебно издвојени или схваћени ; цео напор почиње, наставља се, *стварношћу*. Стварност свега и свачега, у коме се, цели и цели, испуњаваате ; која се, напокон, сама остварује. Реч је о времену, о оним прашницима мора и поздрава простора , чији мед (али, пазите : овде никакве пчелице мимезе, никакво облетање : ми смо пре, само тако и само тада : у рају) налазите на тим крилима града, ваздуха, њених пета, коначно. За такве садржаје, волео бих да то буде јасно, постоје пре свега првенствена и ничим предсказана, то јест смишљено остварена, надахнућа : искуство модерне митологије овде се обелодањује тек накнадно, и тако, вероватно, и једино истински - увиђањем сличности, и њиховим каснијим увођењем у састав песме. Тако остварене стихове треба схватити као обредну магију оног првобитног пећинског уметника. Поезија која фиксира - - а да то не чини, ни једном - *mind this!* - смишљено, интенциозно, - - предсказује будући тренутак (....)

* Сада, кад ми је потребна, као што је Ђамбатиста Марини писао Ди Роме 1604 " ...Ла Венере ди В. С. ми е гиунта танто цара љуанто десидерата", стиже ми у новинама колико драга толико жељена вест из Њујорка, од марта 1972 (Ројтер). - Научници су превели 13 свитака папируса из четвртог века пре н. е. који бацају нову светлост на веровање јеретичке хришћанске секте гностика и садрже досад непознате верзије неких библијских легенди, посебно оне о Еденском врту и о изгнанству из раја. Тек сада је дешифрован највећи део рукописа на једном гробљу недалеко од египатског града Наг Хамадија. Једанаест ових свитака сачувано је у нетакнутом стању. Директор Института за проучавање старог века и раног хришћанства у Клермонту, Калифорнија, доктор Џејмс Робинсон, који се налазио на челу екипе преводилаца ових текстова са старог коптског на енглески језик, објаснио је културно - историјски значај овог налаза. Сада се у новој светлости појављује гностичка религија, која је иначе била једна од хришћанских секти, али се са гледишта даљег развоја хришћанства данас појављује као противник касније институционализованих хришћанских догми.

У списима нађеним код Наг Хамадија легенда о првим људима и њиховом изгнанству испричана је овако :

Ева је била божанско биће,.....

Eva, I Venerate You.

Ева, ја те обожавам

РОДОСЛОВ

Ти спаси, спаси
све седе власи
док ноћ не стиша
три невидиша!...

Да просањаш тихо, ти уврачај Време :
да извезеш сене, неће бити нема;
да измолиш доба, нећеш прећи реку :
да отвориш очи, прве у свом веку,
- да им видаш ране, мелем за њих тражи,
- да се сроде с тобом, дланом их ублажи;
да се ноћи врате, у сусрет им хитај :
да се јавиш њима, благе само питај;
да патнике сретнеш, нек се светле руке:
да им близак будеш, ти гани све звуке,
- да прозборе тијо, да смо тајна иста,
- да извезеш везак, жица да је чиста;
да се душе зближе, ти патнике лечи :
- да је мелем тајан, тихе да су речи,
- моли се за ране, душа да ти клечи...

Престаде граја, умукнуше гласи
у мравињаку иза спориша.
Већ давно мртва, белих власи,
три госта невидиша
унеше у цвету
вече ко светиљку :
куну се у све на свету
да истина је сушта
у ожиљку ;
- ти стари гласи,
једини у самоћи,
три невидиша
немају у шта
и неће моћи
да згрну вале ноћи
што се већ спушта

иза густоша...

Ти спаси, спаси
све седе власи
док ноћ не стиша
три невидиша :

- мелем да је тајан, мелемне и речи,
- моли се за ране, душа да ти клечи...

МИОДРАГ БУЛАТОВИЋ

ФРАГМЕНТИ

(ЂАВОЛИ ДОЛАЗЕ)

(...) Одавно те нема, Оља. Понекад ми у сан дођеш. Идеш и ћутиш. Крв ти липти преко зуба. Трчим за тобом и питам те:

" Како си, добра Оља?"

Ти одмахујеш главом. Питам те :

" Волиш ли ме још, Оља? Лудујеш ли још за мном?"

Ти плачеш и питаш ме докле ћу да те мучим. Кажем ти:

" Причекај ме, хоћу у очи да ти завирим. Окрени се, муж сам ти. Можда бих и ја могао с тобом низ свет?"

Небо је криво над твојом главом. И чини ми се да у рукама не држиш ситнице за продају и везице за ципеле, но свежањ мртвих змија.

А ја сам добро. Просим по свету слеп. По људском смеху распознајем дан од ноћи. Не могу да патим, али ми се у очним дупљама зајезери сугнојица кад се сетим како су ти се усне распадале...

(ПОСВЕТА)

Милошу Марковићу, Синајиту, који ми је, без стида и мржње према било ком, све признао, посвећујем ову авантуристичку хронику, писану целом, десном шаком.

"Домовино, не треба ми више твоје име. Домовино, хајде да сведемо рачуне, ти и ја : узми све што си ми дала, на првом месџу име, које ти враћам, ја ме ослободи своје судбине и свој мрака! Јер, домовино, против тебе сам, стога што си , ти, огромна и без срца, а ја безначајан и пороцима начеш, штељан у теби, која си велика,

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

*румена јабука! Домовино, њроклейсџво моје, јабуко, њусџи црва, да
изађе из џебе, а џи расџи и круџњај, буди највећа и најлеџша међу
јабукама..."*

*"Судбина, кажеш. Јесџе, судбина, али свињска! Прво волиш
домовину, бориш се за њу, крвариш и џоносиш се џим. Домовина
џе, вољена, одбаџи, и џи се нађеш, сав у ранама и сузама, на
нечијем буњџиџу. 'Домовино, једина, не дај да џи џљују сина!
зацвилиш. Ниоџкуд џомоћи. Мрак и сове! Онда џе и с џоџ
смеџлиџиџа, ружним речима и џсима, оџерају, као џџо су мене, џре
двадесетџ и кусур џодина. Све више џуђујеш за родним крајем, за
црквама и џробљима, за џесмама на свом језику. Не знаш никад, у
џуђџини, џде је исџок а џде заџад, џа џумараш, идеш за џудима које
ни џо чему не можеш волеџи, џосебно не заџо џџо знају сџране
свеџа, џџо имају свој џравац, дом и крџи неђде у џему.
Покушаваш домовини, изнемођао и у крџама, да џомођнеш. ' Не
џако, сироиџце! ' џоручујеш јој : ' Не џако, већ овако, осрамођена
моја сесџро!' Домовина, будуђи велика и без срца, свака, џа и
наша, џо и не чује, не види. Бриђа, њу, џџо џи се боре џлеџу око
очију, џџо џе џокривају џлесан и рђа, џџо се савијаш и смађујеш,
као ово ја. ' Домовино, бездуџна и незасиџа курво!' крикнеш једне
нођи, џа сџанеш коваџи освейу. Пробудиш се, џромрзао, џладан и
жедан, убица, крвоџија, емиђранџски сџџрај! Сџалиџи, дакле, оно
једино џџо џи је, џосле свих бродолома остџало, очеву земљу!
Шаком уђуџиџи соџсџвено, намучено срце! Насрнуџи на џуђе
живоџе, на своју бедну, од најуџиџеносџи и чежње излуделу
ђлаву!"*

МИЛО БОШКОВИЋ

Из заоставџтине

Мирис пепела

Мирџше пјесма ова на суџтину пепела,
и зрак је у њој - засиђен искрама
бившег пламена. Ако све постаје бивше
чега се разум такне што је донијела
јутарња румен, што је живо у нама,
што претраживати себе и пепео више.

Кад се све зна, међаш што постоји,
да разграничава траг од трага нођи,

од ноћи пут - којим се мора проћи,
кад конаке бише као зубе броји.

Пјесма ова суштином пепела дише,
смрт је над челом, лебди и данас,
као и јуче, док је још живјела нада
да ће, ако се мисли, мимоићи све кише,
и нестати са језика ријеч, и ужас,
да неко од гласне пјесме не страда.

Кад чула дријемају

Иза поноћи више ни вучјег сна нема,
узалуд лелујаве слике кроз испарења,
кроз фосфорно пламињање голе ноћи.
Тада свако чуло будно чудно дријема,
прогази простором људских кретања,
огласи спокојним миром блиским спокојној злоћи.

Поноћ маску скине као боју зрелости,
у зраку се мртавац клати ал се не види.
Нико своје рођење не зна да предвиди,
ни да спозна праву суштину свјетлости.

Потом прашина пролети кроз вријеме,
грк пепео сипи кроз слике душе
на свијеће, на гробља и коротне куће,
Жалбеници се јаве па болом онијеме,
па чудаци своје крхке снове поруше,
прогнају празнину живота у немогуће.

МАТИЈА БЕЋКОВИЋ

ПОБУНА ЈЕЗИКА

ДОСТА ЈЕ БИЛО

Доста је било римованих песама!
Упрљајмо се речима као деца трешњама.
Разговарајмо о свему, а о свему једино и умем говорити.
Употребимо све речи јер је сан сваке речи да буде употребљена
И избављена из речника и писаћих машина
Једно дрво расте уз мој глас, али не пристајем да певам
Као што и оно тврдоглаво не престаје да расте

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Земља засејана чудесима, излазим у природу са црвеном оловком,
Прецртавам дрвеће, исправљам ваздух, стављам примедбе,
Додајем и остављам недирнуто само оно што је налик мени.
Једино се испод чистог ваздуха потписујем.
Не узимам океан као реч већ га из природе премештам у песму
Да би имало смисла његово постојање.
Целокупна дела природе - све што је живо узиђујем у поезију
Па после из ње нек ме олајава!
Нико ме није створио, створио сам се сам.
Тврдим да је свако дрво усамљено
Макар расло у најгушћим шумама.
Ако се земља окреће око замишљене осовине
Онда се окреће око мене јер сам најзамисљенији.
Шта је Хомер знао о књижевности
Када никада није чуо за Шекспира и Достојевског.
Када би Сократа питали за Хегела или за Маркса
Он би више знао о баџачима диска.
Данас незналице знају више о мени него лукави Овидије.
Мој комшија зна макар да сам жив, а Данте не зна ни то!
Не налазим за ово никаквог оправдања у причама о времену.
Ако има будућности, о, шта ја све нећу знати!
Али чујем генија који ће се родити и поздрављам га
Живети неколико векова ипак је некакво искуство.
Данас би сви рекли да Сократ зна више од мене
Мада нема појма чак ни о другом светском рату,
Да даље не инсистирам на његовом незнању!
Једногодишња биљка долази пред моја врата и моли да је поменем.
Стижу интервенције да употребим једну реч,
Али одбијам док не порасте и ојача за тешке задатке,
Овако би угинула на првом сунцу!
Мењају се односи међу речима и ја их данас познајем као нико пре
мене.
Једини ја спуштам речи у епрувету и мућкам их.
Чему служе предели које никада нисам видео, а хтео сам?
- Служе жељи да их не видим и једино њој одолевају.
Гвоздени човече клекнуо пред љубичицом,
Војсковођо - злочинче, поражен на општим местима
Нешто своје волим у теби и помињем те.
Птица пролеће поред моје главе да би ме подсетила на било шта,
То је био њен циљ и она задовољна умире.
Сунце последњим снагама допире до народа.
О, непокретно сунце препуштено себи и свом трулом наличју,

О, шумо крстова над мојом главом, моје гробље у небесима,
Све што је постојало осетио сам једино по себи.
Стојим крај мора јер ми се слаже са кошуљом.
Посећују ме градови који знају да немам времена.

ЗАВИСТ

Они који су гледали из даљине
Завидели су онима који су му били ближе
Они који су му били близу
Онима који су га додиривали
Они који су га додиривали
Онима који су га носили
Они који су га носили на раменима
Онима које је јахао
Они које је јахао
Ономе коме је седео на глави

Још тад је и ћорав могао видети
Да неће проћи дуго
А ти ће исти људи
Истим редом и редоследом
У истим градовима и на истим трговима
Истим жилама набреклим на истом врату
Истом жестином и истим рукама
Отимати камење
Завидећи један другоме
Ко је уграбио већи
И бацио му на гроб.

ПОБУНА ЈЕЗИКА

Српски језик се отреса од срама,
Враћа се кући из дугог изгнанства,
Сит довијања, гмизања, поданства,
Ледену грбу са себе одлама.

Испреже шију говор зајармљени
Даје стара права новим маховима,
Побуњени језик пуним даховима
Подиже свој народ и дух заземљени.

Усправља душу глагол погрбљени,
Долази себи крупним кроковима,
Одазива се родним сроковима,
Сетио се себе придев расрбљени.

Под руком која је жиле истрсила
Слову што је у дан постања врцнуло,
Непокорено се словце коврцнуло,
Правда језика се сили испрсила.

1990.

НАРОД

Једни те исти људи
Били су стаљинити
Па антистаљинити
Титовци па антитовци
Марксисти па антимарксисти
Комунисти па антикомунисти
Безотаџбеници па националисти
Богоборци па богољупци
Братотуци па братотворци

Тако нису ни одлазили
А тек је требало да дођу

Требало би узети фотографије
Једних те истих људи
У различитим годинама
И различитим улогама
Под различитим знамењима
Увећати их и умножити
Па поређати једну поред друге
И облепити све пролазе
Куд ступа људска нога
Да их народ гледа и упоређује

ЛАВЕЖ

Пас лаје
А по лавежу
Познајеш на кога лаје
А на кога год лаје
Лаје друкчије
А како лаје један
Лају и сви остали.

На муве се помами
Не може да се остави
На миша позвери
Хоће у земљу да ускочи
На звезде сине језиком
Хоће да их докучи и побере
Од псеће љутине
Отпадају му длаке
Док се синциром удави
Или колац издере.

А кад наиђе онај
Непоменик из горе
(Или његово штене)
Због кога га држе и хране
Баш кад би требало да лаје
Е тада закамени
И нема силе да се с места помери.

Залуду је изгладњиван
Да буде љући
Кад дрхте вашке на њему
Залуду напуђаван
Кад му свака длака устане
Залуду одвезан
Кад се подмотана репа
Увија око ногу
И враћа у вериге.

Ако нешто и лане
Лане обазриво
Заслађен лав и није лавеж

Него севдаљинка
Певање уз тепсију
Удворичка поезија
Усмени поклон
Улагљив и умиљив
Изабран за вучје уши
Као да није пас него леутар
Дворски песник и усколеник
Што лаје за некога
На задату тему
Као да чита ноте
А што више лаје и ларма
Даје на знање
Да неће ланути ништа
Врцка гласом
Лавежом се препоручује
Да превари сваког
Сем оног на кога лаје
Који му и допушта
Да малко лане
У правцу страха
Па га удивљен слуша
Јер зна од старине
Због чега је сигуран
Да га не сме прескочити
Ни мртвога
А камоли лајати
На живога.

РАДОЈИЦА БОШКОВИЋ

Између двије ноћи

Догоди се да сване
и да не знам који је дан...
Па онда зашто си свитао дане
и кад ће ми на очи сан?

У бијело блаженство
између двије ноћи,
Боже, колико може да стане
љубави, колико немоћи?

А жестоких мука тек
колико може да се наслаже
на један тужни,
обични људски вијек?

ПРЕДРАГ БОГДАНОВИЋ ЦИ

АЛЕКСАНДРИЈСКА БИБЛИОТЕКА

Александријска библиотека
гори.

Библиотекари из пламена
наглас ишчитавају књиге.

Ја на светлосној ивици
туђе стваралаштво бележим.

А и сам ћу морати у ватру
поуздано знам.

ПРЕД БУЂЕЊЕ

Рано пред буђење, јутрос,
сањао сам да летим,
опет.

Нисам летео високо
као некад,
признајем.

Тик изнад врхова дрвећа
великом брзином, стреловито
избегавајући стабла
уочавајући сваки детаљ.

Летео сам изнад воде
без таласа, али
непојамно тамне тежине.

РАСКОВНИК

Забрављене речи
Прекорно нас гледају.
Нико више не зна
На шта су се односиле.
За стварима и појавама
Које именоваху
Отићи ћемо и ми
А сусрести се нећемо.

Кроз речи, кроз таму,
Кроз веру и наду
Расковник тражећи
у непочин граду!

Од света дуже трају речи
Опомињући нас

Да ћемо минути и ми
Не потрошивши их.
Идемо за њима
И не слутећи да ће нас
До страшног места довести.

Кроз речи, кроз таму,
Кроз веру и наду
Расковник тражећи
у непочин граду!

Име наше патње
И варку наше среће
Предочавају нам речи
Говорећи да ће надживети
Све наше ћутње
И сва наша празноречја.

"Ниси ми успела рећи,
Речи варљива и опака",
Говори човек

За речима се ломатајући.

"Тамо сам
Где је ћутање најдубље,
Где ме не именујеш",
Каже му Реч.

"Ти си онај
Који ће остати
Ако се ја поменем;
Јер Реч је све!"

Речи које смо измишљали
Сабране у песму - опомену
Враћају нам светове изгубљене,
Отимајући све оно
За шта смо веровали
Да је заувек наше.
(...)

ЗА ВИСОМ

Замаче и дан овај
негде за висом Твојим
да збори иконописцу :
"У слици тек постојим!"

Свако Те , у огледалу,
очаран, таче челом
смерно Ти појући псалм :
"Тек Твојим живим делом!"

Загледасмо се : у Лику -
и јесмо, и нисмо!
Ствари су и појаве
по води чилеће Писмо
из кога још сричемо
апокрифе и скаске.
Ако је у нама глуво,
и, ако тела су маске,
где су наша Писмена?

Заминуше ли за висом?

Кад крену за Ликом, по води,
виде ли наша лица
или њихова знамења
сред расејаних ствари?²
Шта, ако је све опсена,
а сви ми опсенари
у чилећем оку живописца?²

БОРАН БУЊДАЛО

О песницима

УПОЗНАХ, лично, многе песнике. Неке,
Док ни помишљали нису да су песници, друге,
У јеку славе. И сви су имали довољно добре
И лоше књиге, и у њима, једнако,
Добре и слабе песме. Оно, што сад запањује ме,
Кад, у доколици, листам их и читам, боја је
Гласа њихова, течна или трапава дикција,
Које неконтролисано из штампаног изворе текста
И слух затрпавају ми отпацама моје долучности
Да одупрем се, и на зурење не пристанем
Кроз прсте. Тако прикраћен остах
За гласове оних што из бездна небеског,
Усред свога времена, стихове своје
Туте. Па ипак, драж прочитавања не губе:
Само глас наш траје. Излишно је, познавати песнике.

ИСТУ КЊИГУ ПИШЕМО

ИСТУ књигу пишемо. Исто Слово
Страдања, прогона, стрпњи. Ми, живи
И мртви. У гргољању извора, у разливу ушћа
Исту мутну воду диљем неба газећи
Под којим слух изнурен шкрипу ислушкује
Закатанчених вратница за којима
Сећања круже и повратак времена чекају
Које хронометар не мери, нит тама
Гласи. Има ли начина, чина,
Различности да сажму се
У исказ који утеху не огољује,
Али свет дотиче стварнији

Од овог у коме значења на црту стала су извесности
О свршетку? Слово сричемо исто. Исте Светлости.

Убого место

за Радована Белої Марковића

ЧАБАВА, куса, распусна кровишта полегла
По неомалтерисаним зидовима. Дуж цесте
Канали устајале смрадне воде и рите
Цвећа уз склепане плотове.
Док цуњам, туђи су ми, задах угља
Са њива и властита сенка пред погледима
Што иза прозорских чкиље застора,
У буђаво небо завирују и немо
Крсте се. На сточној пијаци,
За бункером телефонске централе,
Натучене шајкаче мувају девизе, и балега
Из облака пуши се. Сабласан, живот ландара
На јаслама еклектике : идеолошко лицемерје, приграђе,
Гњила проза.

МИРЈАНА БОЖИН

Како да не будем ситна душа

Срце дрхти у витрини као два ува
склопљена у завери ослушкивања:
да ли сам вољена,
да ли сам вољена,
и не питајући се - колико волим?
Вољена. Трећином срца.

Љубав има сопствене справе за мучење,
има вешала љубави, има "лисице љубави",
двособну тамницу љубави
и "рогове у врећи".

Крај боре осмеха - бору подсмеха
и - бору миловања мацјег крзна!

У два угла има два паука што преду
свилене нити верности

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

и - челичне неверства.

Има чудо - бити удата

И чудо - разведена

БЛАГОЈЕ БАКОВИЋ

Прва језа, поново

Шумским путељком два рога срнећа

Уроњена у гласни говор дрвећа

Све ти некако постане течно

Додирује те трен и вечно

Гусне у мраку мала одбрана

Која се скупља рубом јоргана

И буди се ништа не спава

Од ноћна близа неба плава

И све се спрема за доба она

Кад ће ударит клатно звона

У груди ко некад Црњанског Милоша

Да видиш да је младост прошла

За ту улогу као на проби

Спремаш се и чекаш у својој соби

Да видиш је ли прошла мимо

Као да је ниси ни имо

Купине

Ништа је етнос и ништа етос

Руке што су историји гаће прале

При томе како су на сунцу сјале

Купине које смо брали летос.

Док ћути онај на вилајету намет

У доба тихоте поднева бела

Питам се загледан у њина тела

Одакле кроз земљу толика памет

Сви догађаји са дневника
Делују као олупина
Свјати Бесмертни из купина
Која је страница Твога дневника

Кад испод звезда и песме дроздове
Између папрати дивљачи јагода
Изводиш пламтеће црне гроздове
И чиниш немим језике народа

Пред савршенством које ћути
Обликом који библијски сија
О сна и јаве драги тренути
Пита се да ли постојим и ја

Док бљешти на сунцу гроздић
У једном трену чини ми се
Док у ваздуху мирише јесен
Ништа се неће дотле воздић

ЗОРАН БОГНАР

СВЕТО ТРОЈСТВО (од летаргије до литургије)

*Обоје итражимо истину, ити у спољашњем
живоју, а ја у себи и свом срцу, иа ћемо је иронићи
обојица. Ако је око здраво, у спољашњем налази
Творца, ако је срце здраво, у њему ће се огледајти свети...
Фридрих Шилер*

I ОТАЦ, ТВОРАЦ - СВЕДРЖИТЕЉ

Поново ћутање. Нико не одговара.
Сви ослушкују звукове интровертног,
сасвим сличне исконској тмини. Ако
сам добро разумео, сви очекују
да мој одговор буде одјек онога
што они мисле. Небо које је сад
било прозрачно, као на великим

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

висинама, постало је пуста мисао,
воћњак с непресушним ускрснућима
који осветљава иста стрепња као
једно те исто сунце. Ето, постоје
људи који не верују да душа рођена
на небу може да се распукне на
два дела и да се, ношена ка
магнетним пољима бивства, поново
сједини у аури светионика корена.
Како другачије објаснити љубав на
први поглед? У љубави имамо хиљаду
лица, али и могућност да свако
своје лице преживи. Није важан
изглед, него онај који изгледа,
миникрија сенке... Не заборави
да стихове рођене од светлости треба
вратити у светлост. Стога, нека твоје
ходочашће не буде галерија бесмисла,
нека твој Пут не буде похвала лудости.
Срце се носи јавно, од Овострања
до Онострања, од невидбога до
недохода. (.....)

СВЕТИ ФРАГМЕНТИ

Има много светих фрагмената мог живота
који су нестали заувек. Свети фрагменти
нестали су, истопили се у комуникацији,
у битисању, у дизању, у сновима, у падању...
И када бих сада погледао у ретровизор живота
видео сам да су ме упропаштавали како су хтели,
видео бих да сам много више покораван, него
што сам заповедао... Никада није било периода
да сам живео само једним животом : животом
песника, радника, љубавника... Одувек сам
истовремено трошио снагу из више живота. И
када бих сада морао изабрати своју коначну
улогу, остао бих беспомоћан. Она је нестала
заувек, побратимљена у васиони немара
с трагедијама других...

Борово, 1990.

HOMO UNIVERSALIS

(.....)

..... И док нас, Оче, упорно враћаш
Светој Књизи која диже глас против
понижења и усамљености, ја мислим
само на оно што одолева опсењујућој
снази Ништавила. Из изгубљеног дана у
изгубљени дан, све више ме заокупља
оно тајанство које није у вечном
супростављању, већ у повезивању
безобличности бивства. Невероватно
како је пут ходочасника увек исти,
оивичен увек истим искушењима и
древни камен увек исто тврд под отекућим
ногама. Хоће ли наше ходочашће овога
пута бити у знаку усхићења или
страха? Хоће ли наша надања поново
тињати под премором, жегом и хуком
пустињске олује? Знаш, Оче, да је
потчињавање навикама човека без
вере најдубље од свих потчињавања.
Требало би тражити свој пут тамо где
га не траже други. - - - - -

О, Оче, творче - сведржитељу, шта то
може будућност против прошлости?
Она је само њена гусеница што чека
преображај у лептира ишчезнућа. Њене
су звезде чиоде на завеси ноће које,
попут ритуалних жртава, непрестано
падају у гробнице безимених породица
и гасе последњи пламен ломаче у
грудима Еребоса. Зар чин отимања
сопствених слика од света, који нас
поседује, не производи камену
непомићност? Нисмо ли сви тек
изобличено дивљаштво у меандрима
времена и простора, невидљиви ваздух
Апокалипсе? Са грозницом спознаје
обузима ме мржња према свим силама
које ме поново освајају и потискују

остатке бродолома наде у бледом и
хладном праскозорју. Њихово мноштво
таласа се као воштано платно које се
најзад распада. Позната ми је та
агонија, Оче, тај немилосрдни
закон маразма : човек који се распада
од своје обмануте наде као од каквог
тумора, ужаснут је звуком свог гласа
који се одбија од неуморне сенке.

В

Николај ВЕЛИМИРОВИЋ

КРОЗ ТАМНИЧКИ ПРОЗОР

34

Гости смо и путници у овом свету. То је основна стварност нашег живота; то је библијска опомена људима од почетка до краја.

Гости смо за трпезом Домаћина Бога. Путници смо на стазама преко имања Божјег. Никад Домаћин Бог од почетка времена није имао тако безобразне госте за својом трпезом од Западњака. Нити је икад преко Његовог имања пролазио пустошнији караван.

(.....)

37

Данас држимо помен умрлима. О Боже, колико је живих међу умрлима, и колико мртвих међу живима! Ти једини знаш, Ти бројиш, Ти цениш. Опрати све и спаси све. Нека милост Твоја Господе превазиђе све грехе и срамоте наше.

О, шта је човек? Врхови од класја, како Јов рече (Јов. 24, 24) које рука Божја сече. Шта остаје? Слама . Шта се односи невидљивом руком? Клас. Твоја је душа Господе, тело је земљино. Свак узима своје при деоби : тело земља, душу Господ.

Знање је наше равно незнању у оба случаја:

- И кад гледамо жива,

- и кад гледамо мртва.

Ништа не знамо подједнако : нити шта је жив, нити шта је мртав.

Жив спрема славу за мрвог. То је труд живота. Кад умре, слава пропада.

Жив спрема мираз за мртвог. То је брига живота. Кад умре, мираз прима непозната удовица.

Жив спрема дворе и чардаке. Кад умре, сви се виде у дворима и чардацима, осим њега и његових.

Жив спрема чифлике и тимаре. Кад умре, тапије од чифлика и тимара носе злотвори његови.

Жив спрема синовима наслеђе и уживање. Кад умре, наслеђе наслеђују несродни и уживање уживају несродни.

Где су круне? У сметлишту.

Где су бисери? У пепелу.

Где су части и почести? У искиданим жицама и проваљеним тимпанима.

Где сјај лица и очију? У надулости образа, и у тамнини двеју празних рупчага.

Где је чар округлина и облина тела? У смрадном ђубришту изван касапнице, где се гладни пси сабирају, а људи нос стежу и лажју заваравају.

Где су уста слађа од меда и шећера? У црвињаку и витоперном гаду неисказаном.

Где су миле груди, које су се надимале од љубави? У кртичњаку под копитама магарца.

Где су руке скупље од злата што су услживале госте? То су сад суви штапови под точковима кола.

Где су хитре ноге, што су хитале да одбране правду? Ено их под мравињаком, где се ћути о правди и о неправди.

Где су весеља веселих, где песма распеваних, где хука силних, где бука надувених? Где рика и вика плаћених и подплаћених? То ће знати боље од твоје главе твоји табани када нагазе на сухе костуре њихове, јер ће их убости и зајаукати.

Где су цареви, Господе? Питај њихове слуге.

Где су богаташи, Господе? Питај просјаке.

Где су лепотице? Питај црве и глисте.

(1945)

Мусић Стеван

Две тамне сенке, два витеза журе
Кроз гору која умире у тами.
Две тамне сенке, два витеза, сами,
Положив копља, на коњима јуре.

Кроз гору лете коњи виловити,
Покаткад који завришти и рже.
Витези шапћу : Брже, брже, брже,
До зоре ваља на Косову бити.

Поноћни ветар, кроз ноћ без месеца,
Поноћни ветар увија и јеца,
На ноћну игру сабира костуре.

Страва. А друмом који се беласа
КЕо до два греха, до два црна гласа,
Две тамне сенке, два витеза журе.

Станислав ВИНАВЕР

VINAVERIANA PLUS ULTRA

Свет извире

Речи су пчелане - преслатке, преслатке,
Ал слика чистија - истија - буднија,
Слутње су преамне - несталне - преслатке
Ал занос песама - ткива пресуднија.

Звонкије, јасније, шире пространије;
ликови, звукови, сплетови слогови!
Дубље и страсније, теже - безданије:
Огњеви, мракови, зверови, богови.

29. април 1952.

Истрај

Вечност када пружа руке:
Сребро чежње, звезда знање
Кроз безмерне славоуке
Смер прониче свето ткање.

Васионом Угошћени
Алемима Освешћени
Стрелом смисла Усмерени
Складом слутње Уперени.

Зоре не дај, јаву погни,
Чари држи, свет што цвили,
Све прегори, све надмогни
Завршни сан - наткрили.

6. мај 1952.

Ткаља

(Матисов гоблен на изложби француске савремене
уметности)

Ружа крв огњену
Звезда срж маглену
стапам.

Миља крик разгаљен,
Биља лик запаљен -
Склапам.

Зора ток преморен,
Гора скок преборен
Знам.

Свету - сан остварен,
Бићу - склад озарен -
ткам.

20. мај 1952.

Мађије

Прекину се страсти ранке
Прекуже се лудованке,
Пречуде се чудованке:
Ноћ преболи беле данке.

Свих бунила недозванке
Свих мађија неосванке
Свих горчина неодбранке:
Преслатке су успаванке.

27. мај 1952.

Јеси ли

Јеси ли знао у прве дане
Врховне часе забуне горке -
Крилима зрачним сновне поворке
Које нас чежње од слома бране?

Јес л' се вино у слике трајне
Јеси л' пустио корен лепоте
Јеси ли бићу кре'о животе
Јеси ли душа везао тајне?

Кад се исконски ближио тренут
Јеси ли блеском безмерним цвао
Слутећи срећу у сутон свенут
Јеси ли боја разврате брао?

Милостом мамљен страсне ведрине
У звонка јутра златима штедра
Јеси л' небеса милов'о недра
Занесен слутњом вечне облине?

10. јуна 1952.

(Изложба Лазара Возаровића -) Потоп

Преогромне су те воде, тај њихов лет:
Пораз ил победа кад помоле лик
Над случајни се наднесу свет.

Катарке лебде у дубинама,
Котве - облацима бацају крик
У преврнутим свест је маглинама.

Звезда је сребро освојило,
Воде је утварно обојило:
Небеса са земљом је спојило.

1. јул 1952.

Освајање сна

Све крин до крина, бездан тишина,
Вртлог врлина, сумор суштина -
Све се раскраја у сто бескраја,
У сто очаја, сто одношаја
У сто дивљина, сто давнина.

Сва мора брује безмерјем струје,
Мириси рује несвест милина,
Потоци хује бестрв планина -
Све гује зује језом олује
Безноћ је дана - безвласт даљина.

Тим срцем врелим, свенадно смерним,
Тим смелим трудом, свим узалудом,
Свим недосудом, свим нерасудом,
Том слашћу худом, превлашћу лудом
Тим бићем зрелим, горко чемерним:
Букните будно, бескраје кројте,
Складите развој, облике спојте
Зглобите време, безброје збројте -
Што неће светом - сјајем освојте.

30. децембар 1952.

Тропар (за Брану Петронијевића)

Кроз знаке, симболе, интеграле витке,
Исконске си снаге спрезао, спутавао.
Окрајцима речи, у обрасце читке
Свет се усмеравао.
Најзад, у атоме развејо се, сбовне,
У занос прадревни, сред вртежа кривих,
У слутње ковитла, у свести врховне
Прасуштина живих.

23. март 1954.

Играчка

Играчка смо мисли, чула,
Све са нама чипку збија:
Стрка, збрка молекула
У нама се стравно свија.

Играчка смо од искони
Свих безброја, што час свисну
Час запрете васиони
Да одгоде и њу, присну.

Играчка смо, увир јазан,
Упут, ником неупућен,
Збир доказа недоказан
Беут језа недослућен.

Изграчка смо сред безмерја,
Брод вртлога. Бар да стреми
Трагом слатких сујеверја:
У утеха освит неми.

1. мај 1955.

ЋИРИЛО И МЕТОДИЈЕ

Марку Ристићу

Регрути просвете
Тек зелене вене дубоко трулих циљева
Већ модре сакагије у корену пусто оглоданих пролећа
Згњечена и полумртва дечице!

(.....)

Оцеви надница
Оцеви кулука
Оцеви надмоћи
Оцеви крстова
Оцеви отрова
Оцеви зараза
Оцеви надмоћи

Оцеви тамница
Оцеви Судана
Оцеви причешћа
Оцеви наследства
Оцеви нанула
Оцеви надмоћи

Оцеви тврђава
Оцеви најезда
Оцеви гробова
Оцеви удеса
Оцеви багера
Оцеви ровова
Оцеви надмоћи
Оцеви понора
Оцеви кобила
Оцеви слепила
Оцеви Хамлета
Оцеви ригова
Оцеви татора
Оцеви лагера

Оцеви мелеза
Оцеви акција
Оцеви бивола
Оцеви надмоћи

Оцеви камата
Оцеви подвала
Оцеви зарада
Оцеви сокола
Оцеви покоља
Оцеви надмоћи

Оцеви поплава
Оцеви комита
Оцеви пожара
Оцеви робова
Оцеви надмоћи

Оцеви надмоћи
Оцеви надмоћи.

(.....)

Заблуде награда
Заблуде удара
Заблуде поклона
Заблуде похвала
Заблуде робова

Заблуде наука
Заблуде страхова
Заблуде уцена
Заблуде оцена
Заблуде робова

Заблуде анђела
Заблуде граница
Заблуде судбина
Заблуде поноса
Заблуде савести
Заблуде робова

Заблуде сунђера
Заблуде каљача
Заблуде симбола
Заблуде гробова
Заблуде векова
Заблуде победа
Заблуде жртава
Заблуде шатора
Заблуде робова

Заблуде грехова
Заблуде грехова
Заблуде робова (...)

СТОЈАН ВУЈИЧИЋ

ПРЕОБРАЖЕЊЕ

брату Тихомиру
који је погинуо у авионском удесу
код Дамаска у преображењској ноћи '75.

утопио се у месечину
саплео се о кумову сламу
зарежао у зенице ништавилу
рикнуо на таму
сукнуо кЕо дуга репатица
блеснуо занесен
вечни крајпуташу
и проломио се
до бездана свода

верући се по звездама
сад ћурликом задиркујеш
звонке небеске биљуре

чувај се
већ сам ти на трагу
20. 8. '75.

АЛЕК ВУКАДИНОВИЋ

ЛУДИ СВЕТ

У НЕВРЕМЕ

У Невреме у Невреме
Сејеш, Боже, своје семе

Време зла и Време мрака
Два у једном два једнака

У Зло доба Опште студи
Свет у страху и Свет луди

Као да су кров свој свили
Зло и Горе укрстили!

Зимско јутро, 24. јануар 1987*

Јутрос пахуље најцрњег снега
Падају с неба, падају с брега
У срце, у мрак, у небо, горе
Јутро је, Боже, а нигде зоре
Одасвуд тамни покрови прете
Тешког ли часа умрли свете

Одбегли некуд правци су лета
Ниоткуд Бога, неба, ни света
Отворен бездан звездане злоће:
Цвокоће умрли час цвокоће
Шуме и горе стисле се неме
Дошло је , Боже, потоње време -

---

*24. јануара 1987, изјутра рано, био сам напросто опседнут стихом : Вејте пахуље најцрњег снега. Устао сам с намером да стих забележим. Махинално сам погледао кроз прозор и угледао праву лавину неких ситних, загасито - црнкастих, чађавих, пахуља, које су сулудо вејале кроз простор. Застао сам, нем, пред овим приказом. Истога часа појавиле су се бројне слике, асоцијације, дохватио сам најближи лист хартије и просто написао ову песму. Као да је била диктирана.

Још један поглед у јутро тмурно:
Потоњи гости промичу журно
Некако глуви, некако криви
Ко да су, Боже, тек полуживи
Смрзли од јада, мркли од студи
Ко да су, Боже, тек полуљуди

Вејте пахуље најдрњег снега
Дошло је време зла најгорега
Залазе боје видљивог друма
Залазе куће, залази шума
Уста су глува, речи су неме
Потоње време, Потоње време...

ПЕСНИКОВ ЛАМЕНТ

На вест о Чернобилу

Гле, усред песме, усред лета
Потоње време и смрт света
Дању и ноћу, драги Боже
Само се мрачне силе множе
Покој ти зори, души, снима
Наврли живи умрлима

Дуго времена, дуго већ
Не чусмо, Боже, благу реч
Ни жишка неба, нит кап зоре
Не походи нас кроз просторе
Кроз потонули глуви мрак
Ни жишка, Боже, нити зрак

С висока, с неба, с брега, сунца
С висова мртвих, са врхунца
С лица свог оца, сестре, брата
Са мртве куће, мртвих врата
С потаја глувих, са кровова
Све отров, Боже, до отрова

Небо и земља, правци лета;
Пејзаж умрлом часу света
Зора - та никад више блага
Кућа - умрлом часу снага

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Дубине, висине - само прете
То ти је живот, мртви свете

То ти је живот, мртви свете!

ЛУДИ СВЕТ

Јесте мрак света, јесте свуда
Цела је кућа света луда
Као нечисте силе беже
Живи од божје равнотеже
Као сред пакла цвета шума
Изнад кровова божјег ума

Цео свет луди некуд хрли
Навиру живи и умрли
Навиру живи, мртви лете
Бежи од тебе мртви свете
Једно од другог бежи крило
Никад још тако није било

Поноћ је - време часа злога
Бежимо, Боже, од Небога
Од мртве куће, мртвих врата
Бежимо, Боже, од небрата
Сред неизмерја часа злога
Дозивај душо свога бога

Ко да се дуси пакла буде
Лете кровови куће луде
Лете све даље, кроз мрак, даље
Ко да их некуд сам враг шаље
Ко луда некуд бежи шума
Преко кровова божјег ума

Зло је у срцу, глави, свуда
Бежимо, Боже - али куда!

МОМИР ВОЈВОДИЋ

ПАСЈЕ ГРОБЉЕ

Хиљаду деветсто четрдесет прве,
када бездушнике обезличи губа,
браћа по матери крвавијех зуба
започеше да се прогоне и крве;

тада моје племе уђе у ноћ дугу:
крвци крстоломци бануше из таме
и почеше народ да глобе и јаме,
а у Колашину, крај таре, у Лугу

кинуше у цича ноћима да путе
по црноме списку изабране људе
и да их без суда осуђене суде
за примјер слободним устима да ћуте;

да им руке, ноге и главе стуцају,
ваде златне зубе и прсте кидају
с прстењем, и чапре живима скидају,
туку маљевима, кољу и буцају ;

трапе полуживе у плитке гробове,
да их раскубају лисице и вуци,
једу пси скитачи и луде у муци
од инсанске крви док људске дробове

вуку у ноћима по страшном Лугу,
на коме се људско Пасје гробље зове -
несраслица рана историје нове -
што га туцибраћа извргоше ругу

у злодобу од кога разум тресе гроза,
у ком качкеташи Коминтерне кивни
јаме с Пасјим гробљем узеше за дивни
темељ комунизму по мјери Ј. Броза..

Колашин , 1971. г.

МЛАДЕН СРЂАН ВОЛАРЕВИЋ

РЕЧИ СТЕФАНА ЛАЗАРЕВИЋА (1389 - 1427)

Бог је љубав.
У сузи удвележене жене,
на длану ратника у мачу,
у гromу који нема очи,
у чељусти вука
ал и на згаришту какве куће,
на прагу иза затворених врата,
у празном зrcалу,
на путу што води у беспуће
и путу којег нема,
у завичају,
у новцу
Бог је љубав.
Лика који не може да се запамти
и лика који се мења а остаје исти
Бог је љубав.
Данас већи него сутра,
а сутра мањи него јуче;
вазда ближи другом него себи.
Сатире једно, рађа двоје,
у имену трећег
Бог је љубав.

ЗОРАН ВУЧИЋ

ПОНАВЉА СЕ ЗЕМЉА

Понавља се земља,
понавља се мутно
сознање о ноћи
што спава
у грлу срне
већ пропете
на пустој обали.

Далеко од свега
бројим деценије:
блеле удовице,
мрке нероткиње.

Неће тешке књиге,
неће девојчице

чежњом у пролеће.
То могу гаврани
крилом из поноћи.

Млади анархисти
и бели ждралови
није вам зимско
јутро наклоњено.

У ТАМНОЈ РИЗНИЦИ

Русалке и виле,
але и змајеви,
чуме и бабице,
вештице и море;
тужне суђенице
у тамној ризници
деле тешко благо
нерођеној деци.

Преко брида ножа
рођени прелазе
у сунчано доба
међ траве и цвркче,
курјаке и змије,
птице и пужеве.

Између две ноћи
бистра река тече,
али страх је будан
на трећој обали.

МИЉУРКО ВУКАДИНОВИЋ

МУКЕ С БРДОМ НА ЧУКАРИЦИ

Брани Вељковићу

Стан стан красан а брдо
Огромно. Ваздух такав ваздух :
ваздух што га нема. Ипак тешко се
стиже до Њега. До светлости
теже. Нема везе што је ту
друм. Ту је и брдо. Огромно
и специфично брдо. Кад мислиш -
заклања ти то што мислиш.

То што си хтео да видиш -
не видиш. О ваздуху -
боље не говоримо.

Говорићемо о брду на Чукарици.
Одакле је оно дошло? Наравно
искористило је на време
оближњи Лазаревачки друм.

Ти кажеш јој
што је тај друм прљав.
Ја ти кажем видиш брдо
је успело да дође.
Имам идеју о том твом брду
да се песма настави

овако :

Твој стан је красан.
То треба искористити.
Искористити затим брдо.
Пробај једне среде -
запни из петних жилица.
Не дирај брдо. Подигни
стан на брдо. Не гледај
према друму. Посматрај
ваздух. Распитај се
за светлост. Не заборави
због та два предмета
да мислиш једном недељно
на своје брдо. Обавезно
свако поподне промисли мало
ту своју Чукарицу и
Њене брдовите Проблеме.

Брдо нек ти буде
подсетник.

УСЕЉАВАЊЕ У ТЕМЕЉ : стани мало
подрумска птичице

1. НИШТА НЕ ОСТАВЉАЈТЕ У ЗАЈЕДНИЧКИМ ПРОСТОРИЈАМА

Парола је покривала поклопац подрума.
А доле у лонцу - шта се кува?

- 1) Купус : наслаге киселкасте и многамиришљаве,
  - 2) Смеће : наслаге киселкасте и свесмрадне,
  - 3) Парни котло,
  - 4) Наслаге изношених патика "Пума",
  - 5) Наслаге дневних извештаја,
  - 6) Наслаге смрадних мишијих извештаја,
- Последње) Птица - придошлица

7.

КЉУЧ

Кључ од подрумских одаја је сувишан. Ниси га имао где уденути. Рупа. Рупа.
Толико да прогута кључ и његову сен а да се врата не отворе.
Срећом врата су била отворена и није било неопходно рупу рабити као осматрачницу.

Видео би мрак и парољу са поклопца.

Бравар (уједно и отац) по мом исцрпном опису да је дијагнозу :

НЕКО ЈЕ УЛЕТЕО У ПОДРУМ

Помисао на какву птичурину био ми је први кључ.
Кључ што удара крилима и у малтеру који се осипа уписује крваве фигурице.
Крваве фигурице нису сувишне. У сваку историју иду. Рупиче.
Свеже црвене фреске у подрумским одајама.
Црвени темељ, хм.
Да, улетео је један. Њихов.

НИКОЛА ВУЧИЋ

ПРЕПОЗНАВАЊЕ

једном сам узео комад папира и почео да пишем само једну реч - празнина.
писао сам : празнина, празнина, празнина итд.
добијао сам осећај да све више тонем, да ме та реч празни.
осећао сам само дно, дрхтање невидљивих жица празне љуштуре звука

и више није било никакве разлике између мене и написане речи.
тихо сам се померао, мало - помало
био сам онај који пише и изговара
а празнина је сама себе препознавала .
проговоривши, заправо, био сам написана реч.
исписивао сам : празнина, празнина
и њен лик је растао као простор у цркви
све друге речи губиле су се у њеним многобројним
угловима. одвајала се од свега и муњевито
ширила своје почетке.
бескрајно се удаљавала мада сам је осећао
под прстима, мада сам је дотицао
вршком језика.
" казујући себе, губим се" говорио сам све тише
и постајао сам само јека белине папира.

Г

ИВАН ГАЂАНСКИ

РЕМОНТ НЕБЕСА

*Два браћа Бачванина, ѿврайћник из
Америке и ѿврайћник из Русије, мрѿви,
седе на Добром ѿољу крај каменој
ѿулара : - Гуди ѿи ѿо, ѿријашељу,
онима шѿо још нису дошли овамо.
По В. Петровићу*

али
одједном иако се знало
једна две цело јато тешких чапљи доста лако
једна за другом као по програму
као видљиви чин ослобађања енергије
узлеће у већ спуштено небо
подсећајући на преварене добровољце
уплашене од великог броја већ у првом окршају
груписане у слепљене гомиле
малтером од сопствене крви
песка жутог страха беле кости
тихог гунђања и тешких псовки

достигу чапље зените овако подешених небеса

---

fly the friendlu skies of the united
the friendly oilspoiled skies
fly the mirrors where the moonlight
plays the game of the day

а на малој станици крај украјине
нашли смо неке нове речи
изникле из земље
овенчане травом
зеленом на бескрајној топлој црној септембарској земљи

велика бела слова

буд осторожен тебја ждуд дома

на нашанованом јутарњем небу с капљицама крви на далеким рубовима

више звезда рубина
мање праскозорних маглина

више лепих босих девојака небеских кћери са звездом на челу
мед сторуким циновима у дугим неизбројивим редовима
који знају не знају своје границе
од тихог тихог дона
до ћошкова урнебесних површина ижљебљених небеса
где тик уз црту хоризонта буја дебели белиј гриб
уздижући свод својом хидрауличном меморабилном снагом
алхезионих подземних вода над магнетофонским слојевима
засићених историјом
масном текућином успаваних покрета с дискретним појавама
нежних кошуљица невиних радиоларија
умирених као звук у звону пред први удар
цинровских молекула програмираног памћења
под тврдим гранитом с угребеним звезданим часовима
светлих безвремених тренутака раскалашне мајке земље
голицане напуклим звуцима суздаљских вечерњих звона
и копањима оних скита скитница што часом подвуку се под земљу
плашећи милионе у празним хладним европским магацинима
збуњујући самосвесног персијанца
из кумарбијеве рупе залуталог левантинца
слеђењем трагова мирисних ружа

буд осторожен теба ждуд дома

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

по нашем таутолошком терминалу времена
скуваних натрулих згужваних живих загонетних занесених скакаваца
подмазиваних после свакодневног купања подгреваним дериватима
лење као смола историја нафте
с мирисом меда
чији бели кључ мед не допире
до затегнутих површина као бедра у рускиња
до глатких клизавих зидова дубоког грла
лост ејнцелоских тамнопутих лепотица
генерално поправљаних небеса
губећи се у пукотинама византијских подова
кремаљских цркава са значајним српским беочугом
водећи до првог и другог рима
крај меленачке ветрењаче која под кратким налетима новог ветра
развејава параноичне праменове месечевих и сунчевих трака
схематизованих у кабалистички вео на лицу старе госпође
с птицом у коси мирном на јајима
испод шешира са седам детлића
два бела заостала камена под копитама азијских коња

костајди тубучокди
јакин килар јирокди

остида минган оти
кушдај учар пирокди

под европским кишним небом
на уздрхталом напуњеном бескрајном трбуху
изгажене покисле маторе подводице
по чијем небу зевају бутине са по једном узбудљивом ружом
по чијем мору ропоће нафта умирујући таласе пенушавих успомена
по чијој земљи масни скакавци захваћени страхом тражећи излаз
гамижу изгубљене оријентације од детерцентне пене
од потмуле опомене подземног неба
где вулгарни ровац витални синовац
улази у небеску рођаку дивну афродиту
суву од недостатка корибантских звукова
у празној дубокој пећини испод сањивог баната
резонујући у његовом миленијумском ритму
подржаваном чобанском свиралом
све саме секунде синкопирани урнебесним ветром
под светом шубаром топлом за пентесилејом

док небом свеци зубати вијају
у колу персоне тињавих варница
у очима оштрих пулинових зуба
зелених и црних и белих
око уснуле афродите у јаши у банату на персијској ружи
чији отац с рукама пуним фреквентних фулова
слабих краљева лошијих пубова и неухватљивих дивних дама
потавнелог тоље детронираниог илије хладног северца
заборављеног матије ишчекиване пентесилеје до изгубљеног сна
поганог паганина уклетог ловца
ћопавог атиле кужне деветке и миле сестрице
елене елене елене
губи партију за партијом
седећи на земљи одсеченог уда

уз ветар низ ветар
уз ветар низ ветар

у хладовини лаког месечевог одјекивања
с главом у освојеним небеским просторима
док младо лишће старога храста
купећи тихо разливане слике
интерферентних таласића огледала извора
утажене жеђи бескорисно шуми
као сенка пред дуги сунчев залазак
захваћен старачком резигнацијом
невешто скривајући трагове
безбројне орошене кашичице капљицама меда

сам једе плодове своје летине
велике сочне ил осушене
истиноносне
зелене црне беле козје сисе

на океану далеко пена
из твога из мога ока

БОЖЈИ БАНКЕТ

Било лето, био живот : низа гроце клизи шљива.
Чарапуши у пролазу испод сукње пица свира :
Сиротан се на бостану наместио па призива,
На бициклу стиже отац : Склањајте се да паркира!

На небу се слике слажу : душу љубе божја уста.
Анђеоска пљушти милост на кошчице, на телеса.
Располућен облак дише : вазноси ме сила пушта,
Зрака сунца попут игле пришива ме на небеса.

На земљици, пред дућаном, намигују барабини :
Сваки цевчи своју росу из чокања од пет пара.
Провинцијска царевина успомене своје слини.

О, ракијо, цигерушо, ти којом се живот чара!
Не дај да се божји банкет испретура у вртаче,
не дај своду да се спусти и пригњечи посматраче!

ЕПИФАНИЈА

Ледна гранчица, у врућици,
међом светова такла ме тек,
ко жалац смрти у лирици,
лунин пољубац - ту а далек.

Међом светова такла ме тек
пустошна љубав и одзив њен,
лунин пољубац - ту а далек,
џик огледала и сна у њем.

Пустошна љубав и одзив њен,
скерлетни припев у доласку,
џик огледала и сна у њем,
човек-ореол у довратку.

Скерлетни припев у доласку,
сенка што висом није нигде,
човек-ореол у довратку
прекорачен праг и крај игре.

СИНАН ГУЏЕВИЋ

РИМСКИ ЕПИГРАМИ

3.

По катакомбама учиш тишину и печал хришћанства.
Горе, по римском тлу, вечиту буку и бес.

4.

Што се мушкарци веселе да Мојсија лепог виде?
Зато што многог од њих Мојсијев утеши рог.

5.

Данас под азурним небом, у дворишту Санта Џостанза
Игра се ногомет тврд, голман и двапут по пет.
"Торна!" довикују моји, но мени се хоће у напад :
Гризем да постигнем гол, први на италском тлу.

6.

Зашто се одвека краде и лопови множе по Риму?
Јер је Меркурију тат одвека мио и драг.

7.

Кажу да лопова луђег, шашавијег, тврђег од оног
Кога је родио Рим - нема преостали свет.
Авај! у Новом Пазару , на рубље са високих жица
Свемоћни Мустафа Страх користи мачка за лов:
Хитне га увис, а јадник о рубље се канџама скачи ;
Штипаљка пушта, и Страх - опран дочекује плен!

8.

Вије уз окно се чокот, у чокоту крије се локот.
Стабљика, лоза и грозд, решетка, ланац и гвозд.

MUSEUM

ЗДАЊЕ

Лонац. Детињство : Срж : Сабље. Преко мокрог рога. Поклопац.
У црквеном звонику : Клатно. Мачка. Извири. Надо. Протури своју
цев кроз уста моја спремна да одахну. Руку са сабласним кутијама.
Око укочена стабла. Чини. Музејски мир. Мјаукни. Као кров под
отежалим сенкама пакла. У чврстом цепу. Малобројна уста. Ох,
намерно достојна пауна. На вратима скапава слуз. Укоричене
наплавине Лет дворски. Пуни су амбари. Чему туга округа. Чему
извртута бачва? Са алкама, са домаром и птице, са кочијама од
честог кликтања, са перорезима света, са животарењем желуца;
олако спаковани, не клиновима, не обручима ; кротка а мост
троми а хитнути роб ; сасвим близу, од пута бес у роди, од
трске лелуј свирала : кустос - види простору кућу, из димњака
коров ; Великим кораком. Где? Крст обузима чељусти. У овом мом.
Лелујању. Све оне бивше кратере, лед са кљуновима, подметнуто
ах, упаковане, породичне, фигуре, мермер, пород, набрајање
сасвим налик пољу... Тобоган. Језик пружен у маслину. Кос.
Страшило. Крошња сахла. Косац. Бритки. Залаз. Кртог. Јуче -

Спремљени у одежде, са тежама мора ; посетиоцу пљунута у
руке : лавина. Изобличени . Комади. Леже на полицама. Живе.
Сулице.

Пуњене животиње. Инструменти. Рецнути чочкићи. Зачини.
Завоји. Ране : Мојом сестром завите. Са карте. Пред здањем.

Пучина.

КУСТОС

Упрегао сам свој језик као свод лукове од лишћа,
дупљом крилатом, по гнезду, неопрезним уснама,
попут бича полеглог невиђеним, рже, застаје,
и пени, малена утаја, као корњачина уста, из
измета виолински кључ, опет опрез, опет станка,
нити коме постељица са зупцима, нити коме гнездо
увијено у карабин, сам себи ухода, пакет у свицу,
пород обараче, и другима овај свитак, исписан

мрљама, грудвама, покретног и непокретног терета,
сточних вагона, колоница из спремишта, где сан одваја
љуску од врата, где звезде доручкују мреже, и
паук, и паук, и остале смиловане, и картотека са
знакама : за прегиб, за луб; и дух поновљен у
точку, мом, мом гробу упућеном у љубљење,
мом светом мировању, свиће, гомила укориченог,
пергамент, показујем, пакујем, и трошим, јер забод
копља крвари, јер стрелица погађа утоку, делту,
јер потиљачни одуговлачи снег, да падне као тег,
да прекрије звон, плех, качице, да падне преко
моје главе као завојни мишић, пршљен синовљев,
поново јуче више него данас, ја! кустос, убеђен
у постојање видре кроз земљу којом се затрпавам,
којом се преливам и целивам ; Уже и Штап!
Порцелански бројчаници! Трговина атласима!
Ам! Паоци! Јесен. Бритвом, као птиче зраком,
полагано : Сунце дугог срца, другог сунца,
чува? и откуцава?

МУЗЕЈСКА КУЛА

Као израсла у копљу кочија лековитог биља, кула.
У рану утиснута страшнија од мора сеоба, непрестано
ваздух сув, стабљика укоричена златом, свели презир
грнчарски, звериње расуто па дозивано ; свим ружним
ружи додворава.

Кошница. Бршљан. О лек. Окном. Стрес. Шапама, створ
разумни. Безумно. Печалба страшног сата. О са заклонима
боли. Хлеб бродски. Затворен. Споља; жеђ; накит од соли;
мумија. Батргам, ножицама утишан тег. Смрти свргнута!
Опловљава мера око њених вијака, сумњив слух. Пристаје.
Спорост. Свикла на бич. Чуј! Вриснем ли урес витла;
крилом тлапња, крилом ташт, горе олујан у свирали свет,
горе; уносећи старини златни мрв, у туђим чинијама, снебљиво
сунце; она ће отпловити парајући прудом шав,
из кога унутрашња крв, топла мамуза, вади ведра, мир,
да оде дах мој, њом, будући ковчег. Пловило. Стег куд.

Под точковима коња саломљених ногу полегла маглина.
Од меса. Одлази кост. Као штап од вучијег смеха. Дим је?

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Котва? Шта ли? Јечи? Пучином? Мирис? Урлик? Опет Створ?
Налик патњи којој се изругујем.

ЦЕНТРАЛНА АРХИВА

Она игра ветар замукао у шупљем ведру. Она показује
казаљци земље куда да урликне. Она отиче сенама у
цвату. Она покреће сребро у замкама. Намиче омче
обичајима мојих речи. Спашава. Покрет закопаног. Нанизане
плочице. Постојеће љубљење. Корен о сина. О буди
приморано на дубину! Плашљив је рукопис осветљен са
свих страна. Мрежама. каналима. Високим зидинама : по
којима маховина; пужеви; глинене постељице - разносе
свој мирни пелуд, свој век. Да. Уобичајено дрво спава.
Са његових грана слика воде која претеже. Museum
Кула. Одбачен алат. Муљ. Блатно клизиште. Зна
Испрао сам уста. Руку по руку. Крв по крв. Гнездо моје
отпловило је. Нагнуто у себи. Мртво. Не? Расутим
каналима га дозивам? Двоглед? Као надолазећа ноћ. Као
суманута зверад са својим очима отетим од лишћа
отпалог под ненаданом мишљу једног осветољубиво
кратера. Ја! посебно црн. Износим већ печене медаљоне.
Ливене мердевине. Крилате столове. Закуске. Предјела.
Големе пехаре. Отровне шаре. Китаре од снега. Ваздушне
снаге хлеба.

Својом рибом, животињом, птицом, сном : Зауздавам.
Месим. Гласове. Колевци спремној на скок. Пећинске
погаче...

ЗАВРШНА ПОВЕЉА

Зашио. Главу. Закључао у пчелу, восак, Понизан и сит.
Канцидама, удицама, вучен куд мелем, катанцу свет, рез.
Легао у саркофаг. Обвит лековитим биљем око струка : плач.
Пустињом - за зубљама, керамичким хватаљкама, преградама,
олујним мајкама : чопор. То јаву саплићем. Још увек. Копач.
Поплочан рашљама. Воденим талогом. Оседео. Медаљон.
Амфора. Прекривена маховином : настамба. Завршна повеља.
Неком давном богу одлутали разломи и бљесци. Снохватица.
Уломљеност света. Затитрала крв.

СЛАВИЦА ГАРОЊА

СТАРОЕГИПАТСКА МОЛИТВА

Погледам у небо, Боже мој, и не налазим утехе у њему.
Препаднем се, Свеприсутни, када видим звезду репатицу која пада,
А ја више ништа добро не умем себи да пожелим.
Преплашен сам као газела, јер ме зло надвладава са свих страна
И долеће без моје воље, у мисли, под звездама.
И зато више не гледам у звезде, не слушама
свештенике и не верујем
Добрим пророчанствима.
Шта сам то, Сјајнији од Сунца, сагрешио, и где се
линија на длану
Моје леве руке, променила?
Срце ми је напукло и више немам мира ни спокоја.
Страх ми се увукао у душу и туга овлада свуда.
Смрт ме облеће са свих страна,
Осећам бол од сваког корака,
И ход ми је од тога несигуран.
Немам више жеља да себи пожелим срећу, а од
несреће немам где
Да се склоним.
И као алхемичару пустињски камен у злато, мени се
поглед сваки,
Реч и намера добра, у зло претвара.
Окружен сам силама нечистим против којих морам свакодневно да
говорим
Скарадне речи.
Не умем више да се одупрем и заштитим од
непријатеља, а када пожелим
Освету, претрпим казну коју њима намених.
Куда је то залутала моја судбина, о Свемоћни, као рукавац Нила
Што се загубио у мочварној трсци?
Зашто ми на моме путу стално неко камење
раскрвављује моја боса
Стопала, док други ходају миловани врелином
ситног, меког,
Пустинског песка?
Живот ми је испуцала земља коју пржи пустињско сунце, а до мене
Не допире Нил да ме наплављује, иако тик поред мене тече.
Уклоњен од милости давно, трпим страшно,

Најсветији.
Ни амајлија менат око врата више ми не помаже, ни прстен од
Сунчевог диска на левој руци не доноси ми срећу.
Благослов ми је постао клетва, добар поглед урок, предосећања ме
Добра већ дуго варају, а лоша не могу избећи.
Од када ми то живот није гипки газелин скок, већ стално, мукотрпно
Корачање ситно, у подножју пирамида?
И три пута садим док једним замахом српа остали, по три жетве
пожњу.
Уморан сам, Свевидећи, и утучен, што немам више чисто срце и
Не знам где да погледам и да нађем утеху.
Зашто нигде више у мени храбрости
ни снаге нема, кад је имадох толико,
Када ми то пише у звездама?
Ко ми то разнесе тајна врата душе
и кроз мене сада протиче
Хладноћа свемира?
Зашто је нада мном, откад ме Ти просветли,
Твоје проклетство?
Зашто, када сам Ти увек приносио усрдно жртве?
Немио ми је и тежак живот на змељи, и поред
сунчеве светлости.
Срећу си ми уделио у малим, али си ме потпуно заобишао у
Великим стварима.
И у радости сам пресрећан,
И у тугама претужан,
И мени се не прашта.
Зашто ми ниси дао да будем као Нил, миран и
спокојан, већ
Над свим мојим мислима влада страх?
Коју жртву да ти принесем, о Светлости, да бих сам престао да
Будем жртва?
Најузвишеније и оно што највише волех претворило ми се у
Пустинску прашину.
Тамо где се појавило Твоје Божанско Око и
просветлило ме,
Сада су само бледе сенке и тужни трагови.
Јер имадох једном светлост на земљи, и нестале је, и сада ми је
Свуда мрак и празнина.
Душа ми је унакажени цвет лотоса, подераних,
нежних ружичастих
Латица.

Где сам то, о Боже мој, заборавио и затурио себе?
Зашто тако лако распродајем своје највредније
дарове, варљивим
Трговцима из Мемфиса,
И кријем дубоко у себи и од очију Твојих,
своје драгоцене,
Нерасцветало семење.
И када ми се нуди, не узимам,
И у заслуги сам без награде,
И када бирам не умем више да изаберем,
И моја срећа оде другима, а не умем да је задржим,
И збуњен сам од тога, Боже мој!
Да ли се сувише умешах и прозрех божанске законе Твоје, изазвах
Твој божански гнев да се сручи на мене,
Па ми се зато на земљи догађају недостојне ствари?
И трпим међу људима страшно, Најсветији, и ако
сам миљеник
Међу боговима.
Реч човек изазива страх и тугу у мени, јер још на земљи не нађох
Саговорника.
Ни магијски камен аметист, уграђен у огњиште моје, више ми
Не помаже.
И у доброти доживех зло,
У љубави понор,
У лепоти коб,
Ни једна ми истина не стиже до дна,
И моја реч убија прејак и ако је нехотице
изговорена,
А кад се побуним, добијем одмах штапом по глави и по леђима.
Зашто улудо згазих таштину своју, мислећи да су сви људи на земљи
Божји синови,
И усамљен, још увек трагам за њима.
И уморан сам од тог узводног веслања долином
Нила,
Стално међу крокодилима,
На својој барци од папируса.
У моме лавиринту нема ходника за милост, утеху и сневање
Међу људима.
Да ли сам крив, Свепривлачни, што се довољно не посматрах у
Твоје Божанском Огледалу?
Ни једна ми се грађевина не одржа, и разори ми се у трен
Велика Пирамида, чвршћа од гранита,

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Коју тако стрпљиво градих у себи дуго времена,
И мишљах да ће ми, у славу Твоје Светлости,
вечито трајати.
И зби се помрачење, шеснаестог дана месеца
Хатора, звезде ми
Попадаше с неба и хтедох да променим планету.
Којим путем да кренем сада, Боже мој, када је преда мном
Пустинја бескрајна, у којој бејаше оаза зелена,
и одједном ми се изгуби пред очима.²
Да ли ме то гониш да прочишћен прођем кроз свој страх и изађем
Пред Твоје лице,
Ти, од свих богова, мени најближи!
Свуда ме сада окружују лица са Тотовом маском.
Још као једини спас указало ми се Твоје Свевидеће,
Божанско око.
Учини, о Светлости, да досегнем Твоје Божанско Биће,
Јер тиме ћу опет наћи пут добра у себи.
Дај ми, Свемогући, моћ да поднесем снагу
сопствених мисли и дела,
И да тако станем опет на пут ка теби и ка истини.
Учини да све у мојој путањи добије опет своје право име,
И свака истина своју једину реч.
Врати ми самопоштовање, јер одавно га изгубих, и немаде више
Никога, да ми га очува и душу узгоји.
Отерај, Боже, Сета у мени, који седи на мом десном рамену и
Стално ме усмерава ка мојој несрећи.
Узнеси ме у један од Твојих божанских храмова
светлости,
Да му вечито служим,
Јер Ти си једина, Вечита Светлост!
Као што састављаш сваке вечери своје делове тела,
О, Свети Амоне, дај ми милост, и састави од мојих комада душе
Новог човека, са Новим Именом.
Указао си ми једном лепоту свога обличја, и нестао, и оставио ме
У вечитом мраку и празнини :
Учини , да је поново нађем!
Дај ми, о Боже, да ме виде у мислима и на небу, свакога дана,
Они који ме нису довољно волели!
Подићи ћу Ти олтар у својој колиби, лицем према пустињи,
И пред Твојим кипом од дрвета сваке вечери вршити свети
Обред жртве.
Спаси ме, и на свом златном тасу стави тег за мене, који ће ми

Поново вратити радост при погледу на Сунчев сјај.
Да ли сам довољно достојан да окренем лице Твојој Божанској
Светлости?
Ако нисам, спржи ме једним погледом свога
Божанског Ока!

*(Писар Мамун, ѿрејиса ову молићиву са ѿајируса из 4.
династије, ѿо ѿправилима нашеѿ ѿисма, с десна у лево , с чећири
младежа на левој мишици, месеца Тоѿа, у доба владавине великоѿ
фараона Рамзеса XIII)*

Д

**РАДЕ ДРАИНАЦ
(РАДОЈКО ЈОВАНОВИЋ)**

МОЈА ОТАЏБИНА

Говорићу ти о једној чудној земљи,
О полуострву црвеном као телећи језик.
Урођеници га зову - европска Калифорнија.
На географској карти личи на козји реп.
У историји се пише кратко, ватреним словима :
Балкан!

Земља је та пуна јаворових шума,
Испресећана плавим венама друмова.
Од Европе и угарских степа Дунав је одваја,
Црно је Море натапа бурама,
А најјужнија њена тачка је рт Матапан.

Изван свега богата је житом и крви,
Кугом и ружама.
Небо над њом, пуно магије,
Најлепши је мозаик од повађених очију.

То је моја отаџбина!
Мајке се порађају у браздама њива,
Пупак се отсеца српом,

А децу доје старе магарице.

Али што је најлепше, лубање тирана у њој суше
се на бандерама
И у њима птице праве гнезда.

ЉУБАВНИЦА КОЈА СЕ ЗОВЕ КАТАСТРОФА

I

То подлачко страховање :
Доста!
Бити само једна поетска курва и ништа више,
Не више,
Не!

Познајем опсену звезда и лиризма,
И шта то значи празна реч
- Једна вербална парализа -
Треба свет заразити злочинима
И отровати га терором и осветом.

Динамитом треба разнети овај бордел цивилизације,
Данашњу коњушницу културе,
Импотентну империју од снова и суза!
Треба плунути у браду Фројду и Бергсону,
И свима иноваторима чуда.
Тело човечје просто је као пасуљ,
А срце часовник од два и по динара.
Хлеба нам дајте!
И наше ће се душе елегантно котрљати као точкови
старог фијакера.

Тридесет и пет година уткивам сневе у ову побуну!
35 гладних година грлим катастрофу као љубавницу!

ЕНИГМА

Сећање је као паучина између дрвећа :
Гледам кроз огледало дана
Како из виолине пролећа
Излеће јато врана.

Сећање је као вода :
Гледам кроз кораке
Како ибиси за крмом брода
Замичу за облаке.

Али зашто никад не може да се заборави.
Нити да се избрише,
У сутон кад земља замирише,
И кад се над шумом поларна звезда јави,
У срцу нашем траг љубави?...

НАША ЉУБАВ

Ноћ ме та у младости стиже,
Па ми у срцу спава да не озебе!
Видесте ли псето које човек тера од себе,
А оно му и даље руке лиже?

Са мношћу је тако : могу и не могу без ње.
Када се осамим заогрне ме огртачем снова.
И мада ми давно рече све,
Увек је за ме нова.

Данима се кољемо као хијене
И једно у другом видимо кугу,
А опет...изван те кобне жене
У мојој души нема места за другу.

Откад се знамо сањамо да се растанемо,
И већ сам од тога као месец жут,
Па се опет необјашњиво састанемо
Да заједно продужимо пут.

Не знамо више да ли је то љубав,
Или загонетни чулни мрак ;

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Знам само да бих се без ње разбио као сплав
О речни брзак.

*

* * *

Затим ме хвата мртав, тежак као олово, сан отупљења празнине,
потпуног отсуства свести...

Кад поново отварам очи, над Паризом је мрак. Светиљке нишу
арабеске сенки о голе прозоре. Под змељом туњи први јутарњи метро.

Хтео бих од свих зала да се спасавам, од грозе прошлости и беде
садашњости, од свега што се за мозак и мембрану срца лепи откако
постоји човек. [.....]

И поново узимам перо да пишем. Глупост! [.....]

Наслућујеш ли мирис будућих ветрова и сувих зима?
Плачеш ли као ја, полудео за том истином, мењајући станице?
Реци, о мој брате?
Одјекује ли и у твоје срцу тај ватрени галоп?
Мржња је моја Монт Еверест љубави.
Полако спуштам руку на горак хлеб злочина.
Играм вампира, ја, најневиније дете овог столећа.
Са устима пуним бласфемije певам будућа пролећа.
Сипам сирће у неразумна вина..
Упалио бих свет као лампу срца.
Поезија витриола, неизлечена као моја крв!

Брате мој! Друзе! Неосетљиви, глупи пролазнице, реци,
Ко ће уништити ове језиве шуме злодуха?
ко ће сипати олово у све ове бацилне јаме?
Ко ће једном заувек, као гром, гласом метка, рећи песницима :
Доста!

Време шуми. Прљава зора личи на стоногу која се пуже уза зид. Сив
дан пљује у прозоре. А кошмарна расветљења се ређају :

Познајем зло као себе.
На фантастичним обалама кидао сам цвеће :
То беху минијатурна сунца јединих радости.
С вечери улазих у непознате заливе
И као дискос месеца, у мојим устима,
Авај! свуда певаше нада...
Јео сам хлеб од камена и гара
И досаду живота вукао као сенку.

Певах с морнарима по јавним кућама,
Опијох се као животиња,
И дуго, дуго плаках на крилима најпропалијих жена.

Ја бејох геније и хуља!...

Горчина ми цури преко усана као бале у паралитика. Осећам само
топао пламен испод очних капака. Можда је то анђеоло или демон сишао
у моје срце?

У бесконачност се одужиле моје кризе.
Пљујем на амбицију и литерарни слом!
Још лепше певам од гаврана у далекој домовини.

Знам ко сам био.
Сваки коментар би ми улепшао животопис.

А, међутим... ни једна хуља није била тако добра.
Данас неукусни хлеб славе нудим псима.
Ко воли да пије сирће?
Да будем слушкиња и лакеј?

Не! не!...
Зли ветрови ће се изломити у грању.
Олује ће сагорети у пустињама. -
Ја хоћу да будем човек!

Никад то кретени разумети не могу.
Убио сам у себи веће злочинство од свих светских сифилиса :
Подлост и лаж!

Као да пијем најслађе вино! Ове ме истине враћају сузама. Не могу да
дигнем главу. Перо само иде, шкрипи, јауче, смеје се... Тешко
искренима! [.....]

ПОЕМА О ПРВОМ СЕПТЕМБРУ 1939

Као гробље самоубица
Светом се прострла неизмерна туга,
Дани су црна коњица
Што галопира у етеру.
Али шта мари то!
Још стојим као споменик од бронзе,
Који једини на свету није изгубио веру.

Стојим ледено као највећи вис на Уралу,
С чврстим смехом његове последње стене,
И сањам о једном кинџалу,
И преко мене протичу реке од крви црвене.

Стојим
И дане бројим
Као беспослени морнар звезде са палубе суве.
Увек само песник будућности,
Редов сам који са бедема сатире,
И пружам руке из ове ноћи глуве
У далеки свет где човек до човека умире.

Стојим,
И ја ћу остати.
Нек друге решетају сумње столећа,
Више но икад нада мноме се клати
Бескрајни лук од звезданог цвећа..

Визионар,
Ја уђох под кору ствари,
И зато вам велим не оплакујте Први Септембар.
Нека се небо у бесконачност гарави
Од барутског дима,
И нек једном изгоре сви мостови злочина
Од Ламанша до Крима.

Нека се свет злодуха у сопственој крви удави,
Као алкохоличара, удареног чекићем меланхолије, кад Дунав попије,

Но ко данас има право да говори као профет?
Ја нисам Христ ни тринаести ученик. [...]

МЕСТО ТЕСТАМЕНТА

А затим... не треба никаквих тестамената.
Нови људи живеће под сасвим новим небом
И биће им непотребне наше мисли и наше панталоне.

Сва моја заоставштина, другови!
Ви који сте ме разумели,
Ви који ћете ме разумети,
То је дах који ће вечито живети међу људима,
Од кога је Уитмен створио поезију другарства,
Који је Мајаковскоме развејао срце на све четири стране света
И који симболизује заставе које никад не мењају боју.

Време када сам бдио над овим стиховима било
је суморно и мрско,
Велики светски рат још је разједао кости Европе,
Побеснели народи су узвикивали : " Кад чујеш
реч култура, пуцај!"
У Шпанији је беснео тајфун братоубилачког рата,
У Русији је револуција прождирала своју децу
И свугде на свету вребала је по једна аждаја
која се зове Каталонија.

Европа се била претворила у ломаче,
Као термити врвиле су црне паликуће,
Кости невине деце дизале се у небо као обелисци,
Гвоздене кише засипале су Абисинију, Гренаду
и Кастиљу,
Мрачне силе ухода биле су минирале земљу,
Нечовештво је земљом дубоко орало
И на свим странама плакао је јадни човек.

Шта да се остави будућности са таквих заразних обала!
Какав тестамент песник да напише?
Зар очајање завештати за храну?
Сузе свете за будуће кристале?
(....)

ШЛЕСКА РАПСОДИЈА

(Незавршена)

ОПРОШТАЈ ОД СУНЦА КОЈЕ ОДЛАЗИ

Ти што си господар од крилатих птица и од риба посред језера и мора
и од свих звери и људи који се по свету кржаве,
ти што кључеве држиш свих вечери и зора
и пушташ биљку и воду на Земљи да се појаве,

ти, док око тебе од искони круже огњене планете,
што мачем јутарњим од злата растављаш тмину од тмине
ти, на шамији модрој крупни румни цвете,
за којим се болник маша да га откине,

ти што управљаш даном и обзорјима зрачиш,
олује и облаке водиш, и кишу дајеш, и делиш годишња доба,
ти што додиром једним сва мора и реке смлачиш,
а загрејати не можеш ни руке једног роба,
Сунце!

зашто ми вечерас крвавом марамом машеш из главе незнани црне?
Ко мре од нас двојице када ме тако поздрављаш?
Зар се ноћ неће мени у сребро да преврне?
Зашто, зашто ме самог под празним сводом остављаш?

...Ја видим како Сунце све дубље и дубље залази
у сенку дана и чаме, у сенку кашља и кише, у ноћ без краја,
у ноћ прву која, гле опет! с небеског свода силази,
у сенку што небо и Земљу, и све на Земљи осваја.

О, Сунце, Сунце, зашто си толико пало,
па не могу поглед да дигнем од твоје сјајности суморне?
Клонуле главе лутам, а кад је одигнем мало,
ја не знам да л ти трепћеш илЕ очи моје уморне.

Не можеш више, Сунце, да прнеш изнад мене,
него облећеш видиком као рањена птица.
Како ме очи пеку од светлости твоје црвене
што лије таласе млаке у таму мојих зеница!

ОСКАР ДАВИЧО

[КАИРОС, I]

Каирос је, према митолошким лексиконима, минорни хеленски бог тренутка који је нетом прошао, али и тренутка крцатог будућношћу. Сматрају га чак и богом повољног тренутка, па се тврди да су му авантуристи, трговци и лопови приносили жртве. Свеједно. Пре десетак година видео сам први пут пожутели камен с његовим рељефом у оном трогирском женском манастиру који се не попуњава. Нису ме узбудили завети ћутања жена које је заосталост осудила на добровољни затворски живот. Али пред рељефом тог младића који бежи од себе у вечној трци за својим прохујалим треном, или у трци за треном који тек има да дође, отвориле су се у мени вратнице неких препознавања и ја сам отаџ у неколико наврата улазио у лабиринте иза њих и излазио крцат одјецима детињства. И мог можда.

ЛЕГЕНДА

Чим је такнем, не прогледам,
али јата слепих мишева
одмах напусте Небојшину кулу
а постеље постају справе
за побачај љубави. Па бежим.

Бежим низ травне воде, о младости
опет на сиси фантомских каравела!
С врха катарки одјекне тад крик наде у паници
над морнарима - месечарима који сву ноћ вичу : Сенке! Сенке!
Оне ми клизе низ руке. И неискуство је земља.

Чим стигнем, не прогледам
иако се маховина и даље претвара
у сидро с вампирским уснама. Она ротирају
над пленом којим се храни земња још једне младости.
До канци снова и она је у служби звезда.

Истог ли света?

БУЋЕЊЕ

Шуме се деле од магле,
жене од препуштености себи,
наслеђе од љубави.

Кад бих знао да одвојим
случај нужности од страха у сну,
храброст би се наметнула свему

као дан - очима
као шкргут - смрти
као измишљање - сунцу.

ПЕТИ НЕМАЊА МИРОТОЧИВИ

Јесам ли предосетио, јесам ли научио?
Између раширених обала - страх.
Између страха и глади - зев тишине.

Јесам ли заборавио, јесам ли запечатио?
Безимени понор још вари
пет столећа пред устима неба.

Јесам ли кажипрст без посетнице, јесам ли пут без пода?
Мисао неосветљена леђима
спотиче се о костуре што не цветају.

Јесам ли игра света, јесам ли озбиљност светла?
Једно је име довољно да јутро пробуши мрак пред собом
челом чије сијалице имају корење од неугасиво угашене
прошлости.

НЕСАНИЦЕ

Раширених зеница испод капака,
ја се нећу држати предвиђеног.
Засад бројим беле мишеве : сто један, сто два,
док прозрених зеница чекам број бескраја
који би било и нешто рукатије друго.

Као увек пред рођење или умирање,
љубав је покошена пре љубави.
С преосталим ситнишем грлим : двеста три, двеста пет.
Раширених зеница испод капака,
споредног се сећам најдуже.

Раширених суза испод капака,
спрема се на жртву.
Као увек, алармна ми звона то јаве
- беланчевина задрхти : петсто пет, петсто шест.
Гледам у конопац што диже завесу.

Али ни сад се дан не држи
гвоздене књиге снимања.
У црни хоће сандук да ме спусти,
у црни сандук величине мрава. Али сан обавезује :
будим се. Већ предвиђено гвозденом књигом.

ЂУРО ДАМЈАНОВИЋ

СЛИЧИЦА ИЗ РАТА

Тукли су га.

Тукли су га, тукли су га.
(Јој! Ајој! Ојој!)

Тукли су га,
тукли, тукли.
(Јоој! Ајоој! Ојоој!)

Тукли, тукли, тукли, тукли.
(Јоооој! Ојоооој!)

Тукли су га, тукли су га,
тукли , тукли, тукли, тукли.
Ко?
"Ко?" Војска.

Тукли су га, тукли су га,
тукли су га, тукли, тукли.

"Која војска?"

Која војска није тукла?

Тукли су га, тукли су га,
тукли шаком, за почетак.

Тукли су га, тукли су га,
тукли шаком, тукли шаком.
Тукли су га, тукли, тукли,
тукли шаком, тукли ногом.

Тукли су га, тукли су га,
тукли, тукли, тукли су га
с морЕном шаком, свјежом ногом.
Тукли су га, тукли, тукли,
уморени тукли ногом,
настављају свјежом шаком.

Тукли су га, тукли су га,
тукли, тукли, тукли.
"Зашто?"
Зато што он није туко.

Тукли су га, тукли, тукли,
тукли, тукли, тукли су га.
Гурали му цијев пиштоља
у крвава јојна уста,
што молише : "Немојте ме!"

Тукли су га, тукли, тукли,
па кад су их руке, ноге
од тог посла забољеле
тукли су га кундацима.

Тукли су га, тукли су га,
тукли, тукли, тукли, тукли,
тукли, тукли, кундацима.

Тукли су га, тукли, тукли
и гурали цијев пушака
у крвава јојна уста.
У крвава јојна уста,
што молише : "Убијте ме!"

Тукли су га, тукли су га.
Тукли, тукли, тукли, тукли
док је стајо, док је падо.
Тукли тукли док је стајо,
тукли тукли док је падо.

Тукли су га, тукли, тукли,
тукли су га кад је падо.
Тукли тукли кад је пао.
Тукли су га док је лежо.

Тукли, тукли, тукли су га,
дизали га и тукли га
док он опет није пао.
Они опет дизали га,
они онда држали га,
држали га да не падне,
држали га и тукли га
док он опет није пао.

Тукли су га шаком, ногом,
шаком, ногом, кундацима,
кундацима, ногом, шаком,
шаком, ногом, кундацима.
Тукли су га, тукли, тукли,
тукли су га, тукли мржњом
и бездушном својом душом.

Тукли, тукли, тукли су га
а он више јаукречи,
а он више глас кржави
не понови, не изречи.
Тукли, тукли, тукли су га,
а он више не молише
ни "Немојте", ни "Убијте".

Они онда њега водом
поливаше као расад.
Поливаше њега водом
не да бол му олакшају,
не да мрку крв му сперу
но да га из смрти врате,

убијеног да оживе,
да оживе не да живи
него да га туку жива,
туку јоште.

Кад у томе послу Христа
не успјеше,
онда су га тукли мртвог.

ТОДОР ДУТИНА

ПОНОЋНА ПУСТОШ У ДОМУ МОЈЕ МАЈКЕ

Знаш ли ти, Господе,
како је сада пуст дом моје мајке...

Како су празне собе
пуне прашине и паучине
и која пуста мјесечина
бије у њене прозоре.
Знаш ли ти, Господе,
који је час тишине у дому моје мајке...

Како се све скаменило
и мачак на греди и миш у дувару
и бршљан на зиду са источне стране
и лоза напето тишину ослушкује.

Свака је мртва ствар на своме мртвом мјесту :
очев алат и његов мртви занат
сат у времену и вријеме у сату
и плахте бијеле
лани за нас стеране.

ти ништа, Господе,
у празном дому не навјешћујеш...
Пусто је срце моје мајке
и празнина је из њега исцурила.

Зјакаш ли зјакаш, Господе,
лијено око, свјетлости равнодушна -

ни један од нас, ни једно дијете њено
у овај скровит час
у њезин прозор неће закуцати.

Војислав ДЕСПОТОВ

СМРТИ МОЈА

ципело моја тесна, штиклом рупу згази
књигу моја преписана, у књижари чами
сијалицо моја разлупана, продај светлост таме
стражару мој мртви, на шумове не пази
бегеју мој отровни, теци испод малог моста
емисију моја црнобела, на први програм иди
хлебу мој поједени, буди доста и за госта
златничу мој украдени, у јеврејском џепу звони
динари моји оловни, у банци тешко лежите
рониоче мој плитки, са паткама дивљим рони
атлетичари моји последњи, стазом поред бежите
демократију моја немогућа, пређи у макаркакву слободу
[.....]

Ђ

БРАНКО ЂУРЂУЛОВ

НЕСРЕЋНИ ГЕНИЈЕ

Допустио је машти да рађа невероватне визије.

Необуздано се предавао заносу који му је доносила.

Одједном је осетио да ће га достићи казна неке неумитне силе што је својим илузијама, у делу које је створио, дозволио да пређу преко границе до које је људском бићу допуштено. Али, и да ће та казна бити, својим страхотама, сразмерно онолика колико је својим стваралаштвом премашио дозвољено.

Мора да је досегао нешто што је за њега било забрањено, па због тога није могао да остане човек као што су то многи људи. Некуд је залутао. Сви напори да се врати осујећени су у самом зачетку. Људи му не верују и неће да чују за његове снове.

Упознао је неке непознате силе. Оне га носе собом и све му мање дозвољавају да буде оно што је некада био. Плаши их се.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Никада га не напуштају. Присутне су и када мисли да би морао да буде смирен. Доносе му узбуђења јача од свих која је раније имао и неко чудно осећање среће.

Ускоро се неће више мучити, јер све мање општи са својом околином и све се више предаје свету необичне снаге и привлачности. Осећање усамљености међу људима убрзо ће му нестати. У свести неће више бити ни трага о томе, а неће ни бринути шта ће људи мислити о њему и о његовом несхваћеном делу, које је за њих створио од најбољег и најлепшег што је у срцу имао.

НЕДОВРШЕНА ПЕСМА

Лагала ме је мирно, скоро с радошћу. На уснама би јој бујала необична лепота дана, а из очију би јој се ширио небески свод са много сунца. Жељан великих осећања, веровао сам јој предано. Знажно сам био обузет, више од свега, уверењем да ме воли.

Био сам безазлен, опседнут игром ране младости и луд...обузет најлепшим лудилом душом и телом.

Не, лагати више не могу...Волео сам је и волим је више од себе. мој живот, од када сам је срео, само је с њом. То је моја истина. Мучи ме и сили да је искажем, макар то било једва чујно и тише од шапата...

Увек је видим у пољу крај града како ме - љубећи ме у густој трави - лаже да ме воли, док лежим и умирем од среће, не знајући да посматрам белим облака лаки и бешумни лет.

ЖАРКО ЂУРОВИЋ

РОДИТЕЉСКИ ВОЋЊАК

Нар

Бди у самоћи
Спи у глувини
Нигде дубље интима
Ни очуванијег лета

Кад узрене
Дланом истресаш његов слатки мир
И године детињства одбеглог.

Смоква

Не шуми као храст. Не застире хлађе
Одмору. Обнажује дан. Светлости
Отвара шаке.

Флуид крвотока дарује језику
Одморника. У грлу јој пева
Таложена сунчевина.
И медно саће.

Лоза

У своме пењању не зна се обуздати
Не бира ни камен ни дрво
Бира вис
Бира вис и свиснуће!

Тамо је место за облаке и громове
Не за њу господарицу сунца
Њој су потребни широки кревети
С нагибом ка светлости

Ту су и маказе за резидбу
(Навике предака ваља разумети)

Лози не треба урлик
Треба зрење
Слично сну!

МИЛОРАД ЂУРИЋ

Роса

Кад бих очима светог Јована
могао да видим Јордан после крштења :
да ли су протекле воде беле или црне?

Кад бих кроз Христове очи
видео благост
коју је с крста пустио на свет.

Да ли бих тада разумео
више или мање
од овог што је сад?

Све тише
ничем добром
не верујем.

И само
по каменој плочи
за трен роса уместо мене пише.

ПОВРАТАК ОСИПА МАНДЕЉШТАМА

У стреловиту кулу,
у незнану висину,
где је сунчева мрежа,
навиру одасвуд ешалони.

Привлаче се крвници и доушници,
вијуга сплет кукавица,
светина - свет жила куцавица.

Прерушени су и страх и нада
у рану што не боли.
Сад још само крв има исту боју.

У Осиповој кули за све има места,
осим за њега.
Враћа се отуд
да међу нама нестане занавек,

од смрти леп и снен.

НЕЧУЈ И НЕЈАВ

Ово није долина,
ово су брда суза.

Ваљда је и Шекспир
са ових наших страна,

толико крв заносила га.
Вампир или себар,
да кликне и свисне кадар.

Бол мученика и јад мучитеља,
различит у истом послу патње,
ко скупље обелодани
и венцу трновом преда -
наш је,
и крви жедан као трава росе.

Послушници небески,
анђели усред зиме,
кога воле, без хлеба и огњишта?

Озебао прти снег целац,
набивши шајкачу преко ушију,
сељак Шекспир.
Пред њим снежни вихор,
недостижни белац.

У срушен двор предака се враћа
да са старцем Милијом запева и врача.

СВАКИДАШЊИ ХРИСТ

Да ум свој у безумље запишеш,
да усеком разума нагрдиш лудости лепоту,
да поразу веран победом се размашеш -
умео си.
Све то за нас.
Али уместо нас, али против нас.

Ко те извидао у Витлејемској штали,
између оваца и магараца и краљева,
док си мерио успон лудака
и пад мудраца?
Био си дете иза угла, човек из ћошка,
ко и сад.
Да смо онда били тамо,
као што смо сада овде,
нестао би у забораву, звезда у небу,
и памћење би се размилело попут мрава.

Када си предузео своју смрт,
пошто жив не може ништа,
крст подигосмо, клинџе исковасмо -
Бог и отаџ, и ми.

Отад нас мамиш горе!
Џивотом одупиремо се
теби и себи - доле.
Зато те маламо крвавог и распетог,
и молимо се, с душом и без ње,
да се на веке векова уместо нас мучиш.
Као да знамо да ће теби,
друкчије љубави ради,
на Страшном суду првом судити.

ГОЈКО ЂОГО

ВУНЕНА ВРЕМЕНА

ИСПИТ ЗРЕЛОСТИ

У четрдесет нул нул,
не знам ко сам,
али знам да бих с ђаволом,
у колу играо,
само да смем ђаволу казати
да је црн.

ОЗГО ЧИЗМА, ОЗДО ШИЗМА

Ми с бабама не зановеамо,
наше бајке живе на улици.

Њихови јунаци ваздан
кљуцају црве и црнце,
увече, рогове ловачке и златне значке
дарују великом поглавици.

Лижу му длан и бресе зубе
у његовом млину,
уче неми језик - лисичину.

Стари курјаци и препредене гује
затварају ћораве тиће
у наше трбухе.

Они што са стоком пасу
и на челу имају крваво једно око,
гледају попреко,
и по земуницама цртају одрубљену главу
Светог Јована.

А свете књиге кажу :
Ако неко упали свећу
неком другом свецу,
лизнуће га њен пламен.

Зато ми не зидамо богомоље,
доста нам студени овај камен
да под њим оставимо муда.

ЉИЉАНА ЂУРЂИЋ

ПЕТПАРАЧКА БАЛАДА ЗА Ј. Б.

Не постоји свет
Ни нешто тако као Америка
Постоји само сабласт света
Која ти ову причу илЕ неку другу
У мучаљива трпа уста
Као хостију

Танке су Господе моје и твоје везе са живима!
Зар је то мој пут
Моја пут зелена никад несазрела
Ко пут евнуха с двора Петрова
Пливаш Бродски међ бродовљем Хадсона
Заборавио си зар источну мајчицу
и јеврејску своју лучицу крај Лењинграда

Евангелистичке птице од пластике
Мозак ти пију
Булдожери Death and Death компаније
Очи ти копају

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Госпођица с Пете авеније рече да си леп
И ти сад летиш над Америком
Ко Мери Хопкинс над мојом минулом срећницом
Тхосе њере тхе даус му фриендс!

И одувек исто се збива
У причи о Иванушки и његовој браћи

Шта мари да л' с каменом о шији
Трунеш на дну Хадсона ил' Пастернакове Каме
Вода мој драги кад љуби
Љуби до дна и појединости не разабире

Ходам у твојим изношеним ципелама
Шупљим шакама сакупљам
Оно мало суштог мрака
Што после твојих брижљивих
Ноћних рибарења оста

Понекад се из сна тргнем
И угледам
Хашишом посуто
Страшно
Потпуно бело
Небо над Америком

ВРЕМЕ ОПШТЕГ КЛАЊА

Носим своју заблуделу овчицу у њено стадо
Да је олижу напоје и надоје мајчице овчице
Да скину с ње блато и чкаљ плесан и мемлу
Пустињску прашину и гар с њених овчијих зена
Да поново блене у злато зеленила
У мајчинске очице своје родитељке овчице

Носим своју заблуделу овчицу у њено стадо
Да опет буде бела и чиста и бескрајно иста
С вратом спремним за обредно клање
Над незајажљивом земаљском посудом
Пуном кржаве божанске хране

Носим своју заблуделу овчицу у њено стадо

Да гледам како јој лети глава
Њена старозаветна глава с погнутог овчијег врата
Да слушам њено издашно овчије срце
Како откуцава време ко зна ког
Време мог и твог време општег клања

ДРАГОЉУБ ЂОКИЋ

[АРХАНГЕЛ МИХАИЛ]

Архангел Михаил,
циција једна ;
Мери душу на грам!

У шта ће своју
душу да измери
тврдица једна,
стиснути длан?!

Архангел Михаил
одређује душу :
за рај или пакао
са земље грешне,
са посуде своје,
мале, црне,
велике као за
најскупљи женски мирис.

Опростиће, верујем,
мојој песми дах
и пустиће вагу
нек измери срце.

[...]

*

Горим, изгарам
у свако слово.
Грејте се, људи,
на моје видело!

Горим, изгарам
у сваки глас.
Идите, сви,
куда љубав иде!

Горим, изгарам
у сваку реч.
Ум осветли меру,
руку на срце.

*

Михаил Архангел и ја
гледамо се дуго.
Видим -
Он уопште не слуша :
дишем ли,
јесам ли жив,
имам ли кога!

Неумољив устима,
животима,
смрћу целом -
истину каже
у две душе.

У моју се ја
заклињем, ипак, душу
да је мој грех
оно што видим :
од руке зависи свет!

*

Архангел Миахил
ништа не говори.
Мери, само мери!

Када стигне да једе,
да спава, или -
да поразговара са Богом?
Има ли те ноћи
неко да види,
неко да зна?!

РАЈКО ЂУРИЋ

СУДБИНА

Судараш се са сенком смрти
Судбино моја
Да л ћемо дочекати вече
Ил ће нас гуја већ у подне
Ненадано раставити
Девет је
Пази судбино моја

Још се ни погледом
Нисмо срели
Одлагали смо сусрет
Ко да је пред нама вечност
Истина
Ти знаш сваки мој час
Сваки педаљ на моме путу
(Осим кад мртве сањам
И у сну гробове копам)
А ја о теби ништа
Судбино моја
Веровао сам
(Мада увек растрзан сумњом)
Да ме водиш
Али тек сада
Кад ми вид копни
Ти муклим гласом
У мени певаш
Све песме брује у твојој песми
(Ил ми се можда тако чини
Што си моја)
Крв и смрт
Немир и језа
Осећам
Подне се ближи
Судбино моја
(О да л си моја)
Али тек сутра
(Ако се неко сети
Белутка у ватри)
Знаће се ко смо

ПРОМЕНЕ И ОБМАНЕ

шта се мења
    овде беше он
    тамо стајаше слон
по товар лажи
за све стране света
сестре ноћи поломише кола
лабудови осташе без перја
од комарца створише магарца
смртна жеља обавила земљу
    овде он
    тамо слон
у венцу од смеха
сурла и штака
жути голуб гуче
голубица не види од мрака
ноћ сестрице пита
    ко ће кола да промени
лабуд кљун под крило ставља
    шта ће перје да замени

МИЛАН ЂОРЂЕВИЋ

ДВАДЕСЕТИ ВЕК

Уточиште батинаша с разлогом,
збирко слика обичних наказа,
будућим вековима оставићеш
само тачне описе справа за мучење
само црвеном свилом завијену
готску причу о народима, кунџима,
причу о анђелима што су жудели
за најмлађом светлошћу
а древним се мраком хранили
градове, села, реке и долине,
причу о незрелим анђелима
што су хитали до надира
а падали у житки загрљај
иловачине сестре и брата,
пропадали дубље
од вечерњег порфира.

"То је онај живот,
где сам пао и ја"

Ноћ се разлива, ружно ми цвета.
Ни јутра не могу да ме обрадују.
Бела крзна зечева раскопрењују
Тела зечица, сласт им се отпрета.

Око у осами мртва природа напаја
Земним бојама, а ухо амбром приче.
Деца у башти, под прозором циче.
Мало, мало ми је остало до краја.

Под звездама нисам ништа схватио.
Ту никакав чвор нисам развезао.
У снег смолавог сумрачја огрезао,
Ја, блудни син, који се није вратио.

Детињство ми је занавек остало
Страх - крађа трешања у ноћи јула,
У тишини где је као шум нестало
Све што ми ко рану крв облива чула.

Овде сред светлости, ретке, млаке,
За све ми је касно! Да, готово је!
Гледам фотографије, све своје,
Питоме звери, влажне травњаке,

Удишем раскош шума, лепотица,
Тињање зимзелених грозница.
Постајем једно са свим ризницама
Студени амонита и биљним ватрама.

Е

ДОБРИЦА ЕРИЋ

КУЋА НА БРЕГУ

1

Кућа на брегу
Липа стоји пред кућом
храст иза куће

2

Штрче из коре
поломљени курјачки
зуби - шрапнели.

3

(Трагови рата
Знаци смрти у знаку
новог живота)

5

Закречен ујед
митраљеског рафала
Мрље по зиду.

6

Разно семење
и лековите траве
у фишеклијама

7

Гуњ и торбица
о шрапнел окачени
висе под липом.

8

Пас с огрлицом
од пушчаног ремена
дрема у хладу.

9

Деца и јагњад
ваздан прескачу преко
бивших ровова

11

Гнездо у шлему
Прасад једу из шлема
Ноша од шлема

12

Дете са жутим
кљуном пушчане чауре
пишти ко кос

14

Топовске каре
претворене у смешна
волујска кола

15

Стара тенковска
цирада - раширена
над расадником.

17

У кантицама
од масти и пекмеца
цвета мушкатла.

19

Закључани су
ковчези пуни суза
и црног руха.

20

У славској соби
војничка чутурица
место буклије.

21

Бели војнички
кревети с мадрацима
и војна ћебад.

22

Трокрилни ормар
Дућан што се отвара
само празником.

23

Свилено рубље
завесе и хаљине
од падобрана

25

Мишеви гризу
жута официрска седла
на таванима

27

(Давно је прошла
комора неке војске
овом долином)

28

Венчане слике
ратника о оружја
око иконе.

30

Штаке у башти
придржавају руже
и георгине

32

Под храстом, иза
вајата, старо гробље
младих ратника.

34

Кад год изађу
из куће, младе жене
виде гробове.

36

У једном празном
гробу - ризница оружја
и муниције.

37

Светли оружје
у земљи, а сви мисле
светле костури.

38

(Дух ове куће
дух ватре на огњишту
твој дух је, земљо)

39

Кућа на брегу
Човек стоји пред кућом
Бог иза куће!

Ж

НИНА ЖИВАНЧЕВИЋ

АНЂЕО УНИШТЕЊА

Мој анђео је саграђен од снажне воље и меких боја,
његова течна кожа милости нема
док ме води у заборав,
његова коса од кестена мирише на Тилерије у јесен;
мој анђео нема никакве везе са тугом и лошим расположењем -
поставила сам га на саркофаг мојих угашених жеља,
врхови његових прстију су меко перје
које подсећа на неког ко што бејаш ја,
његови танки чланци задржавају ветрове
који у себи носе музику.

Анђео ми је ловац брзих мисли
стога се журим да хитро завршим ову песму,
он јој се подсмева а да је није ни прочитао,
али не могу му ништа, чак ни свашта -
његова интуиција ми је опростила унапред све то...

ПЕСМА ЗА ДАНИЛА КИША

Колико је сати?
Љуел хеуре ест - ил? Пита на једном од својих језика Данило Киш,
а време је час његовог православног опела, док лежи хладан
и положен на кревету своје француске собе са вечитом бором
на забринутом челу. Да ли ћу да пребродим
лоше преводе и тмурно време? Пита се Киш
на једном од својих језика и бунтовно скаче са кревета;
Можда ово и није нека болест (каже песник),
можда сам јачи од лоше воље, узалудности писања,
туге одсуства (сада на матерњем размишља), а свештеник
запева и хор наставља да поје и три златна крста на црвеном
сомоту лепе капелу у којој Данило (напокон!) спокојан спава
- толико муке око неких слова,
толико муке због свога народа / света који стоји мирно
око песниковог гроба и одаје му последњу почаст.

З

РАДОВАН ЗОГОВИЋ

ЛИЧНО, САСВИМ ЛИЧНО

Једној галерији

Та воденица без витла, вјетрењача без крила и стега
уображава да меље атоме, креирајући сунчев спектар;
да меље на бујној ријеци - уображава да је ријека,
на плими западног вјетра - уображава да је вјетар.

Уображава да брекће, на девет ћошкова, да расте од свог витла.
А камен њен, млински, замијешен од туткала и од трине,

уображава да је сатурн. Да трасе звијезда заплиће у ковитац,
да вуче за собом космичке ројеве и маглине.

И зраци сунца, кроз стакло крова, загојаћеног ситним смећем,
ту су гама- зраци - за њих космички прах прионе!
И неред воденички : трска у нереду, слама, конзерве, празне вреће,
вјетар кокошињи - млинарима су : кошмари васионе.

Та кофа за боју; преврнута, разгажена празна кофа ;
вихор репова и перади; а можда и друго, можда ништа -
млини су, и друге увјерава да су : свемирска катастрофа;
безуман, отуђен, свемир је изишао из лежишта.

Вртложић прашине на лиму?! Прозор попрскан кишним блатом?
Лишаји опузлих зидова? - Дубинско виђење и откриће!
Да, њему се види : декомпонован, дематеријализован задњи атом;
биће постоји тек кад га млинар приреди као биће!

И жабе то по ноћи знају, у мртваји. и жабе славу слава
узнесу с баре - воденицу спирална вртоглавица славе хвата.
Воденица расте и брекће. Уображава : она једина, она права;
разбија, деформише ; изновице ствара пратвар.

Уображава...А можда чак уображава да уображава.

ЈОВАН ЗИВЛАК

ПАПАГАЈ

он понавља историју
узима храну : зрневље
из блештаве зделе
тамно месо из ког се подиже пошаст
воду која отицаше из разобрученог
телашца. сироти створ што кричаше
неразговорно
шта ли је хтео изрећи
кога ли је желео опоменути.
отварао је уста
подизао крилца
језик који нисам могао разумети.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

али док је изваљен на бок дахтао
крунећи суви ваздух
треперио под ударима издајничке душе
знао сам да певамо исту песму
он и ја.

Осветљење је слабо

ако постојиш творче
глаголе преокрени.
али већ је безброј пута поновљено
да ни у шта није бачен твој квасац.
ако постојиш
дакле
неумешан
разборит
тврдокоран попут свеца на узвисини
док прати оно што га никад и никад
неће додирнути
може ли икоји створ да затрепери
спомињући твоја подвижништва.
јер шта је учињено да се увећа љубав
и ко је подигао чеок у висине, а ти где си
кога ословљаваху потомства
у кога гледаху отац и накот
где је ружа из које куљаше речитост
уста где су која ће ме једном за свагда
испљунути (.....)

СЛОБОДАН ЗУБАНОВИЋ

ИНЖИЊЕР АГРОНОМИЈЕ У
ПОДЗЕМНОЈ СТАНИЦИ

За А. Р-Г.

Наједном гомила однекуд пристигне
у доње ходнике, склоњеног лица
од јаре, пред басамке што нагоре
иду ко празна ведра усред равница,
и наједном изгуби своју снагу;

у правилном, машинском шуму,
идући отвору светлом, није обавезно
први да има последњег на уму
јер, просто речено, ступивши оба
укипљени и крути, свој лик
с путањом стопили су косом
не мењајући раздаљине облик.
Сваки се, у месту, пење за сваким,
да би нестао у врховном блеску,
сличан таласу кад јурне на копно
и сав се преда оближем песку.

На дугу од црне гуме,
и ја сам приложио шаку,
немо признајући да не удем
у животу да се ослоним тако
сигурно, без цимања и буке,
на окружење увек исто,
да ми читав пут, као сад руке,
прође равно у намери чистој.
Сви иду горе, свом врхунцу,
уз сетно зујање елеватора
ужареном се примичући сунцу.
У поретку овце са дна тора,
осврне ли се, с тужним усхитом,
само ће првог у низу да такне
кротка мисао ; да је у часу том
с покретног одра отргао шаке.

Са пењућим сав у мимоходу,
склоњен од оног што чучи у мени,
спуштам се, на тебе мислећи,
очију на секунд затворених.
За мношћом сиђоше слике
детињства, то је знак, старим
упућен у сутра с осмехом,
за који ни данас не марим.
Путује све у бол, лагано
залазећи као месец за шумом.
Уместо мора што грмело је
дубљи се шум ваља у мом
сну по дану, сав стао у амбис.

Саркофагом упућен с врха
подржавам последњи закон ;
почетак си, стајалиште и сврха.

Није ту крај, нити станица има
ознаке да опрема чистилиште.
Чак строга, вагонска терзина,
никакво ислеђење не иште.
Друго је, ипак, место суда.
Чељуст последње истине зине
на нас ко зна кад, и откуда;
с промајом или јеком, из празнине,
у привиђењу тек стижућег воза,
кад с обавезом приступи стопало
и промени се путникова поза.
Дубини се хладноћом свет допао;
силази једно, пење друго,
тима се устројава заувек :
редак је створ правом пругом
отпутовао из века у век.

Хитајући, дакле, у висину,
многи гледају доле низ бело
светло, задовољни кад сину
у одблеску, дугмад са ћелом,
прилике тек придошле траци.
Ходочасника наизглед мирног
док чита хитро прођу жмарци
због вести, и оставе га мирно
иза жене с телом ко у вазе,
додуше наопаке и нешто мање;
да крајичком ока прати део стазе
која увис хита узаније и тање.
И миле, уверени у тобожњи пут,
стискајући, масни, гумени крак,
сретни што редослед није обрнут :
да из светла отклизе у мрак.

И

ЈОВАН ИЛИЋ

Абассах

На пр'јестолу калиф сједи,
Харун - ал - Рашид.
До њег' сједи млад везире
Џафер Бармекид.

"А чу ли ме, млад везире,
Знаш ли ко сам ја?"
- "Ти си калиф, сунце јарко,
Што над св'јетом сја!"

"Кажу право, млад везире,
Амана ти твог!
Ко ти даде златне кључе
Од харема мог?"

- "Дала ми их сеја твоја,
И пољупца два,
О до зоре кол'ко бјеше,
Не знам, богме, ја!"

"А знадеш ли, млад везире,
Не знао те јад,
Да ће целат главу твоју
Укинути сад?"

- "Св'јетла круно од Азије,
Да л'јепо ти сјаш!
Мој калифе, господару,
Да мало ти знаш!

А да знадеш, мој калифе,
Што ја знадем сам,
По Багдада ти би дао,
И Мисир и сам!

А да знадеш, мој калифе,
Гдје ја ноћас би',

Сто живота да имадеш,
Халалио б' ти!

О Абассах, ружо рајска!
Л'јеп је мирис твој!
Слађа ми је душа твоја
Него живот мој!"

То изрече млад везире,
Оде без гласа.
Мртва глава проговара:
"Збогом...Абасса'!"

ОЉА ИВАЊИЏКИ

[ШКАРТ ЈЕ ИЗАЗОВ]

* * *

Шкарт је изазов. Не могу да почнем ништа ново док га не савладам

Шкарт је...хм...шкартић! На њему је увек нешто нејасно. Лаке, успеле ствари (слике) брзо пролазе кроз живот (...) али шкартови трају годинама....

* * *

У углу горела је божићна јелка... и једне ноћи букнула од моје (...) потребе да изгорим све чега се дотакнем. Ватра је снажно обухватила дрвце прождирући заједно све предмете и пењући се спирално навише. Таква иста ватра уништила је моју двојницу испред Галерије графичког колектива, а да не остави ништа за собом до рушевине једног хира (.....)

* * *

У Књизи постања дани су једнаки годинама, вековима, миленијумима.

* * *

Страх од чисте свеске, страх од своје немоћи.
Страх од свега што ме окружује.
Уклонимо га из мрака ноћи и светлости зоре.
Кад ћу осетити моћ, чисту жељу, отров испарења, нож оштар,
а онда овде закопан, као глава жртве у петак изјутра, за напредак

човечанства. Као да ми напредујемо, напредак је смрт, а ми је желимо изнад живота.

Предајем се. Умирем са сваким буђењем, а страх је моћнији од жеље коју немам.

Где, куда и како? Пропаст узалудности. Узалуд се отимам, а он долази. Он, неумољив и оштар. Жртва и нож. Ноћ и убица.

Само што даље од овог места. Црвено, црно и оштро. А онда млако и длакаво. Свирепо и ружно.

Бежи, бежи што брже можеш!

(.....)

ПОЈЕДИНАЧНЕ ТАЈНЕ :

Калиотисов дневник

[*фрагменти*]

* * *

Душе умрлих протичу између кретања живих. Сусрети су невидљиви. Желећи да верујем у то ноћу се плашим мрачних одаја у којима подрхтавају кристалне светиљке. Душе мртвих се нечујно вију лебдећи у простору изнад. Убацио сам отровне игле у чашу са вином. Мртви не посећују непознате. У правцу севера небо је тамно црвено.

55. дан

Колоне мртвих сенки населиле су супротну обалу реке. Сад их је на оној страни више. Наша сећања чине их живим. Магла над реком спаја супротне обале и прсти дугих руку благо додирују површину воде и нечујни звук додира можда је узнемирио некога близу. У барци плове мудраци. Чувајмо своје тајне и не поверавајмо их цвећу дугих латица. Оно изгледа раздознало. Саслушајте исповести очевидца који је видео смрт. "Лес ондес сонт магнифиљес цомме тои". Небо је сиво, густо, дува јак ветар са мора. Некакве успомене расуте су обалом али ја отплових даље и обале остадоше иза мене и ја их не упознах онолико колико сам то желео. У свету чудесних речи и ретких звукова осећам потпуност постојања. Само ме рашћење ноктију опомиње да време пролази. Чудесни смисао рађања открио се пред очима зачуђеног посматрача. То би била једина разлика између живог и ноктију који расту.

УГОДИ РАЗНЕЖЕНОМ ЉУДСТВУ

Мајсторе што оправљао си тамнице
Прозоре, врата, кишобране, славине
Начето гвожђе куповао и продавао
Тешку вуну, перје за јастуке

Иконе, намештај, труле књиге
Крпио шерпе и лонце -
Пусти из боце старе демоне,
Угоди разнеженом људству.

ДЕТИЊСТВО

Кућа без бува. Тужни тавани.
Снови из књига у сандуцима.
Из каиша, ногу столица и фотеља.

Ваше су сенке чисте.
У њима је све :
Дрворед, река, киша.

HERE OPEN

Када је Рагнарок коначно стигао,
HERE OPEN,
Богови већ нису били ту.
Залуд вам новине.

Иза њих осташе
Мрве и огризине, кост и дим,
Све што јавност не занима.

ЗНАЦИ, ОМЧЕ

Жале што нема спаса у трпљењу, простора у мирису, ноћи која мало
говори.

Долази дан. Стрепе : да ли га залужујемо?
Долази понор, вапију, ваља два обла о...

Тигар је крволочје, мршава свиња похота, реп нечастиви.

Знаци, омче. Запретени у зифтаном слоју.

Испитују их љубитељи горких уживања, случајни алхемичари,
лажни кабалисти. Делитељи
сопствене судбине.

ПЛЕН КОЈИ СЕ ОПИРЕ

Нагнули су се над понор и замислили да је он душа.

Представљали су је као прелепу голубицу.

Плен који се не опире већ дичи питомом ћуди.

Добро је блиско - мишљаху несвесни заблуде.

Једна кап, чак и најмајушнија, доживљавала се као непремашиво
обиље.

*

Дух се одевао, уметност је коштала, њен мирис се справљао у
бочицама вештих.

Тако гласи опис једног минулог времена.

*

Свет су представљали као творевину савршених машина. Гоњени
властитим жаром нису приметили како њихове приче постају све
неуверљивије.

То се, с временом, рђа нахватала по полугама и завртњима некад
блиставих механизма.

КОНАЧНИ КРУГ

Читам с дланова :

век ће бити предуг.

Људи се растају,

мирују ствари.

По трговима се већ прича

ко ће изгубити, ко ли добити.

Архимеде, остављај Сиракузу!

Једаред заиста буди мудар.

Истиче песак и војник пристиже.

Мачем ће нацртати

твој коначни круг.

ТРАГ

Сметлишта без стида
Сметлишта разливена
Иде страшан час

Утроба земног вира
Ближи се вашем котлу
Пуном палих наказа

Где укрити
Отровну чорбу
Траг смртних доказа

POST SKRIPTUM

за Никиту

...Фараони су старе, тужне госпође.
Колико килограма мумије,
Толико наноса шминке.
Бибер, балзам и пијачни рачуни
Иду посебно, посебно стари народи,
Посебно млади народи.
Руку под руку тазе будалетине,
Старе хуље и превејанци.
Ето цивилизације коју славимо!

- - - - -

Ј

Милета ЈАКШИЋ

Мој завичај

Припека. Бескрајна раван...

Далеко на југу пењу се,
Расту облаци као планине.
Кадикад само блесне муња
Праћена дубоким звуком
Потмуле грмљавине
Ко глуха топовска паљба,
Тутањ далеке битке.

А овде где ја стојим -
Тишина...ћутање
Зелених поља
На грдној омари.

Нигде жива створа...
Пуца од суше
Бела земљина кора.
Мирише спарена трава,
Врућ задах покошена сена.

Далеко негде у хладу
Мршаваг дрвећа
Полегла дакћу стада:
Све заклона тражи
Од убиствене жеге.

Ни даха.

Трепери усијан ваздух
Као блистава пучина
Пролетњих вода...

Незаштићена од самртна жара
Беласају се околна села
С крилатим ветрењачама.

Тишина.

Тромом пролеће један лептир
Крај мога уха -
Чујем му удар крила...

Потмуло грми у даљини.

Март

Време кад врба листа и маца
Крај мутних бара и јендека.
По селу свуд се петли распевали,
Чује се негде жалостива блека
Малих јагњади
Као плач детињи.

Сунце на земљу топле зраке баца,
Ударила је трава, листа зова,
Врапци галаме око живог плота.
Ја слушам вреву тих гласова
Пробуђеног живота,
Сваког пролећа тако.

Али ће и то проћи,
Једном ће доћи
Смрт мојих чула,
Кидање плотских веза, час расула,
Кад ће за мене све то ишчезнути
И ништа нећу ни видети ни чути.

Од свег обиља тих лепота,
Кад благи дани ославе,
Ја ћу примити поврх мога хума
Удео мртвих : зелен бусен траве.

Позив

Ник. Николајевићу

У закутак тихи лисног винограда,
Кад још север хладни бурама не грози,
Кад пригревак тужни јесењег сунца,
Кад лист поцрвени као крв на лози, -

Међ крвавим лишћем гроздови мирисни
Дозревају мирно у тишини боној,
А бојажљив глас ни птице нити зверке
Не ремети покој души мисаоној, -

Дођи тада, ходи, да се насладимо
Мирисом већења, сунца позним сјајем,
Путовањем природе, великог јој срца
Последњим пред зиму, тајним откуцајем.
(.....)

Стари орах

Давно, ко зна када из враћега кљуна
Пао је на равно поље једно ора, -
Из његове љуске гигант се излего,
Букнуло је дрво големо к'о гора.

Често, у данима илинских врућина,
Уморан му свраћам са сунчаних стаза.
Он путника мами на голој равници
Као у пустињи зелена оаза.

Високо се диже лиснато му кубе,
Под њиме се хлад и полутама шири,
Сунчани се зраци у лишћу му гасе -
Тако шуми кад га ветар узнемири.

Он шапуће бајке из мутних давнина
И дубоке тајне прошлости открива
Ветру са пољана, који га облеће, -
А у мојој души сету изазива.

Једну болну мис'о што веје одозго
И струји са лишћа, са столетна грања :
О људском животу тренутнога рока
И о чудној тајни вечнога трајања.

Једно јутро

Пробудило се доцкан кишно јутро
Тужно и мутно. Улице каоне
Освануле су пуне. Немо ћути
Дремљиво село што у мочар тоне.
По злу времену једва се пробија
Слаб удар звона негде у даљини,

К'о успомена. Звук кише и ветра
Царују само у овој тишини,
И у мртвилу целог дана тако
Пролази време и киша ромиња.
Као костурница влажна стоји село
И свака кућа к'о мртвачка скриња.
Док с хоризонта, к'о бурни таласи,
Густи и ниски, ветром узвитлани,
Облаци иду као свод огроман
Што се надвија да село сахрани.

Живко ЈЕВТИЋ

САМОСВЕСТ

Како сам под црним небом
олован и тежак.
Земљо, острво које
моста нема ни прелаза:
страшно се осећам,
мучно на теби.

Моје ноге у тебе упадају.
Оловне, многе
под собом удолине
широке стварају.
Мог мучног хода таласи
тамни висине
неба самог плачу.

Земљо, многе сејем по теби крупне
стопе своје грешне.
Кроз тебе душом роним ноћу и дању; твоме
јурим далеком дну.

О, да ми је једном
са твога дна
мртво једно сунце дићи.

Као сузе кап огромна,
по једно - с неба - сваког дана
на твоје кане
јадне равни.

Друкчије ће тада све ићи;

онда - у далекој будућности -
као крчаг на рамену :
ускрсло ћу једно сунце носити
и меком росити
светлошћу свет!

Узгредна песма

Свега што је добро некада се опоменем:
биће песника се преноси
исцрпљено на хартије
пре но што бол завије,
- бол: вук у снужденим
сметним доловима.

Слова су црне сузе песника,
спомен умрлим боловима;
песме беле туге усхићења,
залудна, заморна ишчекивања
неког кога нема.

Али бих волео сав живот свој
да поклопим дланом
кад ми је драг толико
мртваца удес.
Праник је ; тамњан
и облацима
дим од дувана кафаном.

Биле су некада ласте младе
у гнезду испод трема; -
заволах им златне кљунове:
клице са бобова зрна;
и ливаде, ливаде
и мирисни откоси сена.
Свега сад нема.

Последња суза моја црна
на пут се инокосан спрема.
Можда су већ угинула
телеса младих ласта?
Небом путују два облака, биља
свелога жалосног

водом понесена
два пласта
сена. Можда је суза моја црна
већ вечност саму минула?

ПЕСМЕ КРАЈ ПОТОКА

II

Ја сам тако дуго горео
у пламену непојамном
под мојим који
цвetao је стопалима
свуда.

Шибao ме својим језиком он.
Ни откуда
не беше ветра
да га разнесе
никада.

Трпео сам сам
и гасио
га својим сузама.

Да ми је живот
страдање
никоме нисам казивао.
И руком пламен
не може се свући.

А можда све ће се свршити
на томе
што ћу најзад
умрети
пламеном идући!

V

Пространство се расцветало у мени.
Дах ми је благ а звучан меко
топот његов нежан
у обиму.

Сестра ми је чаша на столу,
пријатељи часовник
и орах оголели
на видику.

Једном смо нежношћу оболели.
Пролећна светлост
руке нам састави
и дружимо се здружени,
као заљубљени.

Лавор је превршен блистањем
и смехом унутарњим
беле боје.
Немо
ми се разумемо.

Ми се неосетно дижемо
скупа.
Наступа
вече.

РИСТО Ст. ЈАРАМАЗ

Епилог љубави

Замаче ми љубав за брдима душе -
Поносно к'о сунце у највећем сјају;
Усамљено срце к'о гнездо грмуше,
Чека милост смрти у грчу и вају.

Разлило се злато сновима што моле,
Да у оку твојем вечна љубав блесне,
Јер се наше душе и са мржњом воле -
Кад у свести нема једне речи свесне,

Да искаже љубав или мржњу нашу,
Светисмо се за све пркосно к'о деџа;
И док једне туге испијамо чашу,
Душа љубав тражи, срце за њом јеџа..

Сироче

Причајући гатке из прастарог добља
Сањалачки Дунав без шума је тек'о;
А са брега горе из поспалог гробља
Жалосно се чуло запевање неко:

У самртној ризи моја мајка то би
Дизала се вазда из хладнога гроба;
Плакала би за мнош у сред глухе доби,
Јер ме живот мучи к'о презрена роба!

О не жали мене, моја мајко штедра!
Ни облак ме мог'о оплакати не би...
Плаха смрт је црна раширила једра,
Па и мене, нано, приближује теби.

Сазнање

Да су очај усне твоје - нисам знао,
И молитва да су очи уплакане;
Живот цео да је драма херувима -
Душа смерна олтар свети божјег раја!

Од божјака зашто тражиш среће добре?
Зашто тражиш миловања и љубави,
Кад ни небо ништа нема равно теби?
А камо ли грешни људи и просјаци!

(...)

Увели калопер

Узех књигу стару забачену давно,
Па преврћем стране, али све је тавно,
И многа се слова не виде од праха.
А на једној страни, као феникс среће,
Нашао сам старо пресовано цвеће,
Ал' још пуно мира и опојног даха.

И под цвећем видех њена слова мала:
- "Калопер је овај На - Индра ти дала"

Ја се одмах сетих некадашњих дана,
Па уздахну горко и пољуби цвеће,
А суза ми једна нехотице слеће,
Јер се сетих, да је давно закопана.

ЉУБИША ЈОЦИЋ

СА ОТПАДА

Димљиви талози ђубришта сиротињског тавана
крз пукотину помакнутог црепа на танкој
љусци крова пробија зрак сунца благовести
на неколико места око глава светаца
скупљача крпа и другог отпада
на једној поштованој фотељи извалио се зарђали
избушени прогорели ауспух
а фотеља избацила из стомака опруге и
сунђере од пластике целу изнутрицу
распојасила би се кад би је видела чистачица
предузећа која је сваког јутра брисала
влажном крпом преко њеног сјајног лица
од скаја и тај скај разбашкарени чађави ауспух
велико градско ђубриште на периферији крај Дунава
дими се на неколико места сунчане траке
пробијају се благовести над анђелима
просјака

МИОДРАГ ЈУРИШЕВИЋ

ЈАХАЧИ АПОКАЛИПСЕ

Најпре смо прешли реку
Гладни љубави.
Ловачка дружина голих јахача,
Замерити им није
На похоти.
Можда је била само грешна
Помисао
О нашој моћи?
Јер док је сунце падало
У своју небеску торбу,

Некад чувени у крицима
Почесмо да зазиремо
Постиђени лукавством тела.

Требало нам је доста вештине
Да заборавимо славу
На обали лежећи без даха.

Сад је пред нама Читава Ноћ
Ваља претећи распаљиви живот.
13. 4. 1979.

МЕМЕНТО МОРИ

Пијем последње пиво у Старом Здању
А све је мање наде у некад сјајном знању.
Боже, колико смо времена тако провели
Док на руб истине нисмо доспели?
Или је, можда, све само опсена
Па оно што нас је знало од ништа створити
Сад као уклету неук ћути.
Нема ме. Нема те. Рука сете
(као благи прелив преко душе)
Однела је све. Још само, из освете,
Прамен сећања на дане што ме гуше
У свитање одавно одстрељене мете.
(Аранђеловац, 26. 8. 1984)

Ранко ЈОВОВИЋ

[ЦРЊАНСКИ]

БОЖЕ УСКРСА

Једном прогнани са Неба
Бићемо прогнани и са Земље Владико

Код Неба без Неба
Код Земље без Земље
Код Косова без Косова
Код Милоша без Милоша
Код Себе без Себе

Помоз, Боже, јаднијем Србима.

Моли се Владико
Подвикни Господару

(1985)

КРВ

У празну, празну,
У поразно празну празнину
Препознах своју Отаџбину.

А празна није
Док крв наша лије,
Док крв наша -
Наш Бог нас грије.
Наша је крв
Срце космичке провалије.

Али нашу крв не може
Ништа да убије.

Наша је судбина била и остала -
Проћи кроз Пакао голих стопала

СПАВАЈ, САЊАЈ, САВЈЕСТИ

Спавај, Савјести, одмори -
Нека је смак свијета,
Нека су крвави раздори.

Сањај уснуле љепотице,
Бајко, цвијете у коси -
Кроз мрачне тумарај литице,
Народе жалосни.

Грије те ничија звијезда,
А твоја луча све нас -
Нека је пас човјек,
А човјек нека је пас.

И нека народи луде

И нека се тамане,
Ти спавај, Боже Савјести,
Сањај јорговане...

20. дец. 1992.

ОБРАЋАЊЕ БРАТУ

Амфилохију Радовићу

Нека ме камен убије,
Наша небеса су камење -
Кад зборит више не умијем,
Кад слобода је мучење.

Мали је мој живот да плати
Сав раскол, мржњу и ужас -
Да Црну Гору схватим
Ја не знам у овај час.

Ја нијесам јагње жртвено
Нит болни, крвави усклик -
У Црној Гори једнако
Зри светац и невјерник.

Ти јеси Божји посланик
И Јагње и Живи Брат -
Дозови - Окупи народ, Владико,
Ко Свети Петар некад.

24. дец. 1990.

ДАРИНКА ЈЕВРИЋ

Фреска

у немирима мирна
у вртлогу сама
зидови ти краду сјенке
склопиш ми руке у молбу
у јецај
у хвала
стољетну љепоту ми

не ценкајући се
даш одмах

Пјесник пред стјећком

----- пристали смо,
дакле, на узмак, срамну завјетрину.
Поразу залог мукла саборност ова
чијег се смисла одричемо.

Задихан и свладан
невидјелицу удијеваш у иглу
сводиш мудре поруке да заметнеш траг.

Залуђеном - само ти се привиђа свјетлост,
фосфорне мрље на камену,
оплођен кристал.

И знам : спорна је премоћ овог свједочења стихом
над сасма нијемим споменом
гујом прошивеног срца;
о блажен цијелов мука, што
пребива у сумњи, згођен у дан
кад недостојни смо заветних речи.

Владимир ЈАГЛИЧИЋ

*
Кап, кишобраном, опет пуцка,
оретка, овде-онде пала.
Орахова, крај пута, љуска.
Јесен град сивим кистом мала.
У аутима - мртве сени,
тронуци-птице, одвећ неме,
оверен печат те јесени
да тријумфује, најзад време.
Журим, стишан, у малу собу
где мислим о томе што већ мину,
ја, зрак вечерњи, што на гробу
слави пропалу царевину.
И крећем снима : срећна жена

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

што на пут креће с милосником
да пробуди се ван времена
у граду где је не зна нико.

*

Кад дан се мрачи, град потања
у маглу што се тргом простре
куцавица ми до прскања
бије, и боде кожа -кострет.
Из себе бих да увис одем,
јер све настоји да ме спречи.
"Боже мој", шапнем, пут слободе
да прхну барем те две речи.
Сав сам у шаџи тог што сазнах,
мада још не знам да л постојим,
ил дах је сваки смртна казна
неког ко влада жићем мојим.
Ја сам у тами жишка бела
што не зна живи ли, ил сања.
Нек боде јаче кострет тела,
закуцај, вено, до прскања!

Расковник

Тамо је негде, на тајноме месту,
поред печурке, или удно граба,
где женик тражи умрлу невесту,
где срце дечје кида страшна баба,
он све отвара привиду несклоно,
и дражи пуне снове сиротиње.
О, одробимо са планине оно
што држе беле виле нагоркиње,
да бисмо лакше откључали снове
растумачили лице земне коре,
пронашли пут у доњи свет, где наши
мртви чекају живот да понове,
да нам се врате и уздигну горе
где мит приспећем њиховим нас плаши.

1981.

Ослушкивање

Чујем ли ја то небеске таласе
што тихо плешу по мозгу, изнутра,
или гласове све снажнијег јутра,
како удара у све таламбасе?²
Нешто се роди у плавој даљини
незнане путе мостом да премери,
некуд ишчезну у плавој хаљини,
сад, једва чујно, у зраку трепери.
Неко прелази све ове бездане,
кораком једним, не од седам миља -
у скоку исте судбине и циља.
Са Јерихона трубе непрестане.
Рахила плаче. Убице се цере.
Шум воде. Руке прљаве што пере.

1981.

ШЕКСПИР

Захладнело је, од септембра.
И сав је Лондон маглуштина.
На оцедине базди Темза,
и ваља вале ко пучина.

Чаробним штапом, као Мервин,
он маглу светла прахом сребра.
Његов је мозак ум Минервин -
а перо - кост из Божјег ребра.

Свет је видео, већ, геније :
пророчку надмоћ и мисао.
Ничега новог. Зар све није
растумачено, пописано?²

На праострвској ветрометини
потоњи, ипак, знаде он,
нужан и небу и светини,
сести, нишчи, на царски трон.

Тај полупесник, полуглумац,
са полупозоришном трупом :
- Душе, куд крећеш, нагло, кљунац?
- За, у дворима, мишјом рупом!

О среброљупче и Мефисто!
Није за бабе град, и старце!
Ко учитељ, и ти си, исто
волео жене и мушкарце.

Као на морском песку Тимон,
видим те, мада седа лика,
са невестом, са вечном римом :
младошћу великих уметника.

Како осветно киша куља!
Мрак се, већ, ваља по плочнику :
у позориште креће руља,
госпа богатом милоснику.

И док хиљаде гори свећа,
и Хамлет нећка се са бине,
и мрзне се скрама са дрвећа,
и под мостом се вију псине,

ти си у некој другој драми,
с којом не желиш да нас спојиш.
Ти чекаш црну госпу : а ми
не знамо, чак, ни да л постојиш.

КУЛЕ

1

Као тропска врелина,
и као мирис жалфије,
лутам по пределима
сакралне географије.

Незауостављив, упоран,
ван светске мимикрије,
оно сам што мој уморан
дух, сам од себе прикрије.

2

Долази доба златне гране!
Глас мага - узалудан.
Победу смрти и из Нирване,
погађам, тачно у дан.

Чујеш ли сатирске фруле?
Видиш ли (пут за рим)
две преостале куле
из којих сукља дим?

У сну, у плавој слици,
видим - ал то су чини :
шта Рембо иска у Африци,
млади Клодел у Кини.

Ал где је водич мој за Еден?
Где је? Ја морам да му
кажем да први паклу хтеде,
а други - Божјем храму.

3

Љути су чувари кула,
(од њих сва главобоља) :
доњих светова хула
сад је главарска воља.

Шта их привуче сили?
Чудесни звуци ленона,
настраност власти, или
јача активност демона?

Али ће многи, при успону,
незнани стећи гроб,
тамо где чамци у ноћ утону,
(уз Јенисеј и Об).

На икони је проплакао
син Божји, дуго чекан већ.
Најзад, дојади и пакао,
и пророчка осили реч.

Ал чему? Зар знак није
видљив и голим оком?
Само ће Амур оданије
тећи, за својим током.

4

Ковитлав слалом : кад час дође,
кад казаљке се склопе,
присетиће се вође,
дома Индоевропе.

Изабра човек : ни јачег, ни
опште право гласа :
цуцу за уста потлачених,
и векове ужаса.

Будити радо поспале?
Не. Шетати кроз врт,
(па чак и тад, кад преостане
мартирски лака смрт) .

Драган Јовановић Данилов

ПРИРОДА ШКОРПИЈЕ, ПРИРОДА ПИСАЊА

Виолончело се дави сред мртвих ружа.
Дани су мирна нога чапље у азуру -
брзо пролазе и не остављају за собом потпис.

Самоћа истетовирана на дну бунара
нежно ме подиже. Нема Она име, нема
и њене руке светлије су од сенки.

Поезија је пчелица, златна и лепа.
Када ме убоде, на оток метнем хладно
сечиво ножа и буде ми добро. Преживим
своју смрт и поделим је са властелом
белих рада и лала.

А текстови бујају попут веспи на улицама

Рима. Песници су мени потребни
као изумрле чезе, као палме, усталом.
То је тако.
Ако то довољно чврсто желиш,
свет наједном може постати икона,
кавез за птице, дабоме и поље булки,
крв сама за себе.

СКАСКА О САМОУБИЦАМА

Све је прочитано
и пре него што је написано :
пре Богова, самоубице су већ биле ту!

Како су само смерни ти преци бескраја,
ништа на силу не чине,
као кад се руше мостови
у нескривену светлост падају,
тешко да ће то разумети мудраци.

Попут оргазма и самоубијање
најпрорачунатији је чин у васиони.
Разумем самоубице, иако су, могуће,
криво поставили ствар :
као бивше, бесне љубавнице, они одлазе,
остављајући нас међу сабласним
гласовима.

САША ЈЕЛЕНКОВИЋ

ПЕСМА ИЗ ПОШТАНСКОГ САНДУЧЕТА

Нема више архипелага, ни смирујућег птичијег цвркута,
Богови винограде не походе, ни Диотиме нема.

Оче мој,
куда се сакрити?
Да ли песнички становати међу писмима,
неплаћеним рачунима, позивницама за књижевне вечери
и позоришне представе.
и тек понекад се јавити
хартијом оплођеном најсрамнијим псовкама апсурда,

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

без адресе, имена примаоца, без поштанског броја.
Без потписа.

Оче!
Ноктима стружем наслаге хипохондрије,
палчевима притискам несаницу,
навикавам се на самоћу и глупо упорне радозналце
који сатима звоне очекујући да се појавим
блед и надувен од сна.

"Погледај колико се поште накупило,
сигурно је на путу..."

Оче мој,
не наведи ме на искушење
да пљунем у чело онима што вире
у поштанско сандуче.

Адам је свакој животињи наденуо име,
али како да ја назовем звер што плете мрежу
између моје сенке и мене,
између мене и зида,
између сенке и зида.

Звер ми говори да ћу постати
чађава икона на згаришту.

Нема више птичијег цвркута,
нема винограда,
Диотиме нема.
Нема архипелага одакле бих речима апостола - воајера
објавио тачно време апокалипсе.

УТВАРЕ

На одсечан знак престаје промукла песма :
последњи тон звечка у букету кристала.
Тишина је пуна свечаног струјања. Утваре су
стварније од људи, од њихових речи :

љубави нема, постоји само замена за љубав.
Чега се сећам? Своје себичности. Твоје силуете

ишчезле у пламену новогодишње свеће.
Грознице у којој сам слушао стихове из ове књиге.

Анђео је шапутао. Са раштимованог клавира огласио се
рондо. Све је, признајем, понављање : оловно доба,
чудовиште из Лох Неса, хици у потиљак, шаховске

енигме у новинама, прозори без завеса, ледене очи
без капака. Неће бити суза, јецаја, грча : ко заспи,
усниће степениште. Мени остају речи, речи, речи.

К

БОЖИДАР КОВАЧЕВИЋ

НЕДОСАЊАНИ КОШМАР

Сваке четврте ил' пете (не знам тачно)
Године сањам недосањан сан
И осећам се после њега мрачно
И вучем се к'о авет цео дан.

Најстрашније у догађају том
Јесте што сањам увек исти сан.
Сваки је детаљ увек понављан
К'о најпрецизнијом сниман камером.

У тролејбусу, набивеном људима,
Где више нема ни за јаук места,
Осетим одједном срце да ми неста
Тражим га узалудно по телу и у грудима,

И докле људи равнодушни стоје
Ја очима колутам ко луд,
Ја мозгом њушкам око себе свуд,
И вичем, зовем : Где си, срце моје?

И мада мутно, јасно ми је тад
Да ја то тражим срце своје младости
И с њим све илузије, вере, радости
Кроз наслагани годинама гад.

Паника плане. Од страха тролеј стане...
Возила вршште... Ватрогасни зов...
Одједном тоне све у мрачни ров
Глув као смрт. И дан даљи сване

К'о утопљеник, неманима клан
По мора дну, у последњем часу
Ког су рибари успели да спасу.
И сад сам жив, али узаман,

Јер немани ми са морског дна
У грозној борби разнесе сав дух,
Па струји крв, ту је вид и слух,
Ал' дух му држе канце тамног тла.

- - - - -

Данило КИШ

ЗЛАТНА КИША

То што се збило
врло је блиско побачају
где су између сношаја и порођаја
збрисане границе времена
па се све ствари збивају
немогуће истовремено

стање неке чудне слабости
и моћи
и осећам га као
богојављење и као
богохуљење и као
благовести као
улазак нечег непознатог
као сама неизвесност
као свеопшта клонулост
и као свеопшта напетост
као жижа
у којој се пресецају
противуречности
као златна киша

бременита од сперме
божанске

тај час цене
чак и моји пријатељи
који тада осећају (ваљда)
моју снагу
скоро божанску
а са страхом га запажају
моја сестра и моја
жена
јер их подсећа ваљда
на њихове побачаје
и на њихове порођајне
муке
па ме остављају сама
моја се жена повлачи
у неко бременито
двосмислено ћутање
а сестра моја хода на
прстима и несвесно
ми приноси лавор
млаке воде
помало збуњена и
уплашена
правдајући се
уосталом врло наивно и
провидно
да би ми тај лавор с водом
могао бити од користи
ако од вртоглавице почнем
повраћати
или барем да сквасим чело
или ноге да оперем

и можда се из свега тога
родило то чудовиште
(та песма)
зато што његов долазак
није био попраћен ни
муњом ни облигатним
криком материнства или

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

очинства ни
звездом репатицом

мада је ћутање
било достојно
поштовања

ал дође на свет некаква
чудна наказаца
син мој ил отац или
брат близанац ђаво
ће га знати
љигава нека жаба-крастача
крупко змије
слепић гуштер риба
крвава нека гомлица
без очију без лица
пуноглавац
бескрила птица
птица-самоубица
испљувак пола
недоношче крви
наказа ума нимало
слична мени а тако
близак мојој
крви
зачет у мојој
плућној марамици
феномен о коме пишу
медицински часописи
чудовиште што га
чувају на полици у
формалину плод грешне
љубави родоскрвнућа
семе едипово ин статус насценди
кобна грешка непогрешивог
бога чудовиште
самољубља медуза
амеба неслани измућак
самоплод онаније
ембрион агоније хибрид
црне крви и
зеленог биља

(а то је могла бити
судећи по предзнацима
песма над песмама крилата
нике десна рука милоске
венере осмех Ђоконде
христос мојсије
богочовек)

а што сам ја крив
што не могу да носим
плод макар божански
184 дана у крви својој у
утроби и
што сам могао друго
него да ту наказу
баџим у WC и да
повучем воду
као да ништа није
ни било
нисам ваљда луд да је
самољубиво чувам у
тегли у
шпиритусу

(довољан је грех и
ова песма
свака песма)

сестра моја склања лавор
скамењена лица као
да је неки мртац
у кући жена ми без
речи спрема белу
кошуљу
22. VIII 1961.

АНАТОМИЈА МИРИСА

Odoratus impedit cogitationem

Св. Бернар

ево
од чега је начињена
само једна унца парфема
са звучним именом

од 9500 јасминових
цветова из француске
од 4800 ружа
такође из француске
од осамдесет ружа свирепо уморених
жеђу
у пустињама марока

од цвета једне врсте перунике
која успева искључиво
на плантажама близу фиренце
где су подигнути чудовишни
крематоријуми и где се
користе сунчане пећи
да се из цветова исцеди
признање

најзад од тридесет и пет фабрички
произведених ароматичних
хемикалија
које се ради равнотеже размештају
час на једну час на другу страну
и држе на окупу душе
свих цветова
пристрасних
и међусобно нетрпељивих

1962.

ОСТОЈА КИСИЋ

Кад град буде посипан пепелом

Кад град буде посипан пепелом
Свакојаке необичности
Свакојаким необичностима биће крај

Антропологија ће бити излишна
А вечно скакутање предака мајмуна
Више се замислити не може

Ни богу даровница за добро дело
Неће моћи бити уручена
А ђавао ће издисати у највећим мукама

То више неће бити ничија радна задаћа
На коју је навикао Човек Издишући
Прозори његове мазохистичке довитљивости
Биће засипани гарежом

ВУК КРЊЕВИЋ

СТЕЊАК У КОРИТИМА

КОЛО НАОПАКО

Крени коло да кренемо у сретање
души њиној. Да кренемо наопако
не биле како испотиха да се прену
и прозборе. Давно бјеше кад им грла
посјекоше и крв паде. Саме душе
отпловише. Куд одоше ноћи чарној
у дубине јер их нико не прихвати
и на земљу не положи. Нико свјећу
не упали, нико ватру не угаси
на огњишту а некмоли да их боне
преметне на лијеву страну и да рухо
поцијепа, рухо кално и крваво,
и баци га муклом небу под облаке.

Крени коло да кренемо у сретање
души њиној. Да кренемо наопако
не билЕ да зауставимо преко јама
да што живо не претрчи, да се јадни
напухани не појаве. Глогов колац
иза врата не стављасмо, не знадосмо
шта учини душманине, да им гркљан
преполови, да им жиле под кољеном
посијече, да им кожу на табану
располути, да им прсте расијецаше
и краву каму убадаше само
да се не поврате из мркијех рупа
у јамама куд одоше ноћи чарној.

Крени коло да кренемо у сретање
души њиној. Да кренемо наопако
коло наоколо.

КОЛО НЕБЕСКО

О, небесници, све што не могосмо постићи на земљи
лебди у звјезданој тами од мјесечине :
жежена кућа стећка на двије воде гдје су сјенке
мртвих и живих у сабору васељенском, уједно.
Хвалим вас што душманима нашим не дадoste никад
да приносе жртве а наше примасте. Као Одисеј
јаму ископах лакат дугачку у шир и у даљ.
Около јаме свима закранима излијем жртву,
најпре меднога пића, а затим слаткога вина,
напокон воде, и све то обасух бијелим брашном.
Тад ову и овна над јамом оном закољем, црна
крвца потече и душе земне купити се стану.

О, небесници, све што не могосмо постићи на земљи
лебди у звјезданој тами сливено од мјесечине :
жежена кућа стећка на двије воде гдје су сјенке
мртвих и живих у сабору васељенском уједно.
Хвалим вас што душманима нашим не дадoste никад
да кости умрлих изложе сунцу већ их сабрране
остависте у јамама нетакнуте. Све је једно
а једно је све. Нико не замијети кад минусте
са душама закраних, о небесници, и у кућу

стећка кад их положисте заувјек овјенчане
временом у којем нема ни краја а ни почетка
тако да плутају блажено до краја а без краја.

О, небесници, све што не могасте постићи на земљи
лебди у звјезданој тами сливено од мјесечине :
жежена кућа стећка на двије воде гдје су сјенке
мртвих и живих у сабору васељенском, уједно.
Хвалим вас што душманима нашим не дадoste никад
да провиде зид измаглице иза којег трепере
душе наших ближних као сјенке оних што заклани
бијаху. У небосклону мјесечине као живи
кристали светозарни, непромјењиви, провидни а
истовремено меки гипки и треперави тако
да стећак гдје душе светлуцају нико заузети
неће. Пливају блажено до краја а без краја.

КОЛО МРТВАЧКО

Крени коло да крeнeмо у сретање
души њиној. Трупла су им разбацана
по јамама и каменим урвинама.
Не могасмо да их оперемо и да
рухо промијенимо. Не знадосмо када
треба врата отварати и прозоре
отворити. Не могасмо ни праг прећи,
нит се мало повратити да им ноге
прве прођу, да крчагом позвонимо
и клепалом ударимо, да каменом
добацимо докле ћемо их носити
а њиве не пресецамо, а стада да
не плашимо докле трупла положимо.

Крени коло да крeнeмо у сретање
души њиној. Кад би могли да нађемо
кости сухе и лобање, да их јадне
очистимо и поново саставимо
и у стећак усјечемо. Кад већ гроба
не имају нека стећак кућа јесте
где мирују довијека. А на стећку
коло игра. У колу су мртва браћа,
у колу су жива браћа, један другог

придржава све се држећ за рамена.
Руке су им помијешане а гласови
Преплетени, од мртвих високо појућ
а живијех ниско држећ гора јечи.

Крени коло да кренемо у срастање
души њиној. Да кренемо, да трупкамо
коло наоколо.

Мирко КОВАЧ

БИОГРАФИЈА БЕЗ ВЕСЕЉА

§ 7.
(*дејињсџиво*)

Често затичем себе потишеног на тој релацији детињства,
јер увек се питам је ли се то стварно збило,
јесам ли то био ја, онај босоноги пастир,
онај немирко толико пута шибан
од момка у униформи што нам беше додељен
да на часовима будно мотри на нас и на учитеља
који није подносио комунисте,
да пази да не запевамо ускликнимо с љубављу,
јер сат веронауке бејаше брисан из програма,
а бејаше кажњиво тада љубити Бога!

Јесам ли то био ја, онај малишан острижен нуларицом
који је маштао да буде подворник у манастиру,
да спреми цркву пре јутрења, да буде негде близу певнице
и понекад одговара, а после богослужења да све опет доведе у ред,
и да кључеве цркве држи у својим рукама.

Кад год настојим сагледати свој живот у целини,
онда увек мислим да се то све није догодило
и да то није био мој живот!
Мени се то сада све привиђа као грч, као ноћна мора,
и ја настојим да помакнем *врајџа од ујџробе* и сиђем у нутрину.
Сада све више мислим да сам онај библијски вратар над Ковчегом,
вратар који је даноноћно на дужности,
који поред службе у храму врши још и певачку службу,

који своја стања оглашава и гласбеним средствима
харфама, цитрама и цимбалима,
како се то у *Првој књизи Лейојиса* каже за храмске вратаре!

\$ 11.
(*шџа је йисац*)

Не кажем да је писац тмурни гњаватор и озбиљни предавач,

не кажем да је писац само онај који има шта рећи,
јер он је, дакако, и онај који уме да прешути и умре разочаран.

Волео бих да напишем књигу која ће се повремено отварати као речник,
волео бих да напишем књигу за оног читаоца који ужива у
непредвидивом,
волео бих да му моја књига буде охрабрење за његову страст.

Писац би морао развијати догађаје до чудесног,
пред његовим душевним оком морало би све да нараста до невидљивог.

\$ 12.
(*мајсџори*)

О мајсторима се одувек приповедало различито и тајанствено,
тај има златне руке било да шкroppи крмачу, или длажи сломљену кост,
тај с лакоћом рукује летколбеном, или
шабером струже површину за лемљење.

О мајсторима није лако писати, јер су загонетни и знају да се држе,
и да избегавају одговор како им то и то полази за руком.
Често су тајанствени па и недоступни, не воле кад им се дира алат,
јер они се држе великог реда без којег нема посла,
љубоморно чувају тајну свога умећа, путују и погађају се,
увек су на цени, јер увек недостају и потребни су као крух;
они и за време ужине мисле о свом занату.
Само су траљави мајстори штеточине, јер отаљавају посао.

Већ сам донео у једној књизи мисао старог ковача,
очевог пријатеља и мајстора надалеко чувеног,
а овде ћу је поновити да се учврсти као дефиниција мајсторства :
" Свак зна клепати сјекиру или косијер и бацит усидан комад
у шкип воде, али свако не зна ослушкивати цврчање.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

А по томе се разабера добар мајстор од слабог!"
О занатима и занатлијама мајсторски је писао Б. Ћосић,
ударивши свој жиг на тајну заната приповедачког.
Прича о мајстору и ученику, Д. Киша, најлепша је прича,
и без ње се не може ући у расправу о мајсторству писања.

Као дечак био сам обдарен зидар, а у мом крају барем је камена било.
Нисам зидао одока, већ сам се служио виском и либелом,
а један ми је чувени зидар рекао да се камен мора
проматрати с невидљиве стране.
Данас то делује као метафора, а ја сам камен заиста окретао
у рукама и загледао га да му пронађем невидљиву страну,
а онда бих га положио на зид, и гле, чуда, савршено би се ужљебио.
Јесам ли касније нешто усвојио од тога
у мом приповедачком знату, просудите сами!

Волео сам отпад, старе магацине, складишта и бувље пијаце,
проналазио сам црвоточне комаде намештаја, лира - ноге,
кутије од старих сатова, распаднуте тонет - столице,
ампир - плоче с пропалим фурниром, с флекама од мастила,
тоалетне сточиће с фиокама, а једном и неки чудан комад
интарзиран златним индијским атласним дрветом.

Усавршио сам занат рестаурирања стилског намештаја.
Морам величати свој занат и морам истаћи љубав према дрвету,
познавање фурнира, дивљење фантастичној структури година и
чворова;
фурнир орахове жиле је таман, а након политуре добија чудесне
арабеске.
Сваки фурнир поседује неку своју ликовну димензију,
разноликост и богатство, структуре птичијег јавора граничи се с
маштом.
Трешњеви фурнир је помало морбидан, а кедров као свила.
Фурнир махагонија, палисандера, јавора, јасена, шимшира,
липе, лимуна, тује - представља лепоту и судбину властитог стабла.
А тек како пуно крушково дрво намештају даје постојаност.

Рестаурација почиње дугим, дугим проматрањем.
Најпре мојим враџбинама излечим црвоточно дрво,
разуме се да формулу тајим, а онда се скида стара политура,
омекша се шпиритусом и струже циклингом,
пропали фурнир скида се обично пеглом, или потапањем,

мада сам и ту окрио своју методу, и тајим је!
Тамније фурнире никад не бајцујем, само их пређем ланеним уљем.
Фурнир се бајцује тако што се кува у раствору стипсе,
остави се и суши два дана, а онда се премаже екстрактом
справљеним од фернамбук дрвета и шпиритуса.
Политирам на стари начин, с лоптицом (тампоном)
с идеалном размером шелака и шпиритуса,
а политирам све дотле док се у глаткој плочи, као у огледалу,
не одрази мој лик.

Ако сам нешто и од овог заната усвојио
у мом приповедачком занату, задовољство би било велико.

А збиља сам један комад фантастично урадио.
То је комада с карактеријом махагонија и палисандра на храстовини,
с плочом од шпанског брокатела.
Сада се у њој може огледати мој пријатељ Фрањо Посавец.
А била је крш.

§ 13.
(*рећи све изнова*)

Дуго сам маштао да неке своје књиге преуредим, или их заборавим,
или изнова напишем, или барем нешто из њих одстраним,
кад наиђох једаред на Борхесов одговор да се не би усудио
исправљати своје раније "разнородне и неуређене" текстове,
пошто их беше написао "имајући у виду друго схватање
књижевности".
То ми беше подршка да се претходним књигама не враћам,
а саветодаваца сам имао много, добронамерних и злочестих,
који ми придиковаху да се не упуштам у то,
јер све што је једном урађено не исправља се
уколико не желиш дати за право онима који су те нападали.
Али ја бејох уверен да све што је једном речено може се
рећи другачије, јер песник лепо каже
да је сваки дан *церемонија* *йоновног* *рађања!*

Осмелих се и одлучих да се у ризик преуређења упустим.
Критичара ће увек мучити *ишпа* сам мењао,
док ћу се сам и надаље питати *заишпа* сам мењао!
Критичару нећу олакшати, а себи још мање,
али разлога за исправак увек има, или се увек могу пронаћи!

Ако се осврнем на раздобље седамдесетих, увек се питам због чега се јавност тих година беше окомила на моју збирку "инферналних слика" из детињства, *Ране Луке Мешћервића*? Та књига је била кандидат за спаљивање, беше јој и једна награда додељена, али и одузета. Та је књига била уписана у она малобројна остварења за које је радништво гласало да се пониште; била је предложена да се из библиотека изнесе вани, на сметлиште, а њен аутор да се кривично гони. Једна је приповетка из те збирке ушла у луксузну и лепо уређену антологију *Нова српска приповејка*, додељивану на дар за одлично владање у школама и другде, али је враћана дародавцима као окужена због те приповетке.

Немојте мислити да себи нисам толико пута пребацио; без осећања кривње тешко да се може извести достојна геста. Онда сам, десетак година касније, неке пасусе из те збирке једноставно одрезао као тумор, али не да понудим измирење, нити да се додворим некоме за њен поновни излазак, већ сам имао у виду "друго схватање књижевности". Дилетанти ми приговарају да сам то учинио из неких других обзира; не марим за то, та они су увек сродници са онима који су ме и седамдесетих година грдили.

Преуређење књиге ствар је естетске природе и не подлеже укусу оних који замерају. Могу ли вам рећи да ја већ данас нисам онај јучерашњи човек! може ли се то рећи? Човек ради на преуређењу света у којем живи, а камоли да не ради на усклађењу са собом. Верујте ми на реч : свака је исправка ствар властитог очишћења!

Раније нисам прихватао опрез с дозирањем, није ми било довољно распадање лешине, већ сам и смрад уносио у књигу. Раније сам остављао простора за споредно, сада су ми важне ствари успутне. Раније сам био издашан, сада сам стегнут, раније сам се могао одати, али сад сам строг према себи, раније сам мислио да сам ухватио бога за муда, сад сам у том погледу опрезнији. Сада усвајам неко владање, само не стога што ће

наш чистунац затиснути нос пред окуженом стварношћу,
већ из естетичке бригае да *ирекомерно* не сме да обезвреди довољно!

ДРАГАН КОЛУНЦИЈА

ОТАЦ И СРБИЈА

(О осамдестогодишњици
пробоја Солунског фронта)

За мном у непознати бели свет
пошла је и сестра.
На њеном поласку
отац је,
врло радостан,
рекао:

Двоје своје дјеце сам послао у Србију!
сад не жалим умријети -

А Србија је на почетку
и на крају очеве приче
у наше босанско детињство
долазила са својих цветних страна
али и од Солуна
и из планинских кланаца Албаније
кроз коју је бежала
и у срце нам се враћала
са Краљем и народом.

Долазила је и из очевог уха оглувелог на Кајмакчалану
из мрака и светлости своје историје -
Србија из рана својих синова!

Мешала се са јабукама у нашем воћњаку,
а песма јој се са Овчара и Каблара чула на Козари.
Љубав и све што је у њој младо и старо
куцало је у нашим грудима.
Србија је, и под присмотром, била једно са нама.
Нераскидиви!

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Њено име отац је шапутао.
Нису га смели чути комунисти око нас.
Знао сам да је то што мило изговара - наше,
али нисам знао ни где је,
ни да ли ће нас у Србију донети млади пути.

То су путеви били сасвим непознати.

Да упознам Београд и Србију
млад сам заплакао
на расанку, мајко!

Био сам онај који је хтео да оде.

Београд, 10. јануара 1998.

Милан КОМНЕНИЋ

[**НОЋ ПИСАНА НОЋУ**]

*

Поезија је трагање за првим говором, ослонац прве речи која се отргла муцању. (За њу не постоји никакав пре - говор.) У непоновљивости буђења, она се враћа на сам праг где су бића и ствари неименовани.

(Раскрилатићемо те, илузијо,
Онеспокојити.)

ЧЕТИРИ НЕПЕСМЕ

I

Сезаше ли до појаса, до враног ока оно видно чему успомена не ремети поредак, које логика поштеђује ; изнутра назубљено попут грла цветнице где се пчела купа, оно видно кроз које нас, мимо разума води зујави жижак зенице, уврнута игла простора?

На тесаном прагу, до колена што се шире између вратница сезаше ли ноћна влага? Честицу по честицу, збирала се свака простота у брлогу, у плићаку, у шикари одакле се, подвијеног репа, поезија враћа?

II
Парабола о храсту

Секира је сустала у грудима храста. Засецала је, гризла. У једном тренутку, од лишћа па низ гране, слио се у стабло чудан отпор и - секира је била ухваћена. На металним ушима таложила се течност из ендодерма као оцедина толиких јесени, толиких пролећа када се лишће прихватало улоге језика а стабло, то гранато витло природе, чувало смисао своје усправљености. Та спора воља праснула је неочекивано ; као гром без тутња, без ватруштине, голем и стасит у завичају коре.

Храст је често долазио у снове и на извор где стока пије за летњих врућина. Зими је избочина ветра.

III
Подно наших табана избијају подземнице. Ми се прибијамо уз посну младу и наш завет пустиња засењује сваки други. А пут нам кратак у дубину.

IV
А пут нам кратак у дубину. Пред вратима сви путеви и онако постају излишни. Преостаје још да се уђе. Све пустоловине завршавају се шкрипом шарки и гашењем светиљке.

(*Песница је немогућности слободе. Слободе у несјајању, без избора, без мере, у сити кад њундељ њада ухваћен у дечје замке, у сити без њозлаће...*)

У дому који трава обраста, животи голи и незаштићени основица су препорађања. Нада почиње росом на гребенима колевке.

*

Лице је ђубриште времена.

И више то нису боре, ти јесењи ровови у зноју, пуни војника, струнулих униформи, блата, пацова, већ су то ескарпе и противескарпе лица што некада лепо беше

- њољуици ѓа обарали, а у сласији ѓрнуле усне, ѓриика јагодица и модрило њовише ѓрејавица благо нанетио -

а сад течност вене у мртваји уста, у мочвари до чела и ружни лист лепи се за зенице као кобац за сачму у кротом ваздуху јануара.

II

Поезија ће надлетати венац не додирнувши крилом ту згрченост која се венчи понад врата, тај нечитки рукопис којег је време још мрачнијим учинило, не откривши знамен што светло и светковину навести, не проникнувши у муку помешану са страшћу градитеља. Женствена јој рука благо ће опипати неравнине, затим одмахнути. Уместо да шаком, зубима, да маљем разбије тај камени орах. Макар на своју штету. Науштрб облика. Овако, она је лепоречива поезија - која гладни, а не зарива нокте, кокета.

И мали венчић од малтера и шкриљца остаће за такву поезију неукротив, необрадив, јер њеним речима дата је улога ознаке а не јестости, па облик венца постаје за њу баналан.

Али, за поезију као тражење суштина венца као предмета, као огрубелости маште - остаје важећа. Од тренутка када је наука изнемогла, стала, поезија је пала у ствар, тражећи обличје иза обличја. Изнутра ријући кроз предмет, она искрсава као постојање само.

НОЋ, СВИМ БИЋЕМ

*

Ноћ је заклон и ноћ је уточиште. Не само чарање, угљевље голо. Решето дана.

*

Душа пескуше, мерена вагом за стоку, губи вредност могућих клица, могућих косидби, могућих стрњика. Ето живота који остаје нем на померање тасова.

*

*Корење ѿламена и дани сасечени
враћуће се овој души овој сћени
што у ѿласу лисћа и мрви се касно.*

*

Стварност не скучава, она завава. Свим бићем ето нас теби, сестро, потајнице.

*

Застор је пао. Гола позорница. Тек начас пожури ритам и логаритам воде.

ТАЊА КРАГУЈЕВИЋ

КАП

Понекад нечујна
млечна кап
коју усна није упила
са усне

прене ме у глуву ноћ
и не знам одакле стиже
куда је пошла
и смем ли да је узмем

Коме је намењен
шћућурен век
зачет између невидљиве
напукле уснине боре
и хоризонта над којим пуца
шуморно море речи

у још једно
слова жедно
слушно море

ВЛАДИМИР КОПИЦА

ТРАГОВИ

Моје сећање је моја обала. Моја обала сећање кога сам се
опет сетио. Али откуда опет, ако је обала права.
Две ноћи довољне су да пробуде два дана. Два дана одвише
да се посече шума ; избрише из сенке стабло које се току испречило.

Тај понор тоне под снегом који тоне у понору.
Избрисано пре времена, стабло не зна за сећање и хладно прихвата све
што је на њему присутно, отиснуто. Залеђен као
изговор неме, застале речи, изведене из говора сенки, шуме и
дана, тај траг је у овој игри - коју заборав одређује - само присенак
тока одмаклог од ранијег трага ; тока тако далеког да га се обала не
сећа, толико пута понављаног да га ни реч опет не обнавља.

ЗВОНИМИР КОСТИЋ

УСПЕЊЕ II

Нимало се не чуди
Поновном сусрету,
Светлости поларна.

Ми смо прах истог почетка,
Колевка лососова,
Што стоји на истом месту, под танком кором воде,
И не миче баш никако.
(Танком кором премазана,
Слатка вода што нас примаш, слатки боле у трбуху!
Смрт-рађање што изгониш, у шикљање, изненада,
Колико ти пуним уста,
Колико ти пуним плућа,
Колико ти пуним древа,
Да премериш себе саму
Од Севера па до Југа.)

Тако летех изнад света,
И разазнах облачине испуњене каменима;
Онда видех
Главу моју што их проби!
И воз-иглу што путује
С Југа кишног ка Северу.

Тако видех среду-птицу, и човека што залива
Главу своју посечену (кљуном птице лењир што је),
Што залива жутим малзом, из бокала са дна мене,
Главу своју већ свенулу!

А светлости зеленкасте разграбише целог мене,
Истопише целог мене,
Ко да никад и не бејаш.

(Девет пута ја се пењах, тунелима у светлости,
Као Данте из понора,
Кроз цев свога уздизања.)

II

Што се сад чудиш,
поновном сусрету,
Светлости зелена?

...Дођоше велики пауци са чудском главом,
Да лочу локве у рупама зоре;
Пламен их је терао један,
Ишчупан из мога срца.
Подиже се индиго, сива поворка,
Бројке на врату и бројке на руци :
Зашкрипаше врата пуно,
У орману на трбуху.

Што се сад чудиш,
Поновном сусрету,
Светлости поларна?

Гледам те како бистро сијаш,
Из живих вода извађена,
Светлости!

И слушам како одјекујеш с краја на крај Мене,
Као звук звона (којих? ...када? ...)
Беле ноћи како вичеш,
С краја на крај таквог Мене,
Никудмене, Свемирмене, Рупумене у никуда
Издубљену, као какве залуднице
Пискутави глас.

(Девет пута ја се пењаш, тунелима у светлости,
И десети видех ручу :
Коју? Какву? ...Зар сам знао!?
Са чела ми она расте!)

Гореле су прскалице на пољима изнад мене!
Титрале су фењер - тикве
Са плотова искежених;
Риђобрадог видех затим како пали своју браду
И одатле како скачу голе жене у пламену!
Сијалице и фарови

Забубњаше испод коже :
Истипише целог мене
Ко да никад и не бејах.

...А затим се растадоше слова од књига,
И зидови од кућа :
.....
... Зар у снегу да опевам
Своје очи избројане
На водама како теку?
Зар у снегу да постојим!?
... Низ улице, именике,
Биоскопе, степенике,
Да отичем, из дубине?...

Упали светло у мени,
Зато.

Упали мало светло у мени,
Тако крешти готска црква у мени;
Да се уплаши скуљач људских лица
Што се топе у мени :
Да запева онај који уме да пева у мени,
Као што вода уме да тече,
Или да трепериш,
Ти,
У висини,
Поларна светлости.

Светлости!

Истог смо огња одблесак,
Исте прашине зрно,
Из истог срца куцамо,
Из мајке наше,
Звездане магле.

(И још
Видех високе куле како их стиже и уједа лед;
Новалиса видех потом
Како дахће над лешином своје ноћи.
С пацовима, вулканима и тишином.,

Ко цепелин у младости, летео сам у несрећи.
Вата снега падала је.)

Звонимир КОСТИЋ ПАЛАНСКИ

У СЕНЦИ АНЂЕЛА

Анђео под храстом

Анђео под храстом - пригушена
светлост у сенци
занемеле крошње
и ваздуха
затеченог у непокрету.

Дозван молитвама
усахлих очију
доноси наду као блесак муње
и речима даје строгост обећања.

Пре одласка
на стени спаљује сумњу
опрезног саговорника
заједно са жртвом
и пресним хлебовима.

А кад олтар буде срушен
и попадају лажни богови
са посечених стабала,
пристаће прећутно
на благослов руна и росе.

Све је ипак само предигра
са запечаћеним смислом.

Време чуда почиње
након одбројавања до триста,
над водом, која је, свакако,
мање важна од крви што чека.

Опседнути град

Само пепео и кострет
могу сачувати овај болесни град.

Он не слуги да га анђели
опседају са запетим луковима,
чије стреле закрвављеним оком
одмеравају пут до црног циља.

На његову срећу,
одбројавање још не почиње.
Чека се стрпљиво на далеког
гласника, који тражи заборав у сну
на дну лађе и тако му данима
одгађа смрт.

Море губи стрпљење и буди спавача,
што у промени правца открива
потајну намеру да нађе обалу
немилосрдне тишине.

Расплет се завршава неслућено
густим спокојством лађара,
док гласник опточен водом
у огромној риби тек трећи дан
узима свеж ваздух на обали
и одлази у град, који налази
довољно пепела да покрије
грех и зацели ране.

Анђели враћају стреле у тобоце,
склапају мапе и одлазе
на нови задатак.

Запис са књиге

Док стојиш слеп
у сенци анђела,
као угасла главња
из огња,

камен пред тобом
има седам очију.

ЗЛАТКО КРАСНИ

У КАНЦЕЛАРИЈИ
ЗАР ДА СЕ ОСВРЋЕМ

1.

у канцеларији / у канцеларији зар да се осврћем / сада када смо
дошли сви добри / и пуни / поверења радости и препричавања /
до дна до дна у наше / обострано здравља / у плаво свечано
униформисано небо / без обзира на све / немој ме само питати /
прекидати ми ток / уско повезан уз / нераскидиво судбински везан
уз / судбину тих празних / можда неутешних

2.

квочке шеткају ходницима скривају / поглед и кришом се / осврћу
ходници су / једносмерни кораци / правовремени / као по
мермерном / блоку по оклопу / бордо квочке широких бокова /
устаљено корачају / дан за даном по / пустим ходницима од /
мене до тебе од / ћелије до ћелије у / лобањи што одзвања /
челично

НИШТА НОВО

Ништа ново у кући.
Ништа ново на улици.
Ништа ново у апотеци.
И опет у кући : ништа ново.

Ништа ново на пољу.
Ништа ново на мору.
Ништа ново на земљи.
Ни под земљом : ништа ново.

Ништа ново у двогледу.
Ништа ново на јарболу.
Ништа ново у птицама.
Ни у песми : ништа ново.

Ништа ново у писмима.
Ништа ново у ружама.
Ништа ново у рукавицама.
И без свега : ништа ново.

Ништа ново под прстима.
Ништа ново у костима.
Ништа ново у устима.
Ни у грудима : ништа ново.

СЛОБОДАН КОСТИЋ

ИЗЕНАЂЕЊЕ

За Новицу Петковића

Опасности се предајем смешком,
хартији смелашћу врача, вештог љубавника;
више не могу бити изненађен :
припашће ми, као брестов лист, један оглодан сумрак над лесом;
из кљуна огњене птице модрица Криве реке.
Иза излоканог зида ; са закланог тла
дрхти већ, ко бичји поглед у задњицу неба,
одапет лук ми у корак, узнемирен за конак.
Ако не друго, даваћу бар имена језику и смећу;
мерити ход труљења мяса, јаловост ноћи, дангубу срца.
Судбина ме води у безимено, знам;
бићу промена : уместо нокта, опроштаја, зрна, -
белег, крвавица, стид и радост.
Бићу урок; штит утиснут на кљову дивљега вепра;
спруд о који се мрси песма.
Не могу бити изненађен : несаницом, стрепњом, мраком ;
омчом и похабаним небом, штаком.
И кад на човеку буду грешке : рог и реп ; вишак ногу;
кад на месту стиднога места
израста смотуљак дима, струк, и кљун;
кад језик се затвори у жир
и гробница постане здела, прут зеље.
Но, пре но предам се муњи, једином плесу,
занемећу као укопано семе
и заклати чупаву очеву сенку што лиже крпу блутаве звезде,
пободене на рог жртвеног бика;
свезати, из земље одбегле, претке
који деле усахла прса сакате жене, ко комађе
буђавог хлеба, и брсте ми последње ретке песме.
И нема изненађења : претњама и пресретањима;

похарама и прогонима; погромима и поморима.
Једно дрво стрпљиво расте за мене.

МИЛОШ КОМАДИНА

ПРОЛЕЋЕ 1986.

Још дани умиру рано.
Хиљаду унезверених људи
растрже се због овог или оног
а дани умиру рано.
На пола пута од човека до срца,
једна стража која је саму себе
прогласила за заклетву,
тупа, глува и слепа,
а све зна, све чује и све види,
стоји постојано,
не као опомена већ као страшни суд.
Она у човеку буди страх од себе
и он до срца не стиже.
Радосно срце тужно.
Више човек не силази
у сунчан дан до дна.
Ево, прибијен је уза зид :
Нокти расту наопако -
унутра - Одсецам!
Превија се од грохота
сенка моја засмејана.
Њој је врпца пупчана
змија једна склупчана.
Отровна јој глава палаца :
Овако се више не може.

Л

Иван В. ЛАЛИЋ

ИНВЕНТАР МЕСЕЧИНЕ

Један истарски месец
Рошав од соли и западног ветра.,
Над падинама посним и тамнозеленим
Које напада озверени ваздух равнодневнице,

Месец који би могао да буде шибица
Запаљена на степеништу једне београдске куће
Срушене пре шеснаест година,

Једна кућа срушена пре шеснаест година,
Кућа насељена нечистом ватром и децом
Која су, по предању, постала анђели,

Један анђео, осмех који излази из пепела
Као лист из дрвета : рањив; анђео
Што на свом зиду већ неколико векова
Увежбава један покрет, у непознатом циљу,

Један покрет којим се у сну браним од птица
Што ђубре мокри карбит а певају као машинке,
Кад знојаво желим да се пробудим у врту,

Један врт окренут самилосно према мору,
Натопљен плавим анестетиком поподневних сенки,
Испуцала пожутела стара чипка светлости
И ватра мора између стабала,

Једно стабло на ветру, већ пола од ветра,
Стабло које је, осећам, слично имену
Што га дуго и узалуд измишљам за тебе, љубави, -

У срушеној кући, у прабини, у ветру,
У годинама, у ватри, у вртovima,
Јуче и данас и ове ноћи,

Запаљен као шибица;

У нападачком ваздуху равнодневнице
Над падинама посним и тамнозеленим
Рошав од соли и западног ветра
Један истарски месец.

ПРЕПОЗНАВАЊА

Легендо, звучна ружо у густом ветру кужном;
Шумо у пламен бесмртног лишћа узидана,
Насељаваш ме дрвеним болом јер си рана
У којој зује пчеле и граде саће чудесно

Крвљу цветова што расту у твоје врту јужном
И сољу вађеном из сузних очију времена;
То саће је удес и мене рана пече,
А осећати рану значи живети удесно,

О ватро пуна звукова, о ватро пуна семена,
Препознајем те у звезди што прва прогори вече,
Препознајем те ноћас можда у овој соби

У којој нема прозора, у којој нема врата,
Само тишина, ватро, и немушто куцање сата,
И твоје очи, ватро, о очи густе коби.

ГЛАСОВИ МРТВИХ

I
Гласови мртвих. То нису мртви гласови. Ко чује
Гласове мртвих? Киша на бакарним вратима
Јутра. Свежина дивљег врта што чува славује
У паучини ружа . Био сам празнина између редака,

Био сам на обали реке, изгубљен данима, сатима,
Свеједно, јер то је време изван овог времена,
А река је широка. Река од крви предака.
Како да пливам уз ток? Ко је стигао до ушћа?

О мртви, на обали нађох кућу. Без слемена,
Напуштену у журби. И танак прамен дима
Упреден у сиву маглу што постајаше гушћа.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Кућа недовршена. Онда је почела зима,
Пробудио ме је прозор уплашен снагом олује.
Гласови мртвих, то нису мртви гласови. Ко их чује?

III

Гласови мртвих остаће неми за овај слух,
И то је део игре, Мелиса, и то је закон
Наточен у моје вино, умешен у мој крух,
Урезан црвеним ножем у закована врата

У која увек гледам, јер она воде у након.
Гласови мртвих нису у зујању твојих пчела
Што се растопе у мирисном лишћу ко капље злата
Када их следим ; нису у свиленом шуму јела

Израслим на раскрваљеним боковима планина.
Они су изван игре. Изван мог чина.
Постоји пут до твог врта, Мелиса. Може се проћи,

Наоружан оним што немам. Али без ножа, без крика.
И нико, жив ни мртав, не може ми помоћи.
О страшна лепото игре без могућег посредника!

IV

Остају гласови мртвих. Далеко. Ко их чује?
Гласови мртвих. Можда обојени старим златом
И пеном тамног мора. Можда ко зрелост олује
Испуњени тескобом, можда тихи од бољке

Непознате. Свеједно. Можда обојени ратом,
Прашином, плавим звекетом, или благо шумни ко шкољке
Наслоњене на уво у светло летње поподне.
Свеједно. Гласови изван игре. Речи сродне

Зујању вретена из бајке за успављивање,
Из чистог доба сна прерушеног у збивање.
Гласови мртвих. Ипак, то нису мртви гласови.

Лежим у ноћи. Будан. Ја сам тих, они су тиши.
Заспим и сањам бубњеве. Прастари то су бубњеве,
Велики тамни проваљени бубњеве, на киши.

СВЕТА ЛУКИЋ

[ИЗВЕШТАВАМ]

На околним косама је мрко,
сасвим човеколика озбиљност после порођаја
и других обављених послова.
Као на сваком другом свршетку, стварном,
привременом, оном из маште,
овде царују боје затварања спектра.
Љубичасто, пурпур, црвено, и тако округ.
Говори се више сипкавим шумовима.
Тешку влагу издише земља - црно ђубре.
Наступа време самих гљива и маховина.
Док варош, варош удаљена губи
своју сигурност, диже се у облаке.
Расте водостај. Сава носи иловачу, Дунаву
цветају алге - зато се она мути, а он
је стаклено модар.
Биће поплаве. Прете. Јављају с
осматрачнице.

ПЕЈЗАЖ

Час трећих петлова отприлике, на граници видела.
На тај глас сенке почну да се одлепљују,
двојници већ постају самостална бића.
Искрадају се.
Сеоски путеви их сместа одају - шкрипом насутог шљунка.
У сусрет изненада црвена варница и :добројутро - богдобродао".
Човек! Ранилац неки? жбир? шта ли?
Да ли лампе у прозорима значе ближе поруке јатака?
Ваљда су само охрабрење?

У собама гуше испаравања снажна а млака
- као да душе остављају своје гробнице.
Зато се они којима ваља путовати тешко буде
(исцрпљени, преварени, мрзовољни).
Куда ће? како се усуђују у овај сат?

Свеједно, хајд у кола!
Мада и кола имају издајничка звонца и клепетуше.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Брзина ако не спасе, нико неће.
Очајни, дрхте коњи и људи.
Језа голих јесени (после лишћа) и голих пролећа (пре).
Утешно, тек неки дуб заличи на стражара, на људско.

Онда се раздани сасвим. Без милости.
Увек код истих старих браника, у блату.
Сустали, похватани бегунци.

Издајека, све ближе воз, воз пишти и дими унапред казну.
Прво воз, возни ред, затвор, ред и тамо, редом..

ЉУЉАШКА

Заљубљен у кринове,
у оне праве;
па је легао на њих, на сунцу
- не би л га пољуљали.

Увис му лако баце тело
- дочекују га
у платна жуте мекоће. Кринови.
Спуштају се све више
Временом. Мигољењем
праве удобност госту.

Између росних зелених стабљика,
макар биле дугачке,
и свеједно што се то неосетно збива,
пропада он у хладноћу.

Златном злбом прашника
цветови свијају главе,
већ отворено. Склапа се
кров од олова над њим.
Под је од змеље,
мало влажне. Смрад јој тежак.

Гушећи се у киши семена, он модри.
Препреке устајању утолико су веће.
Тле пуца, помера се, зева, привлачи.
Тачка - једна - две - три.

ЈЕДНО

Тако дакле : све одступнице пресечене.
Нема више никаквих мучних теразија.
Још једина стрелица ватре у кругу.

Судбински
Силазак најпре буде бескрајним платном.
Те су степенице предодређене
Одједном, зар без тла?
То пад је, ал фином хипнагогом кроз празнину.

Доле га чека риба - глаткост!
Зна риба куд ће.
Па лези : сребраста љуљашка одмах крене
Пред њеном главом чак и вода раствара се у пут.
Прецизно, као код звезда.

Из сна у сан води штафета пут беспоштедног ушћа.
Поклон јој до земље.
Пољубити тог васдушастог створа и тихо испарити.

Све стопе су једном давно измерене.
На очи мрене навучене.

Ништа друго није остало од мене.

ВЕЛИМИР ЛУКИЋ

*

Ако постоји Бог или ништа
Ако постоји бол или гадост
Шта је Бог у свему томе
А шта ништавило, тупа радост?

Свет постаје скучен, мрачан
Видици личе на засторе мртвих
Зашто не бих отишао тамо
Где ничег нема и пустош ликује?

Колико те љубим, моја смрти

(Не долазиш знајући за моју чежњу),
Мисли и руке само тебе траже
И кад је уштап, киша, јара...
И кад се гуше слепи смртници
Злата жељни, меса и вина.

Волео бих те као хлеб насушни!
Зашто не долазиш и презиреш ме тако
Знаш, на живот се нисам навикао
А Бога да тражим и утеху не знам...
А време моје - јучерашње је

Кажу да Бог би помогао
Да пребродим локве дана
Али у калу беснила душа ми копни...
За тобом и Богом, лепотице

Величанствена нигдина ништа
Без звука, афекта и надања.

Покровом ме прекријте своје свемоћи
Да ко честица трајем ваше ноћи.

*

Једна је само истина о нама :
Све што знамо гнусна је тама.

Једна је само истина о мени :
Ноћ, пакао и понор црвени.

Једна је само реч у устима мојим :
Добра нема, а зла се не бојим.

1997.

* * *

О Рају оста само прича лудих
(не мислим да то беше Данте)
АлЕ како се у овом брлогу пробудих
То више ни Питије не памте.

И зашто дођох, ко ме створи
Да трајем ко ругло у свету ругоба
Што стихова неколико душа ми прозбори
То не смањи кугу и болести доба.

Добу ком остах, добу тиранина
Доба лудих црвених сотона
А негде је можда модра виолина
Причала о свету вила и озона.

О ти, што ме овде баци
Бог си или ђаво, казна или губа
Само бих да заспим ко тужни пајаци
Да заувек пређем преко руба.

Окружен срамницима пуних нечести
Сам се копрцам у мрежи без части.

Милан ЛАЛИЋ

МРТВИ ПЕСНИЦИ

ПРЕД СТИКСОМ

С друге стране Реке безнађе их чека
Надају се ловору када их превозе
Вараће их вечно брда предалека
Пиће бела вина са отровне лозе

Питомине нема за њихова грла
Чемерика тешка усне им је такла
Река ће их љуљати реч јој је утрла
Корито да дође до зенице пакла

Безнађе их чека и простор скровити
Протерани биће негде у бескрају
Немају за себе суза видовити
Од живота свога мирно одустају

КАЛФА

...твоје биће туђе туђе твоје
и сваки слепац биће Хомер...

С хиљаду скрушених колена (лева - лева)
Угмизао испод прага
Скрупчао се у дну срца
Ко измет девица

Преко лишћа усисава корење
Преко тавана краде подруме
Без руку-цепова (ушима-очима)

Гаће му моје предуге ципеле прешироке
Ал гутач све-гутач гута
Цркву моју мркву град глад :

Глађу се мојом гоји
Зубима мојим уд мој глође
Семе моје лиже са жена
Мој задах из његових уста ме трује

Хвата фреквенцу мог стиха страха краха
И моје поврће на његовој тезги трули
И мој пулс у њему звечи - жабок речи

Ево ти кашика лова клопа
Бриши ми из хороскопа
Торњај из језика
Сјаши с мог слова

Не своди ме твојем господу - знам га
С твојим мултинационалним лицем
И кечетом под шубаром - о калфо :

Петокрака - мекосузна душо
Што заборављаш па понављаш
И увек у злу грабиш спас:

Не крчми помрчину туђег бурага
Не јежи туђе бодље
Не чуљи туђе уши

Чућеш само звечку својих јаја
Та последња 2 сребрњака
Цин-цанг-цин

цин
цин

Чистилиште

То ме свако пита. И зачудићеш се:
Дуго је најлепше - и - највеће здање
У граду био : К а р а н т и н.

Могу се, ако загребеш малтер,
(још увек) ископати цеваница,
Ил ребро градитеља.

Јер, ту је био забел
Између подземља и земље,
Између земље и неба.

Ту би они,
Који сајлом Родопа пођу
(да одбегле очеве нађу)
У Хеладу,
И они из Јерусалима и Смирне,
Што беже у Пољску и Немачку:
(да умноже семе и аметисте)
Узели лекове и тачне карте,
И запуцали даље.

Али, многи су и остали.

И каква смо сада мешавина били:
Словени...Грци...Германи...
Угри...Јевреји...Латини...Ах,
Не знаш ти колико одора промени
Глумац,
Док не остане го. И питаш :

Шта нас је одржало,
Која култура...обичаји...

Одговорићу ти:
Карантина више нема (у - нама - је)

(.....)

Радмила ЛАЗИЋ

(Из АНАТОМИЈЕ КРИКА)

3

Свака смрт није коначна.
Умрла сам Већ толико пута.
Не боли.
Престала сам бити своја.

4

Снове спирам са лица.
Догоревам. А била сам ту
У овом животу. Сад
Више прошлости немам.
Не сећам се себе
Разговорно.
Лаку ноћ, кажем.
Лаку ноћ Ником и Ничему.
Узастопну бол понављам.
Дишем туђе.

Тамо, овде

Острвце до кога никада не допливах,
Нит доплових.
Острвце на које никада не крочих -
Мишљах биће времена.
Не тако удаљено,
Рекло би се на дохват,
Гледасмо са обале, са спруда
И заставши.
Увек при повратку са плаже,
Данима док год ту борависмо.

Јегуље, ракови, лењост,
Чак и загрљаји - наизменичан мени!
Само је оно било стално, непромењено;
Титрало на сунчевој измаглици -
Чекало укотвљено,
Мамећ на не одвећ велику авантуру.

Усхићен његовом лепотом
Једног предвечерја ти га назва
Некаквим литерарним именом,
Којег сада не могу да се сетим.
И све се заврши на томе.
Одосмо у журби.
Шта беше разлог, ко би сад то знао.

И годинама потом
Док се дависмо у забраву
Оно је израњало из ничијих вода,
Из плавозеленог. Недирнуто.
И гнезда галебова и змија,
И затони, и пусте плаже с њим.

И наша тела која никада
Не легоше тамо,
Бежу опружена једно крај другог
На летњој жези, готово бестелесна
Испрана од запљускивања таласа
Жудње и сећања -

Као на тањиру
Костури оних оглоданих јегуља
И сада леже тамо остављена.

А и овде нису боља.

Да певам о томе?

Марисли Петровић

Ја сам она што скупља шкољке
И у кошару их меће. Шарене камичке.
Глатке облутке и покојег јежа -
У џепове и шаке. У песме.

Боса шетам, подрезане косе -
Као у лудациње. Спрудом. Хридима.
Свим стењем. Обалом ничега.
Нигде сам кренула.

Дивља сам. Нимало припитомљена,
Да не бих уз пут плашила
Црвене лисице, мрке творове.
Слепог миша. Јата свакојаких птица
Да ми не прхну у лице.

Хаљина ми се надима,
Као да пуше ветар. А све је мирно
Унаоколо. И даље.
Нисам трудна. Стомак ми је спласо'
Као вал за осеке.
У себе се увукао. Усисао.
И мене исто тако. И јаче.

Од мене негдашње ништа није остало.
Други је век. Други свет.
Друго ми име дајте.

Осећам брид усне - испуцале,
Као земља угледана негде. Негда.
Црnilo шуме осећам иза леђа.,
Дах новог љубавника - мразан. Леден.

Модра сам. Прозирна као вода,
Кроз коју видим читав свет
Упокојен и спокојан - као убран цвет,
Испао из руке нечије.

Да певам о томе?

Мирослав ЛУКИЋ

MOARA PARASITA
(Пуста воденица)

ОВИ РЕДОВИ СУ ПОСВЕЋЕНИ
КАТАРИНИ ФРОНТЕНСОН, АДАМУ ПУСЛОЈИЋУ И
НЕКОЛИЦИНИ ЧЛАНОВА *Академије алхемије*, који су желели да се
њихова имена и беседе не спомињу
(Предавање одржано 7. марта 1997.
Ауторизовано 14. марта 1998)

Проћи ће можда педесет и више година,
рече неко, док се не сакупи оволики број позваних, као сада!

На скупу је било као на слави,
сви су били ту, и све је било ту
осим "светих монструма".

Седели смо на обали Четврте рајске реке
и бацали каменчиће у дубоку воду.

Тап! пљус! И - круг
Концентрични кругови су се ширили
до друге обале, а они што су отпловили низ реку,
стигли су до Црног Мора, Средоземља,
Атлантика и Тихог океана,
и још се шире...

ДОК СМО БАЦАЛИ КАМЕНЧИЋЕ У ДУБОКУ ВОДУ
БЕШЕ ДОБРО!

Беше дивно.
Беше незаборавно.

А онда је нестало каменчића!

Што је мало вероватно
(пре ће бити нешто друго :
сакрили су каменчиће у дубоке џепове) .

Појавио се ђаво у близини
и подигао неколико ћепенака

Већина се попе на ћепенке,
седели су тамо -
тамо је било каменчића.

Тамо су их изложили.

Можда ће их неко видети,
можда ће их неком продати,
можда ће их трампити
за кокошија јаја, тврд сира,
кришку хлеба?

Има света који воли да купује свашта
и црног мачора у цаку!

Тако је мислио Онај што није
видео на време ђавола и ћепенке,
што није имао свој ћепенак.
Он је и даље седео на обали Четврте рајске реке
и бацао каменчиће у дубоку воду,
и бацаће их до последњег,
јер воли кругове,
ширење кругова
више од свега другог на свету.

Ђаволи су отишли са ћепенака,
али су оставили своје заменике -
оне који седе тамо.

Ђаволи одлазе,
мајмуни долазе!

Многи су заборавили на своју невину игру бацања каменчића у дубоку
реку и на кругове.

Душа је заптивена баластом, орманима и тежином тела, букагијама
судбине, живота целог. (Душа је одмакла за онолико за колико је
заостала у муклој зашћивености дугој низа година , каже неко
јосуй белим брашном Времена, можда дух Воденичара МОАРЕ
ПАРАСИТЕ? Душа се извија из шрулежној шела као дуѓа над
иланинама, са ливада које ће бити њрах, и њије росу са извора
јредачких, јер је њамо најближе небеским шелима и
звездама...Пусија воденица је самлела све, сву њишеницу, сва зрна

Мирослав Лукић

кукуруза, јарму, сав заборав, хиљаду година самоће, сад меље оне каменчиће са ћејенака : од тога ће брашна бићи умешени колачи за све мртве и живе, за неукрићена времена... Границе вечне мељаве нису границе ћејенака, срезова... Дубина и смисао живоћа не мери се дубинском скалом као мора , или висинском као њанински врхови. Од убуђалога се прави лек - пеницилин, иако и од пројалих и одбачених облика и материјала, биће створено нешто друго...)

(...)

*

Постоје различити начини ишчезавања
Неки чак величанствени.
И сваки има непоновљиви тајни печат.

Смрт ништа не отима, јер нема својство бандита и разбојника. Син, умирући са Оцем, поново се рађа (заувек). Муж, умирући са женом, побеђује судбину (судбина је заорала дубоку бразду - бразду несанице)...

*

Пратећи полумисли, мисли,
раштрканост њихову,
стиже се до сваке стопе земље
и до њене миленијумске преисторије.

Стиже се до пута спиралног
што води у небо...

Неко зна тајну тога пута...

Неко зна тајну сваке стопе земље
и миленијумску хронику неизрециву...

*

Знао је и Зазидани деспот.

Смислио је како да сакрије своје тело
да га Турци мртва не скрнавe.

Позвао је слуге
и сваком у четири ока
издао заповест изричиту.

Једне ноћи позове првог слугу
и заповеди му да га убије
у кули манастира Манасија
и зазида га у један зид.
И када то овај учини и пође из богомоље,
сачека га други стражар и погуби,
по наредби господаревој.
Овога стражара убије трећи стражар,
опет по наредби господаревој.
Трећега стражара убије четврти код моста
и он је једини остао жив,
али није знао рашта уби друга.

*

Блејк је веровао да своје благо не можемо наћи
нигде другде до у врелу из кога извиремо,
и с нама сав наш свет, ма колико нас то врело
својом силином из себе расипало...

Та жена, чије презиме пршти под зубима
као кристали шећера, допловила је на чуну
од врбовог листића, гоњена оним круговима
што су пловили низ Четврту рајску реку
Ништа није предодређено
ни дужина живота, ако се кругови непрестано разлежу,
ако неко баца каменчиће у дубоку воду.
Свако саплитање и свака заптивеност,
и свака попушена цигарета,

свака увреда, стрес и разочарање,
долази од оних заменика нечастивог
на ћепенцима. Границе вечности не постоје ...

ДОМАЋИ ПАУК

1

Свака кућа
има таван и подрум.

Домаћи паук
завукао се у сваку.

Најзнатнију.
И најнезнатнију.

И разапео своје замке.
И лови муве и мувице
и исисава их.

Као оса зрна грожђа.

3

Све је на проби,
човек и човештво,
време и времена,
паук и паучина
(проговара Сумња) .

Не би смео да будем затечен
великом милошћу Бога.

У овакво једно вече,
не бих био затечен.

Паук је плоднији од песника.
И таван је читаво једно царство.

4

Отац мој пун је Духа светог,
он оде тамо где мој дух стреми,
где се наши духови једначе.

Отац и син се повезани
гвозденом лозом судбине,
нећу рећи Вечности, већ

сјајем Видела, Фењера.

(Што је ћутало у Оцу, проговара у Сину.)

Што је мрак подрума или тавана
скривао у срцу Оца,
обасјава фењер упаљен у детињству
сина. Очи моје виде што нико други
не види. Источник.

И мрестилиште усред урвине.
И паунове испод расцвалих липа.
И трмке на месту где бујају коприве.
И шимшир што расте из рушевина.
И Светлост за којом идем
што зрачи с лица Господњег
пут светлости што греје разумом
спасења...

У мом Оцу огледа се моје лице,
као што се његово огледа у свему,
и све је то једно лице, Очево,
моје, детиње.

Отац мој оде тамо где је рођена Вечност...

7

Крв необично разређена,
одводи духове у мозак,
а духови су способни да подрже и појачају страст страха, у стању
су да држе отвореним, или да поново отворе
поре мозга - веровао је Декарт.

Да ли је свака страст узрокована
неким кретањем духова?

Каквих духова?

Духова шупљина можданих?
Или шупљина пећинских?
Или шупљина Лавиринта?

Постоји лавиринт који свако гради

годинама, деценијама. И дужину његових тамних и рачвастих ходника тешко је измерити.

Како у памћењу налазимо ствари,
којих се желимо сетити?

Душа, према томе, није једини покретач сећања.

Али ни жлезда, која - како верује Декарт -
узастопно нагињући се на разне стране,
потискује духове ка разним местима на мозгу,
све док не наиђе на оно место,
где се налазе трагови,
што их је предмет,
којег се желимо сетити, оставио.

Одговор је у средишту непознатог лавиринта,
тамо царује још непознатије биће,
више налик на сфингу, него на минотаура.
Не треба га убити.
Да бисмо изашли из лавиринта,
треба одгонетнути загонетку.

Шта то значи?
Више је одговора у неред и одлагању,
у тами и у лутању,
него у каквом књижевном, или другом архиву.

Усред смећа и последње прашине,
испод рушевина и пепела,
као на великом отпаду,
постоје дијаманти, небрушени,
који нису ништа друго
до снови - трагови у порама мозга,
гнездашца мања од гнездашца колибрија,
где се раније гнездио дух, или духови,
као ласте под шупама.
Или на рушевинама тврђава.
Тако када се дух, или духови, врате
они у та гнездашца
улазе лакше, но у друга,
непостојећа и она која тек

треба савити. И тамо полаже јаја
и греје их својом топлином
док се у њима не завргне
нови кљунић који ће љуску пробити изнутра.
Дух себи лако улази у трагове тамо где је душа
јача од страсти.

Душа има снагу, али она је недовољна
без познавања Истине и Духа.

НИТ која води до средишта лавиринта
и изводи на видело
није поредак страсти :
дивљење,
поштовање и поштовање, љеменијоси
и охолоси, скромноси и нискоси,
сипрахопоштовање и презир,
љубав и мржња,
жеља,
нада, сипрах, љубомора, сигурноси и очај,
неодлучноси, храброси, смелоси, љакмичење,
кукавичлук и ужас,
трижа савесии,
радоси и жалоси,
ругање, зависии, сажалење,
самозадовољсиво и кајање,
наклоносии и захвалносии,
огорчење и љнев,
слава и сиид,
одвраиносии, љуџа и веселосии,
већ дух, или духови,
који се пробијају кроз таму,
немир, као врела пегла кроз снег.
Сећање и страсти су слепчовође.

Заборав је неизбежна судбина
искушења модерног човека :
на том љубришту је завршила
уметност амбиција и сећања.
У средишту лавиринта је
опсенарски куфер -
куфер у којем се чувају

безразложни предмети - ручне шкољке, скелет риба, змијска кошуљица, љуштуре пужева, лубање људи и коња, цртежи нацртани сувим угљеном, рибарске мреже, удице, крчази, златни шљунак - и ако, заиста, желим да изађем на видело, треба да прођем кроз средиште, да се вратим памћењу које пружа више горчине него радости, не бојећи се ризика, ничега се не бојећи. Јер памћење зна одгонетку загонетке средишта и сфинге и има моћ јачу од кентаура. Памћење је начин изласка на видело...

СУДБИНА РАБА МИРОСЛАВА

Васељенски сабор арханђела

1

"Не нама, Господе, не нама,
него имену Твојему дај славу".
Јер ми смо недостојни, ни у
чему нисмо у праву.

Свеноћним бдењем у сабрању
ми испаштамо исход неславни.
Врати нам ведрину некадању,
врати нам благодан давни.

2

Суди, Господе, за лаж и увреде!
За поуку потоњег рода.
Худа је красота наших речи
од Дубровника до Миргорода!

Ево палимо перје голубице беле
за царе и православне архијереје,
за прародитеље и патњу, Муку.
За Грке, Србе, Русе, Јермене и Јевреје.

3

Не само јединство, везу унутарњу,
ми чак немамо ни језгро из кога
смо настали и у које бисмо уронили
као у бескрајно и непојамно, Бога.

Јесу ли нас прогутале шуме , паунови,
сујета? Отворимо златом запечаћен свитак.
Шта је тамо? А шта овде? Тајанствено
време таласа се као зрело класје. Губитак.

4

Развалине говоре о нама речитије
него памтивек , или израсло дрвеће.
У овој тишини , коју обавија тама ,
тресу се точкови тишине претеће.

Попнимо се до облака , уз планине
(о)сећања. До брава божанских.
До оног што пупи незнано.
И до Потемкинових села , сатанских.

5

Чежња расте у сумраку златном
на вијугавом путу до Неба Трећег.
Не могу нас више зауставити потере ,
гушења , баријере , а ни - дрвеће!

Лепршамо кроз виноград у цвату.
За нама су сребрне воде.
Глибови мочвара , у које тоне
учмали дух , као тресет или злато.

Страсна драма

Гасе се древни антички зраци
у злату византијских икона :
усред шума и степа штрчи
пирамида. Умукла је васиона.

Вечерњом светлошћу букти Балкан.
Догорева православна Русија , света.
Полк Игоров језди небесима,
Половцима (иноверницима) мета.

Гасе се древни антички зраци
у рушевинама византијског храма.
На мраморном стубу времена

записано је: Страсна драма...

*

"И ишчезоше страховања душе",
историја доби нови обрт.
И живот , који окови гуше,
не личи на себе, него на смрт.

Размичу се зидови незграпни ,ломни ,
кроз пукотину се види : Чар.
Друкчији су дворови огромни
у којима живи Небесни Цар.

Видесмо ток ствари у бескрајном низу.
Видесмо товаре из Нубије , злато , зебре,
пантере и тигрове. Лепезе. И било је близу
оно најдаље , иако замршено
као рачуни из алгебре .

Бог - откривач путова -
показао је неразјашњене везе ,
као светлост у заранке
на неком брежуљку беле брезе.

Ми смо као морепловци
на феничанском броду .
Са различитих страна једримо
заборављеним стазама своје роду.

Пуни смо , као риба икре , стида.
ми пловимо упркос стихији и бури.
Препланулих лица, као Маури.
Наше пристаниште је : Атлантида.

(....)

ДРАМА ОВЕ МОЋНЕ
УНУТАРЊЕ ПОЗАДИНЕ

1

Иза брегова : певају анђели ,
и река као да се зауставила.
У њеном огледалу дубоком
планина се удавила...

И витез са сребрним луком.
Силазећи са неке стрме чукаре
набасоа је на неке разбојнике
и пао од руку - фукаре.

Гурнули су га у понор,
срушили му и спалили мост.
Сад је он титрај у реци,
бели се , као снег, као кост.

Смрт га је довела до дна,
до неописивог виђења :
до анђела што певају, из сна ,
до - лествица небеских, привиђења.

Усисава га левак вира,
као ритам паганског кола , култ.
Он испред себе има, ко музичар ,
брвно и брдо, букову шуму , као пулт.

Он, не гађа, већ пише сребрним луком.
Небо је , знају муње , бескрајни свитак.
Ено , он прешавши преко брвна уписује
у Књигу живота губитак - добитак.

Иза брега : певају анђели, као грлице.
Облаци наругушени, као страшило,
спуштају се на ћилим ливада...
И чобана би све ово уплашило,

и ласицу, и веверицу, и овцу, и фазана,
и шуму - овај одјек што грми .
Све то витеза-луталицу мами

као дрхтај сасе или вила у срми...

*

О , где сам , где сам то, Боже , ја?
И ко то тако сетно пребира
по диркама клавира? Ко то у мени
тако стрпљиво и нежно свира?

Заборав , рана туга? Све је чудно, и ваздух.
Као на свадби у Кани Галилејској
вода се претвара у вино, Дух -
у мрезгу орахову у Гори Лелејској.

Све је прекрасно , златносмеђе ,
па и тај рој голубачких крвопија.
Ушће потока , лештар , салаш , павит
и русе косе сеоских роспија...

Све је чудесно , у сутон , на трен.
Величанствени мир брестова. Шибље.
Измаглица низ реку. Сврачак. Пасји дрен.
Белоушка на врби. И у плићаку очи рибље...

*

Ко сам , Боже , то тек једва слутим.
Зар може неко да одговори тачно?
Листови пожутели можда знају?
И можда зна обиље пећинско мрачно?

Улаз у пећину је зев понора који плаши
момка и девојку. Ноћ је степенник којим
миле , сове и уљези , луталице , као ваши
биљне - пречицама - путевима својим...

*

Враћају се оне сабласти из детињства :
коњи који лете , мртве свињске чељусти .
Лебде изнад засвођених капија ,
као Псоглави , безглави и Куси.

Али, то су само детиња привиђења
која младићу не могу да науде .
То су само наказне слике , што стравом

сећања несхваћене ужасе буде...

*

Треба ли питати шта је ово?
Куда води ова поворка слика?
Старо се непрестано преоблачи у ново.
Ново се горди као клика.

Старо и ново ђипају у истом колу.
Колу Страве. Ја сањам невинне даљине, плаве -
ствари из детињства ,тонем у смолу -
тако се браним од сабласне јаве ?

Песма о смрти

Заборавио си на смрт на трен,
иако она ко плод у теби зри ;
дубоко је у детињству њен корен,
сокове из мрачне дубине црпи.

Њено дрво невидљиво у теби расте ,
црно и лако , као крило ласте.
Када клонеш од неке малаксалости чудне ,
њене те очи гледају , изгледа , увек будне...

*

Нагнут над властитом судбином
и Јазовима душе , да ли се опет двојим?
Заустављају реку , и јуношу , као даброви.
Шта ће бити сутра са животом мојим?

Разбојници , књижевници и фарисеји -
окречени гробови - сеју ко пшеницу : смрт.
Овај век је крт.Глув . Говорићу старим
маслинама... Свет је као Гетсимански врт.

Шапућем , загледан у бескрај ,
у даљине плавичасте :
ко ме чује кад сви спавају?

Век , као садиста , гули крсте
које зарастају. Ране опет сврбе.
Пеку. Немили анђели их загнојавају.

Жалосна је душа моја до смрти ;
останиће овдје и бдиће са мном
И ошавиши мало љаде на лице своје
молећи се и говорећи : Оче мој ,
ако је могуће , нека ме мимоиђе чаша ова ;
али ојей не како ја хоћу , него како ти !
И дошавиши ученицима нађе их љдје сјавају ,
и рече Петру : Зар не можосије један час
љробдјети са мном?
Бдиће и молиће се да не љаднеиће у најаси ;
јер је дух срчан , али је тијело слабо.
Ојей и дружи љуи ојиде и љомоли се
говорећи :

Оче мој , ако не може да ме
мимоиђе ова чаша да је не љијем ,
нека буде воља љвоја...

Бршљан око гимназије

Рене Шар има песму у прози Спруд окера ,
читао сам је 1966. године , у преводу , у
децембарском броју Књижевности .
У којој је добар наслов, а све остало?
Више ми се допадао један други спруд,
неописан, златан , видљив кроз прозор
гимназијске библиотеке... Околина Кучева,
губљење часова, бршљан око школе ,
школски парк , шетња пругом до њеног
краја, или излет на врх Јелењске стене,
или до шума платана иза Кучајне,
или чак до пећине Церемошња...

Више ми се допадала околина Кучева
од обавезне школске лектире , па и часописа.
Објављивали су заразно зевање.
И зато сам престао да читам све то смеће
и гледао како напредује бршљан око школе.

Бршљан око једне старе крушке на улазу
у село. Бршљан око стараца и старица ,
и ученика и ученица гимназије , око професора :
књижевности, историје , војне
обуке , око Дома културе и осушених брестова...

Крај оног дугог Златног спруда
преко Пека...Околина је била саткана
од хиљаде хиљада необјављених и оригиналних
слика и призора : тако ми се чинило поподне,
кад смо право са завршених часова одлазили ,
не на ручак, него на једну
од дивљих плажа на златним спрудовима.
Околина је имала много вештију руку од
свих уметника и њихових рукотворина.
Нарочито огледала оних језера према
Нересници. Од блескова и од спрудова
могло се научити више него од писаца,
уметника и професора.
Коприве иза кучевске воденице ,
зове крај Бањске реке,
или јорговани по градинама,
или по падинама брегова,
трешње и кајсије, раките
крај реке , маслачак и кисељак , знали су да
преко ноћи , неколико ноћи , савладају
мртво годишње доба, спорост времена,
спорост будућности. Привлачио ме је
тај бујни раст који нико није могао
да увреба . Не књиге , које беху пуне
невештина и полуистина, заобилажења око
ствари. Чак и оне најбоље , ако је таквих
уопште било , биле су као осушена стабла
брестова , која је до врха прекрило лишће
бршљана. Неке су куће биле напуштене
и тамо је било бршљана .Нико није знао
како су и где завршили власници , ни откуда
бршљан. Неко је тај бршљан расађивао ,
јер се није могао створити сам.
Уз помоћ неких непознатих угурсуза
бршљан је ваљда гајен у једном расаднику ,
одакле се транспортовао у све крајеве, па и наш.
Самоникли бршљани су били реткост.

Школа је била обрасла бршљаном , Суд ,
зграда Комитета.Капеле на гробљу.
Месна канцеларија.Јабланови око стадиона.

На оном (мом) Златном спруду није било
тих бршљенова , нити су се ту икада
сунчали они који су продавали рог за свећу.

Светлост је расла и помагала
мрешћење риба у плићацима
и укрштање златног и црног...
(Крајем 1970.)

КАПИЈА ПРЕКОПУТА

(Капија Заборава)

(...)

Тај мирис је отварао ново поље.
Дувари нису били бели, већ као гриз.
Мишљеновац-Српце-Звижд-Хомоље-
капија прекопута-тараба поцрнелих низ -
трбушаст дуд-клуба крај тарабе-трава.
И ништа више? Титрај листова, сени.
Како отворити капију заборава?
Јасноћу јаснију од зрачних снова?
Оно чега одавно нема? Пустоловни
свет вртова иза брава гвоздених?
Помаже ли зумбул, мирис зумбула,
шебој, калауз сећања, расковник?

Троделна, као олтар, капија прекопута
(под пазухом старог трбушастог дуда),
имала је црну гвоздену браву.
Кроз њу је водио пут ко зна куда!
У подрум? У понор вилајета тамног?
У добро чувану задружну тврђаву?
У искуства неизрецива? У преображење?
У ружичњак, у шимшир, енглеску траву?

Кључ тог добро утврђеног царства,
као да је бачен у најдубљи вир
(у сујеверје). На дно језера пећинског
(у неописив мир дугих поподнева).
Вирити кроз капију или капицик -
сачувај Боже! Из тог гнезда вилинског
(породичног ; Стокића - Барбуцана),

измилео би (кад га пуста) дечак
бојажљив - јединац плачан,
размажен, подозрив, не глуп -
златан и истовремено мрачан,
пегав и ситан, ко рупија.
Птицолик као чавка, као његова
крештава прабаба, тамна ко капија.

Доживех, присећам се, прво посвећење
прошавши кроз капију у рај авлије
скривене од погледа. Сенке дрвећа, јато
ћурана, чак и паун! Беше то други свет :
доксат, плави гроздови глицинија,
лукови балкона, низ саксија...
Собе су жуте, пожутеле као тапија,
потопила их је необична тишина -
бројне собе. И непознат, јак мирис
одраслих, апотеке, вазелина.
Увлачио се у душу дувар и мир
и грех, уједајући као мравља киселина.

Упијао сам, од икона до слика, све,
као што упијач мастило упија...

КАКО СЕ ПРАВИ НОВИ КОРАК У УМЕТНОСТИ?

Ево темеља у блату, у истинском глибу
година, деценија. У дијалогу са судбином.
Почетак брија на суво, као кошава.
Ухвативши се укоштац са пучином,

преображава, преводи, приближава
Библији, Достојевском, Јонеску, Бекету,
Џемсу Џојсу, Кафки, Пилњаку, звончићима хмеља,
и - у недостатку речи - кукурикању, мекету,

Змијском колу, обнаженим Русаљама, виолинама,
гајдама, богу у пећини, ритуалном буђењу
из мртвих. Као летња измаглица долинама,
дух је једно са крововима. Дух се опире отуђењу

од албума слика бескрајних, од деце,
родног дома, кревета, једног зеленог стола.
Ево поља и темеља, у који је узидано
толико цигала, жртви, метафора и хипербола...

Када сам се највише бунио против судбине,
Бога, био сам најдаље од Истине.
Сад знам оно што сам мислио
да знам некада. Коначно, неистине

су испливале из предубоког трапа,
засјавши као у ноћи августа
безброј звезда. Подстакнуте мислима
Доктора Живага, доктора Фауста.

Поново је пронађено Време, битно,
не уз помоћ Марсела Пруста.
Ни толико скривених цитата.
Пронађен је Смисао Свечовека. Заратустра

је можда био клин, који избија клин
опаснији (неискорењив, чинило се), сплин!

А фијаско? А пакос очерупане паунице
златне што шиба репом дужим од змијског цара?
Чега сам се поплашио? Патње што разара?
Страх је притиснуо унутрашње кочнице.

Самоубилачке помисли беху - знам -
покушај да се сачува златна нит,
поднебље јоргована, шта све не!
Од кртог материјала стварао се штит

(не баш прави). Крпио сам змијски
свлак, пљувачком отров растварао у себи.
Бежао сам са чистине у шипражје,
био (могло би се тако рећи) у употреби

дивље егзистенције.
Био роб - апстиненције.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

(Шипражје : ваздушни колосеци, преливање
преко јазова душе, лето, јесен, почетак
зимског семестра, литература,
и летњег семестра свршетак.)

Љубавна преписка неког младића
речитија је од стихова истог.
(Између неискусног момка и
удате жене, чега има блиског?)

Зар није чудно и необично
не враћати се своме имању?
Патња издваја и каже: "Ви не
видите. Спавате у свом незнању!"

Пушкин, делимично и Лермонтов,
дошљаку у туђини беху кров.

У пустињи пренасељеној
отровницама и шакалима, знај,
није било на видiku оазе ;
пустињу је притиснуо бескрај

титрави, без окрепљења,
без траве, дрвећа, шатора.
Понегде би, у некој мутној бари,
шкљоцнули само зуби алигатора.

Ма колико журио, упињао се,
нисам излазио из области пустињске.
Ту климу су створиле селекције
трећеримске, котеријске, аветињске.

Ту климу као да је одржавала судбина зла, Бог,
ставивши на искушење Изабраника свог.

ОДЛОЖИ, млади песниче, СВОЈ ЧИН,
ШТО ВИШЕ МОЖЕШ! Опери прво суђе,
не остављај ништа за сутра. Нека ти крин
тек расцветан, помогне да схватиш туђе

(по)мисли, искуства (стања, осећања).
Нека те мирис не затрави као пол,
као развратника стид девице.
Разложи нестрпљење, несигурност, бол.

Неуспех је пригоднији на почетку.
Не прижељкуј ништа fino.
Очајање је процес који траје,
дуже но што превире вино.

До белог, потпуног усијања
доводи понор најдубљег очајања!

Добро је што ти ништа не рекох,
не пребацих, напунивши двадесет прву.
Шта би имало да се каже што већ
није речено? Робинзон на свом острву

за сабеседника има пучину.
Има бродолом, сећање, неизвесност,
али у младићу све то још није довољно
да створи ритам, храм, целину. Понесеност.

Вино (има ли тачнијег поређења?)
тек с годинама, деценијама добија шмек!
Не жури, не бој се (ако си изабран!),
довољно је дуг људски век!

Није ли прерано и ово? Четрдесет четврту
напунивши : почињем ли, или подвлачим црту?
(Београд, октобар 1994)

АРХИВ У ОСНИВАЊУ

1

Отворило се врело.
Какво врело?
Непресушно врело.
Врело усред Архива.
Зар је то Архив?
Зар није Мала магаза?
Гле, колико има слепих мишева,
слепих мишева и паучине!

Не, то је мравињак!
Ту обитава онај дух,
који је довлачио
и обележавао.
Не видим никакав мравињак!
И нема мравињака!
То је у ствари Буњиште, Отпад, гробље.
Ево гроба младог духа,
створеног укрштањем мрва и анђела.
Видим гнезда мишева, мишије рупе,
тикве, белутке, ухоложе и паучину.

Не, то је бујица врела непресушног!
Отворио сам га чистећи, метлом,
измет птичији и мишији
и талог греха разорног.
Ту желим да зидам,
зидам и дозиђујем.

Да зидам на столовнику
(стени која вири из земље)
уз благослов мајстора Мале магазе.

5

(ПУТОВАЊЕ
КА ГРАДУ ЈЕРУСАЛИМУ)

Проф. Томиславу Јовановићу

Листајући књигу о путовању Јеротеја Рачанина, које започе 1704.
године од рођења Христовог, месеца јула 7,

бројао сам конаке и чуда, амбис прошлости,
Залив Решитски, Мали Мисир, Египат,
Фараоново царство. Големе нојеве
по чаршији и по буњиштима,
нојеве које милује Јеротеј Рачанин.

Силазио сам у Скривницу Христову
у коју се склонио кад је побегао од Ирода.
(У земљи је десет степеника дубока,
од мермера саграђена.) (Једна греда
од ковчега Нојевог тек мало извирује.)

Улазио сам кроз градска врата зазидана.
(Не отварају се, него се улази и излази
на витао.)

Поклонио сам се Гробу Живоносном.

О, све је у вези невидљивој, нераскидивој. Очи белих зечева и очи
анђела. Гром и угљевље, зуби великог дунавског сома, детињство и
крв, цвркулт чешљугара, љубав и смрт, Јеротеј Рачанин и Деда, чију је
крв моја мајка износила у лаворима и просипала енергичним замасима
руку по копривама крај плота. На крв и смрт се надовезало
најзначајније раздобље, страва снова и страва буђења...

8

(Ева)

Бог је прво створио шуму, па човека
и даде му име Адам.
И начини према Адаму жену, јер виде
да није добро да човек буде сам.
А жена човеку не само да није помогла,
него га је преварила и учинила
сукривцем у њеном и његовом паду.

(Жена не представља благодат
за онога који ју је прихватио.)

9

(Марија Магдалена)

Испитај ме , Јахве, искушај ме, истражи ми бубреге и срце

Зашто је, жено, твоје срце скривено од мог погледа? Не приступаш ли ми само устима и само устима ме частиш, а срце ти је далеко од мене?

(Није ли се Бог преварио створивши жену човеку као помоћ?)

Онај ко је бубреге створио, може кроз њих упознати савест човека.
(Имао сам тврдокорно срце, уверава ме бол бубрега. Гледао сам на очи, а Бог је гледао шта је у срцу.)

Бога не можемо преварити, као што можемо себе. Бог ми потпаљује срце и бубреге огњем Духа Светог. Бог болом неизрецивим чисти мој леви бубрег од камења и талога разорног.

Бог нам нуди стари нови савез, овај огањ у бубрегу је огањ неизмерне љубави.
Бог не ради на уништењу својих заштитника, већ му је и при самој помисли на то Дух узнемирен.

Бог ми је дао ново срце, нови дух удахну у мене. Он вади из тела све камено и даје нам срце од меса. Он нас чисти од нечистих наслага и тек ће нас очистити од свих наших кумира!

(Фебруар - март 1984,
Ургентни центар, Београд)

10

Бог се вратио овде као руски војник који је одслужио пуних двадесет и пет година рока, изишао из војске и пошао да лута светом.

Има необичну торбу (пуна је свега и свачега). И карте којима може надиграти свакога.

Чим отвори торбу и каже : УЛАЗИ ОВАМО!

и веверица, и змија, грлица и сама смрт саме уђу.

У тој торби носи и моју главу.

Бог је отворио торбу и каже : ИЗЛАЗИ, СМРТИ!
Искочила је, као дивљи зец.

- Јеси ли жива, смрти? - пита Бог.

- Жива сам.

- Помози ми! - виче моја глава из торбе.

Али смрт ни да чује : побеже главом без обзира!

КРАЈ ГОДИНЕ : ЧУДЕСНИ БЛЕСКОВИ

Читаве ноћи падао је снег,
касно сам легао и видео: падао је ,
будио сам се - опет је падао,
и сањао сам како нека девојка
бежи и заплиће се у грмљу, као
голубица. Био је то истинит сан
(истинити су снови првог дана
младог месеца), али ја нисам знао
смисао тога сна.

У јутро зимско,
мамурно, изађох после осам
(периферија, пошта, Петлово брдо);
у аутобусу 56Е прочитах дневне новине
до центра града (Зелени венац).
Не у небо, гледао сам пред ноге
журећи Кнез Михаиловом, помало
огорчен на метеорологију, јавне службе,
депресију децембра и гужве пред шалтерима
у пошти у Змај Јовиној.

Био је обичан дан, најобичнији
на крају једне дуге, зле године,
и тако стигох нервозан надомак Студентског
парка. Јутро је одмакло, негде око девет.
Личило је на сумрак.

Још нисам био ушао у парк
кад поче да се догађа чудо!

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Видео сам крошње дрвећа, као у свитање,
кад излази сунце. Сјај је полако силазио
на врхове, осуте фином ноћном мељавом неба.

Већ двадесет и више година пролазим
тим парком и никада не увребах нешто
слично.

Крошње су биле тако јасно обасјане,
а степен сјаја се појачавао из трена у трен,
док није обасјао и последњу пахуљу,
и одједном сам на све друго заборавио,
и полако ушао у то блистање и јасноћу,
лепше од свега што доживех
за четрдесет и пет година ...

Небо се, дакле, неочекивано отворило,
разведрило, размакли су се тмасти облаци,
као у сну. Студентски парк је у том тренутку
био скоро пуст и ја сам ишао полако
не застајући : небо је било чисто и плаво,
и осмехивало се Београду неурољивим очима,
чудесним блесковима, и то није трајало минут-два,
већ ,богме, потрајало је, и када сам ушао у
библиотеку : гледао сам кроз прозор
више од десетак минута како се осмехује
радосно блесак бреза и иња...

(Четвртак, 28. децембар 1995.
Око 10 ч. Јованова 22)

ПРИЧЕШЋЕ

Александру Лукићу

Цвокоћемо усред Мале магазе, цвокоћемо.
Дошла је зима, старост, и долази смрт.
И мрак. Неизвесност. И одбацивање Крста.

Као код Руса. Прелазак у социјализам, то значи
"у потпуни атеизам - одиграо се код сељака, код војника тако лако, као
да су отишли у купатило и полили се свежом водом" (Розанов).

Цвокоћемо, не од студени
већ због близине ђавола.
Од самих себе. Од заборавља.

Умрећемо због једне једине ствари:
због непоштовања себе!

Не због болести, старости.
Због нихилизма. Због тога што нам је било важно да што мање
радимо. Да се што више забављамо.

Живот је био изнад оне литературе
којом смо се заносили деценијама, а која -
рачунајући и дела и оних тзв. најбољих писаца -
личи на лажног генерала коме неки лажни поп
служи помен. А ми га - тај живот - нисмо посветили.

Цвокоћемо, захваћени Апокалипсом нашег времена.
Не видимо: Христос је међу нама.
И јесте, и биће.

Није књижевност најдубље памћење света и човека, већ Литургија.
(Заједништво живих и мртвих, силом Светога Духа, у тајни Тела и
Крви Господа.)

Цвокоћемо усред Мале магазе, у зимском сумраку, наслућујући
свеобухватну стварност у Христу и превелики дар Неба земљи.

Ко заборави или не открије Литургију,
остаје му скривен смисао живота.

Напољу је снег. Ветар га убацује у Малу магазу.
То страшно смрзавање ноћу - нико ни да помене - јер у књижевности
глуме, глуме! И што ветар
више дува и убацује хрпе снега, све је боље,
светлије. Јер пахуље сјаје и испуњавају светлошћу Малу магазу, и
просветљују душу и тело, и враћају саборни ум, и братску љубав.
Светлост снега кад већ нема свећа, обасјава
трпезу и Тајну вечеру, и оно што смо још у детињству поставили или
оставили ту: хлеба и вино, свилене бубе и чачуре...

Светлост је међу нама.
И јесте, и биће!

*(Започето поочетком 1996.
Довршено на Сајму књижа у Београду, 27. октобра 1996. Око 19 ч.)*

[ПЕСМЕ ИЗ РОМАНА]

Краљ Хомоља

*Воји Марјановићу
Рајомиру Марковићу*

Пробуди се, пробуди,
са твоје веранде
ћуприја на реци
жути се ко дрен.
Овце лижу малтер,
шалитра зид једе,
ластавице лете
узводно уз реку
и прелећу брвна,
брвна преко реке,
вратић и раставић
и водену дрезгу.
Отвори око,
тако, тако, хоп, хеј!
Тако бела, хоп,
хајде, бела, хеј!
Ластавице од пљувачке
врба и од перја
гнездо лепе
под верандом
са које се вода слива
пљуска кратког,
ФЛОРА ДЕ ЛА МУНЂЕ.

Устани, хоп, устани,
на вашару врви
села деведесет,
жандарми обукли
парадна одеда.

Бајонети блеште
као коцке леда
испод којих лежи,
ко риба на сувом,
непомичан, миран
Краљ од Хомоља.

Устани, хајде, устани,
и дохвати влас
из косе, или нокат,
ил нит из доламе -
амајлију против ножа,
метка, црвенога ветра.
Три жандара, три русаље
гледају се испод ока.
Укрстивши бајонете.
Док га бивша жена
лесковим прутећем бије.
Нико више и не мисли
шта ће бити у заранке
кад се вашар разилази,
кад га натоваре
на камион и понесу
према гробу без белега,
ФЛОРА ДЕ ЛА МУНЂЕ?

- Кога будиш, учениче?
Коме је још стало
до истине, речи?
Зар она није закопана
у гробу без крста?
Не спомињи више
вашар и смрт Краља,
ни зарђала копља
на варошком гробљу
обрасла бршљаном,
поглед на Кучајну,
поглед са Ракита,
Зеленик, Лазницу,
гнездо ластавица,
веранду и вашар,
нити тешке речи
Слава, Љубав, Смрт,
Срећа, Част, Истина,
јер не могу, не могу
да поправе свет,
ФЛОРА ДЕ ЛА МУНЂЕ.

Устани, најзад, устани,
не говори тако,
пожури за женом,
пожури у шуму,
учитељицу гура ветар
у пожар заласка!
Шумар се чуди како
ветар и пожар распасују!

Шумар је наишао пречицом
као и учитељица,
трагом препелица
и јоргованске измаглице.
Устани, зар се бојиш
да пожар заласка
не сагори све?

Угушићеш се на веранди
у диму густом јоргована,
ФЛОРА ДЕ ЛА МУНЂЕ.

- Пустите ме да сањам,
учениче, уз присуство
ластаница, неке ствари
најбоље је преспавати.
Част једино чува сан,
пропадање, а не љубав.
Јер она је, као кромпир,
кажу: на овоме цвета,
а рађа на оном свету.
Поломићеш ноге за оном,
која жури за тобом.
Не можете, не можете се
сустићи никада и нигде:
Љубав је као дан и ноћ,
као ноћ и дан,
ФЛОРА ДЕ ЛА МУНЂЕ...

Краљице и краљеви или истеривање Беле, злог духа

Дивље руже, много дивљих ружа.
Неизвесност, ко одлагање, све је тежа.
Напредујем спорије од пужа.
Прелазим, миц по миц, преко границе
кроз врежа мирисних ладолежа.
Шта се крије у Живој књизи
већ иза следеће странице?
Понор, буквик, изворчић, ил глог?
"Чујете ли ме, молим вас!"
Ко то зове? Вила, русаља, или Бог?

Или је то дух сталактита и сталагмита?
Дух пећине, тамног вилајета, неукротив?
Вршњак тотема змије, првобитне религије?
Бела? Зову га тако, јер није бео, напротив.

Може ли о њему понешто да извести
предосећање и немир падалице, њен пол,
њено откривање наготе, грчеви,
крици и зној, кошмари и бол?

У каквом је сродству с гајдама, пеленом?
Шта кажу о њему орске игре: дрнд, Ђикино,
препишор, добошарка, лаширеш, тодорка,
нересничко, ора лок, поп Маринково, Тасино,
трипазешће, ђорђонка, остраганка,
батрна, хој бајац, ђурђевка, полоска, арабао,
тројанац, данцу, осмапутка, шикц, кобиљанка,
заврзлама, јута, влајна, цуца, галауна, кацао?

Заступник Оптужнице Срба пред Богом

Читао сам кроз двоглед
који се зове Свето Писмо, ред по ред,
најтамнији лист у судбинској књизи
српског народа: пренеражен и блед.

Видео сам Светога Саву, с леђа,
и чуо: Као што стадо појури на појилиште
тако сте и ви скренули с друма у шуму!

Ко вас води? Оно што понижава, вређа?
Као заступник Оптужнице пред Богом,
ја већ годинама имам на уму
аргумент: Бараба вам је извор зар?

Све што вас је снашло, од губе до лишајева,
од беле куге до пропадања, смислио је
Бараба уз помоћ кртица, слепих мишева!
29. новембар 1971.

**ФАТАЛНИ
ОРТОДОКСНИ УСКРС
1999.**

Отварање другог, трећег, четвртог, петог и шестог печата. Фантастична историја

*Дођи и види.
Коња белоџ.
И коња риђеџ,
ономе шћо седи на њему
дало се да узме мир са земље,
да убија,
мачем и ођњем.*

*Дођи и види.
Коња бледоџ,
и оноџа шћо јаше на њему
изнад облака :
Он се зове смрџ,
џакао иде за њим;
даџа му је обласџ
на четвртој делу земље
да убија мачем и џлађу
и смрђу,
димом и џейелом.*

Дођи и види.

Отварање шестог печата,
гле, затресла се земља врло,

сунце је постало црно,
месец је постао као крв.

И звезде испод звезда
шире ужас и пепео,
као што смоква
пупке своје одбацује кад је ветар заљуља.

*Дођи и види
велики дан и сирашну ноћ гнева,
ко може остати?*

Идем кроз пепео
као кроз снег,
кроз рушевине
као кроз мору.

*Песме које сам писао пре две године.
Мртве су.*

Идем кроз ужас
који није више онај град.

До појаса.
До груди.
До грла.

Тонем у пепео.
Нестајем.

*Завијају сирене.
Вичу да се склоним.*

Где?
У пепео?

(Четвртак, 25. - недеља, 28. март 1999. године, Београд. Мишљеновац)

*

Читам стихове које сам некада писао
и које не уништих.

Кишица сипи. Магла је беличаста
на хоризонту као дим запаљених отпадака.

Тињају тешке речи, и труле, као лишће.

Седео сам, колико јуче, на степеништу
и слушао монолог пропадања
- из библиотеке.

Из онога што смо некада тако звали.

*Стварна историја фамилије
прелићала се са хроником маџаза,
са којих се крунио малшер.*

Одсечени смо од будућности, зар?

Враћа нам се као бумеранг
све оно што мишљасмо да је превладано.

Ударци долазе из неочекиваног правца.
Из љигавог пролећног сутона.
Из блата година.

Из неразумевања.

Из страха сасвим оправданог.

*

Уједа крај миленијума као зима за колена,
за срце, за главу, за сваки мишић.

Кроз живе решетке које сачињава
соба у којој спавам (и она дневна у којој обедујем,
или понекад одслушам Вести телевизије),
или ова библиотека, па и двориште
у коме већ цветају зумбули, никсице,
кукурек
- видео сам како иде непрестано у круг
мисао песника, кораком вучице.

*Радио Београд јавља
Радио Москва вели
Глас Русије шврди
Дојче веле сматра*

Глас Америке каже
Слободна Европа извештава
Глас Грчке мисли
Свејски сервис ББЦ преноси
Државни радио Хрватске понавља
Студио Б цитира

Шетња уз поток сеоски
до друге бетонске бране,
или до воћњака на Главичици,
или до салаша на Пеку

Пројаси ислазила језичину
Магла надлази са запада. Са брегова
И тишина.

Лаје чопор паса
Брекће трактор

Пре тога су гукале гугутке
Чули су се и врапци. Цив, цив!

Донели су ми писаћу машину.
Рис папира. Коверте.

Које да пишем?
Шта да пишем?
Умукле су и музе

и краве музаре;
само овце блеје, блеје :
овце у стаду...

Или чешљугар
оглашава трилере,
сеница, кокошке
раскокодакане...

Док бомбардују Раковицу,
немам воље да пишем,
само тупо бленем у кајсије,
у пупове који се још нису распукли.

(Понедељак, 29 март 1999. Око пет поподне, Мишљеновац.)

*

Ко се то тамо смеје сада?

Ко то тамо пева?

Ко изговара ружне речи?

Из кога сикће мржња?

Ко то тамо блебеће?

Астролози и пророци
неколико недеља раније
видели су мрачни тунел
у који су пали, као шимпанза
у депресију,
црно пролеће,
и привиђења
која леде крв у жилама.

*Ево ме о в д е , где зајлаках први први
пре четрдесет и осам година, у звезду,
у звезду од јейела :
у звезду голубијем,
у осшави која базди на шрули кромйир,
у каршонској кушији.*

У полупразном звезду.

На зробљу које преоравају

секире са неба,
цилитајући у небо
као невидљиви дивови
тек укопане смртнике.

Писма која сам написао,
или која је тек требало да напишем,
неће бити упућена у свет.

*Овде сам, за чамовим сџолом,
насирам сџаре дуџе клуџе која џамџи први џлач. Жбан и
засџурџ, бакарне џафџе, џорџреџи џесника, џиџара,
балалајка, џајде и фрула, бележнице мрџвих џрофесора*

Мирослав Лукић

*књижевности, и мноштво дружих дранџулија - друштво су
моје.*

И понеки лавез у даљини,
грактање врана у сутон, кликтај сове.

И двоглед за гледање у небо, у будућност.

Кућни духови су се повукли, као осека.

*

Пепео сумрака
Астролози и пророци су били у праву
Излазе из књига, из часописа
као бубашвабе, песници, и духови
нижега реда, на које заборавих,
и тишина - огромна и сабласна.

*Дошло је време последње,
време њејела, време када се феникс
одлучује
да себе сјали.*

Галаме људи оштрих језика,
кратке памети.
Тишина их гута.

Тишина

Тишина

Тишина

Ишао сам до ВРАТА ЗВИЖДА
кроз пепео и тишину

Била су отворена
Прхнуше три фазана кроз њих
и несташе у жбуњу
иза полузатрпаног бункера
и угљенисаних стабала.

Мрак је густ као пекмез
Ко се смеје у тој помрчини?
Шта спремају господари неба и земље

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Господари рата и мира?

Тишина

Тишина

Тишина

Сабласнија од помрчине!
Лају пси

*
Тишина између лавежа
Кућа се брани тишином
зењом и молитвом.
Могло је и друкчије
да је историја била друкчија.
Историја се побљувала
и из помрчине базди
њена бљувотина.

Тишина

Тишина

Тишина

Свак се завукао у себе,
у кошмар ноћи

Ни миша у дувару, ни бубашвабе,
ни сове, ни лавежа паса више нема

Тишина

Тишина

Тишина

*Само њујови кајсија
јрскају у вршћу нечујно*

Језива

Не чује се више ни један људски глас
Помрчина беседи
на свом немуштом језику

Пред залазак сунца, чуо сам чешљугара,
видео зелену траву,
ваздух кобалтни,
сеницу која тражи склониште за ноћење.

Чуо сам вести радио Москве,
Државног радија Македоније,
Ратни рапорт и извештај
о унапређењу храбрих пилота...

*

Бубашваба се преврнула на леђа
мрда ножицама и тако окончава

Тако и они погођени, незнани,
уснули...

Гугучу гугутке.
Врапци упорно понављају
неку сензационалну вест.

Кајсија је процветала
Развијају се и листићи јабука.

Кокошке и петлови
кокодачу и кукуричу и упозоравају.

Господари неба и земље, мира и рата
их не чују. Не чују цвркулт птица.

*Нема брашна. Нема хлеба.
Једемо њонос и коџриве.
Једемо младо лишће букава
и чорбу од њрвоџ кисељака.*

Једемо себе и снове.
Једемо усаламурену прошлост.

Кад све будемо појели,
пробудићемо се као перуника
из зимског сна.

Гу, гу, гу, гу, гу гу.

Џив.

Читавог пролећа и лета,
путоваћемо од села до села,
од места до места -
ако их буде!

*Последњи рай ће се завршити на Дунаву,
у Бердају - понавља старац јуродиви.*

Џив, цив.

*

Цап - царап!
Зграби мачка врапца
и шмугну иза плота.

Писак !

Зоологија има свој закон,
своје аршине и пропорције.

Хеј ти, чешљугару, који клићеш
тамо у воћњацима на хоризонту,
пази да те не занесе цвркул,
као оног врапца мало пре
на дворишту, под стаблима дуња!

Не волим мачке, ни ђаволе,
ни галамције, ни лажове.

Људи говоре погрешне ствари
Увек нешто друго, не оно што мисле
Неречено као да чувају
за неку другу прилику.

Чешљугару, нико други
није видео крај једног врапца
малопре осим мене.

Ишао сам да проверим
Иза плота је остала гомилица перја
и неколико крвавих мрља
од живота, од лета.

Суза моја нема где да кане
Увире тамо где извире

Пупи оскоруша,
можда ће ове године први пут родити?

Тишина

Тишина

Тишина

зачињена перјем и крвљу једног врапца...

*

Раскокодакале се кокошке
Разисторија

Крв врапца ћути

Лаје пас - шта каже на свом језику?

Кукуриче петао.

Само петлови кукуричу

Видео сам како је у трену нестала
једна птица, врабац који је прелететао
наш врт, врабац који је скакутао
на гранама кајсија, крушака, дуња,
на гранама оскоруше и шљиве
испред библиотеке, и понекад слетао
да покљуца нешто са дворишта.

Врабац, птичица неопрезна,
кратког памћења. Врабац што је
оптимистички цвркукао последњих дана.

*

Свако насељено место,
двориште или кућа представља
реку која има матицу -
левак који усисава неповратно.

Овај левак који усисава мене, од јутра,
од буђења - огроман је, али невидљив.

Пропаст је мрачни подрум историјски
у коме Г - ђа сјајнокожа као кобра,
оргија са сличним.

Прибранија од гује са рошчићем на глави :
она је опет пресвукла своју кожу...

Овај левак је немилосрдан
и усисава све што захвати :
труње што плови, балване
и несмирене духове,
беле коње и њихове јахаче,
подмуклост и страву,
лаж младу и лаж стару,
букаче и здухаче,
ухолаже и један жути брег у даљини
сунцем обасјан и пуст.

Беле пловке
и једног падавичара
који надгледа

своју обележену територију...

*Хесеј, есејесеј, есеесејесеј, есеесеј, ејј,
еј, сџани, сџани, Ибар водо,
хеј, сџани, сџани, Ибар водо,
еј, сџани, сџани, Ибар водо,*

Мирослав Лукић

хеј, куда журиш таааако,
хеј, и ја имам јаде своје,
хеј, и ја имам јаде своје,
хеј, и ја имам јаде своје,
и мени није лаааако, ееееј,
еееееј...

*

Све је искочило из зглоба.

Понеки муж и жена из коже.

Понеки мртац из гроба.

Све бубашвабе измилеле су
привучене мрвицама бајатог хлеба.

Тако треба!

Жена се преплашила на смрт
кад је угледала мужа
као да ће јој бомба експлодирати
изнад главе.

Враћају се успомене
и лају као чопори паса.

Мадаме ђипа, оп, оп, оп,
удају сисе,
вино, музика и песме.

Тресигуз у црвеној мајици ;
свадба под врбама.

Нејасне успомене ;
шевар крај Дунава ;
сећања распојасаних службеника ;
слепчовођа води коло,
оп, оп, оп,
у мутан Дунав, брале!

*

Успомене ће нас докрајчити

Или или
Све се може опрати,
осим вијуга у мозговима.

Кокодаче упорно Свелаж.

Свако има свој разлог
и оправдање.

Најубедљивије лажу
они што од Бога украдоше метлу
да почисте испред своје куће,
али нису невини
ни они што око туђих кућа чисте.

Сви који преживе
имаће шта да кажу.

Курве вавилонске, што шапућу
у прашумској тами, грчевима удава
хоће да усисају сву празнину
и очајање из срца.

Грех зауставља или скреће
Сад свако може да продаје рог за свећу!

Биће како је писано
У лештарима се сјаје штапови лескови

Већ пупе јорговани
Процветале су кајсије

На улицама се паре цукци
и кучке

Пчела лети од цвета до цвета
Ножице су јој умазане прахом поленовим
жутим, црвеним и белим

О греху, чистом као прах поленов,
о проклетству, о содомији -
још ништа није речено!

Од изреченог,
човек не може бити миран нигде!

*

Треба поћи од најгорег

Најгоре је дошло

Уметник је вукао заклану свињу
тротоаром, с Писмом у зубима
Уметника су увукли у у таму
Новине су објавиле
зрнце истине
Новина више нема
Свако сад прича своју причу

Свако има своју верзију догађаја

- Шта те брига? Гледај своја посла!
- каже ми пријатељ. - Никад не беше
овако, никад веселије!

Угледај се на пекаре, посластичаре,
шверцере, црноберзијанце -
довитљивима цвета посао!

Боље су прошли кроз све
лицемери, незналице и калфе.

Од учитеља и зналаца.
- *Како је мрачно овде!*
каже младић по повратку са путовања.

- *Овде, у сјану?*

- *У зраду, у склонишћу, у људима - свуда!*

*

Обистињује се најгора могућност!

Палим цигарету, суву траву,
кошнице заражене америчком губом,
кукавичје јаје Сатанино подметнуто.

Рат је лепојкама брат.

Не чује се глас човека.
Не чује.
Само пчеле
у крошњама кајсија зује.

Зујите, пчеле, зујите!
Летите, фазани, летите!

Прелетите ову пустош,
ову беду,
ово незнање,
ово пропадање,
ово срљање у живо благо.

*

Управо сам видео сливник
најдрњег талоба!

Варвари су се ујединили, нови варвари!
Сви варвари.
Камаре лишћа
крај запуштеног малог рибњака

Крушке на асури
Лепет крила на оној нејасној граници
где се све заборавља, а још се памти.

Блеје овце. Блеје.
Блеје.

Страх и очај и од јаких карактера
стварају чудовишта.

Димна завеса се спушта преко свега

Пробијају се невероватне вести,
али најстрашније тек треба да стигну.

Блеје овце. Блеје.

Хеееј, ееејееј, ееееејееј, еееееј, ејј,
еј, сѿани, сѿани, Ибар водо,
хеј, сѿани, сѿани, Ибар водо,
еј, сѿани, сѿани, Ибар водо,
хеј, куда журиш ѿааако,
хеј, и ја имам јаде своје,
хеј, и ја имам јаде своје,
хеј, и ја имам јаде своје,
и мени није лааако, ееејееј,
еееееј...

*

Све ће их ускоро поклати
И јагњад.

Зеленом травом ће потећи крв
и огањ, и смола.

Многе ће обузети бунило,
многи ће нестати у кошмарима.

Деца, жене, младићи и девојке;
нарикаће старци немоћни,
и већ наричу.

*

Најдуже траје страх ;
страва је плодносна култура.

*Може ли човек макар сам ѿред собом биѿи ѿѿѿуно искрен
и да се не уѿлаши исѿине?* - питао се Достојевски.

Заклано је јагње, не једно,
заклана су деца, побијени старци,
побијени многи и наслагани као ѿепанице.

То није крв сунца које залази,
то су потоци крви свих закраних

Сад живи завиде мртвима
Кад отаѿ плаче над побијеном породиѿом,
над синовима, ћеркама, унуѿима;

кад дете не види од суза
оца и мајку, и рођаке,
разнесене бомбама, или нестале
у пламену, није више важно
је ли Србин, Албанац, или припадник
неког другог европског народа.

Уместо потока тече крв и сумпор.

*Мрави у мравињаке довлаче
власи женске косе.*

Више се не чују врапци
Ни гугутке
Ни кокошке
Ни петлови
Ни један чешљугар!

Спаљено је свако дрво
и оно што је почело да се суши
и у коме је пословао црв.

Заклано је јагње,
умиљато као дете,
и много деце,
и само се чује
како из невиних отиче крв.

Из кућа куља дим
и шири се стрв.

*Чему песме, кад нема више ко да их чује?
Више ни њчеле у крошњама
кајсија не зује...*

*

Злокобни акорди Судбине, као фрагмент
из симфоније Чајковског, окупљају
неразвијене филмове, као магнет
гвоздене опиљке, рушевине једне
цивилизације. Узалуд.

Све гута огањ, огањ

И сенку која се добро слагала
са својим телом
са свим својим удовима,
са свим ожиљцима...

Све нестаје у пламену,
позоришта, цркве, фабрике,
квартови, тргови, старе шуме,
длачице на презрелим бресквама,
на наусницама, на вулви :
возови, мостови...

Све нестаје, тамница и кључеви

И врата, она што их је отварала
стрпљиво и делимично,
она што поново, по други пут умире.

Иза тих врата је сфинга
дише тише од тишине.
Побеђени су добили своју
одсутну небеску битку.

По мртве је дошла друга смрт.

Сада је ту, већ ту,
као гнездашце царића у жбуну украсне јеле,
као мачка на врху плота, након што је растргла пар
белих голубова.

Видео сам кроз прозор купатила
Напунио сам преломачу
и погледао је кроз нишан

Одскочила је као крпена лопта
истовремено када је одјекнуо пуцањ

Тако су одскакали градови,
цркве, позоришта, возови,
деца, труднице и старци.

*

Јоргован је процветао
испод рушевина кућа.
Једва могу да га видим од суза.

Булевари градова су пусти
Нема људи.
Нисам срео ни једног човека.

Ни једну жену.
Само пси пси скиче
у грчу парења,
окренути једни другима леђима,
покушавајући да се
раставе...

Јоргован је процветао
и мирише на пепео,
на пепео,
на пепео,
на ужас и дивоту
у коју тонем,
у којој нестајем.

Тишина
Тишина
Тишина

Ave Serbia!

*Хееј, ееејееј, ееееејееј, еееееј, ејј,
еј, сѿани, сѿани, Ибар водо,
хеј, сѿани, сѿани, Ибар водо,
еј, сѿани, сѿани, Ибар водо,
хеј, куда журиш ѿааако,
хеј, и ја имам јаде своје,
хеј, и ја имам јаде своје,
хеј, и ја имам јаде своје,
и мени није лааако, ееејееј,
ееееееј...*

Мајстори Мале магазе

Зна се да су зидали православне храмове и познато је да су Малу магазу градили на крају.

Градили су је на тврдој основи изнад пећине, сласно, као што гусенице свилених буба једу с апетитом цакове дудовог лишћа.

Мешали су малтер са водом понорнице и јајима двожучићима.

Зазиђивали су претходна времена. Зазидали су и себе на крају.

Зашто?

Како до мајстора Мале магазе доспети?

(7. мај 1992)

ДРАГАН ЛАКИЋЕВИЋ

Влага у маховини

Све сам написао и ништа не желим више, само још влагу у трави да опишем.

Тај мир ваздуха над лишћем што је пало у росу јесењу, у стоструко огледало,

где се расуло сунце - кад усред модрих трава,
док хуји време и све ми ишчезава.
(...)

Слике из албума мога оца

Колашински фотограф Љубо Слика,
који је овековечио снегове на четинарима,
погибију на Пјенавцу, кад се мост срушио у кањон,
Биоградско језеро с јеленом који риче
и огледа се у језерској тами,
долазак Друга Тита на Матешево,
панораму Колашина с бабље греде -
није снимиио најважније.
Најважније се не може снимити.

1.

Будило се малокрвно пролеће,
од снега по брдима остала прошарица,
чекамо да се разведри после толике зиме.
Бојимо се : заборавићемо фудбалска правила,
ко ће умети да плива, ко да вози бицикл,
кад је свуда лето, а нама ни пролеће да не долази.
Испред кафане "Планинар" чекамо аутобус
рано смо почели да чезнемо за самоћом,
а самоћа је као и слобода : шуме и ливаде,
морачки процоли, спокој дедовине,
одакле, с всине, гледамо свет,
а иза нас стоје само планине и небеса.

Жути аутобус брекће пред кафаном,
на задња врата улази човек из далека,
у руци тацна и шоља са кафом,
седа крај врата и гледа с презиром :
мали град, мале куће, мали људи.

Отац му прилази и наређује
да врати шољу коју је однео.
Онај се изненади, поче свађа,
оштре речи заменише ружне,
мирне гласове вика и псовка.
Почеше претње севнуше погледи.
Пролазници се уклонише,

познаници занесоше главе као да не виде.

(...)

"Изађи! Изађи, ако смијеш!" Говори отац.

Узима му из руку шољицу и тацну,
па их ставља на прозор "Планинара".

Стрепим. Како да помогнем?

Знам да отац има пиштољ.

Пиштољ не иде против шоље.

Вуку се мрки облаци изнад споменика

над којим замишљамо језеро

кад потопе Колашин и направе брану,

а ток Таре преокрену из Црног у Јадранско море.

Аутобус креће, онај човек прети,

хули и псује, али не излази.

Кад аутобус оде, конобар изиђе

да покупи посуђе и оцу захвали.

С нашим аутобусом стиже киша.

Јесмо ли отпутовали или одустали?

За слику није битно, ни за причу...

Александар ЛУКИЋ

У ВАГОНУ РОЗАНОВА

ПРИЗИВАО сам воду мућну, ѝменушаву и чуо лелек у маџли на оној друџој сѝрани где се уздиже бреџ и џробље. Дувала је кроз мене ѝромаја, јер сам оѝворио све ѝрозоре. Чинило ми се да сам најусамљенији. Умочио сам ѝеро у масѝило и засѝао само ѝренуѝак. Грудима ми ѝрође дрхѝај. Обележитѝи ѝаѝир ѝредсѝављало је одлучујуџи чин. Круѝним, незѝрајним словима ја најисах :

У ВАГОНУ РОЗАНОВА

Затѝим сам се завалио у сѝолицу. Обузелo ме је осећање ѝоѝѝуне бесѝомоћности. ЗА КОГА, одједном ме обузе ѝиѝање, ЗА КОГА ЈА СВЕ ОВО ПОЧИЊЕМ? ЗА БУДУЋНОСТ, ЗА НЕРОЂЕНЕ? Први ѝуѝ сам ѝосѝао свесѝан величине онога ѝѝо

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

сам ошћочео. Знао сам да је немогуће саобраћати са будућношћу. Чак ако будућности буде личила на садашњости, нико ме неће чути. А ако се буде разликовала од ње, моја ће мука остати несхваћена. И тако сам дуго и шуло зледао у њаир. Беше чудно што сам изгубио не само моћ да се изразим него што сам заборављао и оно што сам недавно видео. РОСНУ ПАПРАТ. БУЈНУ. Писати је лако, веровах, као што њаирати прогутати шуму. За ово сам се њиремао годинама, ни у једном њренутику није ми њадало на њамет да би ми било њојребно што друго осим храбрости. А време је њролазило и моја је злага била њразна као коверати. Ја нисам њримећивао ништа до белину странице испред носа, њојлаву њишине. Нисам њостављао себи њиштања колико је сати; чуло се звиждање возова које је одјекивало час ближе, час даље, ноћ је испицала размаке, размаци сећања, њомислио сам на све оно што сам њрећушао и сакрио чак и од себе, и уздао ВАГОН РОЗАНОВА. И њошто сам до недавно њушовао углавном у брзим возовима који су њо само њо цени њодвоза, одлучих да њрећем у ВАГОН РОЗАНОВА...

Ушао сам, дакле, у ВАГОН РОЗАНОВА, као у какву њодморницу и учинило ми се да никад више нећу да изиђем. А ВАГОН беше скоро њолујразан. Ако не рачунамо Розанова - њо црвено лице, скоро ружно. И косу - боје вајре и накосишешену. АЛИ НЕ КАО ПЛЕМЕНИТИ "ЈЕЖ" (МУШКА НАРАВ), ВЕЋ КАО НЕКИ УСКОВИТЛАНИ ТАЛАС, ПОТПУНО БЕСМИСЛЕНО... Лейоша њош лица зрачила је из њогледа и осмеха. Розанов се осмехивао некоме (или нечему) у даљини...Сасвим неочекивано и као за себе, њочео је да њрича о верности Богу, од свега сам разабрао неколико речи (" И само ћу њлакати над собом". И ја зайлаках. Гушио сам се мислећи на све оно што нас је снашло и што тек њредстоји. СУДБИНА ЧУВА ОНЕ КОЈЕ ЛИШАВА СЛАВЕ! рече Розанов. И њочех да њишем, њрејлављен њрошлошћу. Ја нисам чувао њрошлости, други су је сачували за мене, а кад не буде било оних које њонекад сусрећем, особа са неизлечивом чежњом која се њреображава у болести једног новош њочейка, врашићу се њрошлости...

Моји синови су они који ће њисати њосле мене о оним стварима за које ја нисам имао довољно смелости...

37. Washington st.
Concord
NEW HAMPSHIRE 03301
U. S. A.

ПОЉСКА МУШТИКЛА

То је само
једна обична црна муштикала,
претурам је по зубима
таквом спретношћу
као коштицу трешње.
Она је од јаворовине,
брат ми је донео из Варшаве.
Кад је ван устију,
држим је близу срца.

Ова муштикала је мој коаутор.
Пишемо заједно следеће :

Влажна септембарска ноћ
без комараца
револуција под прозором
као ораница, као зумбули
семе је засејано дубоко
(не могу га откопати вроне, мислим)

Језик је овај УТВАРА
као вила од три стотине соба,
вампира је присутан,
његова жена - шерпа
порађа се на дршку
или ми се пак све то само
привиђа

У сеновитом делу позадине
тамо где обасјање допире случајно на кратко
мотају се наоружане сенке.

Ноћ и бесмисао очеве приче,
ноћ и ствотелъ свега удружују се.

Горки и опори мирс, прошлог,
ноћ, прошлост је једва видљива нит
унутрашњег стања духа,
преживљавање непостојећег.

Отац рече : не дирај туђе зло.

Ја видим оца каквим он себе никад видео није.
Отац рече : никад по ветру угљен жежен
вани не износи,
јер ватра се не ложи у време јаких ветрова
на раскрсницама.

Душа ми се превијала у грчевима
док је отац говорио и говорио,
отац је изгледао као сабласт,
мој отац је највећа мора коју сам упознао!

Какви су други очеви
који су десет, сто пута гори!

Отац рече : време је да се крене,
зна ли ико куда?
Против кројача судбине?
Стојим у месту,
као већина уосталом,
муке никада нисам волео да гледам изблиза.
Призор клања кокошке или свиње
изазивао је у мени повраћање,
како бих реаговао да морам да гледам
како неком тестеришу главу, удове?

Понекад се погледам у огледалу,
као да то давно нисам учинио,
у мени бојазан да ћу заборавити
властити лик,
враћам се унатраг.

Поново сан.
Дан, без воље за било чим,
осећам благу поспаност,

неисцрпност снова,
дубоку и неиздрживу,
као женско подавање после
вишедневног колебања.

Верујем још увек у то
да ће бити бољих времена

(преживам као и сви
      двопапкари)
(научили су нас као и свако крдо
да галопирамо једним устаљеним темпом)
      (ђаво би знао куда)

Не, не постоје прави оријентери,
напред или назад, или пак расплинати се у ширину.

Бленем Горе, тражим нечију руку што скривена
диригује, што ствара од људи тичице
навикнуте на крлетке (историје)

Хоћу да већ једном одговорим себи :
зашто моје срце тако лупа,
хоћу ли преболети толико тога,
зашто у мени тули
оно што је у мојој души најдрагоценије нешто?
зашто не исплива из дубине
као утопљеница којој је пукао жуч?
Неки ме појас притегао, нека загонетка,
трчим у круг као везани пас,
урличем, ништа не помаже.

Небо је врес, орошен знојем анђела,
једна се зеба на пузавици гнезди,
кидам властите ужасе и успомене,
тако почиње мрешћење мога бића.

Политика је курва са пиздом широком као торба,
пиздетиномцакетином,
или можда ствари видим наопако,
онаквим какве оне нису?

Видим вампира који је некада владао,
а сада се повлачи натрашке
под земљом.
О вампирчино!
Како си црвен. Како си пун крви.
Опсесијо.
Дивно је бити диктатор и маторац
јер у старости нема више бојазни никаквих.

Налик си на бизона
на пса кога кљукају месом
невиних тринаестогодишњих девојчица,
шта мислиш зна ли се то?

Једном ће и тебе неко ухватити за муда,
једном и ти мораш извесити!
Младо крдо бизона јурнуће на твоја
муда, на твој жилав трбух,
кад се нико не нада,
живим за тај тренутак,
живим за боља времена

(кад неће бити само
страшљивих жена
већ и робусних мужјака)

када ће немогуће постати могуће,
наравно, пушећи на пољској муштики,
пућкајући дим,
наизглед невидљиво...

Гетсиманија , врт

Била је то ледина коју сам разорао и засејао семе. Они су ишли за
мном и газили бразду. Ишли су полако и чепркали као вроне. Док сам
ја на крају
бразде клечећи чекао да никне, они су долазили и довикивали : "Уа!
Овај носи туђи крст!"

Жалосна је моја душа до смрти?
Зар спавате? Зар не могосте један час пробдети?
Коме то говорим? Кога молим да бди и моли се да не падне у напаст?

Они до којих ми је стало, спавају. И не знају шта би ми одговорили.
Спавају и даље и почивају.

Доста је. Дошао је одсудни час,
устаните, хајдемо!

Касно сте се пробудили, прерано сте ме се одрекли, три пута, три пута!

Не тешим се што ћете плакати
кад схватите шта се догодило...

ЕВРОПА

* * *

(Миодрађу Павловићу)

Размишљајући о том случају, о девојци Европи, коју је нека друга жена, не - Азија, обухватила као плен својим снажним рукама и повукла за

собом - чини ми се да је мало оних који су се позабавили тим сном, који је можда наговештавао будућност. У сваком случају, ти чудни снови који су уплашили Европу, док је у родитељској кући спавала слатко и безбрижно, били су нешто сасвим природно, јер необична чежња у девојкама буја као сок у наранџама.

Врховним боговима, наравно и Зевсу, није дато да могу да залуде невино девојачко срце, зато смишљају препредена лукавства. Зевс се претворио у бика, дивног, са набреклим мишићима на врату, рогова складних и малих, боје златножуте. На челу је имао сребрнобелу пегу налик на повијене рогове младог месеца, а модрикасте очи, блиставе од пожуде, колутале су му у глави. Завођење и отмица Европе, уверљива је прича која се понавља у случају већине шипарица.

Веома стара прича као да се догодила јуче, јер и данас шипарице почињу тако, вину се на животињу с жељом да се провеселе. Кад бик скочи у амбис, и кад осете пространство мора, десном се руком припијају за рог бика, а левом се држе за његов мишићав врат. При том преплашено скупе ноге. Та безнадежна усамљеност, то је оно што тера Европу на скупљање ногу, на пристанак, и тако прерушени бог постиже што је желео...

Европа је изабрала тужну судбину. Није имала довољно храбрости да умре, да скочи у бурне таласе. Дакле, прихватила је трку насилног одрастања и постала земаљска наложница врховног бога. Размрскала је рогове морског бика, али против прошлости и растрзаности није могла много. Покушала је да се утеши, да заборави али ни заборав, није штедео. Биле су потребне горе ствари које ће потиснути оно болно. Продор ислама, покољи, верски ратови, инквизиција, проналазак топова и барута, откриће других континената и колонија, једрењака и пароброда, локомотиве и фабрика, буне и подметање пожара, набијање на колац, масакри и претварање милиона људи у пепео,

расап, ђаво и привиђење, лаж и идоли,
катастрофе и материјал који је дебљи од
завеса и добро скрива од грла до тла
осетљиво тело. Све је било добро што постискује
истину, чак и дело које је осуђено да лежи
у мраку, забрањено, у прабини архива, на неодређено време.

Не посећујем више библиотеке и архиве, тамо
је одувек противпожарна заштита неадекватна,
лица библиотекара и архивара су као брадавица,
књиге и извештаји до којих ми је стало још
увек се не издају, или су затурени. Из књига
које могу да листам не могу да препознам прошлост.
Русаље из Дубоке, источна Србија, и други пагански
обреди, мистерије, вршњаци девојачке чежње Европе,
као посебан облик њамћења, више мени говоре
о материнском осмеху оне друге жене која је
пошла у сусрет Европи и силом је повела...

* * *

ЉУБАВ ТРАЖИ БЛИЗИНУ. А ја темеље, темеље
Старе Европе, или копање нових темеља, Свезначења.
Јер, ја не волим разграђивање. Ја сам за коренитије
одстрањивање болесног ткива.
Не приказује се важност појединих догађаја
подједнако јасно свима. Ноћ је била светлија
од козје длаке. Сви су спавали у кући испод
планине Ртањ чврстим сном.

Можда то беше одмах иза поноћи?
Спавао сам у једној од соба сам и само што сам
заспао зачух куцање о прозор.
Видео сам две сенке.
По ког су дошли? Ноћ нема сведока.
Пси су залајали, а затим почели да цвиле.

Верујем да све ово може послужити
као грађа за роман, који ће написати
неко други. Мени је добродошло као увод
у причу о крчми чија су улазна врата,
свеже офарбана, налик на креденац.
Моји прозори су на спрату : одатле се
пружа поглед на исто и савез развученији

од магле. Администрација будућности
биће створена по угледу на Божју,
а Божје Књиговодство је теже од
земаљског, јер је дупло.

Не причам причу о Србима као о
демонтираним гранатама - ја сам наслеђе
те приче.

Осмотрио сам около да некога нема
у близини и тад сам спазио земљу
црвену и неке рупе обрасле травуљином.
Видео сам жену у црнини са лицем
бељим од алабастера. Са дететом у наручју.
Ишла је према мени опасана каишем о коме
је висео велики катанац са кључевима
који су звецкали. Приђе ми и рече :
"Видео си, сад знаш!" Знаш, рекох.
"Ако откријеш тајну, оде глава!"
Оно дете у наручју рече : "Лаже те, човече!"
Жена у црнини се наљути и тресну дете
о земљу. Оно се претвори у жабу и поче
да скаче. Затим се жена прибра и рече ми :
"Видиш ове рупе?" Видим.
"И други су ту копали, јер су веровали да ће
да нађу. Ту је о н о . Твоја судбина је
да знаш где је т о , али не копај!"

После ових речи засени ме светлост,
на месту где је стајала жена у црнини
титрало је Сунце...

10. јун 1989. - 27. децембар 1993.

ЛЕГЕНДЕ О РАМОНДАМА И РУЖИЧАСТОМ
ПЕСКУ МЕСЕЧЕВОГ СМАКНУЋА

...Завесе време се добро држе, та плућна
крила порочног света, иако су додуше
црње од марама ожалошћених сељанки : кога
жале? кога скривају? Сад, кад се Виђење
стврдњава у дијамант, и сија
према Будућем, усред сивила протеклог времена?
Скривају златну жицу, језера и кућице на
обалама, димњаке и седе главе.
Судове са тешким поклопцима у којима
ватра подгрева температуру воде и
меша једињења соли, златног песка .

Из шупљина Месеца које ме посматрају
нетремице, указао се човек са јарећим телом.
Заиграо је пред нашом кућом, тресући се
у сузама. Нису га сасвим потрошиле
заврзламе из помрчине, иза завеса.
Оргије на песковитим динама пустиња
овалнијих од језика. Смешно се враг
да смо му видели пену из уста како цури.
Хранио се завесама времена; откривајући
у позадини лица која заборависмо. Туткао
нас је на њих. Боље би било да и овај враг
умре јер ће и истину појести на крају.
Отворио је пукотине у планинама и
угљенокопе, укрстио ветрове са четири
стране света, да би промаја стигла
лагано и сигурније од мрака
у најскровитије одаје : дуго ће да нас
изједа у њима, има времена напретек!
Дошао је нечисти враг , са нама збија
шалу; са самог врха оног што смо
могли видети, и скотрљао на нас
као лавина. Али вражије котрљање није било
болно, већ наш страх - безразложан.
Прави непријатељ је чучао у нашим главама.
И он је крпио завесе времена, као паук

мрежу : завесе су били најјаче тамо где су биле пострижене као ливаде, накострешене и укрућене... Завесе времена су за наше укусе биле мртве ствари, и надувале би нам стомаке да смо их опробали.

Видео сам како рукама повлачим крајеве завеса, као у каквом провинцијском позоришту ; иза не беше враг, ни позорница коју мишљах да познајем, већ шупљина рибљих уста : опипах јој уздрхтале меснате вилице... Враг је осетио горчину поједеног кад сам га повео на сунећење. Остао је без трепавица, и без обрва , тужан.

Завесе времена, гвоздене завесе иза којих јунаци неименованих приповетки проводе читав век, налик на обичне тифусаре, мучени најкошмарнијим привиђењима, не маре за завесу, пред којом шене и клече грешни годинама, опчињени чудима масовне хипнозе, уживајући у чудима уметности подлости. У вангли њихових безбројних срдаца, оданих самостанској тиранији, уштављене су коже завеса, оваца и стада која су узгајали умишљени хорови цариника и светле даске префектуре. Уображеност и катаракт поздрава, изговора. Бол ће ми живот бацити у наручје - казао је враг - задатак ми је да издржим поравнања за све за шта сам сумњичен. Зашто баш ја? Зато што нисам умео да газим биографије и што сам се заустављао испред локви крви тражећи одговоре .

*

Ако поезија нема за циљ практичну истину, онда не изражава однос који постоји између основних начела и другостепених животних истина." *Поезија има шejак задаjак.* Она се не меша у политичке покрете, у друштвена уређења, не прави алузије на историјска раздобља, на свргавање власти.

на убиство краљева, на дворске сљепоце.
Она не говори о борбама које човек понекад
води са самим собом, са својим сирасијама.
Она само открива законе на којима
почивају теоријска догмата, светски мир,
Макијавелијеви најади, пајирити од којих
се састоје Прудонова дела, психологија
човечанства." Када се чинило да су ме
напустила виђења на којима сам се развијао,
то је била само пролазна малодушност.

У оданости Истини једино су моје кости
опстале. Оне су се покоравале висуљцима
меса. Мера за којом трагах у костима је,
у књигама писаних руком дрхтавом,
чије су странице као упаљена кеса срца.
Историја постоји у разјашњењима,
у мери оних који долазе
приправни на све што се мора
издржати. У безбројним књигама
исречиле се царине времена, изврдавања :
јучерашња тумачења, која нису збрисана,
иако су темељно оспорена ваљаним аргументима.

....

БРОД ЛУДАКА

*

БРОД БЕЈАШЕ од челика и дуљачак. Његову чврстину су
у своје време упознали многи народи и галебови
док је ловио океаном, албајроси и краљеви људождера.
Дух много чега био је затворен у боцама, као вино сјаро,
сјаро сјојинама година. Јер, зајведник тога брода,
од милошће прозван **Челични кайетан**, од милошће
и од научника академија наука и уметности,
волео је духове у боцама
Волео је алке, раскош харема и царских пројкола,
тачност и сервилност ушкољених евнуха и књижевника,
сјај златног накита и блесак дијаманта, рику бенгалских
тигрова и слонова и циркус са милионима ледалаца.
Алке је имао тај брод на боковима да подсећају

на сриове и морске мехуре. И позамашне пацове у ушробу, шито су цичали и орџијали исход остџава крџајих димљеним месом, сланином и шеџлама са црвеним умаком. (Пацови су орџијали, само је кайеџан Челични млаџарао рукама по сланом ваздуху, убедљиво исказујући своје незадовољство.)

Пацови су појели трдне месне и друџе резерве, чим се брод навезао на океан, и заџим су пороџризли чейове од плуџе којима беху заџворене безбројне и лепо наслаџане боџе са заџвореним духовима.

О духу из боџе који је покуљао остџаџе сведочанство, исџричаџе џа, вероваџно, једном један сведок. Неџе по биџи иџсаџ озбиљан, озбиљни одлазе на џубришиџе. Донеџе нам сведочанство један незнаџан човек, кад не буде више имало значаја. Доџи џе ера банкеџа који садрже џиранџу. Са укусом намеџнуџим у сџерилној сџварности, у наслеџу шџто шџџри као пореврнуџе тџрабуље. Шџекулације џе кружџи земљом као јџџа кукувија и тџванова. Дух из боџе џе пориреџиваџи поир за пором, банкеџе и неџочинсџва.

Ко мисли да су порви и друџи официри, и кайеџан, издахнули, нека се сеџи жена које су узџајивале круџне сорџе красџаваџа и порейарирале мамуџско сџоџало. Из мора навиру јеџуље. Злаџно порсџење и наруквице и сџџне рибе поска из водених поџина и једрењака, леџе у јџџима изнад полуосџрва и улеџу по мраку у куџе, у остџаве, у поалаџе, у резиденџије Греџе Евроџе. У сулундаре, изнуџра, кроз које се не може пороџи ненаџарављен. У сулундаре чија моџ није у помџењу, ни у врлинама духа - веџ у ваџри и саџоревању. Они свој смисао постојања извлаче из ваџре и дима у словослаџачницима џде је свако поискарало и порабаниџ моџао да расџали по џуџци, као освајачи кумбарама по кулама тџрадова.

Окуџили смо се бесни и незадовољни у порсџанишџу. Гледали смо укџавање поџвара блаџа тџламеџи. Укџавала су се лица која смо у маџновењу порейознавали. Велики је број убиџа и неџријаџеља наших шеџао меџу нама.

ми смо наши сїрахи прейознали у йаласима и на лицима
будућих мајсїора кривоїворења. Тај сїрах од шога брода
неће прожуїаїи морске дубине - он је осїао у нама,
као и найор мајсїора који су сїварали кићени декор йалубе.

ЈЕЛЕНА ЛЕНГОЛД

[Сличице из живота капелмајстора]

Онима које воли каїелмајсїор увек кува јело са
мрївачким зачином

Босиљак и йамјан
Драга, не їледај ме йако засїрашено
Бибер, мирођија, мошус
Тако добро, йако їйко барайаши ножем
Аїавин йрах, заїим превуци сечиво йо надлакїици
И само две - їри каїи драга, најбоља је јуїарња крв
Заклаћемо и зеца, невиної, белої и їлуйої
Заклаћемо и срну, заїворийи њене досадне добре очи
Црна рабойа драга, їи ћеш иїраїи йо ваїри око лонца
Поскакиваће їи їруди
Љуїе йаїрике и реїови йусїињских шкорїија
Ја ћу добийи койиїа и разјарени слух
Тако добро барайаши иїлама, йако сиїурно
Сїрелама које не йромашују
Скуваћу їи сазвежђе које сам ноћас уловио на небу
Расїойићемо све їе звезде у љуїом сирћейу
И више нас неће йлашиїи даљине
Свейлосне їодине исїараваће се у нашем ручку.

М

Даница МАРКОВИЋ

Летње вече

Кад зрикавац у већ зрелој и високој
Трави своју песму започиње давну,
Будећи видика успавани покој
Мелодијом древном по потесу равну;

И с далеких поља почне да се диже
Мирисава влага у магличаст вео :
Ноћ прозирна, плава издалека стиже
Пуна тајне чежње, тамни око цео.

Недозрели јечам свитњаци облећу.
Препелица негде у житиу , далеко,
Зачује се кадшто. По ливадском цвећу
Месечева светлост прелива се меко.

Под мистичним снаком српастог месеца
Тајанственом снагом као да оживе
Моје маште буде покопана деца,
Међ звездама горе, небом од кадиве.

Па кад на сеоском усамљеном путу
Дивљи лавез паса из мисли ме прене,
Моји снови давни у томе тренуту
С етерних висина смеше се на мене.

Тодор МАНОЈЛОВИЋ

Из дневника

Забележићу још и смирену јесењу ноћ
изгубљеног и лагодног лутања
Дуж гломазних скоројевићких палата
И суморних заборављених старих уских плотова,
По широким безбојним новим улицама
И покуњалим пустим сокачићима,
У чијем се тада местимично прошараном

Испрекиданом мраку титрало, крило
Много необуздане чудне поезије.
На афишама и фирмама биле су исписане
Фантастичне песме и кабалистичке речи
Које смо домишљански везивали међу собом
И са звездама изнад нас.

Јер звезде су нам биле сасвим блиске,
Висиле су у грању још зеленог дрвећа
И падале су често као ватрене шишарке,
Негде, низ хоризонт од црне кадифе.

Дужину улица и заспалих позних часова
Кратили су наши разговори и ћутања,
Из којих су искрсавале тренутне нове звезде
И ноћни лептири сјајнији, лепши од оних
Што су лепршали око сијалица.
тако смо ишли дуго, дуго за временом
Што измиче - и хватали смо за крила
Ишчезавајуће тренутке; напослетку
У сетном светлу сивог праскозорја,
Држала је још само рука руку,
У знак завршетка игре и опроштаја.

(...)

Феникс

Жар - птица,
Сјајни Феникс,
Чудесни створ
Што се храни
Сузама и опојним
Мирисом измирне, нарда -

Видесте ли га?
Како полете, пролете
У гордом високом луку
- Големом! -, нагло ко муња - ?
Остављајући за собом,
Као репатица кобна,
Дугу, заслепљујућу
Пругу светлости своје,

За знамење нисколетној,
Трезвеној ситној живини
Да се још лети и светли
И у оним регијама.
Видесте ли га?
Сада је нестао,
Ишчезнуо у пожару
(Од кога, видећ га само,
Бледи вас хвата ужас),
Ал не кукајте за њим,
Мудро и лицемерно,
Ви паметни, опрезни :
Није му прва смрт то,
Нит му беше то последњи живот:
Сваких пет векова
Он слави овакав пир,
Цепа огњеном пругом
Студено немо небо
Спаљује, с махнитом страшћу,
Сопствено своје гнездо
И сурвава се у њега -
Пепео сури у пепео.

Ал се из пепела махом,
Усред васеленске буре,
Раскриљују чудесно
Обновљена златна крила
И тајанствени васкрсник,
Силнији, лепши но пре,
Полази сјајно, муњевито,
На нове светлије походе
Чију ви мету и крај
Већ нећете видети, -
Ви, што само једаред
Чивите, неминован
И неповратан плен
Већ првог сутона -
Док он, за кога је свака
Нова смрт ново рођење
И свако рођење васкрс

Броди кроз златни азур

Увек изнова млад

Увек заносно леп

И увек, увек Победилац.

(1916, новембар)

Сибе МИЛИЧИЋ

САН СВЕМИРА

Легох на ноћно поље, усред мирисног цвећа
И сна рукама нежним затворих свести врата :
Сазнати шта је тајна, загробна, вечна срећа
Помоћу сна доброга, најближег смрти брата.

Ал зашто сан да није најверна смрти слика?
О, колико немира са оне стране свести!
У сну, из свега бију хучни потоци крика,
Свему около мене сан носи болне вести!

Нит траве сања српа месечевог сечиво,
Дебло змајевски пламен што га ништи до праха,
Птица крваву стрелу неодољног замаха,
Ружа сломљено срце, болно, неизлечиво.

Лептир сни да га јури безброј мирисног цвећа,
А крин да неће никад достићи рухо цара,
Море да је пољана с безбројем четинара,
Чемпрес да је огромна, згашена, црна свећа,

Јагње залудну жртву врх лажнога олтара,
Галеб да га убије стрела пламеног сунца,
Облак да залуд чезне да се једном одмара,
Долина да јој прети терет гордог врхунца.

Зрно песка сни да је свршетак једног света,
Корен да је нестижно срце храниће земље,
Извор да није конач сваке пламене жеље,
Оток да никад неће пучином да се шета.

Рибар сања страхотне чељусти гладних риба,
Тежак да бива гроздом библијског Ханаана,
Девојка сања цветак, у колевци га зиба,
Младић гине од змаја сред пештерског му стана.

Сулудо, у сну, круже сазвежђа многобројна :
Пламени монограми богиња и богова,
И снију да су страшна, ватрена кола бојна
С којих прелећу стреле снагом светлих лукова.

А ја, лежећ без свести усред ноћнога поља,
Снивам да се претварам у овај немир света,
И док се, прут танани, прелама моја воља
Живим живот пун страха свих бића, сваког цвета.

РАНКО МЛАДЕНОВИЋ

Велмошка молитва

Земљо моја,
земљо страсних и болних хероја!

У теби нам стезали сурово
страсти наше
са седам колана!
У теби нам расли свати млади
да их дамо
смрти на венчање!
У теби нам од копаља дугих
седам лета
градили носила!

О, ти наша огњена урвино!
Сакри претке
у гробу дубоко,
да кроз кости трава не проникне;
да ти никад,
мајко, никад више,
не пропада језик кроз вилице;
нити да ти,
мајко, икад више

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

висе змије о белим дојкама!

Земљо моја,
Земљо страсних и болних хероја!

Куло наша од девет тавана,
И разбоју
Са златним чекрком:
Расточимо гвоздене вериге
И убијмо
змије оседлане,
да не расте у висину трње,
да се више
састат не можемо!...

Раставимо браве од звекира
с твојих седам
овенчаних двери!
Пронесимо кроз њих главе неме,
што још висе
на кобноме кољу,
као кобне бројанице црне
у рукама безочнога бога!

Пресецимо на две и три поле
над дверима
два црна анђе;а,
што литије наше клетвом кропе,
да не знамо
на коме је царство!...
Од костију садељимо копља,
страшна копља
уљем намазана,
да гробове с њима прободемо!

О, а тад ће на небу без боја :
Месећ три пут од страха да скочи!

Земљо моја,
земљо страсних и болних хероја!...

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ

БЕЛА ТОПОЛА

Бели се стабло
беле тополе
као костур праисконског сисара.
Под њом труну људи
повешани некад о њено грање.

Тече као што је текла
вода Уна иструнуће и бела топола
као што све труне,
заборав ће пасти на ране,
на сребрне тополине гране
као што на све пада.

Рониће се сузе звезда у Уну
као што се у све воде роне,
на сваку сузу што је овде пала,
на сребрни костур тополе,
на вешала,
на сећања која засад
још понекога боле.

ПРОВИРИ ЧОВЕК ИЗ ШПИЉЕ

Провири човек из шпиље,
нигде зеленила ни румени,
угарака изобиље,
угљенисане звери, угљенисано биље,
црни се згорела ломача
где је шума била,
дечја тела испечене ларве,
не разликује се псећа од људске главе,
расуте гомиле рогова, папака,
опиљци људских и зверињих зуба.
Поцрнела небеска бића :
Месецу напрсло чело,
згорела двојица Влашића,
јаме где су стајале
Велика и Мала кола,

дуге - намртво пребијене гује,
нигде пламичка ни ореола.
Однекуд затрпани стењем
неразговетни се дозиви чују
и још неохлађена
однекуд мирише смола.

За жир

Бродари ти граде беле лађе,
соколари ти одгајају соколе,
пчеле са сунца доносе ти саће,
злато ти лове рибари у песку,
себар са поља плодове збира,
ловци скупљају рогове јеленске,
преписују ти дијаџи јеванђеља,
сликари дарују иконе и фреске,
ковачи кују двери манастира
у кадионици тамњан точи смрека,
златна кандила ти искивају тује, -
за жир ти се једино молим,
жира у шуми под гранама нека,
да му се кад год под зиму нађе,
изгладнели отрок обрадује.

За паству срца

Царе Душане,
тражим помиловање
за трагикомичне гњурице
и водиче
кроз лабиринте срца бескрајне,
за понирање у себе жедне,
за недоследне
због доследности неке тајне,
за вероломне
због верности неке унутарње,
за скромне
због некаквога у себи богатства,
за оне који су само срцу
верна паства.

ДУШАН МАТИЋ

ДА ИМЕНУЈЕШ
СЕНКЕ ЗВЕЗДА

V

Рука ти једна ипак у бистрим потоцима светлости почива друга до
лакти загнуруна у кумовој слами меса

VI

Још
Имаш

Само

Само
Ломно и смртно месо

Живот сав да браниш
Од орања смрти

И леш кад твој
У песак пустиње затрпају
У песак пустиње затрпају
Освајачи сутра са очима чедним и ведрим
И свирепим. Без сенке.

Да звезде са висоравни горе и
У живом песку смрти.

У насилним и прозуклим огледалима смрти.
1949 - 1951.

СУТРА

чека нас подсмех вечности
како да сачувам ту драгоцену сагорелу маховину пролазности
то срце нашег срца
на висоравнима где се живот и тишина сливају уједно

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

топла је топла магла на сантама минута
од којих су саткани и плен и сенка наша
још који час само и нови буљуци крви биће ледени дах само

није на мени да витлам тим сечивима поруге
да судим, да судим тај дим што се витла над
крововима
себичне те наде
тај чичак јадног трајања
јалову срећу ту иза спуштених завеса
бистра јесен отиче сокацима, анђео је дошао по своје
јер шта сам то био хтео
шта сам то толико био неповратно наумио, до ђавола
несварена грумен детињства
пуко иверје младости
замке певања
отрцани грч живота
реке дремају и сведоче меке барке облака које промичу
варке плаветнила

о густе траве лета, о жита успаванке
да брујим, да бројим још до вртоглавице
и да се успавам опет
а шта је тражила смешна мушица немира
паук бдења на ветрометини
у светлости олује зачињен откос снова
анђео је дошао по своје, ађео и слеп и глув и мутав
анђео је дошао по своје, и ја знам шта хоће
све је пред тим налогом пустош и глиб и смеће
прошлости
једноставно треба устати и поћи за њим без речи и без повратка

* * *

Пишеш увек као што живиш, као пред неки полазак.
Неки коначни одлазак.
И зато је све некако недовршено.
Незавршено. Задихано.
Као да остављаш неком другом,
неком спокојном, коме читаво, равномерно, равнодушно време
стоји на расположењу до у бескрај, и који ће све то
да доведе у ред, све лепо да среди.

Да мисао најзад плива по таласавом мисаоном мору,
као што
пливач на леђима одмара се на таласима у часу
чистог предаха.

ТАНАСИЈЕ МЛАДЕНОВИЋ

ПОРАЗ

Нисам се спремао за пораз,
А он је ипак
Дошао.

Требало је унапред знати
Да је удес неизбежан.
И да га нико избећи
Не може.

И сама смрт је врста пораза.
Природна или неприродна,
Представља и део и пораз
Живота.

Недостајало је само једно :
Најобичније
Људско искуство.

Зашто дедови и очеви
Не могаху
Да нам га
Пренесу?

Њихова пропедевтика остаде
Сасвим без одјека.
Без гласа
У нашим срцима,
У душама.

Касно осетих
Да је лични доживљај
Зaista непреносив.
Да је засвагда мој,

И коначан.

Сујеверни би рекли
Да је тако суђено.
И да нека виша сила
Сређује све ствари
На овом свету.

Одиста, нисам се спремао за пораз,
А он је ипак
Дошао.

САД СМО КАО МОРНАРИ

Сад смо као морнари после бродолома.
На нашим обалама плутају крхотине,
Разни отпаци и дрвени одломци,
Даске и поклопци, али не и чавли
И челични бокови и гвоздене отплате.

У том мутљагу свег и свачег
Назиру се само изгубљени облици
Пропалих бродова, око којих круже
Душе изгинулих ратника, као око своје
Изгубљене домаје.

Рт Добре Наде остаје и даље далеко од нас.
Ни слутити нисмо могли
Да ће нам тако брзо и неумитно бродови
Бити разваљени ветром и олујом.
И оштрим хридима, оним подводним
Опаким и подмуклим силама,
Тако лакомислено и весело
Заборављеним.

Изморено и преостало људство
Сад се и само вуче,
Попут олупина бродских,
По песку и блату -
Бодљикаве историје.

ШКОРПИОН

И у зодијаку нам се одавно
Све испретурало, и све
Окренуло наопако.

Ко још верује у разне знаке,
У предзнаке, у чаролије,
У мутна знамења
Расточеног нам
Дана?

На жаропеку, у камену,
И под каменим плочама,
У пустињском песку,
Усијаном и прегрејаном,
Ти сакупљаш и прочишћаваш,
Згушњаваш као уље лета -
Усред празног, пустињачког
Околиша -
Сву снагу свог пламног,
Свог горког
Отрова.

Повеснички јед куваш
И прекуваваш у себи.
Скупљаш га непрестанце
У свом изубијаном и квргавом,
Љускарском, ломљивом
Телу.

Оклоп ти је преслаб за веће
Напоре и битке.
За непријатеље јачега усијања
Од обичне сунчеве
Ватре.

Сад су запаљени
Велики огњеви око тебе.
Држаћеш се некако, док буде било
Зрнца макар снаге.
А кад сасвим пригори,

Зна се,
Снажно ћеш загристи -
Власти ти реп.

Зодијак је одавно
Готово нечитљив.
Звездознанци и звездочатци
Као да су потпуно изумрли.
Ако су икада код нас и постојали -
Предуго леже под пепелом
Времена.

Требало би те усликати.
Затим срмом златном извести
И унети у заставу.
А онда те пренети
И у грб,
Уместо она четири,
Наопако окренута,
Злосрећна
Слова.

Наступиле су заиста
Огњевите године.
И месеци и дани.

Твој последњи угриз, пред коначно
Савијање у шкољкасту ларву,
Биће и заједничка смрт -
Читавог шкорпионског
Рода.

Да ли бољу судбу, питамо се,
Од самотровања
Уопште заслужујеш?

Предуго та радња траје
Пред очима многих сведока.
Снага већ малаксава
У обручу снажних ватара,
Које су те одасвуд сколиле.
И сам отров ће, бој се,

Пресушити!

Игре се неумитно настављају.

ВАСА МИХАИЛОВИЋ

АРСЕНИЈЕ ЧАРНОЈЕВИЋ

1

Спремајте се за далеки пут, децо моја.

Земан дође да веру своју бранимо не смрћу
већ животом. Тамо где не секу главу ако се не
поклониш туђој вери. И где су вртови душе зелени
и наде у лепши живот безмерне.

Хајте, децо моја, у земљу у којој ћемо име
и веру сачувати, макар се никад не вратили.

2

Чујем те и разумем, синко мој. И мене срце боли и душа ми се
растапа.

Није лако ни мраву напустити свој мравињак,
а камоли човеку свој дом и огњиште. Али кад се
мора, ни дубоки снегови ни разливене воде неће
нас одвратити од далеког пута.

Стегнимо срце, децо моја, и понесимо своје
куће и чарне горе у очима и срцима својим. Јер само
у слободи, макар и у туђини, држи се глава високо,
како то човеку и доликује.

НИКОЛА МИЛОШЕВИЋ

МЕЛАНХОЛИЧНИ НАГОВЕШТАЈ

*"Заборавићеш муку, као воде која
проишече ојомињаћеш је се."*

Постоји, међутим, још један разлог без кога овај "оглед" , врло
вероватно, не би био написан. Ја оживљавам и анализирам ову
успомену зато да бих на крају доживео меланхолични наговештај.

Шта је то меланхолични наговештај? то је нешто што се налази и

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

на извесним сликама. Једну такву слику видео сам доста давно. У њеном средишњем делу назире се изобличене сеоске куће, замрзнуте у огромној, прозачној кугли месечеве светлости. Сваки предмет оставља утисак неке необјашњиве слеђености. Све је потпуно утишано и празно.

На једном другом платну, опет, оцртава се огромна зграда са читавим низом једноличних отвора који се у перспективи губе, сасвим пусти. Зграда баца сенку средином улице, на којој нема никог, изузев белчастог, једва тек мутно назначеног обриса једне девојчице која тера обруч. Иначе је тихо.

Меланхолични наговештај може се дочарати и помоћу речи. На пример, ја сам у некој књизи нашао једну овакву реченицу : " Свако сањарење траје колико сенка ласте". У контексту поменуте књиге ова формулација има друкчији смисао, али сам је ја дотерао онако како мени годи. Сваки пут када се сетим те реченице, замишљавам сенку ласте како пролеће по врховима траве једно пре подне, смањујући се брзо.

Све то - и та реченица, и те слике - садржи у себи исти доживљај. То је доживљај неке скоро апсолутне тишине проткан осећањем исвесне сетне изгубљености. Томе треба додати и утисак неке неодређености, нечег што постоји али што се само слути ; нечег што представља некакав наговештај.

Ја знам шта значи тај доживљај. Он је квитесенција моје чежње за једном неуротичном непокретношћу.

Све што је бурно и бучно подсећа на акцију. Отуда апсолутна тишина меланхоличног наговештаја.

Све што подсећа на немоћ и пролазност изазива осећање дискретне и помало слатке туге. Отуда сетна изгубљеност меланхоличног наговештаја.

Све што је одређено и јасно подсећа на истину о мојој неурози. Отуда неодређеност и нејасност меланхоличног наговештаја.

Ја, дакле, добро знам да је тај доживљај само специфичан облик извесног психичког недостатка, као што знам да у препуштању том доживљају треба видети пре свега један морбидан симптом. Па ипак, не могу одолети а да га не изазовем на крају овог огледа из антропологије. Ја ћу се зато понашати као да не знам ништа о пореклу меланхоличног наговештаја.

То може да изгледа мало чудно. Али зар ја исто тако не знам да ћу једног дана сасвим сигурно умрети, па се, опет, не понашам као човек кога чека сигурна смрт.

И то је једна антрополошка истина : постоји у мени једно површно и једно стварно знање. Оно прво јавља се онда кад извесна истина дође у сукоб са најснажније израженим потребама моје личности. Оно друго јавља се кад нешто не само знам него се и

понашам као да то знам.

Свест о меланхоличном наговештају, очигледно, спада у категорију површних знања. Ја знам шта је његов стварни смисао, али ја се понашам - односно, ја ћу се понашати - као да то не знам ; то јест као да он има неко друго, тајанствено и неухватљиво значење.

Пишући о овој успомени, ја сам већ дозволио да тај наговештај зазвучи на једном месту, али само зато да бих његову тему обновио сада на крају. Понављам, наиме, он добија посебну драж.

Али пошто морам да се правим као да све то не знам, упустићу се најпре у извесна блага и утишана размишљања о сети коју изазива ово сећање.

Рекао сам да ћу се упустити у размишљање о сети коју изазива моје сећање. Сигурно је да се речи што сам их изабрао као мото односе и на једну истину која има неке везе са овом успоменом. Али то није главни разлог због кога је мој избор пао баш на њих. Слика протеклих вода је оно што ме привлачи, и то не толико својом адекватношћу колико својом дискретном меланхолијом.

Ја имам обичај да себе замишљам како пред вече пролазим једном одређеном улицом понављајући стих о протеклим водама. Занимљиво је да том улицом иначе пролазим врло ретко. У време кад пада мрак, мислим да сам прошао само једном. Доживљај угодне сете који сам тада открио везујем за све ствари које имају сличну боју.

Знам и откуд потиче та сета. У сутон пролази том улицом доста света, тако да се човек не осећа превише сам. Има и буке, али изгледа као да допире издалека. С друге стране, у сутон мало ко обраћа пажњу на кога и видљивост је слаба, па се добија утисак као да ништа не може да поремети наш мир. Биће да је та тешко ухватљива и можда само у тај сумрак, у тој улици, остварена синтеза оно што изазива угодну, слаткасту носталгију за нечим неодређеним.

Вероватно да и моја успомена зато има један сличан тон. Таква сета и може да се јави само кад је страх од спољњег света, сведен на удобну и пристојну удаљеност, а ипак присутан у виду неког притајеног бола због непокретности.

Али та носталгија опомиње ме да има још нешто што бих желео да кажем о овом сећању. Само не могу да одредим тачно шта. Имам утисак да је то везано за оно вече поред цркве, али не видим шта бих још могао да кажем за то вече. Ништа, изузев да је било праћено неком сличном сетом. Било је тихо.

Понекад, и оно се враћа.

1959.

ДРАГОСЛАВ МИХАИЛОВИЋ

СИН

Мој син. Ко у томе малом гмизавцу није видео лепоту коју су њему закинули? Глупо је то, наравно. Па ипак, одједном и тако страшно. Тај мали човек, који преда мнош, ево, с Тужном симболиком, подсећајући ме на мене самог и на хиљаде других које у свом веку видех, главиња по пустоши овог простора сударајући се са бездушношћу предмета око себе, шта је заправо ТО? Гледам га, и као да нешто видим. Нешто што можда не бих смео видети. Опојан као пиће а, знам, краткотрајан као зрак, силан као глечер а слаб, рањив као листак, чист као САД а таман, стравично нејасан као СУТРА : шта ће од тога бити? Шта је то човек? Је ли већ предодређен за жртву, што ми се по некој благодати на његовом лицу у једном ужасном часку учини извесним? Или ће, унакажен а бесловесан, остати само конзумент овог света, једаћа машина сва од уста и гована? Или, као што обично бива, и једно и друго у исто време, опевана благост блесастог јагњета с оштрим зубима гладног вука, у братској синтези лажне невиности? Шта ће од тога испасти? Хоће ли имати ону ретку срећу да одмах чврсто крене својим путем и кроз живот с елегантном лакоћом пронесе радост своје људскости, терет свога смисла? Или ће га целог века с муком тражити, пипати по тмини и раскрвављеним прстима раскопавати ђубришта, вући се странпутицама и главињати по непроходу, сам као руина на хриду вечерњем , рањав и уморан, са слутњом као јединим сапутником, да и тако ипак доспе до свог врха и ту, заслепљен, падне? Или ће већ од самог почетка, као киша божја, као камичак, склизнути низ обронак и постати белутак који котрља бујица?

Београд, 1962.

Срба МИТРОВИЋ

НАСЛЕДНИЦИ ВАТРЕ

Ми смо наследници ватре.

На тирански олтар
Доносимо што имамо :
Тело и дом, децу,
кусо сећање.

Посекли Шумадију,
Ртањ подзидали,
Банатом торњеве дигли,
Пламен нам леден
Из Сибира пири.

Ми смо наследници ватре.
Ломача је наша Историја :
Угљен од књига на Варош-капији,
На Врачару дим
Спаљених моштију,
Бегунци у пламену на Бањици,
Огањ и згаришта
Села, цркава, људи.

Ми смо наследници ватре,
Ми, жар земље,
Ми, дах јаре,
Ми, прах из недара пустињских.

Наследници смо ватре,
Служимо јој, горимо.

Ми смо наследници ватре.

ТОМИСЛАВ МИЈОВИЋ

НАД БЕЛИНОМ

Белино празног огледала у празној кући
Белино свега што нас је мимоишло
и што нас још увек мимолази
Белино слепила и заорава
и опет започињања на слепо
Белино дозивања и ишчекивања
Белино бела мучнино
белино црни разговору

*

У белу ноћ у касне беле сате
поређати преда се

камичак орах шишарку
суви лист шкољку скамењену
или књигу коју си давно читао
и старе фотографије
или штошта друго
што ти се надхват нађе
Узимати затим једно по једно
преметати пажљиво из руке у руку
и не журећи
затворених очију препознавати
њихов ишчезли лик и облик
њихову светлост и боје
А онда отурити све то од себе
и озарен нежном чежњом
и омамљен благим вином присећања
загледати се бело
у белину хартије пред собом

*

У белу ноћ у касне беле сате
када се затворе сва врата и сви излази
а отворе понорни простори усамљеника
призвати за саговорнике
оне којих више нема
нечујне гласове покојника
њихова удаљена лица
њихову тугу у теби
која ће и тебе надживети
и узети перо
али застати неодлучан
и тако дуго остати
загледан бело
у белину хартије пред собом

*

Или бити слутња бити зебња
бити сам и несрећан
затећи себе у туђем сну
како трчиш заустављена даха
босоног и одузет
ни да станеш ни да се склониш

и како хоћеш а не можеш
нити знаш нити ћеш бити
и како би ти боље било да те није
и киван на себе
дуго у ноћ зурити бело
у нигдину
у белину хартије пред собом

*

У белу ноћ у касне беле сате
присетити се с болом
како су те понижавали
како сакатили
како мучки убијали
и на шта те наведеноше
на шта присилише
у шта увалише
и стиснут у коштицу
запамтити их
запамтити им
али ни реч не изустити
нико те ионако не би разумео
и не таћи ни једним јединим словом
белину хартије пред собом

*

У белу ноћ у касне беле сате
све више од себе удаљен
очекивати избледеле слике и прилике
све оно што те напустило
што си неразуман напустио
дуго очекивати
њихову поновну појаву
њихову упамћену белину
у нежном праскозорју
у трку смртоносном
у смрти заслепљујућој
Дуго очекивати
и дочекати бео
белину зоре
на белини хартије пред собом

КАО ТИШИНА ПОСЛЕ КРИКА

Миљану Тихојевићу

У жељи за било каквим поновним сусретом
наједном схватимо да су ови предели
који нас црном слутњом окружују
све што нам је преостало

И задрхтимо од наиласка неке студени
као од најаве велике несреће

Предели као крик у тишини
и као тишина после крика

Предели никакви
унижени наружени одбачени
предели као поцепане заставе
предели разарања великог ђубришта
остатака отпадака
предели зли и наопаки
настали нехотице а задуго

Из њих сада ниче квргаво суво дрво
и неочекивано грдобно растиње
из њих узлеће мртва птица
и мртва наша душа водиља
и све су више то предели
магле магме и пепела

Затечени и скамењени
гледамо их испред и иза нас
гледамо их искоса унутра и изнутра
а они нам ево и у кућу ушли
и заувек се ту настанили
а они се већ нашим речима
и линијом цртежа служе
па и кроз наше снове распростиру

Предели као крик у тишини
и као тишина после крика

Ено их изван сваког објашњења
а ево их и на нашим лицима
у пролазу

ВИТО МАРКОВИЋ

Суза моја

Суза моја
Нагони ме казат
Добро није
Што се оку чини
Испод срца
Крију се човеци
Једно јесте
А друго се каже
Свет се свету
Пружа по дуљини
Дуг се човек
Мери по чувењу
Кратак богме
По прераној смрти
Ком се носи
Изнети се хоће
Ком се живи
Живети се може
Сан је сладак
Ко од јаве живи
Многи хоће
Бикат у висину
Ружа једна
Не разгали цвећа
Зубља једна
Не запали дана
Многи лучи
У ватре се чине
Пламен трне
Јабуку од злата
Мој је уздах
Комад васељене

Тиме хоћу
Све одједном казат

Поезија

(...)

Узео ме за душу грозничави јез
У молитвама својим помињем те ја
Дођи ми у облику патње да
Представи смрти суделују два

Кроз мелемне сузе Господарице гле
Посустало сунце златом опточено
У свемирским лађама полако гре
Отварајућ облак бескраја новог

Пођимо крадом у бескраја говор
Оптерећи надом нове речи
Говоримо тихо бесмртна слова
Час она час ова час она час ова

Ноћ

Коров ноћи испод цвета зри
Суза сунца у сред мрака ври
У црн црном црна звезда спи

У црн црном црна звезда спи
Трагом неба крајем краја ли
Лик у лику читав облик ми

Лик у лику читав облик ми
Мером дана ноћ у ноћи ли
Врхом врха крајем краја сни

И же јесте око стооко
Лист у листу грму је
Клас је класу зрном пшеница

Оноћење

Врх ми главе ноћно седа
Долом доли хоће бити
Црвен пожар не да снити

Талас траве ношен ветром
Дном се ока хоће свити
Зелен облак не да снити

Шум се шуме стере кругом
Лист у листу хоће спити
Шарен ветар не да снити

Дан ми кани трулој ноћи
Слеп се месец хоће скрити
Бујан бескрај не да снити

НИКОЛА МИЛЕНКОВИЋ

[ВЕЧНО ПРЕД ВЕЧНИМ]

Дрво громом спаљено

Непомичан стојиш крај пута,
пролазим, питам :
- чекаш некога?

Не чекам,
ово дрво је мој дом.

Али, побогу,
дрво је спалио гром!
Зар још верујеш да мене није?

(...)

Јаз

Стојим наспрам смрти,
животу црвић у ноздрви,
не фали више

- киш ! - и смркне се...

Док за тобом крварим,
питама се:
побогу, докле, зашто,
зар нема начина
да те смрти украдем?

Узалуд милион пута дневно
сетим те се :
душманско неко бусење,
шума од ножева
брани нам да се дружимо!

Залуд звах

Ноћ је кључ од свог срца
бацила у море;
није море дубље од љубави...

У потаји откључах срце трави,
продрех у двори прозрочне
где се замеће живот,
до изворне колевке цвета.

Пођох још и даље, дубље,
испод клице живота
наиђох на одаје смрти;
залуд звах :
одјек ме заглаши.

Вечно пред вечним

Испружих руку -
склопљених очију
у слику на зиду
закорачих по трагу.

Слика на зиду : флаша и чаша.
У згаслом пламу простора
над светом лебде
варљива поимања.

(...)

Вођица песни

Како ли да те зовнем
да би ми те реч срела,
сестро, или :
- земљо, траво,
страно света, влати
- маслачку отпрхнули!

Подучи ме
таме и тишине разговору,
певушењу душа
укрштеном сјају...

Изнађи, вратнице одшкрини,
посветли пут што до тебе води,
вођица песни буди!...

Небо обећано

Те зашто ли смо, кажи мени,
толико упорно у то небо загледани,
хоће ли да нам се отвори,
хоће ли нас у се оно?

Мада одговор му не знам,
стигло ме је и сад
у потпуности разумем питање.

Небо нас неће издати.
Уместо хлеб, у душе ће нам
поуздано да засади
свети сјај камени.

(...)

У селу светлости

Ти си она птица што сам је срео
високо, док сам се на облаку возио,
ти си мој сан да имам крило
једно једино а бескрајно плаво

Ти си она месечина набујала
у мени далеко преко океана,
сањам о теби, као да
истог смо дрвета расцветана грана,
а моја рана неће да заћути,
све је дубља, све луђа и љућа.

Ти си онај гроб у мени пропевао
из чиста мира се обелодањујући
под кором ми храстовом и у свести:
село љупко моје миле светлости,
враћам ти се, гробу у души осванулом,
животе, у очи твоје : иза!...

ЗОРАН МИЛИЋ

ДУША У СТУДЕНИ

ЛАЖНИ СВЕЦИ

Месећ бежи под облак
Сунце бежи под облак
Свечи беже под облак

За месецом у пламену
Пас у пламену

За псом у пламену
Ловац у пламену

За ловцем у пламену
Пуцањ у пламену

Неко стоји

Лажни свеци имају
Уши на раменима

Гром
Срдито сунце

РАЂАЊЕ

Као да се једном половином отварам
Једном затварам
Једна жеравица један цвет

Понекад ах понекад купујем земљу
Понекад продајем

Некад купујем да бих продавао
Некад продајем да бих куповао

Не могу земљу од земље да оделим
Прах од праха крљушт од крљушти
Не могу да се сетим

Позна јесен мени ниче зуб
Позна зима мени ниче зуб

На језику

НЕШТО СТОЈИ

Помера се сечиво на сунцу
Помера гуја на камену
Помера душа у студени
Све се помера

Свитац у сећању
Сенка у смирају
Сневач у сну

(Оку свевидећем)

II

У колебљив дан падају
мрвице мудрости опиру се
времену лудости које се
прегања с јеком властитом!

Сви то знају : видео си
кад одјек је на хитац падао
кад умирући није ни знао
ко га је подло свладао
кад устрављена вода

слеђена шума
тмина планина
кад свака је травка и бубица ћутала
пред онима који смрт су зборили
и које смрт је гутала.

Знај да знају : видео си
да све што је залуд и запето упрто
све што је у лажи сковано
и бесрамно каљано
да све што је силом узето
или смишљеним законом отето
пре или касније бива проклето!

Зна се да знаш : људску крв
и сва њена хтења и дела
увек омета упорни црв
све до прекривача од прашине
у којој се затвара један исти круг
од океанске и пустињске даљине
па до јада неког
сасвим из близине.

Видео си толико пута
и био си тамо
кад срамота је

дивећи се

саму себе изблиза гледала
громко мислећи да једино је
слободу сваком донела!
Толико пута толико се хтело
а тако мало умело.

ПРЕ ИЗЛАСКА

И поред свега би требало рећи
да нада није безразложна фикција.

Ако се у нешто ушло, излаз мора да постоји
па макар био ђаволски сакривен. Питање је само
у ком тренутку и где се прекида наше истраживање.

Руке на очима или бекство - узалуд су

Бити изван једног од ова три угла,
своди се само на то да смо у неком другом -
са свим другим заносима и главобољама.

Трајање је ужас средишта.

(Да л' то јауци на точку прскају у темену?)

Сваки угао троугла је чељуст :
мождана гусеница клизи по ивицама.

Три правца укрштају у очима хиљаду : довољно.

Посматрано из временског угла - то је
безизлаз пун примамљивих пролаза и улаза чије
браве шкљоцну испред носа. Нас то ипак не треба да
изненађује : гробар ће стићи.

(Свака секунда је срачуната!)

Знајући то, многи су устали и пошли
верујући да је решење негде ТУ, скоро
надомак руке.... (?)

Из угла у угао - шетали су.

Истраживали су и уморили се.

Онда су сабрали неколико тешких вертикала
плус још толико хоризонтала и - саградили
измишљен пролаз, баш исти као онај тражени.

Затим су узјахали бичеве ветра и нестали.

(Тек онда, обмана је откривена!)

То ће се догодити опет

и опет. Празнина је идеалан медијум : у њу се

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

све уклапа. Дакле : многи јесу и многи неће бити.

Ипак, из трећег угла - забрињава :

колико их то има у овоме веку који се
својски труде да доведу СВЕ у питање?

Бесни ветрови кололо

около лудих глава круже.

Својом кожом лудоглавци шију космичку ноћ : СВИМА.

Фабричка ватросечиштва "аутоматик" и целатови зуби
шкрипе међу музејским сенкама - притајено.

Слушај! Долазе! Погребна кола и сватови у црном
... сузе и вриштање у заносу последњег задовољства.

Уранијум = опала коса и неплодне жене.

Је л'Е ти градови и њихови залутали љубавници
само зато ћуте што сваки ужива у сопственој сласти :
све док се заслепљени не свуку до костију?

Зар је месо постало тако јефтино - или је одувек?

Погребна кола стижу пречицом. Неће окаснити.

Поново додирнут : међу жилама, међу очима,
сред чељусту гужве, у кристалу самоће - троугао - нада,
осмех и мрак. Ко ме се исувише жури да сломље кичму, нек изволи у
ноћ - главачке - али ам! Да видимо ту
храброст која ће после вратоломије остати читава (?)

Тама између три могућности не сме угасити
кружни трептај у свакој од њих.

Ваша патња није бескрајна :

удаљавање је зближавање, а разумевање
испаштање

овенчано снагом

трајнијом од видљиве.

Крај није прекид, већ нов правац
другачији од познатог.

ПОСЛАНИЦА БОРХЕСУ

Примам те у моје тамне снове
Хорхе Луис Борхес
да у њима нађеш онај мир
који ниси могао да стекнеш
ни у једној души
којом си био обузет
живећи на струнама толиких
жудњи и судбина.

Можда ћеш, ношен овим сновима,
прогледати по други пут
изнова да Ти се укаже све
што си знао, видео и слутио
боље од толико других!
Па ипак, нисам ја тај Бог
у чијим си се сновима
заметнуо : мислећи на Шекспира.

Тај свемоћни и даље корача
хасиендом Твоје Мајке
Леонор Асеведо де Борхес
и складно размешта све дане и ноћи,
Сунце и ројеве звезда
на Твојим Буенос Аиресом! -
незнано клупко живота Твог
из једног у други дан
ка вечности.

Март 1985.

СТАНОЈЕ МАКРАГИЋ

БАЈКА

Премда је све ово записано
Давно у дебелим књигама
Ипак данас ја
Излазим аждаји на мегдан
За љубав царева кћери
Ал све мање ми изгледа
Да је та аждаја права аждаја
И да је царева кћер заиста царева
И да сам ја заиста ја
(Неустрашиви јунак из приче)
А све више ми изгледа
Да ће ме аждаја прогутати
Заувек ће царева кћер
Остати заточена у кули
Лијући сузе низ беле руке
Преко свега ће израсти трава
Срушиће се лепи свет

У благо и прах

Зашто сам залутао у ову причу

МИРОСЛАВ МАКСИМОВИЋ

[АРМАГЕДОН]

ЛИЧНОСТИ

Како се дићи из болести,
изненада постати јасан?
Ту и тамо, нехотице, ничу личности
и чезну за тешким и још тежим плесом.

Употпуњавање воље,
значај усправних тела.
Хајде да поново замислимо поље
на коме, снажно ко здравље, расте дрвеће.

Та количина из земље избија,
способност да се буде тежак водоскок.
Времена су, ко платна, све чистија,
нема ко глину да меси, да се игра.

Да ли је свима потребно, као мени,
посматралиште телесне светлости?
Под кожом вени, светиљко, вени!
светлосне масе не дотичу те, јер крећу.

Непознати плес потомака.
Бољујем, а тело тражи да се будуће,
ко једначина с пуно разломака,
слије у једну и једину меру.

УЧИТЕЉ ЕНЕРГИЈЕ

Шкрипе зупчаници, машине плове,
у уље пада мува, друга, трећа...
Тако лакше производимо снове.
Расте трава. Хоћу да будем срећан.

А још памтим наше мирне другове
што, ослоњени на челична плећа,
из глувог левка просуше кругове
по народу. хоћу да будем срећан.

Збиља су некад витлали ветрови,
јечала је по свим шумама труба,
енергију је разгонила тмина.

Човека којег растргну вепрови
на прагу је чекала верна љуба
с пешкиром и бокалом рујног вина.

ВЕЛИКИ ОРАХ

Велики орах, гледан из Цвилина,
окожуен јатима чавки и врана,
не млад али пун старачких милина
(дисање на лишће још није мана

већ непосредан додир са тишином) ,
краљ који је схватио узрок ствари,
раскошно широк а прожет висином
јер за висину много и не мари,

док слуша шапат кише о слободи
смирен је у себи : да је на води,
био би прослављен као острво.

Бесмислом ветра на пусти брег донет
издвојен човек прерушен у дрво
читав је стао у обичан - сонет.

АРМАГЕДОН

Дубље у шуми, у влажној трулежи
где дрвосече руше нежне смреке
(грање не пада, већ са неба бежи
да, уморно, у маховине меке

положи кости) секира галами,
врше се брзи људски обрачуни,

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

док забезекнути пањеви сами
не забеле се - хајде, душе, дуну!

јутарња се магла с бојишта диже,
а стаза избија, по вучјем трагу,
на пропланак, двеста метара ниже,

до колибе где, стишавши дисање,
умирени радници троше снагу
на непотребне ствари, на писање.

ВУК МИЛАТОВИЋ

КОВАЧНИЦА

Не волимо
Више лирику
Ни беседништво.

Суновраћене и ужарене
Једњак не може да свари.

Саобраћај небески
Угљенисан је
И за обично мукање.

Удес
Није више епидемија
И метафора се грицка изнутра
Да би јој болест била једноставнија.

Уздишем
За телом које се
Повремено враћа себи.

И после тог убода
Братски одлазим у Ковачницу
У којој ништа не застарева.

ФОНТАНА ДИ ТРЕВИ У РИМУ

Седео сам поред фонтане преуске за толико погледа,
Гомила је притискала водену ограду,
На поветарцу сам се држао за ручке од леда,
У прпошне сам гледао капи - у живот заштићен, у аркаду.

Овде вода пенуша из уверења,
Вишезначна митологија заустављена је у камену,
Овде се у водено подне снови распрсну од зрења,
Све вински шуми и клокоће - као дух у безвремену.

Уносим у овај врт безбрижности - у врт воде
Можда Дунав и саву,
Овде је све сажето - док реке су створене за непогоде.

Снажан - заштитник извора кроти водене страсти,
Пени се разигран на небеском сплаву,
С нестрпљењем гледам - у водене реченице ће пасти.

ЉУБИЦА МРКАЉ

ТРАНСФЕР ИЗ ПАРИСКОГ МЕТРОА ИЛИ СЛИКАЈУЋИ ПЕРСЕЈА

Од два грађанска рата, једног војног пуча и смрти милијардера, не могу да сагледам ништа сем рекламе за беспрекорну будућност... Ипак, између редова, на листовима тих било којих напредних новина причињава ми се балканска раја и у њој моје пријатељице поетесе како за Пегаса граде шталу у свакодневници, слажући густе стихове без риме, малтер мешајући од ситног стрпљења и неиспаканих суза којим на месечеве мене низ бутине клизе...

А ја? Ја не умам да насликам портрет хероја за крилато кљусе, па унезверено вичем измишљено име у сну непознатог пролазника који је запамтио вез на мом шалу док смо излазили из подземља на станици Стаљинград.

ЈЕДИНО

Као што за мацју природу
занимљив баш није
бљесак рибљег пераја
у бокалу ван домака,
тако из космичког помака
заблуделој души
ништавило крије
сјај херувимског завичаја.

Једино песничка мисао
Логосу се не удвара,
већ крлетку паклену
палом анђелу отвара.

Ратко МАРКОВИЋ РИЂАНИН

НИТ КОЈА САВ СВЕТ ЗАОДЕВА

Под манастиром пола баште
у поретку победне фаланге
биљем у обиље израста
друга половина сања дугу зиму

према мору пропланак сетом дише
мирише на недра нека далека
ластанице с прозора Савинога пирга
вретено времена
вежбама увезује чвор

монашка молитва
у Милутиновој цркви
рашчешљава чворове свезане судбине
нејака нит молебни
одева цео свет
алилуја алилуја алилуја

Бесмртни језици

Клијају језици звезда
језици глади што урлају
пре почетка Страшног суда
у божја уста одгурнем све
ништа ми ништа нема узети
здивљала душа давних светова
забавља се боговима ко играчкама
преко језика преко мене
котрља се кугла Земље

Одзвон

Дин дон дон
они он они он
звони звоно звон
с гори с доли
вола вола во
гола гола го
угор увор мор
гори гори гор
празно пева тор
дин дон дон
они он они он
звони звоно звон

* * *

ЉУБИЦА МИЛЕТИЋ

Оцу нашем Кирилу

Спавај, оље Кириле,
Сачували смо и твој завет у нашем слуху.

Ако се овде родио свет
Из пера по коме је канула душа,
Мора да се Бог одрекао хлеба и воде,
Мора да је постио у твоју част.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Уместо службе, оче Кириле,
Понављамо сваку заборављену реч,
Враћамо камену твоје појање
А праговима облик твоје стопе.

Спавај, чое Кириле,
У звонима се чује мирис гласа и алги.

Овде где цркве расту из језера,
Овде где слово влада тишином,
Овде где стојиш тако усправан на зиду.

Спавај, има и нас
Који се нисмо прдали за шаку бисера

АМБРО МАРОШЕВИЋ

СЈАЈНА НЕПРИЛИКА

Имам сјајну неприлику
да без ватре горим,
лизнут испод чела
само унутрашњим бљеском.
Мало стихом узнешен
тек додирнут смрћу,
морам срцу сићи,
пред млијечан поглед
простријети мучнину.

Слана од горчине
моја патња - мачка,
јасна размажена,
преде дан и мисли.
Од даха до даха
ромор плућа чујем,
растем , магла траје
то се живот пјени,
устремљена душа једе
своје тијело. Ријечи,
тајне и сумраци журе
страшној пролазности,

звона јецају поборе
ко самоћа ноте у цртовље,
подне лије обмане у уши.

Носећ знак мириса,
и спаљених људи
имам сјајну неприлику
да горим без ватре,
имам и прилику
да се предам пјесми
да без смрти мријем!

МИЛАН МЛАДЕНОВИЋ

ЈЕДНО ЈЕ ДНО

Једно је Дно, један је Дан
Складиште

Иште

Склад

Жедно же дно, жедан же Дан
А сунчев је и Син и Сан.

Празно је Дно, праздан је дан
Праздано је

И Дно

И Дан

Празно пра - Дно, празан пра-Дан
А Сунчев је и Син и Сан.

Гледно гле! Дно, гледан гле! Дан
Гледиште

Иште

Глед

Једно је Дно, жедан же Дан
А Сунчев је и Син и сан.

Жудно жу Дно, жудан жу Дан
А Сунчев је и Син и сан.

Жудно жу Дно, жудан жу Дан
Жариште

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Иште

Жар
Судно су Дно, судан су Дан
А Сунчев је и Син и Сан

Чудно чу Дно, чудан чу Дан
Ратиште

Иште

Рат
Гадно га Дно, гадан га дан
А Сунчев је и Син и Сан.

Празно је Дно, празан је дан
Празно је

И Дно

И Дан
Празно пра-Дно, праздан пра - Дан
А Сунчев је и Син и Сан.

Све једно Дно, све један Дан
Свеједно

Све је

Дно
Једно је Дно, жедан же Дан
А Сунчев је и Син и сан.

Которско гробље, латински смер (Преписана песма) (...)

Гробље је наша заједничка кућа
Подмлађујмо га с љубављу
Увело цвеће износите ван
Уредно гробље значи поштовање
Живота који мења смер
Од вас зависи чистота
И изглед вечне куће
Увело лишће цвеће и остале отпатке
Ставите ван гробља
А себе оставите ту
Јер гробље је наша заједничка кућа
И од вас зависи његова лепота
1979.
Котор

Глог добављај, Бели граде

(Последњег дана листопада 1978. године, београдско Ново гробље освануло је без свог граничног зида према бившој Гробљанској улици. Немирнијим становницима Вечне кућр био је широм отворен излазак у град)

А последњи лист кад паде
Зид са гробља уклонише
Заваписмо : Бели граде
Вампири те преплавише!

Ничег нема да одели
Град од гробља, смрт од живих
Заваписмо : Граде бели
Оцрни те Нечастиви!

О бар душу заогрни
У потаји нека дише
Али авај! Граде црни
И душу ти оцрнише!

Све док гробље не ограде
Они што се паклу скрише
Вапићемо : Црни граде
Вампири ти крв попише!

Врелу ће је преточити
У свој барјак, покров наде
Али ти се не дај пити!
Глог добављај, Бели граде!

1979.
Предео Жеге

Глоса о Сенци

То разумемо само нас двоје
То је и рају приновак дрга
то тек у заносу пророци слуте
Санга Мариа делла Салуте

Лаза Костић

Знаш ли о сенко светлости пут
Мудрост што упи кроз тело моје
Призива вечност пакосни лут -
То разумемо само нас двоје

Лишена Сунца сан си што пламти
Врховним звуком у слепи траг
АлЕ грумен смисла свест што нам памти -
То је и рају приновак драг

Јер шаптах блажен кад пред њом бих
Да лЕ је већ видех или је сних
То тек у заносу пророци слуте

Сећањем зорним што сазда стих
Моли Самоћо сенке нек ћуте
Санта Мариа дела Салуте
1968.
Предео Жеге

Глоса о Сну

*Можда сјава са очима изван сваког зла
Изван ствари, илузија, изван живоћа
И с њом сјава невиђена њена лейоша
Можда сјава и доћи ће после овог дна
Дис*

Ако су је јутра мразна тајном завела
Да пробуди оком пламним врела пресахла
Можда јој се на чекање туга заклела
Можда спава са очима изван сваког зла

О да ли сам вечност усни њених снивао
У сну да л ме опчини́ла њена мекота
У прошлости да лЕ сам својој са њом бивао
Изван ствари илузија изван живота

Можда су јој очи њене снене без нота
Најцветније песме моје што њу испреда
И с њом спава њена лепота

У чекању да је чедну сну украдем ја
Па да јутро нежну пређу са ње одмота
Можда живи и дођи ће после овог сна
1968
Предео Жеге

Глоса о Тмини

*Душа је сѝрасна у дубини
Она је зубља у дну ноћи
Плачимо Плачимо у тишини
Умримо Умримо у самоћи*

Тин

Биљани Лукић

Плодно лајаху плиме Лахори
Јужних топлина разносили су чини
Жар првог пролећа у срцу гори
Душа је страсна у дубини

Песма јој мелем јер прошлост снева
Уморне дане који ће доћи
АлЕ клони туго душа нек пева
Она је зубља у дну ноћи

На вечној бакљи у вечној тмини
Жаоке нестанка попиће моћи
Плачимо Плачимо у тишини

За овим светом што ће проћи
И помоливши се вечној Празнини
Умримо Умримо у самоћи
1968
Предео Жеге

ПОСЛЕДЊИ ЗИД

Слободану Жуњићу

I

Суморно тканом Уму, ветрови телом ми збрани
на крила Белог Јастреба вазносе вид.
О чедно вапљена зоро пророчког лета, свани!
Самог нека ме плене простори онострани

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

И трепет блаженог духа нек прозре последњи зид!

Јер неоспорено рију под кожом тајне света
И слепо тискају свеопште безумље у вид.
Дубока јутра пре зоре у глави започета
Још заточена птицом тек осванулог лета
Крилато хрле из Ноћи и слеђу на вечни зид.

Сазвучје врхунских струна, уснулу дрхат боја
Кроз поре, додиром страсним, нек протка вид!
АлЕ прстима процвале зени пред чином заносног споја
Слуте у телу тамни одсенак неспокоја
Јер дворе Јаснога Светла скрива вечити зид.

И бледо усахлим сјајем, обриси жуђених клима
Из недохватне близине слеђују вид.
Јер увек, сневаном блеску пределу свеопштих рима
Бивању достојној сврси истканој надречима
Магични недосег духа плете по неки зид...

Зоран М. МАНДИЋ

ПОКРЕТ ОТПОРА

Враћају се
далеко боље организовани
зли дуси
дуга колона исписује велики траг иза
њих
девојке одевене у свилу носе на главама
вино у глиненим тестијама
а мушкарци у сребро оружја заковани
милионима речи звук доласка расејали
по земљи и по небу
Репати ђаволи и анђели са универзитетским
дипломама помешали се међу људе
Нигде цара, промиче прва помисао на дочеку
Нема ни царице, ни дворјана, ни писара нико
не види
Само су срби тако ишли на нова огњишта
злокобно примећује старац коме за име не знају

стално згледајући у прибелешке у којима
вероватно о сеобама чува своја знања
и своју мржњу када тако говори

МАЛИ (П)ОГЛЕДИ

2.

Као и многи његови ликови
песник је екстремно эпознајни путник
од неуспелог самоубиства до одушевљења
животом
и заљубљености у шизофреничаре
(идеалну жену)

3.

Лична луда енергија помаже да се
неке ствари ставе на ноге
Битан је начин на који се оглашаваш
битнији од стварања илузије за све који
прилазе да те гледају
Идеално је када имаш проблеме и са једнима
и са другима
Не стати ни на чију страну
Мало људи сме да се данас огласи
остали то не знају или ћуте као
шизофреничари

БРАТИСЛАВ МИЛАНОВИЋ

ЂОРДАНОВА КРУШКА

Волим да испитујем трагове
Ђорданових зуба на дрвеној крушци
са Џампо деи Фиори.

Још читам какве је уписивала речи
његова смрт у њено чврсто ткиво,
какве нежности, какав дар, какве псовке
мудрима док су му спасавли душу.

И не знам да ли су дубље гризли
огањ или пркос, патња или бес,
и не знам да ли је то говорио
ђаво или бог.

А шта ако је мумлао : опростите свети

оци, помилујте, све је то
била грешка, заблуда, лаж...
Шта ћемо онда - нас двојица?

ЛЕОНИД ШЕЈКА, ДАН ШЕСТИ

Ево, иселио се из довратка сипац,
и коначно могу, у његову рупу, да сместим
своје тело, главу узбуркану проклетом олујом
што носи ћивоте, пехаре, кондире, кутије,
и баца их на платна, спарује с папиром.

Ускоро ће и седми дан : морам да смислим
предео у којем ће она одмарати око,
где ће лебдети јој претрнула душа,
крајолик с планином у дубини по чијим ће
врлетима ловити речи.

Кажем, седми ће ускоро дан : још треба
из ове пукотине пустити светлост
на све ствари, покренути их дахом,
не мојим, већ њеним и треба скупити
у жижу тај поглед расут преко белог света :
створити сунце, топлином засути
оне што тумарају опасним Ђубриштем.

Седми ће убрзо дан : морам још један
начинити потез, да удахнем љубав лоповима,
целатима мрким што странствују по нашим
собама, на мртва окна да навучем азур,
а онда - уминуће бол и скрстићу руке.

*

*Марку Паовици
и Милки Домузин*

претешко је време пало на мене
пријатељу мој
не могу више срдечно
да ти пружим руку

ЈОВО МАРИЋ

и теби се обраћам
љубави моја
теби која ме не разумијеш
и дубоко позлијеђујеш својим присуством
претешко је време пало на мене
не могу више да те цјеливам радосно

управљам заран поглед према вама
али се његов жар обраћа унутра

осмјехујем се љубавно
али се осмијех мој обраћа унутра

мутна крв кола мојим жилама

и мој живот већ бива моја смрт
оно што треба да осјећам
оно што треба да чиним у прави час
осјећам и чиним накнадно

Миращ МАРТИНОВИЋ

ВЕРГИЛИЈЕВА
ВЕЧЕРЊА ШЕТЊА РИМОМ

I
Као да више нисам Публије Вергилије Марон.
Шетам кроз сумрак доба.
Волим сумраке, али овај подсећа
На крај времена, крај Рима.
Крај римске лирике.
Све мирише на Крај.

Боље, иди, у сабинска брда Хорације!

II
Колико ћу још радити на Георгикама?
Крај је века.
Нема времена.
29 година је старе ере.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Пријале су вечерње шетње римом.
Сад као да сам у другом граду, другом добу.

Хорације? Које је ово време?

III

Све мање распознајем ствари.
Измиче ми град.

Храмови. Амфитеатри. Палате.
Нешто се дешава у Риму.
Међу његовим житељима.
И његовим боговима.
Сумрак богова.
Лирике.
Филозофије.

Одједном превише мрака.

IV

Мора да је мрачна била
Овидијева последња ноћ у Риму.
Осећаш ли време.
Које свему крај објављује.
оно време из IV еклоге.

Бежи у сабинска брда Хорације.

V

Чини се
Никад
Ни гушћег ни дубљег мрака.
Над Римом и око Рима.
Прст пред оком се не види.
Насумце корачамо.
Ни бакље, ни светиљке.
Лажних је богова време.

НАЧИНИ ИШЧЕЗАВАЊА

У КУТИЈИ

Све ствари у кутију склоњене
нађене су или купљене на стоваришту,
нису толико за употребу намењене
колико су грађа песништву.

Тамо рукавице конач хватāju,
до руку далеких заједно би да ходе.
Игле плетеће у коло често стају,
једна другу до зида папирног воде.

Кутије прозоре немају, немају врата,
не чује се ако нешто унутра звечи.
Ко тамо бежи, песник зна. Ко хвата.

Игра тих ствари као и игра речи
ових верса сакупљених на листу
за сваког другог значи лудост чисту.

ПОЛИЦА

Као Вавилон стојезични полица пуна душа,
даске, ексери, лепак немирне их држе.
Књига која би побегла мајсторове руке куша.
Она крену брзо. Полица крила трже.

Доле би, мудра, међу листове празне села,
ближе за један корак оном дрвећу шумном.
Друкчији разговор сада би заподела,
не тежеће у новом друштву збору умном.

Уморна од расправа бројних на собној кули
дуго ћути. Оно што би из ње говорило
вратило би се горе. Даље да хули :

"Ко из града књишког заувек побегне
само прах земаљски прихватиће га чило.

Никад висине вавилонске неће да досегне.

ИЗ ЈОВОВОГ ПРОЛОГА

иако већ почетак је
још не знам какав је сценарио
пуста је позорница
иза кулиса
вјежба неколицина
послана декретом
можда бих могао нешто покушати
јер јасно - представа је експериментална

ту фарсу са цензуром
опет понављају
а тројица у шаптачници
прерушени су министри
умјесто маски кажу гримасе
умјесто дублера кажу глумци
праве ножеве не гумене овог пута
и рука нека иде даље него је уобичајено
да - ипак ће то бити комедија
и поред околности
биће смијеха пред просценијумом
али не ви - ми ћемо бити шаљивци
ми ћемо склиске главе хватати шаком

НАЧИНИ ИШЧЕЗАВАЊА [9]

Тај град-држава имао је своје сакралне установе, цркве тишине и концентрације, олтаре на којима су боговима лудности приношене жртве крви, имао је мјеста за уживање и блуд, радионицу за производњу задовољстава, врт сенки, насеобину глобалних симбола. Отворио сам депонију за скупљање и прочишћавање језика, бивши сакупљачи печурака и бивши лингвисти били су задужени да одвоје употребљиве ријечи и да им у лабораторијама врате свежину и живот. Наравно, бринуо сам да мој град - држава брзо не одумре, чувао сам своју државу од субверзивних мисли, пазио да мисли буду прозрачне а не обрване сумњама, бринуо да се не чује Доље народ. Добро сам затворио врата и прозоре свога домицила, пазио да неко не прекорачи свете границе. И кад сам излазио ван територије моје државе у непријатељско окружење носио сам њено благо са собом, био сам

Мирослав Лукић

држава, њен творац, њен отац, њен владар, њен чувар, њен ратник,
њен умјетник, њен филозоф, њен народ. Шетајућа држава. Као блацк
холе продирао сам у простор других држава, усисавао сам њихова
богатства, прилагођавао својим државним потребама, јачао сам своју
снагу снагом других.

Нека задрхте звијезде, нека ми галаксије приђу,
нека се у мени сажме што још није сажето!

А Јов каже :

"О кад би се написале ријечи моје! кад би се
ставиле у књигу."

СНЕЖАНА МИНИЋ

[Девет душа]

***

Зашто да живим у боци,
тесно је, ноге су потпуно згрчене,
руке сведене на прсте, нема излаза
искључена је свака могућност шетње
ствари се дешавају као на телевизији
боца је зелена
раније је ту спавао пас, док није одлутао
али шта урадити са собом, куда се денути
осећам своје притајено биће, ово је парк,
парк бића,
поред њега протиче река, од оних,
које повремено пресушују,
очекујем нестрпљиво дечак са кликерима
ломљаву, срчу, крв
кронућу ка лицу
ствари су биле пуне очију
тешко је ходати по зеницама

Н

МИЛАН НЕНАДИЋ

БЛИСТАВЕ ЗАБЛУДЕ

Славна дела, блиставе заблуде,
поново славна дела -
остале су само лепе замисли.
Од тренутка кад се,
на моје очи поцепао цвет -
покушавам да зауставим ропац,
да избегнем страшном понижењу.

У лудој глави носим своју државу,
своју војску и поданике,
свој кинески зид,
своје дворске луде
и витке хртове.

Колико сам само огорчен,
колико дуго ја памтим!
У свему што говоре другови,
у речима мајке -
колико само презира,
колико стрпљења,
колико болне наде
да ће се нешто изменити.
А нема шта да се измени,
не могу ја да се изменим.
Како пропада лепи изданак!
Тај није направио ништа људско!
Озбиљна дела служе подсмеху
ако су у његовим рукама.
Неће преко улице као остали,
маше ушима,
уједа,
пљује и повраћа,
забада нос,
стоји у провали облака,
искашљава у лице,
намигује непотребно,
подмеће се муњи.

Није се снашао ни у самовању.
Батрга у футуру.
Као :
битка неће бити изгубљена,
као :
већ ћу ја да досегнем,
као :
знаће се на чему сам.

Кад бих успео да се
домогнем севера,
да макнем међу своје!
Сва би ова снага,
све би ове моћи
припале сјајном народу,
пингвинима, белим медведима,
поларним лисицама лепотицама.
Само да ми је да се
домогнем севера,
да макнем међу своје.

Тако сам мален овде,
тако ситан -
као у зачећу.
Ко би ми тамо био раван!
У праву су одважни мртви младићи :
ја редовно пратим како се,
у потрази за рудачом,
налеће на њихове кости.
Златна жица,
онај фосфор њихових костију -
води горе, на север,
међу санте.

У лудој глави носим своју државу,
своју војску и поданке,
свој кинески зид,
своје дворске луде
и витке хртове.

Падао сам на овом пољу,
клизио непрестано.

Све сам испунио
осим очекивања -
али свет мора да зна
за моје настојање,
али свет мора да зна
за моју храбру одлуку :

у својој глави...
своја војска...
дворске будале...
пингвини...север...одлука...

УТЕХА ЗА ДЕЦУ

Сенека ми је дошапнуо :
Онај који гарантује лепу будућност -
Углавном испусти душу
На супротну страну.

Глад и памет, од вавилона,
Иду руку под руку
(Спаја их тиранин) -
Моја деца већ пасу голу утеху
И озрачене травке.

Могу да мислим
Какав ће једоок,
Каква рогата марва
Стајати над мојим лешом.

ЖЕЛИДРАГ НИКЧЕВИЋ

РОДИТЕЉ. ОГЛЕДАЛО

вечерњи поглед са преображајима који се нигде не уписују,
нигде не постану обиље. ипак их теби, лутко за спори бес,
не могу опростити. јер су некако отежали, лакше их се упамти.
доведе у прикладни ланац полусветла, читаво столеће под финим
засторима : то је ваљда приговор, лечићемо се заједно. оно
што нам је поклоњено завршити у сваком куту бића, и мења се,

мења, увек пажљиво удаљавано од стварног вида. због те узгредне зависти ствари потамне још више, не морам их држати на длану. чак ни сада.

у самом средишту њене патње, можда заувек, као у доласцима и одласцима који се кошмарно смењују.

у миришљавим картонским кутијама такође остајем, и преко свих година стављам један једини знак. бојиш ли се заиста? могу то изговорити, могу се приближити док још удишем твој ваздух, док још твојом руком додирујем болест, док се између мене и тебе одвија езотерична нит, као онда. у самом средишту моје патње, можда заувек. ти си ту?

установила сам коначно, рече, порекло оног изненађења : сенку, размак и откуд толике невоље са простором. морам те обавестити о свему. од мене до издуженог стуба расте, наине, страх. у змељи можда утицај пребива неколико кратких дана, буди се и о том потом. мењај га (ако хоћеш) лековита нити, раздели суд до дна. ништа се не понавља - измерила сам огледало. тај би се клик само прислонио. не уз мене, рече, наине, ужаснути родитељ - аналитичар. простор је све што потом усрдно придржавам.

ИВАН НЕГРИШОРАЦ

Ледено је под августовским сводом, године зује прозирним криоцима. А ти, прочитај, из почетка све претреси. И преброј крње сугласнике.

МУЦАЈУ, ДАМАРИ

Помен Растку : пренос костију

Има ли светлости
да удахнем је, овде
или другде : заувек Над плочом :
хиљаде слова далек,
на врху носа : кад, срижеш : толики
човек, под толицни шеширић Био би то

разлог да кажем коју, веверица
махне репом и затресу француске ресице,
балкански сугласници
капљу Тамо,
овамо : оглопци
у речнику страних дрводеља,
грло се отвара
и зјапе очњаци Јеси ли ти
та тиха реч, тамни азбучник : скутрио,
под пладњем , надгробним : мршав
јеловник А говорили : врати
се истом стазом, у сада, у овде,
врати : никад То је тај
што сне сања : "никад" је реч,
реч "никад" Стазом,
истом Тамо, где погледаш
у даљине и скрушено
падне глава Има
ли афричких стонога под пазухом, крхке
су петељке далеких звезда, где : по врату :
клизе ситне капљице и тишина
облива Чујеш, дамари :
пуцају

август - септембар 1984.
Рок Крик, Вашингтон

. + И -

Сени оца Јустина, недремана ока

Мртви мртвују,
живи одиста живи
су А кожа лапара на ветру
и мразу , нико да дотакне
прстом и срочи две-три
ваљане Сам
обавити пре него перчин
окачиш о куку,
таванску Веран,
Под зубима шкргуће свет

што стеже се у небеску
песницу Клечати,
ломити колена до хиљаду,
до две Ја сам мајушно
острво залеђено у мору
што не леди Мрзне,
Мрзне ћелија крцата
месом Тих неколико чворова
где пухне задах натрулих
спојница Земља, зрнце
што никад да пусти
беле нокте С таванице
окруни креч, дланови
постану сјајни
као углачана кугла
где блешти светли
кристал савест
има тупе канцице, врабац
што дрхти под стрехом
са које висе топле
леденице Говорим
што морам и поскакују
у катедрама бесни
анђелчићи Никад разумети
да ваздух који дишеш
ваздух је Крв
кад призна низ посекотину,
само је крв Загребе
понекад земљописни папак Ја
сам, што слуша : очај
грицка
нокте Велика ноћ
пада нам на
рамена

СВАРОГОВ ХРАМ

1

(...)

Данима ходам у круг,
иза зида,
све идем напред,
све сам ближи рођењу

2

ово је доба једнорога
време црних гљива
црних петлова -
оно што настане нестаће

ово је време дима
време јајета -
храмови су хотели,
олтари колевке -
Молох отвара очи,
Сома влада светом.

Бог спава,
будан је Буда -

каква мала разлика
какав повор

ТАВОР

Нико не оспорава
Потврђују
Учитељ на Гору изађе
С Петром и Јованом
И братом Јовановим
Матеј је томе сведок
Лука потврду даје
Јован вели
Ради молитве је то било
Шта било да било
Из облака светлости

Мојсеј изрони
И с њим Илија тесвићанин
Нико од ученика не чу
О чему с Учитељем збори
Нетварна белина
Али назреше
Договор склопљен би
У молитви
Све јасније бива
Одлука је пала
Светлост силази у срце
У њој бестелесан је човек

ВРАНА У ВРТУ

Врана у врту
Крагуј у разореном тору
Трга расуту јетру јагњета
Крај разваљеног плота
Крин догорева

Много лета мину
А пештери у пустињи
Али никад
Тако крвав месец
Кроз смирај дана
На путу у Србију

Чувај сваки дах.
Дуго да те носи
Да лебдиш
Над песком
У сенци крсташа
Да збираш сјај
У срцу
Да теку
Рајске реке
Не отварај печате,
Не читај поруке
Сиве маслине памте
Долазак Хананаца,
Њихово уништење,

Звер што риче над пустињом
Од горја до мора, од врата
До врата, Молохов је овде
Био дом, пре божије мане,
Пре воде из стене

Колиба од прућа окружена
Лејама пасуља, звон клепала
На врату овна предводника

ЈОВАН КАНТАКУЗИН

У јесен 1352
варваре је из Витине
У Европу позвао
Јован Кантакузин,
Са женама и децом
Населио их у тврђаву Цимпе
Да их ако затреба
У борби против Срба и Бугара
Употреби

БАЛКАН, ОПЕТ

На прагу Новог века
Бат мајева, полуга,
Лупа оловних звона
Одјекује над главама
Балканске браће

Нечастиви не гледа
Све народе, истим оком
Једнима дели љиљане
Другима крстове

Они су најближи
Жртвеном олтару

На Корњачином острву,
Румен,
Сатана седи,
Шегрти Тевтонци,
Крсташи, Јаничари,
Јовановци

Само, неко
Имена наше
Погубљене браће
У Књигу Живих
Руком Анђела
Уписује

ЖИВКО НИКОЛИЋ

ВАЈАЊЕ ПЕНЕ

шта радиш ту
на тој пустој обали
при толикој помрчини

вајам пену
од воде и ваздуха
од прашине и уздаха
имам унутрашњу
мистрију
под трбух сам
длето сакрио
од срца чекић начинио

али пену таласи
разбијају у капи
које наликују на сузе

таласи су моји сапатници
увек им измиче
оно што могу да досегну

а мени непрестано измиче месечина

СПОЗНАЈА

кроз прозор сам упорно снатрио
у жељи да докучим суштину живота
када је облачак огромно сунце прекрио

*

од мене до звезде трептај је само
али се окончава и изнова почиње
и изнова почиње а окончава се

*

слушао сам како хучи планина
сваком сам пором те звуке упио
свака ми пора извор искони постала

*

ја сам онај који сумња да је средиште свега
те несагледиве моћи сјај и похота
ране и вапаји мени су награда

*

ништа није онако како је
увек је по нешто иза, прикривено,
присутно, али се само наслућује

*

и увек и увек и увек по васцели дан
непрестано у души својој
Сатанине шапе откривам

САТАНИН СЛАП

Има неко ко још од постања
није заспао него је све време
будан, наду у прах одевао.

*

Ако ниси у његову моћ веровао
и спокојно си кроз ноћ ишао,
зашто с осмехом његов лик дочараваш?

*

Увек када му поменеш име
сети се да си можда и сам
од његове власти постао.

*

Због њега ћеш изгубити и дрво
под које би се од невремена склонио.
Оно што остане стварно је твоје.

*

Веруј ономе што осећаш :
горчини коју у грлу носиш,
немиру који ти ремети било.

*

Ако и то будеш изгубио, спремај се
на пут с кога се нећеш вратити, јер
вечност је пред тобом почела
да помаља лице.

П

Јустин ПОПОВИЋ

[НЕПОГРЕШИВО МЕРИЛО ИСТИНЕ И ЛАЖИ]

- - - - - Црквом и само у Цркви људи постижу циљ,
смисао и свесмисао људског бића у свима световима.

Растући растом Христовим " у човека савршена", човек
слабијства, јача, сазрева душом, сазрева умом, сазрева срцем. Живећи
Христом, он сав урасте у Христа, у Истину Христову, сроди се са
њом, и она постане вечном Истином и ума његовог, и срца његовог,
и душе његове. За таквог се човека са сигурношћу може рећи : он зна
Истину, јер има истину. Та жива божанска истина у њему, служи му
као непогрешиво божанско мерило за разликовање истине и лажи,
добра и зла у човечанском свету. Зато њега никаква наука људска не
може ни занети ни завести. Он одмах осети каквога је духа ма која
људска наука која му се предлаже. Јер он зна човека, зна шта је у
човеку, зна какву науку он може стварати и давати. Свака људска

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

наука која не води божанској истини , зар није сакована од лажи? Која то људска наука казује прави смисао живота и објашњава тајну смрти. Исто тако, нема људске науке која нам објашњава тајну света и човека , тајну душе и савести, тајну добра и зла, тајну Бога и ђавола. А кад нам то не казују, зар не заварavaju својим ситним, блиставим шљокицама и заводе у лавиринте некорисних умовања и убитачних ситничарења? У човечанском свету само је Богочовек христос решио сва главна питања света и живота, од чијег решења зависи судбина људског бића у свима световима. Ко Христа има, има све што бићу људском треба не само у овом привременом животу, већ и у бескрајном, вечном животу. - - - - -

10. Има ли излаза из тих безбројних паклова хуманистичких? има ли васкрсења из тих безбројних гробова европских? има ли лека од тих безбројних болести смртоносних.

Има, има, има : покајање. Таква је бесмртна благовест Вечног Евађеља Богочовековог : : "покајање - за познање Истине (...)
Друкчије се и не може поверовати у свеспасоносно Еванђеље Богочовеково : " Покајте се и верујте Еванђеље" (Мк. 1, 15) .
Покајање пред Богочовековом је једини лек за сваки грех, једини свелек за сваки грех, па чак и за свегрех. - - - - -

Растко ПЕТРОВИЋ

ИЗИС

1

То беше тамни час анђелског купања
Плове по дугом плавилу с крилима ко лабуди
При сусрету се целивају усред звезданог ћутања
Онај што узлети у сну од љубави се пробуди.

2

Спава, спава.
Тихо се свија глава
Тамна над румену дојку.
Сенка на срце јој леже.

Као у шкољци сна који плови
Лагано је односи јава
Најдражу - тек из таласа - спава -
Венус. Нестварнија но снови.

3

Девојко сна, реци, пре него зора сване :
Изиђеш ли из сна, нећеш љубити моје дане,
Изиђем ли, од тебе шта има да остане?

И ви јаблани што идете све даље у висине,
У каквим облацима дишу раскошне ваше груди ;
И ви јаблани што идете све даље у висине,
Како прозрачне и чисте мора да су вам груди?

При сусрету се целивате пуни звезданог ћутања,
Онај што се дотакне звезде од љубави се пробуди.

БОШКО ПЕТРОВИЋ

БЛАГОСЛОВ

Нека буде тихо у теби мириса ђачке књиге
пре сна : нека буде у теби његов провидни мирни океан.
Нека буде тихо у теби свежега горког лишћа.
И нека тихо сипи киша у теби,
по равницама. Блага црном и тешком.
А та земља, нека те
сигурно држи на тлу.
И нека гори светлост у теби, тихо, иста
која ти се жари над малдом косом.
(Она ће - нека и то буде у теби - згаснути.)
И нека буде у теби, ако хоћеш,
велике туге меланхоличних дугих сутона,
зоре када мирише мраз,
куће кад миришу на ватру.
И пса што јури да ти радосно лизне руку.
Нека буду у теби ствари.

Оне немају смисла.
Нека буде у теби.
Ал ако и упиташ шта су,
ако посумњаш у њих,
нека буде у теби да им се узмогнеш вратити.
С неповређеним другарством, у једнакости, али
само ти знаш шта је време. Знај га. Нека

буде у теби.
Нека буду у теби.

Миодраг ПАВЛОВИЋ

[ЗАВРШНА СЛИКА]

ОБЛАЦИ

Облаци се скупљају са разних страна, биће олује. Врућина је и запара. Али ће можда уместо олује, бити комедије ; Аристофан увек долази да нам каже како су наше представе о боговима исто тако случајне асоцијације на виђене облике, које и облаци изазивају. Ја се сећам да су мени облаци, кад су били посебно блиски или набијени енергијом, једном призивали сећање на Ничеа са јаким брковима, обрвама и нападним погледом, други пут на Толстоја са познатом проседом брадом и спремношћу да дели лекције о моралу. Облаци долазе ; то значи да ће настати слика једног Бонингтона или Констејбла, који су били у стању да читаве серије својих платана посвете облацима, или ће се поново појавити облаци једног Банбатисте Тјепола са митолошким личностима, занесеним монасима и нежно разодевеним девојкама што оличавају врлине. Ниски облаци ће донети олују и бацити на земљу кишне воде, они високи ће се задовољити да се огледају у водама које већ постоје на земљи и да покупе влажна испарења језера и потока, река и мочвара.

Увек је било и биће комедиографа који ће тврдити да су небески богови само привиђења попут облака, малобројни ће бити, осим у Индији, они који ће без труни сумње у очима гледати у облаке као у богове који језде небом, час тамни, час светли, пуни дарова и склони претњама. Кинез у облацима види змајеве и преноси их на своје тепихе, што не значи да је престао да их се плаши. Наш човек у јутарњем облаку обасјаном ружичастом светлошћу види прилику цркве коју треба да подигне, и тако, према предању, настане Грачаница. Хелен је видео у облацима богове, и у црвеним одсјајима залазећег сунца на морској површини проливену крв емаскулираних небеса. Ту где се божански фалус стрпоштао у море, устаће из морске пене бела Афродита и стати наспрам камена црног и сјајног као смола у светилишту женске богиње на пафосу. Тек када је устоличена забрана родоскрвнућа могла је права лепота да се роди.

Облак застаје над планином и застире њен врх, место где су приношене жртве, примане таблице Закона, као на Синајској Гори, где је подизана капела да песник владика одснива свој последњи сан. Да ли ће ветрови што облацима утиру пут поломити стабла и од шуме

окрепе и ослушну :
да ли се јавља божански јатак

ДУНАВСКА КЛИСУРА

1.

Зима је време да се мудраци повуку
у круг затамњења , у дисциплину тајне,
свако за својим столом да слуша из даљине
музику азбуке помоћу које је створен
на дну таме да вежба разголићења.
Опет почиње да веје, фауст обилази јаруге
и тражи место за валпургијске хајке.

Посреди гротла лежи прастара змија.
Сунце је успело летице да поравна ;
горе је дивљи камен и неколико пећина
удевено у кречњака окомите стране.
Некад је овде господарила претила жена,
касније : према истоку окренуто кледало анахорета.
У долини се зауставише монах и поета.

Гледа искушеник како се од урвине одроњава
бледоплавичасто тело из првих снова
покуљалих са дна лавиринта
затим нас у дивљем незнању орне за љубав затекли.
Ту ће једне ноћи са ђаволом да се преговара
о трајању страсти, потом о неверству
које свако дугује свом демону, док је он на власти.

2.

На улазу пећине вода је слана,
цеди се тек оцеђена пена,
изданак кише улазак у дубину оивичава.
Испосник гледа у мрак који мами
и није тако таман, колико је тајан
да напреже мисао да испред свог тела
истрчава : у пећину улази прво глава.

Језик онда пресретне други
језик што палаца, језик оне змије

која остаје с њим иако се по дну
указује светла прилика деве.
Молитва је била на почетку
после се и она у корење запетљава.

Је ли то повлачење, повратак и пад
или продор у висину где се пева?
Тело је одбило да га следи
иако га носи : њему је у духу тесно.
Но узајамног порицања нема ,
змија у подножју од тела је јача.

Та ватра што одоздо гори
ствара искуство сласти он мора
заједно с духом на ону страну
да се премести, макар скренуо с ума
сваки испосник који се ту деси.

УМ

Ум је
Сагледач
неопредељен

Чиме да се
бави?

Нествореним
одакле је
пореклом

Или историјом
у којој сви добију
по један дим

У првом случају
не зна како

У другом случају
не зна
с ким

СТРЕЛАЦ

Кад одапне свој лук
стрелац дуго гледа
како његова стрела
по тами лети

Стрелац
препуштен
на милост и немилост
својој мети

ХРАМ

Храм изгледа да је супротан облицима природе, он се ослања на праузоре мислености, на математику и геометрију, склапа целину да открије суштства света, иначе невидљива. Он је светилиште и прибира све што је тајновито, необелодањено. Док читав свет излази из спирале у којој се развија заправо без правилности, храм указује на могућност да се по спирали иде у супротном смеру, да се креће ка средишту, и да светски пуж уместо да излази из своје кућице тежи у њу да се враћа, пењући се изнутра по њој, у вис, ка највишој тачки, где је мир. Храм је место мира, у њему је жамор света похрањен, сачуван, али у том миру је и највећа снага : храм је призма у којој се сустичу енергије, звездане и васионске, светлосне и сунчане, водене и ветровите. У њему на симболичан начин клија биље, из његових стубова израста дрвеће, баш зато што је вештачки облик храма био способан да сакупи зрачење природе у једну жижу. Та жижа је жртвеник, место на којем човек магијски приноси своје дарове, а дарује оно што му је најдраже, да би додао нешто од своје снаге општој сили преображења у природи.

На поду храма је огњиште где енергије света једна другу укрешу. Ту се отварају врата лавиринта, вир што се непрекидно окреће у тврдој земљи. По трагу крви, стиже се у подземни свет и помоћу крви која оставља траг као Аријаднин конач налази се пут натраг до жртвеника који је успео да отвори врата подземља, да узнемири стециште мртвих. Смрт је побеђена ! Доказ : то је ницање биља, повратак оног што је жртвовано, успостављање облика којем је читав циклус умирања и рађања - посвећен. Тај облик је завршни облик, увек налик на човека, крстаст као визија која ће сваког од нас да сажме и упије.

Храм је изникао из водене стихије попут првог острва земље добро затвореног у свој облик, он је јаје што плива по усковитлаој материји која претходи првом стварању, али има своју ћуд, густину и дубину. Хаос није хаотичан, чим може да рађа из себе склад, будућу лепоту и да припреми ону узвишеност која се зове : нестанак. А на том нестанку, храм се поново заснива : сваки храм има један гроб у свом темељу, као што је свака биљка споменик подигнут сопственом семену.

Храм је замисао заумна, облик увек друкчији, мада изникао у природи : сваки камен може да буде жртвеник, свако дрво - кип којем се жртвује, свака планина једна пирамида над извором животодавне воде, сто за гозбу богова, стожер свештеног плеса. У планини се крије пламен попут речи која преображава и која трајање враћа у материјални облик , заокружавајући једну димензију другом. Ход од једног храма до другог, кружење око храмовног тела, залажење у врата храмова, све су то начини увођења у мудрост, посвећења у тајне света.

МИЛОРАД ПАВИЋ

У СНУ РУЧАК

Туђим прогоњен страхом страх нас ко дивљач крупну
из језика у језик терајући
догна међ чудне речи неке као кући
као у неку песму свеукупну
где гроб у гробу лежи и нема простора новог.
Носимо на језику реч
ко прстен птицу и облак у сафирном оку што носи.
Опадају нам власи са лишћем
и птицама гнезда у својој градимо коси.
Од брадатог камења и последње беле земље у вину
Сазидасмо пећ у пољу и покрисмо је црепом.
Кашике пуне речи откидамо од уста и хранимо уши
но кућу не подигосмо и у ноћима под стрехом пећи
на кишама младим припитомљавамо памћење
и претражујемо у срцу помрчину
бројећи колико слова у мрак још смемо рећи.

СРБИЈА

1

Ја сам био у Србији,
Србија је на робији :

Срби седе у кафани,
што пијани, што поклани.

Срби леже покрај друма,
из глава им ниче шума.

А из сваке српске главе
теку мутне три Мораве.

2

Српског вођу Карађорђа
убио је други вођа.

Место где је било клање
Срби зову Радовање.

Убијеном и убици
дигнути су споменици.

Сад се сваки Србин бије
са две своје историје.

3

Србин само из ината
секирчетом млатне брата,

док на гробље брат се сели,
Србин се сав сневесели :

празно му у родној кући -
не може се ни с ким тући!

Жао му је брата, свега,
а досада изједе га.

Мучни Србин досети се :
узме штрању - обеси се.

4

Све су српске оранице
саме као удовице.

Нит се оре, нит се жање,
Србије је стално мање.

Лети јато црних птица
преко српских ораница.

И гробови небом лете -
пошли Срби да се свете.

5

Из детињства видим слику :
лисица на дрвљенику.

Прелаз, забран и брвине -
Србија од храстовине.

Дувар пуко са свих страна,
а у кући - сама нана.

Нано моја ти нас спаси -
не дај ватри да се гаси.

6

Уместо златних зрна пшенице
посејане су наше Милице,

посејани су Миловани,
сад расту као витки јаблани.

Из земље свете, црне, јесенске,
пламињају ко свеће душе словенске.

7

Под земљом сам ти видео лице,
Србијо, земљо небеснице,

под земљом теку твоје Бистрице,
под земљом звоне Студенице,

под земљом мач твој и штит се сија,
под земљом - цела земља Србија.

АЛЕКСАНДАР ПЕТРОВ

[ЧАС ИЗ СЛОВЕНСКЕ ПОДСВЕСТИ]

"Ти, пчелице,
Пчелице ватрена;"
Руска успомена лирска песма

Државни универзитет Охајо. Школа
језика. Трећи спрат. Соба четрдесет шест.
Фебруар у спортском оделу. Жућкасте
панталоне. Мрко-црвени сако. Налактице
боје дувана. На раменима дуња. Снег
на раздељак. Крај њега студенткиња
Професор предаје словенску подсвест.
На зиду профил балкана. Длан скитске степе.
Уцртан Дњепар. Козачко житно море. Челични
Балтик. Контактено стакло фиксира пчелу.
Лети, пчело, лети преко мора. Донеси нам
кључеве. Златне кључеве. Закључај зиму.
Откључај лето. А у мојој Србији
девојка излази из подземне лобање
и мајци пружа ружине пупољке.
а наши Пољаци у бели прах са зида
облаче Марију. Ваша зима. Пролеће
наше, Звоно у ходнику. Лети, лепотице
лети!

1982.

САСТАНАК КАТЕДРЕ
СЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА

Расправа. Дим. Како да студентима сунчане
Каролине предајемо језик поноћне земље?
И граматику пастира и вукова, што пишу

као што певају и говоре, као што је
канцом записано на кожи?

Како намаћи узду и набацити седло
на седам падежа - што опште са божјацима
и богом, носе имена љубави, рађања,
крштена, уче добротинству, сведоче о греху
и означају место

где земља се враћа у земљу? Са шефом катедре
нас туце професора разбијамо главу
стратегијом студија и лица нам се црвене
као да месимо хлеб или муљамо грозђе.
Хоћемо ли иком угасити жеђ

бистрим реченицама и сажваканим знањем
зацелити рану? Гледамо једни друге
у неуморна уста, хипнотисани већ
игром вилица и позориштем сенки тамних
и светлих самогласника.

Љубавници, мужеви, очеви, не видимо зрак
сунца на зиду и у зимској коси студенткиње
крај прозора. Њен гуштер провирује између
усана, сумњичаво нас мотри, али охрабрен
нашом одсутношћу почиње са тачком :

маже се црвенилом и у ваздуху црта
пируету руже. Главе су још у облацима,
али наше кошуље, панталоне, сукње, равне
џипеле и џипеле са штикллом, региструју
подрхтавање гла.

Тајац. А онда се надимају плућа и очи
мрешкају метафоре седе браде и дрског
једра. Трава се повија на столу под притиском
лактова а стопала се одупиру о топло
камење на поду.

На површини још приче о игли и концу, сказаљци,
метру и чвору, али испод плавичасте опне
прстен и крв. Моје уши приањају уз један
заобљен стомак и чују како плач детета

тражи да уђе

у школски програм као увод за наставу
словенских језика у подневној Каролини.

1982.

ЗИМСКА ЕЛЕГИЈА

"Зима. Шта да радимо на селу?..."
Пушкин

Зима. Колумбус. Шта да се ради у Охају? Бродски
мрмља на телефону : каква рупа! какав ужас!
Идите на јадран и спасавајте тамо душу
и кожу. Али шта се ту може. Ту сам где сам. Чак му
не завидим што ће у венецији или Риму
удисати цветни латински ваздух. Видим га како
пије еспресо и кроз љубичасти дим с осмехом
тајанствене Лизе посматра облике мајке света.
Фу, фу! Да куцнем у дрво - каже - у добром сам друштву
и свакој релативности упркос на правом месту.

Ја, међутим, срчем чај и слушам канадски ветар.
Мој кућни дух се у папучама вуче по соби
ко стари пас. Тражим од њега часопис "Аполон",
"Политику" и "Српски књижевни гласник" а он ми
на кревет ставља слике црних и белих герли у
свиле или стиду. И уз њих студентску "Лампу".
Она најављује снег и вејавицу током дана.
Ништа од зечева и лова. Могу да избелим
очи а не спазим траг ни сиву мрљу у трку.

Уместо у седлу љуљаћу се уз кецељу ватре
и испијаћу вино у Овидијеву и Пушкинову
част. Лупкаћу прстом по шанку
у такту шестостопног изгнанства. Због елегичне
и сочне воћке онај из Рима је на Понту
нахрањен ледом Црног мора. Мога је Руса
децембар слободне оде бацио пред ноге
исте Тавриде. Али је он на топлом снегу
испевао љубавну песму јужном ветру.

Колумбус. Охајо. Када ће доћи она? И воском
северних пчела зачепити непослушне уши?
Или ће друга, напојивши ме пићем балканске крушке,
украсити језик иглом са маслинком на врху?
Ни међу фармама, под овим инојезичним сводом,
нећу моћи да бирам инструменте судбине, што
ће већ да скроје ритам, жанр и удес стихова
које, ево, жврљам у доколици познате зиме.

1981.

БАЛКАНСКИ ПЕСНИК

Професоре Лорд, са белим сам цветом
у вази на друму. Крин је пустио корен
па ми снежни Кливленд изгледа црвен.
На ваш позив хитам за Харвард. Месећ је март.
Предлажем зато да радозналима
изложим тезу о вези поезије
и пролећа у балканском подземном свету.

На коњу, колима или пешке
путујем Балканом. Балкан је буре
бачено у море. А друм овде боље
приања уз ухо него уз табан,
копито и точак. Какву ли паничну
поруку шаљем онима доле
док као у бунилу добујем

о поклопац пун рупчага и цомби!
Одговори заглушују уши.
Делују као упозорење.
Шта вреди када сам затурио шифру.
Уместо мотела одједном угледам бунар.
Конопац, чекрк и кофа. Када би ме
са крчагом у руци чекала она!

Балкан је бајка. Платнена кошуља,
расплетена коса. Руке у молитви.
Он је покрај ње. Ипак лажу слике!
Ни чудо ни изрод. Сасвим пристаје
уз познати пејзаж . Али у верзији

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

непогоде. Мали жилави језици,
са три крака на врху, играју се ватре.

Глуме огњишта, раде на ломачи,
добијају и губе грађански рат.
И око оку ради о глави.
Само на моју кидише групни,
мрзовољни поглед на свет. Е, сад,
изволи! А и немам куд! Супарник
до пола укопан у земљу.

Да га померим с места? Убедим
да пусти гране, олиста, процвета,
прогута урлик или зацвркуће
и тако ми с цуром олакша посао?
Зашто да не? Може. Све може.
Само да платим порез, путарину, данак
у крви. Још ако сам јунак из приче -

расплет је познат. Она ми вида
завичајну рану, а ја пишем ли пишем
о балканском небеском свету.

1981 - 1983.

РАСКОВНИЧКИ ПОМЕН

Сазнао сам из албанске песме
тачни опис твоје тајне смрти.
После битке полазиш у цркву.
Главу носиш пажљиво под мишком.
Њихове те угледају жене.
Сустиже те реч пред прагом : Милош!
На почетку и на крају - слово.
Али где је црква? Ту је нема.
Мој пријатељ сликар показује :
ено је! Над нама! Стварно. Стоји.
Као да се огледа у небу :
куполама окренута доле.
Самодрежа светли. Овде сумрак.
Јеси ли ти тамо? Бој завршен?
Да ли главу још држиш под срцем?
Покажи се! Не обара поглед.

Нити горе стиже ова граја.
Ка вратима Самодреже крени.
Друго у њој тебе чека слово.
А шта ако ниси над Косовом?
Ако ти је она песма сандук?
Којом речју да раскујем речи?
Научи ме, света Самодреже.

МИЛУТИН ПЕТРОВИЋ

СТИХИЈА

СТИХИЈА

Рекао сам ти, увце моје, жудео сам.
"Уместо вас ја
затварам ову књигу
Склапам њене корице
У неком другом свету
Што у истом
часу букне Сви
нестајемо Уједињени
Последњи покушај
био нам је Живот
на домаку"
Стихија. Надувана.

ЖРТВА, У ШЕТЊИ

Нема више булки, у пољу,
прошло је време булки, лиснатих.
Пипкам стабалца,
гола :
хиљадугодишња : рупа : спремна,
семена :
расла је, пожуда, ћилим,
из главе,
ниџала је грана,
глатка.
Хиљадугодишњег, влажног,
дигао ме ветар,
окренуо,
над равницом :
има их, има их, видео сам поље булки.

АДАМ ПУСЛОЈИЋ

[НОВИ ГВОЗДЕНИ САД]

За Ненада, трагом Васковог
наслова за књигу

И овај је Град пао, ево,
непријатељу у руке.
Моју су драгу јутрос убили,
а мене још јуче. (Кажу.)
Сад непријатељ јури за ветром,
јури за мртвима. (Видим.)
Џивих више и нема, немамо их.
Можда их имају они. Али, ни они
нису толико богати у животима.
И њихов је живот
од истог бога, иста Исуса.
Само је њихов још ружнији,
још ружнији и крвавији.
Само је њихов живот
од данас, од јуче -
у нашим рукама.
Само је њихов, славни њихов
живот - лутрија вавилонска,
безвредно палидрвце.

Нови Сад, 41. X 1996.

СЕМЕ ЕМЕС

Бацај га Крајином.
Изникнуће било где! А ту је
оно најлепше. Ту је живо!
Као кукуруз , као кромпир. Као жито.
Као шебој, кукурек жутодивљи.
Кајсија у цвету, дуња у бехару,
јабука у плоду над плотом.
Ко трешња на пустом путу.
Као босиок заденут за уво.
Као кита дивљих љубичица.
Као јаруга пуна јагорчевине.

И јеменлика, сестра њена.
Као једно обично, квргаво дрво
што из нигде расте увис.
Као густа шума, сав од бадема,
од багрема.
Расло ми је, расло ми је...

Ја само стојим, гледам и бацам.
И кажем вам : људи, људи моји...
то је! Емес, семе!

ДАНАШЊА ПЕСМА

Идући реком улево, стижемо у Пустину
чији је један светац један старац.
Знам да је тамо : твој и мој отац
који је залутао негде на путу и сео
да одмори, лицем ка плавој небеској
омчи. Слушај ме добро, Жан - Жак Сели.
Овај твој и мој отац, нас двојицу
канда и не зна. Само гледа наовамо.
Он само види неку двојицу. Он само
слуша наше речи, али их и не поима
јер их је сам, једном, написао тим
својим погледом у нашим очима.
Његово је небо, зато, сасвим његово.
Наша је једино ова наша земља.

Ваљево, 23. X 1988.

ДЛАН

"Умрети је лако у самоћи"
М. Црњански

Самотно гледам у дно длана
и лик свој огледам, видљив
једино нашем племенском шаману
чија ме сенка подсећа на оца :
столетно стабло храста
и мрља најтамнијег мастила.
Гледа он, тако, а сказаљке

му круже теменом и време
нестаје у сопствене пукотине,
као капи пролетње кише
око поднева. Гле, ево, већ
коначно стиже и моја верна
љубав : све линије мог длана
узбуркају се и сасвим полуде.
Видим, време је, господе,
да и овај мој склопимо длан.

11. 1. 1994.

ПОСЕТА ЦРКВИ ПЕТРА И ПАВЛА У КОЖЕВНИКИ КОД НОВГОРОДА

У овом дому, зидови су
од свеже одраног меса (крвава цигла,
камен као стара кост) а никог од Руса
уоколо. Можда је сам бог
тако хтео. Апостоле, данас,
послао је у друге, светлије домове.
На друмове, да сачекују људе
и погледима их уверавају
у свето божје постојање.
Уместо Петра, ту је Петров Александар.

Уместо Павла, његов друг Адам.
Иза гвоздених врата, врата камена.
Иза камена је тмина
и једна једина молитва у олтару
којег више нема. У олтару,
олтар је трава. Црни голубови
које једу анђели, демони и свеци.
У висинама једино лебди људски глас.
Бог је у куполи, понедељком и петком,
наизменично видљив и невидљив.
Ствара свет. Чини га видљивим
и смртним, тако привлачним
за смрт и за људе.

Новгород, 27. 5. 1988.

НА ПОНТУ

Срби Игњатовићу

Валови су потомци лавова.
Морем господаре, за море
Не хају!
На својој их сиси доји
Мајка земља
Плавим небом која доји.

У Црнога мора валови црни.
Као да се амбис утркује са амбисом.
Као да је млада ноћ изашла у шетњу.

Море црно, где су гусари?

Над морем се чује лавља рика.

ПИСМО ЧЕТВРТО

Немој лајати, псу. Анђели не лају.
Немој плакати, девојчице. Анђели не плачу.
Немојте њакати, магарци. Анђели то не чине.

Анђеле мој, немој
Лајати, немој плакати, немој њакати.
И не обмањуј ме.
Анђели то не чине.

БРАНКУСИЈЕВА ПТИЦА АНЂЕЛА

Она не лети.
Она је лет, а не
она у лету.
Она је јаје Феникса.
Она је његов пепео
зелен и златан.
Окамењена песмо, ја те
не могу певати.

Крик у мојим устима
читава је небо.

МИОДРАГ ПЕРИШИЋ

ВОЈСКОВОЂА

он је вешта, гиздава и сјајна, сјајна кукавица. усамљен се не бори ; за њим газе тврди оклопници певајући борбене песме. снови војсковођини имају укус смокава из детињства и изгубљених битака. из његовог шатора осваја мирис тамјана и најбољих логорских цура. на брегу, изнад бојишта, једним оком гледа у средиште битке, а другим чежњиво милује победничку ватру непријатеља на којој већ гори његова ратна застава

ЧУВАРИ ОГЊА

чувари огња вечно бдију. њихове очи црвене су и плачне. под тамним ноктима сакривају живе варнице. о крају године, у јесен, када запрете велике воде, синовима крај огња завештају вечно чување пламена. у време бујица, сами легну у ватру и тако горе до пролећа.

У ПОНОРУ КРСТОВИ

ћутке шетајући обалом реке, доспели смо до ивице дубоког, мрачног понора који се протеже све до почетка шуме. не могавши да га пребродимо кренули смо дуж његових граница. све време, успут, надносимо се над провалију не би ли докучили шта скрива нејасно дно. већ привикнуте на загонетну таму, наше очи назиру крстове што се беле у правилним редовима. улазећи у шуму осврнемо се на једну жедну, белу руку, која је одавно исклијала из стеновитог тла да нас позове да пођемо правим путем кањона.

ЈОВАН ПЕЈЧИЋ

БАЛАДА О ТАЈНИ КРСТУ

Нагнути над изреку, причу, стих,
над сведочанство, исповест, пророштво ил суд;
Нагнути над уснули бели лист
у ком рука, срце, дух
буде
све дарове, чежње, сне
свецелога света, свих светова, свих времена;
Нагнути увис,

над бездан живота, љубави, смрти,
Нагнути тако,
ви, о, жељни
да пишући тумачите,
да тумачећи пишете,
да знате -
чији ви Крст подижете?

У један глас, од свих страна, стиже одговор:
Крст човечији!

Нагнути над изреку, причу, стих,
над сведочанство, исповест, пророштво ил суд;
Нагнути над уснули бели лист
у ком рука, срце, дух
буде
све дарове, чежње, сне
свецелога света, свих светова, свих времена;
Нагнути увис,
над бездан живота, љубави, смрти,
ви, о, жељни
да пишући тумачите,
да тумачећи пишете,
да знате -
чију ви Тајну проничете?

У један глас, од свих страна, стиже одговор:
Тајну Бога!

Р

Марко РИСТИЋ

Елегија

О једној растуженој сенци
О једном преклањском лику
Што заборавља мој сан
О једном другом дану
Незваном у мој крај
Говори киша на окну
И влажна сенка зебње
Пада полако на зид
Док лептир облеће лампу
Он је мој ноћни страх
Детињском руком чуван
Детињском руком храњен
Заједно са птицом у врту
Заједно са псом на ланцу

1928 (?)

Пренуће

Дрво, дрво ветра, без корења и без лишћа
Кроз чије гране тече моја крв, зар сам то ја сам?
На пољу неразумљивог сна, у доњем свету мисли
И међу тамном травом вишом од његовог врха

На путу своје смрти ја чујем глас тишине
Нечујан вапај себе, у отицању реке, у боји свога неба
Свог неба кога нема, јер дана многу су воде
И одблесак без сјаја и вечност протицања

Прошао сам том реком, муљ своје сопствене жеђи
И остао сам на дну : скамењен крвоток трајни
Разгранат матицом, изједначен са водама
Прошао или ћу проћи, прошли и будући, сада већ био сутра

Узалуд везује дан своју ужад од магле

За беле обале ноћи, вече је у мом јутру
Свео је тринаестозвездани цвет Касиопеје
Разлистан млечним путем, дугом без престанка

И не буди се више та гора на дну вода
Ни маховина таласа не пламса зеленом надом
У свакој хладној сенци лежи недирнут усуд
Којим се небо распрсло, којим се ветар скрхао

Тад кришом прену се крила у невидљивом гнезду
Тад тајном вину се крила преко крвавог неба
Тад плане још један крилати дан са речног дна
Тежак, мирисан, птичји, и видљив другоме свету

18. децембар 1928.

ДУШАН РАДОВИЋ

О ПЛАКАЊУ

дете плаче чим се роди
не зна ништа друго да ради

мала деца плачу
не умеју да мисле
умеју да плачу

деца плачу
кад изгубе оно
што само деца разумеју

не плачите
пред децом
не учите их
плакању
нека плачу сама

деца плачу без разлога
немају због чега другог
плакати

деца плачу
увек
кад су родитељи
у праву

плачемо
не воле нас они
које волимо

тешко је живети
лакше је плакати

плачемо
миримо се са судбином

плачемо
не у мемо друкчије
жалити

живот је за плакање

плачемо
као да пишемо песме

то је последње
што за некога
можемо учинити

плачем
над оним што смем
за оним што не смем

сетио сам се себе
плачем

мислио сам да сам јак
плакао сам и признао

плачем и смејем се
не знам чему се више чудим
плачу или смеху

плаче
мисли да је несрећан
не зна да је срећан

- зашто плачеш
- не могу више да ћутим

неко се растужи
тек кад заплаче

плачу
они које нико не воли
нико не воли оне који
плачу

неки певају
зато што други плачу

плачу
није им жао
људи
већ несреће

нема људи
исплакали смо их

највише би плакали
они који не могу

плачу и они
због који су многи плакали
кад на њих дође ред

још не знају шта је плач
плачу само кад их нешто боли

плаче
није срећан
а не зна зашто

плаче
не може оно што хоће

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

мора оно што не би хтео

плаче
јер је себе
друкчије замишљао

не уме да каже
оно што уме
да плаче

(....)

неко плаче из очију
неко из срца

плаче
ко нема среће
да не плаче

и плакање
се мора
заслужити

веруј очима
не веруј сузама

(.....)

Стеван РАИЧКОВИЋ

ЕНГЛЕСКЕ ТЕМЕ У НАПУШТЕНОЈ КУЋИ

Враћајући се у пет сати
По подне

Вијугавом
И осенченом
Асфалтном узбрдицом

Са августовске плаже на Топли

(Као рањеник

И готово
Понижен

Великом нео- номадском и закаснелом
паганском светковином прокључалог
сунца и заслепљујуће воде у
распомамљеним шљокицама запаљених
голих тела у скоку или изваљених као
трупла на усијаним бетонским плочама
и окружених циком и смехом и
дозивима као у свеопштем неком
полуделом и радосном бродолому

из којег сам се кришом и срећно као
једини можда преживели до сада тек
једва извукао)

Зачуо сам тиху
И успорену

И помало
Невешту

Али дубоку музику.

Из одавно напуштене и закључане Андрићеве
куће на Топли

(Која са својим увенулим вртом заклапа угао
Његошеве и ушушкане и стрме уличице
Мирка Комненовића

којом сам одлазио) :

На невидљивом
Неком

Али засигурно
Старом клавиру

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

(Ко зна кад и од кога ли накнадно смештеним
у утробу већ оронуте куће)

Као из баховог црног и надземног неког
умноженог срца

Или из Андрићеве још несмирене душе

Неко је с напором (још школским) али одано
и тачно извлачио звуке из једне
од "Енглеских свита"

Као да је са црним и белим својим несигурним
диркама - пипцима неки прерано пробужени
кућни дух још за видела наизменично
додиривао прохујало једно време и
пипао по маглинама у којима још нико
(па ни он сам) није био...

ПОСЛЕДЊИ ЛИРИЧАРИ

Индијанци племена Кечуа
Негде у Боливији

И дан - данас

У кругу
Својих породица

Употребљавају као писмо или као
својеврсну породичну азбуку

Мале

Дрвене или глинене
Луткице

Различитог облика.

Посебним распоређивањем одређених
луткица они могу да саопште све
што желе

укључујући и своја осећања

И изјаве љубави.

Александар РИСТОВИЋ

[Дух дволичности]

Време је учинило своје
с предметима за свакодневну употребу,
сад је безвремено,
али његова персонификација
могу бити (опет)
длето,
ова уста
или стене дуж морске обале.
Мало шта могу учинити сам
са својом књигом
или с непрекидно живим сећањем
на будуће другове,
тамнице
и заточеништво.

БОРИСЛАВ РАДОВИЋ

СЕЋАЊЕ НА УМЕТНИКА

Сви што су умели да ходају по жици
и да се петама почешу за потиљком,
скакачи увис, пливачи низводно,
задриглих, увек препланулих лица
с блеском нових зуба у старим досеткама,
па криволовци и ловочувари :
све сам цвет на скоруп се згомилао тамо ;
и они који свакад дођу
с онима који ређе навраћају,
и они који не би дошли
због оних који ће из обавезе доћи,
и они који тек долазе
за онима који ће прерано отићи,
и они који стижу први
уз оне који се купе последњи...

А он је стајао крај врата ; и пушио,
искоса ухватљив у једном огледалу...
Тек што је бацио опушак,
већ га није било у препуном салону.

МИТСКА ПРИЧА

У оно доба кад су ткачи
митова вукли митске нити,
основ беху облик и начин
глагола имати и бити.

Онда би вукли митске нити
и на сва уста и сва звона
славили поход у забити
разних змајева и грифона.

На сва су уста и сва звона
нарочито хвалили претке,
тек потом борбе око трона,
отмице, прељубе и сплетке.

Посебно су хвалили претке,
уносећи у митске свеске
подвиге опасне и ретке,
одговоре јасне и реске.

унели би у митске свеске
нешто прљавог митског рубља ;
никад, међутим, без небеске
подршке ни без родољубља.

С нешто прљавог митског рубља,
знали су у то доба ткачи
митова, прича није дубља
али далеко дуже значи.

**Свеопшта музика
(Малеров свијет)**

Јечи и бруји до,
језеро хуји,
сасвим сам и го
човјек у олуји.

Ломи се граб и храст,
бјеже већ играчи,
тек у праску се страст
преда мном свлачи.

Није она само јака,
спој грча и сласти,
већ дуги низ лелека

у чврстој власти
истинскога гријеха
ту ће се разрасти.

**Света Тереза Авилска
(стари заборављени сонет)**

Ништећи ме, тијело ми извијаш у лук,
хитни ме, понеси у амбис, бол и вај,
ту држи, ту бије било, обгрли струк
и крени. Дуго да идемо. Тај пут је рај.

Из свега се рађам, никоме се не дам
осим теби који ме већ знаш цијелу.
Амбиса је пемного, небеса седам
у сваком сам нага на опијелу.

Гдје је Ријеч којом кротиш страсти?
Гдје разговор што развезује душу?
Плашим се да једном морам пасти

и изгубити те. Пронеси ме кроз тмушу
да знам и не знам и да све сласти
не згасну у трпку зимску оскорушу.

НА КРАЈУ ПУТА

Крило бившег анђела
засветли сред мркине.
У мрењу тек просине.
Дан црн је, а ноћ бела.

Житна поља свуд свела.
Црне се пустиловине.
Са дна ил с висине
сама долеће стрела.

Пуцају све нити века,
затутњи из далека
смрачен одавно видик.

Сву ноћ кукају петли.
На крају пута засветли
бившег анђела лик.
1995.

ПОТОЊЕ ВРЕМЕ

Хладно сунце с висине
а земља - ужежена.
Потоња су времена.
Дан мркне, а ноћ сине.

Бор на рубу урвине
црне сокове сише.
Драги се ликови скрише
ил невидљивим се чине.

Под крилом рашког анђела
деца су гнезда сплела
од сна и паучине.

Час је - а ко нас чека?
Самују и трн и клека
а кос у шипраг мине.
1995.

ИЗГУБЉЕНА ПЕСМА
(По сећању)

Не умем више да говорим.
Што врева већа - мени тише.
Пишем, ал неко слова брише.
Уместо мене - други зборе.

Светао дан, ал душу сише.
Непроходна се шума створи.
Идем пољем, а поље гори.
Уместо мене - други дише.

Опоколили ме црни свати,
то нису свати с овог света.
Говоре уста, без покрета,
невидљиво ме око прати.

Из другог света и времена
јавља се песма изгубљена.

1985 (1995)

ИЗЛАЗАК БИЋА

Земља нас већ обавија,
све гушћи су дим и пара.
Зима је, а врела јара
из сваке пахуље сија.

Ни ластва гнездо не свија
а паук мрежу не ствара.
Једно се око отвара,
у другом склупчана змија.

Заметну траг се и клице.
Из тмине излази лице
и на таблици просине.

На крају худог века
долазак Христа чека
род српски усред пустиње.
1986 (1994)

БЕЛУТАК

Сабласно светли спруђе,
с неба се со просипа.
У мрежи злих полипа
завапи ловац слуђен.

Дан је, а ми кроз тмине
куд који корачамо.
Пут се свршава тамо
кроз коју Господ сине.

Век нас шчепо за гушу,
цери се светско ругло.
Занети млечном куглом,
корачамо - кроз тмушу.

Сахрањени, а живи,
очи нам пуне песка.
Свет је нестварна фреска
испод небеса сивих.

Глава на пању, лутак
сриче указе власти
о поретку - пропасти.
Оста само - белутак.
1992.

ПОВРАТАК КРАЉА

Прастари ваздух дишем,
у храму краљ ме чека.
Из ког су доба кише,
пшеница из ког века?

Са зида распет христос
божјим нас словом храни.
Хиљадугодишњи кос
на истој стоји грани.

Певам, са средњим веком
пупчаном врпцом везан.

Спуштах се хучном реком,
сам себи туђ и незнан.

И брат брату је туђин.
Злокобни знак на стени.
Мој добри краљу, уђи
у дом наш порушени.

Јер нема људског збора,
теку крваве реке.
Црн прозор до прозора,
црне на брегу - смреке.

Тајну прастарих слова
из тмине глас нам јавља.
Ал златоруни ован
на праг свој белег ставља.
1993.

ИВАН РАСТЕГОРАЦ

[КАКО ДОСЕЋИ РТАЊ]

**ИСКРИ СЕ ОШТРИЦА
ГАЛЕРИЈЕВОГ МАЧА**

Можда је ово поље
некада било осмех
мек као гнездо.

Можда је планина Ртањ
била наш светац.

Можда је поље
било уморно од тишине.

Можда је земља,
уседелица бестелесна,
жудела за мачем.

Можда је мач
летео небом
и овде се,

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

намерно,
зарио.

Можда је мач расекао
границе времена.

Можда из победних мачева
липте источници.

DELIRIUM GIGANTICUS (или КАКО ДОСЕЋИ РТАЊ)

Подижем торњеве,
релејне станице,
монтирам жичаре
да га досегнем.
Уплићем серпентине
да га обавијем.
Отварам руднике угља
да га поткопам.
Окрећем своје справе,
окрећем најзад
свој рт на њ.

На успоне сам слаб,
оштар ваздух ме уједа.
Где год се макао
он ме одмерава
својим Шиљком,
својом вршком чуком.

Проучавам траве
из књига,
али на ливади
моје незнање
гуши се у обиљу лековитог биља

Не могу поднети
стрпљење ове планине.

СИНИША РИСТИЋ

[ВЕЛИКО ВРАЋАЊЕ]

ШЕСТИ КРУГ ПОМРАЧИНЕ :
СТРЊАЊЕ

Чим се смркне
и женско и мушко
у пећину уђе

Први
велику ватру
од сувих грана наложи

Мрак и све што гмиже
побегне дубље у пећину

Гори ватра
Горе чакшире
Горе сукње
И горе зубуни

Горе гајде
Горе виолине

Горе опанци
Горе сукње
Док не догоре
до појаса

Горе девојке
Горе жене
Горе момци
Горе ожењени
Горе дојке
Горе трбуси
Гори голо

Гори мозак
Гори крв
Горе живци

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Горе поњаве
Гори под поњавама
Горе руке
Горе ноге
Гори лице под маскама
Горе прорези
За очи и усне

Гори на усанама
Гори на дојкама
Гори међу ногама
девојачким и удатим

Горе девице
Горе бабе

Нико никог не пита за године
ни сродство
Дужину и дубину и ширину
Нико не говори

Букти пламен
Пуцкета жар

Колико ко хоће
и колико може да издржи
да гори

Да наложи нову ватру
опет и опет
и четврти и пети и шести пут

Гори крв
чују се крикови
сладострасни, гукање пламена
сиктање змије у процепу

Беласају се бедра
Беласају се гузови
Беле се усијана тела
на пећинском пиру

Кад се ватра угаси

нико не скида маску
Сваком глува ноћ
заметне траг
А маске незнано где
ноћни ветар однесе

ОДВЕЗИВАЊЕ ЧВОРА ЗАВЕТНОГ, ЗРАЧАК

*Оцу Тадеју,
старишини манастира Вишовница*

Дух је енергија
неуништива,
бескрајна, дакле - вечна
Од рђе времена, мрака ноћи и тела
благослов одваја зрнце по зрнце
светлости

Грех је енергија сапета у човеку
И пошто је тежи од душе
пада као камен на дно вира
не плови површином вечности
као цвет пасуља или кромпира

Земља смртнике космосом
и кромпиром храни
млеком и медом и крушкама
јагњетином и бачијским сиром
врањима и рибљом чорбом
свињетином. Зато је мисао
тамна и нејасна, тешка и - тајна.

Суђено рочиште гоји
оне на које стрпљиво чека

Свако има своје тачно време
и час
и трен у којем нема врдања

*

Ђутање и тиховање
речитије од говора
овоземаљског терета

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

освештано је

у темељу тишине
завезан је заветни чвор
тако вешто и тако једноставно
да га само живот може одвезати

*

Сачувајмо српски бескрај у кривиљи!
МИ? Који ми?

Мртва деца, живе ране?
Тамни лелек?
Душе које дотичу древно
и неокрњено?
Главницу суштине? Корен предака?
Земаљски неисцрп?
Ткаље на разбоју несанице?
Тканице неоткривенога језика?

Ми? Који ми?

Ко ће коме скривница
или замка бити?
Ко уклето семе?

ТИОДОР РОСИЋ

ОПСЕНА

Док борје тоне у себе
Прегризен на пола
Ћабљим кркетом
И крокодилем разроким
Мучнину испијам
На води густој
И облак мехураст ловим

За недохватом посежем
Ал ништа да кажем
Ништа да се заденем

Љуштурска корњача

Распета над стаништем ума
У тачку полазну узлет ми враћа
И стазе нема

Само што жена
Изнутрицом из коже просута
Пред оком ми похотним
Омамом шушти

ПРИЛОГ РЕВОЛУЦИОНАРНИМ ПРОМЕНАМА

Удбино унуче,
праунуче Коминтерне,
мамино миљенче,
изашло на Трг,
крешти о револуционарној нужности,
о демократији.

Запишавају га
из новина, с екрана и говорница,
а оно узвикује :
- Кока - кола!

Унуче новог поретка
прича о страшној садашњости
и мрачној прошлости,
а иза седам брава закључало
да му ћаћа од коза
бануо у комунизам,
из пртених гаћа
улетео у свилену кошуљу.

Унуче будућности,
у име дијалектике,
крекеће о реформама,
а запосело кућу
госпође Петровић.
Разгаћило се у њеном врту,
чека да се господин Петровић
врати с оног света.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Унуче револуционарног пролећа
најављује битку свих батака,
а под камен сакрило
да му ћаћа има лаку руку.
Очевим стопама, незадрживо,
ступа на стазу Револуције.
Прејуче, мами за супу
заклало пиле,
јуче петла.
Данас Револуцији принело јагње,
а сутра ће комшију Петка.
9. август 1992.

ЗЛАТИЈА РАДОВАНОВИЋ

УСНУЛИМА

Изненада
напустише јутра
Јесењин Мајаковски Миљковић
Вирџинија Марина

Убише се
убише их

Срце ли то превртљиво
с мишљу нерешивом
суочено
проказа живот сам

Руке драге
празнину грле
Усне негдање
љубе иловачу

А можда лист треперав
кап је бистротечна
у свемиру где ноћ
одгонетку зна

Између живих
и мртвих
ко ће једначину да реши

ЗНАМЕЊА

Лица своја - печате времена, носимо путујући неједнако. А ненадано, у трену, догоди се најдубље знамење, отварање тишине.

Несрећници смо. По челима нам и борама - проказима, расту најтананије мреже. Да, ухваћени смо. За свагда у клупку, без почетка и краја, игром стасали.

Где смо?

Чије воље месо?

У часу кад се узгордиш, помисли само, да си један од милиона који путују, а пут свој не знају.

Није наше да знамо!

Кад би се могло тамо, где је светлост - дух мудре свеобухватности свемира.

НА ПУТЕВИМА

Хтедох о лепоти сказ.

Сјај плаветника да навестим. Али, утекоше јагањци бели. Утихну звук свирале, обзорју у част.

Помно послушкујем. Тутњи. Све се помера. Бубња у глави, неиздрживо. Дамари бију. Крик се из грла извија. Није време безазлене игре. Није време за љупке успаванке. На путевима, клопкама мрачним, неком су (са срцем детета) заледили осмех.

И нема анђела да затруби. Ни љубави, да нас избави од удеса.

СЛОВО О ТАЈНИ

Онај што чезнути зна, види на јасном небу жар - птицу, гримизних крила. Њена пламена порука зов је гласу унутар бића, да се обелодани.

Ко пева, три и снује. Зато не питајте, зашто је незаштићен истрчао у олујну ноћ. Јаловост часова и дана, кад неоплемењени измичу, прима као пораз, ругалицу смрти над животом.

Песник упорно трага. Грца и лута.

Тако из хаоса настаје свет.

РАСТРГНУТИ ДИОНИС

више пута сам умирао до сада
и оживљавао друкчији и тврђи.
сваки пут сам губио понешто важно

од природе човека и бога стицао
одличја стене. вековима се претварам
у кип, у симбол у храму, украс

будућих нараштаја, скамењујем се,
полако, као што планине зру и
троше се, као што море стари и,

губећи златан сјај, постаје плаво.
златна су само још села на морским обалама
и деца на жалу која ће ми одбити нос

и уши, поломити удове, у име једног
другог бога, који сваки пут кад умре
све више постаје камен а све мање жртва.

сместиће нас једном заједно, два тужна
и уморна мраморна лика, у блиске одаје,
где ћесмо се без иједног звука дозивати

и гледати како нови бог и нови човек
сваког тренутка умиру и оживљавају,
све док не почну да се рађају мртви

и стегнути у хладни камен. тада ћемо
последњи пут изаћи из преостале труни
живота и смрт више неће бити потребна.

АНА РИСТОВИЋ

[Уже од песка]

***

Једном, сањала сам кугу -
на хиљаде заражених, у брезовој шуми
водили су љубав
гулећи леђима стабла,
дишући снажно као олуја
затворена међу мирним дрвећем:

Као да гибањем тела дозивају дух подземних вода
кроз крошње протерујући и дан и одузети им век.

Изненађени: јер сваки прст, глежањ и бедро
беху покренуто чудо
сваки покрет, гипка радост чула.
Некад простор сумње и стида,
сада обиља, истинитог.

Из далека, чинило се : сасвим бела тела
су дрвеће што се гибањем присећа
заборављеног пира.
А осећање смрти, за сваког
тек одора од трава на коју се дише:

За стотине њих што су се прибијали уз стабла
као уз лоше срасле кости
изнова опипавајући свет обећан другима.

И као да се ништа није разликовало
од еденског врта
осим уверености да је он ипак негде другде:
чудесним болом поново покренут свет.

Једном, у сну о куги, после кога је буђење
отварало очи као два гроба
које напуштаху нечији удови целе ноћи,
сасвим споро,
као да пролазе, не руб, већ растојање
од хиљаду миља.

С

АЛЕКСАНДАР СЕКУЛИЋ
КОД РУСКОГ ЦАРА

Гледам :
цео мој живот
са незнанцем
улази у кафану

Хај!
(каже мој живот)

Њихове очи
...то је порнографија
(Никад нећемо остарити)

Мој живот
уопште не примећује
да ја већ одлазим

АНЂЕО У ЛАБОРАТОРИЈИ

Ја прецизно мерим
на малим теразијама
али ја нисам
мерач правде
ја сам мерач
фикције, одраза
параноје, шизофреније
депресије, меланхолије
како кад
а колико може
анђео у лабораторији
палог анђела
да буде срећан

ЛЕКЦИЈА

Чини ми се сада
да сам све те године
био тупави
ученик
неког несланог шаливџије.

Марљиво
и са смешним уважавањем
записивао сам
оно за шта сам мислио
да су његове мудре
изреке које се тичу
мог живота на том свету.
Као папагај
блебетао сам датуме
ратова и револуција.
Веселио сам се
смрти мојих мучитеља
чак сам стекао убеђење
да их је све мање
и мање.

Чинило ми се
да ми мој учитељ
постепено открива
неки систем
да је оно што ми казује
замршена радња
пустоловног романа
у наставцима,
чије ће последње стране
у потпуности
бити посвећене
лирским евокацијама
природе.

На жалост,
мало - помало,

почео сам у себи откривати
извесну неспособност
да заборавим
чак и најбезначајније појединости.
Све више сам се задржавао на почетку :
како је био ошишан војник
који је мокрио
уз нашу ограду ;
сенке дрвећа на таваници,
онај дан
кад моја мајка и ја
нисмо имали шта да једемо...

Некако,
нисам могао да пређем
преко тог логорашког воза
који ме је упорно будио
сваке ноћи.
Нисам могао да ту звиждаљку,
ту тутњаву
избијем из главе...

У овој учионици
коју је строго опремила
моја несаница
за клупом коју су чинила
моја два гола колена
по први пут
у том дугом застрашујућем
школовању
прснуо сам у смех.
Опростите ми!
Сетивши се ујака
како јуриша на барикаду
са бомбом ручне израде,
прснуо сам у смех.

ДОБРОСЛАВ СМИЉАНИЋ

КАНТА ЗА ЂУБРЕ

1

На крају крајева
Нас затрпавају
Одавно смо унутра
Аенадум генетриц

И сасвим паф

А слутити
А слутити још једино

Знам - знам

Укључите душу
Тај покварени фонограф

Да је дам или не дам
Није питање сад

Одлучено је
Као у диспозитиву

2

Све су зделе празне
Све су канте пуне
Конзервирани спанаћ
Ха! - то је храна
За нашу глад

А историја ----- хроника
Двогуба хармоника
Скупља се и развлачи
Преко крила
И како кад

Чак се и не памти
Јер никад није ни била

Она је вергл у вечном сад

Сећање је кактус у њеном срцу
Мора, сувишак који тлачи
Оно је црв, црно подземље
Под земљом
И герила

8

Јасноћа је пола здравља
А нејасноћа
Друга половина

Тако се свет раставља на два поглавља
И прима као ударци у лице

Са много штива а мало речи

Болест одбијања у лудници се лечи
Нова дијагноза у музеј шаље стратиште
Госпођу гиљотину ни слепа гомила не иште

Само још лудак одбија надокнаде прогреса
Од обећаног сунца добија сунчаницу

Онај распети
Кога држе само за реч
Церекао се
У часу галско - германског кермеса

Земљаци моји
Добро вам стоји
Све се више једе меса.

МИРЈАНА СТЕФАНОВИЋ

ПОМРАЧЕЊЕ

ШТА САЊАЈУ
А ШТА НАМ СЕ ДОГАЂА

све нам наши старци прорајташе

док нисмо пазили
на тренутак кобни

не знамо али остаротине
наше разуздане уграбише
и искористише шансу своје старости

боцу са духом злим стуцали су старци у авану
и аваном поразбијали прозоре
кроз стакла разбита исули перје из јастука
и пекмезом нам намазали слике
а брашном и бибером се испосипали по глави
и зејтином исполивали најбоље перзијанере
и испишкили се с муком у вазу од мајсена

и све се дало и могло још спасти
да хунцути не принеше запаљено кандило
својим жутим и злим хартијама
у које замотаваху и одмотаваху снове
као што се јабуке спремају за зиму

е тад је плануло
и клавир и завесе
и деца и књиге

Вуковар Задар Карловац
Конавле Мостар Горажде
Сарајево Дервента Винковци
Шибеник Брод Модрича

и сада на врелом згаришту
онога што било нам је дом
у диму и сумпору и оцацима уздрупченим

скаче не зли дух него душерда
ђипа по угљенисаним укућанима
и кези се и режи

а старци од плувачке граде флашице
марљиво мрављиво нам их нуткају

у то нам је духа намамити
уловити
сабит
и зачепит

МАКЕДОНИЈА

бејаше и моја - од сепије и динобера
и од бистрог снега и пастрмки
коју из времена још гледају Хелени
- са лепоте ока не скидају -
и Византијци и Селџуци и Трачани
и ноћом шеће Краљевићу Марко
на хтонском Шарџу - оба винопије
с Прилепом Вардаром Шаром Нерезима
Охридом Битољем Скопјем и музиком
македонском
из утробе

леб и сол
сада дршће

голоруке осмехе шаље у свим правцима
а четири јахача Апокалипсе
атове пропињу на њеним границама
и њиште као крмаче и зоље
да л да је растргну или не растргну

НЕ ВАЉА СЕ СТАНОВАТИ НА НОВОМ БЕОГРАДУ

праве српске главе
неће преко саве

пређу ли на другу страну

нису сасвим на Балкану

Балкан мора бит нам судба
ко што нам је судба Удба

десет с лука гибаница
то је слатка србијица

и најлепша птица
наша је прасица

Србину је радост права
кад се слави крсна слава

и да о Светој Тројици
цркне крава Милојици

бре говори српски бре
да те сваки разуме

не узимај ништа ново
ново здраво за готово

плети конац
ко што ти је отац

и не спознај штогод туђе
јер ће туђе да ти уђе

ЛУДИ И ЗБУЊЕНИ

браниоци српства
хрватски витезови
и соколи муслимански
једни другима јебу девојчице
дечаке жене и старице
у мутвацима
у тајним јавним кућама
све за слободу и част и спасење
народног имена и светих огњишта

ПОМРАЧЕЊЕ

мајка и син упињу се
да за спас главе изведу сношај
пред оружјем
и пред очима
белог дана и својих комшија

СИМОН СИМОНОВИЋ

ЛУДА КУЋА

Већ данима, као прикован, бленем
Кроз прозор, у гугутке на оголелом
Дрвету, у тмурне облаке који се
Премештају са севера на југ.
На балконима лепрша опрано рубље,
А десетак дугуљастих антена
Поспешују пријем слике у боји.
Већ данима је овде круг затворен,
Ни макац из собице моје једине
Слободице. "Луде ли куће, мили брате!"
- Грицкам нокте, дрхтим као прут.
"Стишај се, не буди толико глуп.
Шћућури се колико год можеш,
Дремни на плавичастој јастучници,
И кад те на ужету продува
Јесењи ветар, откачи nelaгоде
Закували су ти их хиљадити пут.

10. 11. 87.

МОЛИТВА

Боже, сачувај ме од оних који су,
Колико до данас, увек и у свему
Били у праву, по чијем су ме
Налогу прекјуче саслушавали,
Увртали, давили. Спаси ме од оних
Што већ деценијама харају земљом,
Не хајући за годишња доба
Ни за скори двадесет и први век.

Не дај да се одрже самозвани
Наследници народа и вође партија,
Наоко пробирљиви, а у ствари
Јалови, неотесани, Осветољубиви.
Избиј им мач, распусти тајну службу,
Склони их макар неко време у страну,
Само да се до миле воље надишем,
А после ћу умети и сам, бого мој.

17. 9. 87.

СЛОБОДАН СТОЈАДИНОВИЋ

СМЕТЕНОСТ

Стене ветрови сунца у риби
што на непцима или на сузи
као громобран дижете цркву
ја вам се клањам

Не могу више да се удаљим
од самог себе али пуни сте
младости моје и ја се
на несавршенство заветујем

О да није сметеност врлина
зар би талас милиона година
ударао у исту стену
једне ноћи ником да не сличи

ЗЛАТНО РУНО

Бориславу Пекићу

Радио- Лондон говори Његован Арсеније
о цени сата демонстрација пред Богом
падају са кровова црепови и саксије
слабо се види ко се моли под црним глогом

На крилатим коњима кроз москопоље
клате се калајције пинтери и трговци

а у цркви грчкој пуној невоље
кују се клинци и сучу конопци

Аргонаути још веслају по мору
веселом што тајне цветају споро
и из сна нагињу се са напором

Мењају скакавци брзину у зору
и ма шта јављао Лондон убудуће
знаће се да је Златно руно код куће

2. VII 1992.

БОРБО СЛАДОЈЕ

ИЗВЕШТАЈ О ЦАРСТВУ НЕБЕСКОМ

Боже, што је тамно, мемљиво и тесно
ко да нисмо пали у царство небеско

И гинули листом за свијетлог кнеза,
Помрчина иста, знани страх и језа.

Назална мећава, азијатска хука,
Набрекује опет Тука и Манџука.

Са биволском риком дечји плач се меша,
Гавран нем узлеће с откопаног леша.

Бор у пустом пољу исту клетву јеца,
Стара туга пљушти из младог месеца.

Калуђер у цркви занесен опелом,
у лијевој десна - отворени прелом :

Исти црни гласник стиже са Косова -
Траје, не престаје патња нечесова...

ВЛАДИМИР СРЕБРОВ

ОБРИСИ ДЕПРЕСИЈЕ

Говорили су : Веруј! и веровао сам, сличан хиљадама.
Веровао, како у маси бићу сигуран од сваке трагедије ;
послушан бити - дуг је пред строгим прошлошћу.
Данас из мене кључа сурови гениј : тама
канона кроз чије сазвежђе идем, а не знам шта хоћу.

Уместо пријатеља, већ постоје урне у временским забитима,
лажни успеси и стварна лудила, хаос и бол, изгубљене вере.
Све чешће походе ме и богате кристалом особне зиме.
Толико тога нејасног осећам у мирисима
погледа - где кује се урна и за моје име.

РАНКО СОКОЛОВИЋ

СЛУЖБА СВЕТИМ РАТНИЦИМА

(...)

Преподобни очеви,
Србине Константине,
рабе божји Мирославе,
Болани Дојчине,
небески људи,
земаљски анђели,
светилници моравских слика,
чуда и парабола
уписаних на облацима
и на малтеру,
добру нађосте лествицу,
којом узиђосте на висину
Моравског стила.
Прија Литургија - утриница,
повечерица и поноћница.
Листам Рожданик, Громовник о коледама,
Минеј и требник;
чека ме паприка у урди
и млеко од риђе козе
да преболим псалтирско - наусничарским

израженијем
стоједну годину робије Станоја Младеновића -
Туковића
старовремског даскала
што пописа крв с бугарских кама
и завет остави: Узми се на ум, ил' на Свети Наум!

Служба и напев мој
кроз камен гледа
награде и награде -
очеви једу кисело грожђе,
а деци трну зуби.
Не разумеју
да злато засија
тек по проласку кроз огањ,
да брат каткад крволочнији постане
од туђина.
Штале нам старије
од царства њи'ова,
па сигуран у снагу и Силу Светога Духа
полажем присегу ромејску.

Служба и напев мој
кроз камен гледа;
мноштво сватова,
а мањак витезова,
незналице,
безбожници проговорили
на поклоњењу тророгој карапојли.

Преподобни очеви,
Србине Констатнтине,
рабе Божји Мирославе,
Болани Дојчине,
црвенкасту прашину,
прах вулкана угашеног,
газимо,
за руке се држећи,
надомак Иван - куле застајкујемо,
заштитно знаковље нам кости витешке,
себарске и меропшке,
дојдомо си дом

на огњиште Косанчића,
преко Косанице,
реке скоковите,
изабрав богатство слика и речи светих.

Оброњава се време,
епохе се строваљују у суноврат,
ајооој, смрти, црна ли си!
Сваки дан узимаш Милице,
односиш Бојане.
Краткоћо живота,
пролазности опора,
не отимај ми оратаљке,
запаљену сламу у ракљама
којом витласмо у шљивару
током марта
за плодност њива.
Прекинимо ходочашће Горкој води
у Вароши Бавољој!

Зјап,
гола зјап,
около - само гола зјап.
Лековито је моје село
кад је у њему
Престоница Корњача.

Не роварите по животопису,
прочитајте стихире
и стихове,
једном до више пута!
И не лажите друге;
од простих су речи.

Не затрпавајте стазе детињства,
беле брезе, скривене, ћумуранске
од Голубовца,
преко Широке,
до Над Ваде
и Над Реке.
Не гасите пламсаје њива - Мајковац,
Орнице,

Тршевине,
Големо дрво,
Рид,
Николина.

Штедро корачајте,
о Свети ратници,
очев и браћо,
милости,
не журите
на сахрану ми!

Ја сам меропх пореклом,
словест по знању,
живим век Лудеје,
древне земље
наспрам
отровне Сенке
с Алпа.

ПЕСМА ПЕТА

Ирмос : Прохор Пчињски

Деветстопедесет година обстојава
закриљен Рујном и Козјаком.
Жеглилово. Архијерица.
Стубал. Рељан.
Појиште. Буштрањски рид.
Русце с црквом Светог Илије.
чији олтар остаде Србији,
а западне двери доделише Турцима.
Дванаесто коначиште у селу Коштуне
Моравског друма
до Цариграда.
Крстиловица гледа -
јада се Плачковица Чемернику.
Растају се воде њијеве,
одлазе у Јегејско и Црно море,
Прохор подучи овчара,
потоњег цара Романа Диогена
да пренесе Константинопољцима :

Сунце се рађа на Радан ил' Рујан гори.
Страшно посеченије и
тешко промишљеније надживе
зломислеће походнике,
Кумане и племе Узи, јужноруско.
Краљ Милутин учини различније дари
наспрам огњених река, шкргута зуба,
звекe ланаца и зубате аждаје
за одоравање туђе њиве
и грех погрушавања воде...

Писмо Хиландарцима, братији нашој милој

Трепери и бруји
од ветра
из дубине бездана;
подрхтава и јечи потмуло, опасно;
Тројеручице,
да ли је вода голема,
ил' је река непрелазна?
Свет је дошао на крај,
Тројеручице!

Под пуним месецом
од Голог Рида до Мрамор - камена
кулаш ми небо, голема истина,
а горка слутња - слатка земља.

Суре орлушине и гавранови побелели од старости
нагрнуше на срце, стоноге,
и зловаре душу;
под земљу одвукоше сузе -
вреле сузе од мене једино остадоше.

Врбову свиралу и маслчак
Перунови потомци носе,
дивизму и подубицу;
не препознају и не беру
по земљи рођеној...

Помрчина; мрак.
На леђима, под окриљем нечастивог.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Далеко, изнад две ватре и воде
две су жене високо у плаветнилу...

Певамо у пустињи,
без наде одадосмо,
а рана је жива
и само наша...

Глагорак, грагорак, кијањче ил' бренце,
прво, друго, треће.
Утајено благо за прах и олово,
Јован Чавдар, смеђокос, подиже јужну Мораву
из корита за обрачун са невернима...

Запис је варљив, сећање је трошно,
године су у латицу стале...

Топлица и Косаница теку
из убавих дојки спржених усијаним машама,
из вриска.

Јагње моје бело,
губим лик и десницу
и постајем дуговечни зелен бор.

Врба над реком, поље под наном,
босиљак у цвату!

Копашница, Паликућа,
Буниброд и Пресечина.

Збежиште и Жижавица.

Шарлинце и Горина.

Црцавац, Дрводеља.

Тодоровце, Купиновце.

Магловита Разгојна, Грајевце.

Навалим, Злођудовце,
Чукљеник и Номаница.

Лични До, Палојци, Крпејци,
Јаворје, Козило,
Ждеглово и Коњино.

Кривача, Шумане,
Капран, Газдаре,
Пусто Шилово и сирото Негосавље.

Реткоцер, Бучумет и Добри Дол
подно Петровца.

Вртоп, Цароводик,
Иваново Свињиште,
војни логор Секицол,
равно Пертате,
и Слишане,
подно планине, големе...

Гуши ме паучина у плућима,
срдња и сукобица
што трају вековима.

Занемела земља кнеза Вишеслава
и браћа која проверише.
Проверисте из разлога свакојаким,
ал' што на корен ударисте?

Али не помислих - Бог је високо,
Господар је далеко.

Виноград Твој, Боже, добро оградих,
joш га чувам спремно и постојано -
Твоје Слово за покољења.

Не смета ми тиха киша о Крстовдану
и лишће неопало -
што се лист држи дуже,
то се зима даље пружи!

Кајмакчалан је величанствен,
капија слободе, и joш је лепши Ртањ.

Духовна глад је бескрајна.

Зашто донебесно и онострано не појмисте -
питама свете мученике, свете краљеве -
што ливаду голему и рајску
зеленоодорној помама остависте?

Ниче нови босиљак,
ниче, али не мирише
по земљи Србији.
А једва је из ноћи изникао...

Расипа се снага
на ушћу Брвенице у Лаб;
пијемо медовину из Тракије Трајанове,
а прати нас суснежица и несаница,
Црни Луг, Стрмоklet,
несносне потере,
и заседе иза сваке окуке,
врлетне путањице,
коњче на издисају...

Најтеже је, братијо, у гробу остати
и из њега вечно живети!

Кроз сан на разломку светова
зачуо сам кукурикање петлова;
у сутон ступајући -
за мномама и забуна.

Младе гране не ломимо,
но корен јачајмо!

Говоре ли срца довољно гласно?

Шта кажу кружни симболи -
око, сунце, коло?
Млинови? Конаци? Земља?
Брашно? Довоља? Добриловина?
Црквиње и Бермет,
вино богова?

Одвајамо ли згуру од злата
и чувамо ли од згуре злато одвојено ?

Богородице Тројеручице, Мајко,
много је грешника и некрштених,
у времену искушења;
много је оних
који јуре свој реп као мачак.

Огњиште кројимо
и горке залогаје бројимо.
Кроз тмину постојимо.
Кроз аркаде хује
Рибник и Свети Арханђели...

Закопасмо ватру,
жртвени камен и дрво
на дохват руку Германа и Неверника,
пронаћи га не могу!

Чија ли је,
коме служи
Болесно бела Загонетка
Бодеж-кула?
Ко ми ноћас болове и претњу
кроз слатке снове шаље?

Очврснута гримаса бола
са лица мог полако нестаје
с гангреном наметног века.

Лице моје натечено,
Поново ће бити озарено!
Што је од Бога, слађе је од меда.

Кад оздравим и на ноге станем,
јешћу млеко и сиреве са Комова,
без страха и без подочњака...

У трагању за тајном опстанка
умивам се на вечним изворчићима,
удишући корење детињих бајки
и мирис погаче испод црепуље.

Поморавље је оцак

и свако је старо гробље
вечна изложба Троречја, Троморавља.

Фамилија, фамилија Божја - родбина Христова.
Божја њива, јер гробље је заиста
посејана њива Божја,
из које ниче нешто дивно и славно,
јер апостол рече : сије се у срамоти, а устаје у сили.

Препознајем
у камену тешаку и обличју надгробника,
крстића и крсташа,
човеколиких стубаша
с вилама и анђелима на врху
(за самоуког клесара беху једно),
речи Рада Неимара:
Мушки зидам, женском руком украшујем!

Бела вода, Крњево, Наупара, Велика Дренова,
Петријево крај Смедерева,
Темнич, Белогора и Николинци крај Сокобање.

Јездим кроз Троморавље
и знам да се на гробљима нешто чува,
нешто што труне, нешто драгоцено.
Тела труну, као што семена труну у земљи
пре него што изникну у сасвим новом оделу.

Џијуче длето у руци мајстора.
Мајстори праве вечне чуваре
длетоване, штоковане, шпицоване
и глачане...

Гробља су моравска хранилице и чуваонице
- наших ближњих, отаца и браће наше,
највећег блага на земљи,
блага Божијега!

Прах од тела предака наших
јесте прах што спава.
То није обичан прах него прах што спава.

Во вјеки вјеков пристижу из праха који спава
коњаници уморни
од Кладова до Јагодине,
преко Кучева до Неготина,
доносе стручак невена
из зеленог Поречја Николе Скобаљића.

На коњима носе Храм - Брвнару
са Трпезе подујевске,
где је Иван причестио војску самодрешку...

Посматрао сам многе друге
и себе као умрле
и нисам се бојао доласка смрти.

Утупљујем жаоку смрти за живота,
и кад дође неће имати чим да нас убоде!

Учитељ Радоје из Гумеришта покрај Врања
исцељује босиљком,
напојен иконом,
црпе моћ из три јабуке
и лечи падавицу, несаницу и уморицу
и мудро ћути о Тајни
Вражјег камена покрај старог Трговишта...

С капљицама кише отичем,
пред налетима олује разорне нестајем,
разуларени башибозук чељусти разјапио;
тигрови запосели двориште;
бештије на оцак нагрнуле!

Камо среће да је неко други
Последња одбрана!
Око соколово,
пупчана врпца...

Свемоћни Господе!
Честити игумане,
Мојсије Хиландарски!
Не дајте жезлу смрти да зацари
обзорјем наших зеница...

На видику је облак Смрти;
нестаје омлад,
воденице и помељари;
пчела украла тајну
чекетала.
Плуг је мач.
Чини се да јесте немогућем ратару,
али искорењенику ипак није!

Размилели су се искорењеници
земљом напаћеном и родном.
Крвава историја злата
и неситост богаташа.

Мајко, мајчице,
вечна старице што окопаваш
градину и заливаш леје босиљка,
када сам се везао за Тебе,
љубави моја, свим другим везама сам се везао!

Родитељко моја, отаџбино моја,
спаси ме од навале туђинаца на мене,
зла прошлих деценија, шљива и ракије,
пораза и греха! Негдашња благости,
не прерастај у суровост, у себичност и ништавило.
Животе моје, Најнежнија Руко,
што у недрима чуваш паре за медањаке
и радост голему и неизрециву,
сагори све упљувке смрти
и сва стабла шљива. Јер не тражим много
од тебе, љубави моја; људи и прилике траже више!

Наводи, као некада давно, Мајко,
пређу на красно чамово мотовило,
и ткај на разбоју дугине боје,
ћилимове и црге,
да по њима стигне Мајка Наша
Тројеручица и Свечовек,
чедо милости Оца и светлости Духа!

Помажите срце моје, братијо!
Помажите срце моје јелејем милости

Премилоствивог
Господа мог.
Милост отвара пут к срцу свих створења
и доноси радост свима.

Помозите, Пророци господњи, Мајко Небесна,
сви откривачи огња испод пепела,
сви ронци у вулканска гротла,
дај ми, Мајко Небесна,
по бескрајној милости Својој,
као што си свакоме дала да открије
варницу, за којом роним,
док се све наше варнице не слију
у пламени пожар Сина Твог,
Тројеручице!

Усред граје и поруге људске
уздиже се молитва моја
к вама , братијо Хиландарци,
к Теби, Мајко, Свемајко,
и к Теби, Царе мој и Царевино моја.

Избриши, Господе, сва сећања моја -
осим неколико. Јер сва друга сећања
чине ме старим и немоћним.
Поведи ме стазама неутрвеним.

Мученици велике љубави,
ви што познајете љубав јачу од смрти,
молите се Љубави за нас!...

РАДИВОЈ СТАНИВУК

РУШИ СЕ СТАРИ, ТРУЛИ СВЕТ

Руши се стари, трули свет.
Тамо, где су усред дебла бургијали
црви труљења,
цароваће црви труљења.
Руши се Дрво Живота
и Дрво познања Добра и Зла.

Руши се мит, који једном саздаше
несретни народи,
несретним народима, за спомен и утешење.
На празном небу, без Бога и богова,
у празној пустињи, без људи,
пешчана самоћа, ветар и тишина,
од пре сваког Постања.
Тада ће доћи оно што нас саблажњава,
рођено у беспомоћју
- наша врховна Сенка -
и заплакаће, над нама.
Истина душе и тела,
истина тла и поднебља,
истина, од које смо побегли.
И гробови наши, бориће се, с нама.
Неће нас примити, победиће нас.
Самоћа, ветар, и тишина.
Од пре сваког Постања.

Париз, Монилмонтан, 21. мај 1992.

Т

Александар ТИШМА

ПРЕЦВЕТАЛЕ ДЕВОЈКЕ

Послушно забављене
слагањем
спреме,
оне нису ни приметиле
онај један
тренутак
када су биле
лепе.
Сада,
напуштајући бучне
скупове
с много млађих око себе,
узалуд прсе
лица
начета бледилом
не схватајући
куда су ишчезли
некадашњи
похлепни
мушки погледи.

МИОДРАГ ТОДОРОВИЋ

ОКОПАВАЊЕ

" Il faut cultiver notre jarden"
Voltaire : "Candide"

I
Окопавам повртарски
Себе самог : ситна капља

Око мене шевар барски
Слутње слуги црна чапља

II
Повртар је неко мрзак

Дрчан и млад - свима сметња

Повртар је још и дрзак
Неком - демон и пометња.

* * *

Пред разгнутим стегом жене
Схватиш : Лажи и Месечарске
Опсене
Питаш : Куда нас те опсене
Воде?
Зуриш збуњен.
Остани што си.
Инок Природе.

* * *

Мрак неналажења
Који је век?
Линијска гажења
И - златни пресек.

ДУШКО ТРИФУНОВИЋ

ЦАРСКА БАРА

Моје чудовиште

Не могу рећи да је свет једна велика
Царска Бара.
Не знам толико о свету, а још мање о
царевима.
Али ја знам царску нарав и Његов однос
према Бари. Цар воли Бару : Она има
довољно дубина, довољно плићака,
мутног за лов ; има неговане дивљине и
спонтане питомости. То Цар воли : кад
има за свакога, а све је Његово ; има
непознатог у шта се одмах пуца, готових
чека, чамаца, мамаца... То Цар воли. То су
све царске потрештине.
Усудио сам се нешто од тога поменути у

својој песми с намером да помињући
Царску Бару и ја бар мало живим царски.
Ова бара стварно постоји. У Банату, на
Старом Бегеју, поред Тисе. Овде сам
стигао на позив пријатеља. Искрао сам се
из Босне, ишао заобилазним путевима -
преко Мачве, Срема и Бачке... Такво је
време... Заобилазно...

Рат је. Рат је царски посао. Цар је у
великим обавезама, зато смо ми сами у
Царској Бари.

Сликари сликају ћутке - искрећући
главу као млада ждребад.

Паметни писци не говоре гласно.

То рату омогућава да доминира на
радију. Спикери говоре своје
непроверене вести. Рат је захватио
маштовите. Свако има право на своје
виђење и предвиђање, слободне процене
и позивање на мртве очевице...

Сликари у Колонији Ечка после тих
вести гасе своје транзисторе, а укључују
сензоре своје душе, узимају папире и
одлазе у пределе да слика свако своје
чудовиште.

Крај септембра 1991.

*

Није ово увек била царска бара
Постала је то у славу
Господара

онда кад је
био Мир у Пожаревцу
и Цар Карло дојаши на пицопевцу

цареви су све имали осим баре
а Паори били раја
и фукаре

па дадоше

музућ музу Калиопу
цару бару да их прими у Европу

*

Нема тога кога то не занима
зашто ли се Душа зове
Анима

Она живи
сама и у јатима
на опрезу са стражом на вратима

Нема тога кога то не занима
зашто је самовала
данима

о чему је
у самоћи снивала
од кога се срамежљиво скривала

*

Кад се пада - не каже се Светли Царе :
То је био скок са коња на магаре

Пре би се то
могло рећи своје стаду :
Децо овај скок је био раван паду

Шта о томе мисле коњи шта магарци
тима нек се баве твоји
Седи Старци

Саветници
нек докуче умом спорим
а моје је само да те упозорим

*

Стало ми је да помогнем Освајачу
За времена да препознам
страну јачу

Кад победи

да не будем само маса
која хрли Победника да изгласа

а Победник благо кори ко да хвали
и помаже да будемо
вечно мали

Откако се
зна за беду нас бедника
живели смо од победе победника

*

Окружен јасноћом зала Вишом силом
мирољубив глуп и смешан
пред гомилом
упућен у
тајне списе закулисне
нежне речи - Суверене Неовисне

Легитиман Историјски Тајно биран
Паравојно и жестоко
Масакриран

Сад је касно
кад пси на све стране лају
а гаврани друге птице не слушају

*

Сад ликују Љубитељи Пропадања
они воле кад се пада
да одзвања

да се јека
чује преко Царске Баре
јер без тога они бедно животаре

Ником није било стало да он влада
али не зна куда пуца
кад комада

кад разбија
монолитно а прах цвили :

Хоћемо ли икад бити што смо били

*

Да видимо шта је било од онога
што сам знао да ће доћи
ко стонога

Та Немејска
Неман што је на Херакла
сада мртва на ме иде рубом пакла

Већ је време Историји да се се сети
да одвоји Фантазију
од Авети
да разради
механизме озарења
и одвоји Покоље од Покољења

*

Научићу ученике своје бројне
да не воде све умрле
под покојне

Често сумњам
да ће бити сви у Рају
кад Народу Бесмртници затребају

Кад се јави еуфорна неопхода
да се дели Антипод
од Антипода

Нек се деца
лакше снађу благо мени
кад нам оду од користи Наречени

*

Дође тако неко време кад се пита
шта ће рећи Нада наша
Племенита

кад будућност
сазна ово што нас прати

кад се живот међу живе без нас врати

Ми смо били само један Занос худи
савршенство које грца
у заблуди

а заблуда
наша није безимена
заостала а остала савремена

*

Отуд иде Стрампутица повијена
нит је просјак нит је змија
нити жена
Тек толико
мистерија да ти бленеш
јер ти јамчи да ћеш брже ако скренеш

Стрампутица - то је дакле та тетива
Пречац којим кани поћи
Перспектива

Она страсно гарантује својом вером
да Прави и Криви иду истим смером

*

Шта у Царској Бари тражим тим поводом
Паметан се не заноси
препородом

ни породом
ни рођењем као Неко
што мами на стрампутицу недалеко

којом иду људи жељни самовоље
да прекрате јер су пошли
у Миоље

у невреме
када немаш куд ни рашта
у ту вечност која ником не опрашта

*

Не верујем да је она Племенита
зато што се мени клања
њена свита

Не верујем
у бројеве осим тога
да је Други увек већи од Првога

Не верујем да је знала да предвиђа
ништа осим да се све то
мени свиђа
Не верујем
да ће проћи без робије
ко се дрзне понуђено да одбије

*

Када прођу целе ере и еони
и ја опет у опасној
будем зони

хоће ли се
знати снаћи тело моје
с другом душом Аватари кад га споје

хоће ли се препознати на тој слици
да смо били недостојни
следбеници

који прате
сваки миг са оног света
одакле се душа спушта без лепета

*

Шта се скрива с ону страну иза мрака
одакле се пружа рука
манијака

шта се скрива
па да душа тако стрепи
а доказе нема чиме да поткрепи

а једино она зна и чува за се
да простаци не сазнају
па разгласе :

У човеку
једино је оно стално
што је било и остало анимално

*

Једног дана дође Душа до сазнања
да је свуда више цене
кад је мања

Кад се смањи
до потребе потрошача
кад боли а не жели да ојача

Заведу је да издахне мимо прагме
а онда се о утвару
њену јагме

Ваздушаста
по потреби крута течна
благо Души може јој се јер је вечна

*

Уместо да својски своју бригу водим
све сам досад само да се
прилагодим

учинио
да ми вечно нешто значе
око мене ови Људи и Људаче

Та колико ја још могу - мени доста
Овај грех нек остане ми
без опроста

не кајем се
нит ме ико на то гони
али кажем да провери како звони

*

Ни смрадом се прошлост више ту не јавља
кости легле а преко њих
Стаза Здравља

Стару Курву
бившу жену мог живота
ено прати рој стрелица Визигота

За њом трче Келти Хуни и Авари
а њихове душе зује
ко Бумбари

Ја сам боле
преболео
ал не могу лаке жале прежалити

Мирољуб ТОДОРОВИЋ

ДЕВИЧАНСКА ВИЗАНТИЈА

ГНЕЗДО ЗЕБЕ ЗЕЛЕНЕ

Пламичак који пробија таму. Жедна
жеравица. Свет се на елементе
распрсне. Земља. Вода. Ваздух. У
почетку бејаху речи. Можда басме.
Сумрачни суноврати. Где је твоја моћ?
У глади? У огризини? Ни из чега се
ствара. Народ. Звездана потвора.
Обнажени византизам. Кривом
бескрајног круга. Скровиште и плусак.
Глас мртвозворника. Негде провири
гротло. Олтар. Љубичица. Постајеш
васељена. Шака пепела. У Росанском
јеванђељу. Гнездо зебе зелене.

ПРЕОКРЕТ И МАГНОВЕЊЕ

Шта је песма? Црна рађевина.
Стид и гнев. Звездана Патагонијо.

У смоници беласа раоник. Брушени
језик. Око премрежено. Долази
вода. Плахо. Ненадано. Њено
лице се мења. У јаје. У рибу.
У нама је кључ. Преокрет и
магновење. Страсни расип.

ЗВЕЗДАНА МИСТРИЈА

Како се отвара плод? Демоне
расколни. Примрзне лемеш уз
земљу. Изрони сунце из гробишта.
Погледа кротко у листове. Све је
извор. И пламен. И лед. Твој
белчасти дах. У вечној невиделици
сјаји. Припитомљује нас. Зеленило
букне. Из малог златног ковчега.
Звездана мистрија.

Златибор

3.

Иње на смрчи
иње у коси -
колико година у стаблу?

4.

Леденице висе
са крова. Смрзнут је дах
на уснама.

5.

Коњ у саоницама,
крај завејаних аутомобила,
пркосно галопира.

6.

Ни ветар не може
заспау планину
да пробуди.

7.

Џиновски вргањ
на снежној падини?
Не - светиљка!

14.

Сабласна месечина.
Крик креје
с крајпуташа.

27.

Ослобођен леда
као радосно ждребе
рже Рзав.
(...)

Гласна гаталинка

(...)

испод црног прага
сабласни предели
језик ошамућен

осмеси муња
над мртвим градовима
анђели посвађани

капљица воде
на кори оскоруше
извор скривен

листови перунике
у стршљеновим очима
зелен свемир

зрневље грожђа
под лозом просуто
озвездано небо

на морској косини
лаванда у ноздрвама
усамљени гробови

молитва мора
крстали галаксије
у зрнцима соли

претпоноћни вез
земља бљује семење
очи мртвих

месец над шумом
у трави крај колибе
гласна гаталинка

Мирослав ТОДОРОВИЋ

У СПОМЕН НА ПАЛМУ У ОАЗИ ТЕРЕР *

ПИЈЕМ СУВУ ВОДУ
Опчињен миром пустиње
Небо је огромно звоно тишине
Над палмом у оази Терер
Слушам како ћути
Усамљена књига света док гледа
Не броји године
Не записује виђено
Док сунце гори над њом
Увиђа целину свега
У празнину видика загледана
    Прође пустињом кост симбол запева
    Ветар остави знак дима
    Мирује вечност сива

Чекам јутро под палмом у оази Терер
Сећам се живота кога више нема
Коначно овде откривам значење овоземаљског
Док гуштери мој костур настањују

Не очајавај шапуће ми палма :
    "Сада смо бољи
    Јер смо најцушћени" **

---

* Палма која расте у оазису Терер је најусамљеније дрво на свету. Најближе дрво се налази на растојању од хиљаду километара.

** Стихови из тужалке Бушмана да се измоли киша.

ЕПИЛОГ

ПУТНИЧЕ,
Залуд ти књига
Перу се дух вечности руга

ОВДЕ је била кућа
Зна трава Сећа се ветар
Хуји у горском виделу
Коприва се попела на кров победоносно

Сећа се травом прекривен пут
Сећам се сећа сенка у камену
Кап суза у тишини списа
Сенке видела страница таме
О томе реч и зрно Мој дах...

Епилог

ПОНОВО сам на родном прагу
ал авај
кад ми је земља на трагу

1999.

*

Са комшијама које нисам видео тридесет љета
Беше нас живот развејао Прибраше године и невоља
Седим Пијемо ракију У хладу јабуке сећамо се
(.....) Из магле израњају
Сенке лица која су била којих више нема

То што је иза нас јошт остало
Светлуца у варљивој светлости облака
(...)
Назире се смисао живота изван наших стихова
Избистриле су се приче у речи
Изоштрила тишина у стих У време У камен

Казујем о мојим тумарањима по свету
Илинка у сећању девојчурак прича о унуцима

Јулско је поподне 1997. у тишини пуној мириса
Крили се топлина земље и неба Зује слике зрења

Све што нам је остало за слово о животу
Неколико убогих реченица сатканих из мутних слика
Ал прича је знана за причу остало ништа није
Земља казује да ничега није ни било

Идући размишљам о овом пејзажу од пре иљаду година
И филозофији брда која су унаоколо пландовала
О слици која ће бити после исто толико година
А ми
гола искрица у свему невидна

Стара је прича вечна и без речи
Све што ветар мрака повезује
У три знака живота шара
Књига почетка у књизи свршетка
Између тишина видела таложила се у камен
Ветра посланица понад
Хуј миленијума

БОШКО ТОМАШЕВИЋ

ДРУГА БИБЛИОТЕКА

Али оно што треба да буде језик тераше
међу слободним стаблима на дну језера сенке.
Вишње песме Јанга и Пастернака брујаху под водом
билост Граала међу знаковима "с ону страну стихова".
Неморођена меланхолија звукова без светлости тражила је
смелије Подне над Парнасом и заборав судбе у недовршивом
храму чистог Поља. Оно што није речено никада не предстоји,
нити ће завести неодређен број појмова међу корице
једне једине књиге. Другачије памћење логоса водиће самотна
доб књижничара спуштајући на жало сланост последње речи битка.

СКРИВЕНИ ПЕСНИК

Напокон, тежаш сјају мога тајна пута. Искри се гној на
Челу наог Бога. Над обзорјем њише се звезда и дуго се слама.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Тежак мирно спава и време носи, већ нестварна грано!
Време птица... Нејасније пева сад поет смрти, још скривеније.
У трен света зрака сунца клеца. Но ничуће, оно, не дани се,
Већ све полага није у себи домишља се и мери земаљски. Ко одсутност
Да је свака несамерљива снагом могућности ; као да живот
Сачекује живот у дубини и оснажује га иним смртним.
Па креће се тајом у круг... у круг човек и његов друг
И Бог и растиње сновидно. А песма жарница небеска
Њиви се горе, збраја и тиште је мразне стазе море. О, да
Надсања само траву и краву малу и колевку свету и
Воћњак свепролећни. О, да надсања само... АлЕ песник , ено,
Доле где кЕо ратар трагом тужећЕ оскудне дане
Под јасиком тежа и у повест доходи вид.

* * *

Древно је скривање! Подобан заумљу, тад смелије зачиња живот
И расте бесаније у здвојност слика.
И као што веслач сабран даљином, слутећ надолазеће,
У виру речном пронађе пут, тако и онај што светлости отет
Пева у тами, одважен, најјасније види склањајуће.
Тамо невидљива! Тек то испочетка спознати треба.
Оћутати мирис хризантема испод снега и над речју
Нагнут угледати битку сна. Најсмелије, тад најсмелијем, враћа се
Светлост оцртавајући упитно откровење. Воleti, шта? Земљу,
Птицу, благост, ничуће? Ко чува нас и зашто?
Блажено буди тад
Искуство и пред питањем још не сачињај о т в о р е н о. Збаци
Изазов и погледај јасније биљку под угаром. Још снег је и
Рана се зима над пољем вије. Далеко, и тамо где нас није и тамо
Где хоћемо бити. Бивај, алЕ чувај нејасније!

ПАСТЕРНАК У БЕРЛИНУ

Могу се сећати својих бреза са ивице шуме
у Спаском! "одломке, речи што роморе - где то чух,
лане у време ово?" - Не, то трамвај кида шинама скуте.
Јануар плете седе нити. Певуши песму о цару Никити.
На Потсдаму хиљаде светиљки. Тамо - "свећа горела".
Према северу сестрицу повести одвући.
Понети Брехта за Кремљ тихи с котарицом пролећа и
Розом Луксембург - преко баријера - у Переделкино стићи.
Берлин већи и већи од самог гвозденог Не,
Берлин, све самљи - клоака без бреза.

Стеван ТОНТИЋ

НОЋ

Јагње се увлачи у вука
смрт у човека
у тамне животиње и плаву децу
ноћ тамноплава

Ноћи има у пламену
пламен станује и живи у хлебу
крух људски тако се пече
у жалосним приликама
на противречностима

И у подрумима Сунца има ноћи
у полним органима
зеницама и материцама

Комађе ноћи лута свемиром
пишти заробљено у анђелима
али у баштама и бајкама
ноћ је господарица

Мрвице ноћи! Ево их
у школским торбама пионира
у писму од мајке и драге
срдачном пољупцу и поздраву

Пламен свеће и твој
у чему би треперио
да сјај његов не ужива
мрачне повластице
да нема уља и злата ноћи
горива - тебе који гориш

Новица ТАДИЋ

ТРУЋ, ТРУЋ

Свуда те, бре, има, свуда, отиђем доле на југ, у приморски градић,
а оно тамо твоја књига изложена, отворим новине а у новинама твоја
песма, возим кола, укључим радио а они те помену, отиђем на
књижевно вече да слушам о теби, чини се као да се нигде не
појављујеш а појављујеш се.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

ГЛОДАР СВЕТИХ СПИСА

Свете списе, молитвенике, бревијаре, житија и посланице он бесомучно гризе и узноси се на крилима тог праха, те мељаве.

ЛИЦА НАМЕРНИКА

Добро кажеш то о мојим песмама које си некада узгред прочитавао. Опаска је умесна. Али, како године прођоше, не пишем више стихове откачене. Једноставно, у мојим речима (као на површини воде која неумољиво протиче) огледају се лица намерника. Сад један си од њих. Више ништа не знаш ни о мени ни о мојим песмама. Загуби ми се сваки траг.

ЛАТИЦЕ

1.
Биће које измишљам
само себе прождире

удови труп коса златна
у његовим устима нестају

сви његови предмети
ствари пепео крила ваздух

та огромна избачена материца
подиже се роса та иње то

гробна ружа латице склапа
копни снег планински
најзад уста гутају уста
и ничег више нема

ТАМНА МОЋ

Све те непознате и први пут виђене Особе
Уобличују се у мом сну
Приближују ме усхићењу и свакој зачудности
Јер ја сам њихов створитељ
Подижем их и одбацујем у Ништавило
Из кога су од кога су
О моју срећу нико ми не може ускратити
И моју неупоредиву Тамну Моћ

О њој говорим кад о себи говорим У свим приликама
Великим и
Малим

ТАВАН

Одавде су тек одвлачили
Односили на све могуће стране

Свако је имао ласо или торбу
Свако је имао џеп или заслепљено око

Седали су на старе сандуке
И крадом подизали поклопце

Седали су на старе столице
И вребали около шта им треба

Сваку су ствар стару или нову
Окренули око вештог прста

Опустошили су све углове
Испревертали шкриње и полице

И нису долазили како Бог помаже
већ да крчкају испљувке у гушама

Само је прича о криминалцу
Што се скривао овде бежећи од хајкача
Остала мени да са њом дуго живим

Ћ

ГОРДАНА ЋИРЈАНИЋ

ПРЕД ВРАТИМА ВОДЕНИЈЕМ

Обиђох зидове и врата побрвнана
И видех сви чувари копља поболи
И спавају. И видех лопте трња
Где се котрљају по путу и дижу златни прах.
И кликнух престоници.

Видех :
Уз врата овчија како се вуку пси
Са врата рибљих где виси хаљина
Око долинских врата делове плуга
Крај старих врата дечје играчке.

И видех :
Уз врата источна где тиња угарак
На врата гнојна наслоњене штапове
Око изворских врата празне купе
Крај коњских врата кости говеда.

Раздерах плашт
И посух се по глави златним прахом
Бацајући га у небо.

И стигох
На праг водених врата и беху склопљена
И видех
Где ветар листа књигу закона
А слова се закивају у крила вратна.

И не пише
Хоће ли моја рука
Божја рука или водена
Клин да помери.

Да не пораним?

Ни сени предака
Ни мудре сипе не видим
Четири чвора
К'о тужна лица обећавају
К'о насмејана лица прете
Љуљашку преду.

Да не одоцним?

Измењују се сунце и дажд
Измењују се гмазови и сање
Повраци блудних и бежанија
И јоште чекам.

Водо
Да не изгорим?

Не дај
Сабласти да ме одвуку
У провинције царске
Назад где поток жубори.

У

ПАВЛЕ УГРИНОВ

АГОНИЈА

КАО ДА ЈЕ НА ТАБАНИМА ветра долутала прашина
са чичкова и буника,
разбила си окна изненада...
Кад помислим да си можда исекла руке о стакло
желим да ти приђем и спасем твоју преосталу крв.
Осећам да је то узалудно,
далеко си са пуним устима жутог и зеленог корова.
Ипак желим да те својим дугачким рукама обавијем
и да се стегнемо у знак опроштајног загрљаја
и угушимо.
Помислим, можда си већ мртва!
(Чујем само да лименим петловима заврће шије ветар.)

И палим полијелеје...
Опрости ми што сам те потсетио на овај бункер,
поплашио сам се да си скочила са седмог спрата.
Али ту си, једина моја, и гледаш ме
као да ме никад ниси видела.
Са својим хладним и танким рукама
од месечевог пепела
удешаваш косу пред парчетом огледала.
Коса ти је од бледих љубичица или јоргована,
осушених у оку чичкова,
са много прашине на праменовима.
Зашто си у очешљане косе,
свилене и мокре ко брада клипова кукуруза,
уденула чичкове да те не милујем?
Раздерала си хаљину до струка
да ти голе груди хлади ветар
који је миловао мртву траву у равници.
Ко два мала жабљакова цвета у трави
твоје су дојке жуте и ја плачем.
Први пут сам их видео.
Плачем - пролазио сам поред њих увек окренут.
Отсекла си и своје косе.
Остала је сребрна стрњика која боде моје дланове.

Дуго си гледала жуте потковице у крушкама
и сада се плашиш сунцокрета који се у соби окреће.
Ноћ је и подигли су главе
и ожутили собу кржљави, без црно белих семенки.
То су само полијелеји у твојим стакленим очима.
Бојим се да си облесавила од бунике :
Нисмо похарали гнездо врабице у лустеру,
нико не пијуче због пегавих јаја,
једина моја са жутим рукама од сунцокрета,
то се окрећу кресте петлова на ветробранима.
Нисмо уврнули жуманца у полијелеје :
на жици од лустера је сазрео грозд црвене мирисавке
(коју ћемо осушити кад је вежемо за ноге).
Окрени се на другу страну, биће ти лакше.
Једина моја са грудима од жабљака
нису у соби напета једра ветрењача.
То је осушено рубље распето на конопцу
и ветар га прашњав надима.

Стишај се, то наша љубав виси.
Не пијуче врабица,
нико није побацао жуманца кроз прозор,
то су месеци.
Сада си покривена преко главе
и голе си ноге испружила на крпару од распрсле лубенице.

Немогуће је да чујеш како гачу дивље гуске
нема никога више да одлети из наше мочваре,
нема... Само још једна песма постоји,
кроз разбијен прозор,
песма петла са чађавим гркљаном,
пада низ седам бункера на асфалт.
Са осушеном кожом на ветру
легла си поред мене хладна
и рекла ми да те пољубим у срце.
Како је мека на образу жута главица жабљака!
Осећам на уху твоју малу и глатку груд.
Између два жута цвета миришљаве камилице
спуштам главу да заспим мирно, али ти не дишеш...
Не знам да л у грлу осећам срце твоје или моје?
И опет у мени дрхте сребрна перца голубија...
Немој да ме напушташ јер умрећу са главом у жутом жабљаку!

ДРАГИЊА УРОШЕВИЋ

ЛУЦИФЕР

о Луциферу остаје да се прича и прича
иако песници и филозофи, а и обични људи
тврде да се он одселио у подручје мита, уображења
и отиснуо низ звук и маглу
он се и данас шета по улицама и живи по кућама
смишљен, равнодушан, хладнокрван
и наводи одвећ савремене људе
који су изгубили веру у демонску моћ
и верују у чар и чуда света
у добронамерност временских мена
у исправност олуја и хујева колико и сунца
колико и ораница, колико и жарева лета
у израз племенитости сваке боре на људском лицу

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

он их наводи за густе шуме
у чијим се предњим редовима
зелено блистају и злате јасенови, граб, храстови
или још усправније секвоје и кедрови
чијим се врховима шета сунчев сјај
и на којима се сваког дана зауставља вечерња руј
он наводи свим тим обиљем нудећи га машти и очима
за путеве иза шума, у рупе сатанске и у маглуштине ума
не колебајући се ни колико лист на ветру

Луцифер лично зна да узме лик драгости и поузданости
обећавајући нове континенте и праведније планете
оснивање нових светова, успостављање нових звезданих система
а изнад свега потпуну превласт ума
и кад неког доведу у баруштине
он седа у шевар и суди и проглашава машту и заносе
музику и страсти, људске осећаје и мере
свако вансвакодневље за лудило ума
свако обиље за прекомерност
и тад се открије штура његова природа
дрвена његова подлога и утроба

и кад неко уз помоћ грча, бола и овосветског ума
докопа се хоризонта његовог знања
он и даље покушава да настави игру
као да је он надлежан да простири истину
и тек кад се из маглуштина духа
у смеру супротном од смера некадашње звезде падалице
по истој путањи подигне прамење светлости
из траве и из земље, са река и са брегова
и светлост обузме висове и шумске врхове
Луцифер хитро залази за први градски угао
и наставља да унедоглед кружи светом

АРХАНГЕЛ МИХАИЛО

Слутим да давно то беше.
Архангел Михаило мерио је небеским теразијама
не врлину и грех
него опсег душе, дубину и висину,
свесно и несвесно,
усправно и водоравно простирање.

Свесно беше остварени живот,
пропланак ума и мера духа,
несвесно пређашњи животи
и у њима садржана дела.

Према космичкој мери
уливао се дух у нову планетарну судбину
да се запути звању композитора или астронома,
циркуског играча или становника села,
са увек доступном му лепотом душе.
Неки, изражени високим бројкама,
путовали су у више светове
а неки украдени или по споразуму
у ниже да покрећу витло живота брже.

Одавно нема теразија архангела михаила,
многе цифре казују усавршене справе,
мере тежину и мирисе латица руже,
кутке и завијутке душе.

X

ИБРАХИМ ХАЦИЋ

ШАКА ЗЕМЉЕ

За Данила Киша

Ноћас сам у свом свемиру,
Окружен јамом која сија :
Опојни мирис. Једну звезду
Гаси аманига мусцариа.

Видим себе ван себе.
И Њега : зову га газиија.
Го до појаса, бујне косе,
У рукама му врела мазија.

Идемо тихо. Ја га чујем.
Али не чујем се ни ја :

Пред њим су баште, зује

Пчеле, мирише тимијан.
Смеши му се Еутаназија,
А и он је насмијан.

ОТО ХОРВАТ

СНЕГ СНЕГ

Нема сумње да је Андреј Тарковски волео
Бројгела. Треба само погледати филм ОГЛЕДАЛО
и успоредити сцене зиме тог филма
са Бројгеловим платном ЛОВЦИ У СНЕГУ
да бисмо се уверили у истинитост те тврдње.
Него осмотримо мало боље платно и опишимо
оно што сматрамо важним :

Црне птице на голим гранама изнад залеђених
језераца на којима се деца и докони сличугају.
Мир је идиличан и личан. Три прилике у пратњи
Паса силазе ка селу. Окренути су леђима.
Ти ЛОВЦИ. Дакле Лица им се не виде.

[Поново кренути]

МОЈЕ ДЕТИЊСТВО почело је нестајати док сам
joш до колена у њему стајао. Прво су се

одселили З. и Д. из кварта и некако после тога
четири траке друма лежале су преко нашег дворишта.

И кајсије престадоше бити јунски смарагди.
Довео сам те јер си желела видети где сам одрастао.

Руком ћу ти показати границе мог света некадашњег.
Остало се у заборав преселило (а и читање ми је
сећање затровало). [...]

Ц

Милош ЦРЊАНСКИ

Традиције

Зажелићеш да будеш мајка,
и очима сузим пуним бајка
и гласом пуним успаванка
смешићеш се без престанка,
и клечаћеш предамном:

Али са мога лица
падаће на Тебе мржњом тамном
радост зулума, згаришта и шума,
и горди безбрижни осмех убица.

Под гором високом у вечери јасне,
шаптаћеш ми речи плахе страсне,
и нудити недра најежена бела.
Ал ће из моја оба ока невесела
јурнути да грле погледи жудни
планински један стрм,
или бор, или јелу, или шуму рацветану,
или који мрачан грм.

И кад Ти на лицу плане плам,
блудан и стидан од дара
скривеног под срцем сред недара:
ја отац бићу тужан, што не убих,
ја отац бићу тужан, јер љубљах,
што нисам више крвав и сам.

[КОД ХИПЕРБОРЕЈАЦА.

Зашто је Кјеркегор прекинуо веридбу]

Лако је прекид веридбе Кјеркегорове тумачити идеалним разлозима,
и патолошким узроцима. Тобоже, жели да се сав посвети литератури.
Животу и раду у самоћи. Избегавањем брака. Ја ипак мислим да

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

психоаналитичари имају право, кад сматрају, да се Кјеркегор згадио полног нагона код човека. Код оца. Теолога, угледног човека, богомољца, који силом узима љубав, код једног младог, сиротог, послушног, уплашеног, створења, са села. Једне служавке. Имаго оца, код Кјеркегора, мора да је био само један уд. Велики уд. Велики пхаллус.

Код Албанке, та моја теза изазива и смех и срцбу.

Она, данске сељанке, сматра, као неке, здраве, снажне, краве. А то силоване, као пријатан доживљај једне служавке, која се диже у сталез попадија. У односу са мајком, и сестром - која му је рано умрла - она Кјеркегора не види, никад, меланхоличног, него нежног и задовољног. Прави разлог прекида веридбе види у интелектуалним амбицијама Кјеркегора. Регина му се, једног дана, просто, учинила глупуша. Буржујка. А то је и била.

То онда изазива смејурију осталих, у друштву, и тако су, после, не само Кјеркегор, него и сви други моји Хиперборејци, постали, у мом друштву у Риму, смејурија.. Зашто је Кјеркегор прекинуо веридбу није се у Риму, у мом кругу, сазнало, никада.

Ја сам у таквим тренуцима - да бих прекинуо препирку - обично, понављао, како су сви писци о поларним пределима приметили да моржи, фоке, морске краве, у тим пределима, сви, имају зачуђен поглед кад угледају човека. Њихове се, велике, црне, очи, чуде. То се приметило и код белог, огромног, поларног медведа. Кад се са човеком сусретне, он га зачуђено гледа.

Ја кажем да је мене, тамо, највише зачуђило, то обиље ситног цвећа.

Кажем да је довољно, да ми се у сећању јави мој филм, који сам снимео у једном од најлепших, шпицбершких, залива - у такозваном Краљевом заливу - па да се зачудим лепоти флоре, у тим заливима.

Учини ми се, да бих и у Риму могао да закорачим, преко пута глечера,

из тог залива, на острвце, у море, у које се, скоро непомично, слива, широка, ледена река глечера, која се бели, а силази у море, које има боју, испрва, као мастило, а после, као аметист. Тундра, ту, под ногама, личи на ћилим дивних, црвених и жутих, детелина.

Где год се јави поларна маховина пуна је ситних цветова.

Сви писци помињу, у поларним пределима, божанску лепоту природе, брда, глечера, леда, а ја бих да понављам, ванредну боју и чистоту неба, изнад свих тих залива Шпицбергена.

Кажу да је небо, тако, плаво, само у пустињама. У Сахари.

Ја бих томе додао само то, што лепоту тих брда, глечера, леда, врхова, чини још чуднијом, а то је стрмоглављеност лепоте природе у тим заливима. Све се, као у сребрном огледалу, оштро, огледа, тумбе, у води тих залива.

Ни то, међутим, тамо, мени се није чинило, највећа лепота.

Него она тишина, која настаје, после сваког сурвавања огромних, смрзнутих, глечера, кад стигну у море и сруше се у њега.

За тренут, страшни водоскоци скачу у висину из мора. Затим се читав облак ледене прашине витла, над дубином обала. Затим све то пада и стишава се у води, као потонула, ледена брда.

Настаје потпуна тишина. Велика тишина.

Та тишина је, онда, божански доживљај, у тим и иначе великим тишинама. Све постаје непомично, цео свет се стишава.

ТАТЈАНА ЦВЕЈИН

Исус и неверница

Када је Исус био у браку, носиле су се Исусовке,
по зидовима су висили млади Исуси, припремала
Исусова храна, пило Исусово пиће, живело исусовски
и Исусова деца рађала

Када се Исус развео, Исусова жена је божанствено
изгледала и све је чинила божанствено. Исус се поново
заљубио у своју младу распуштеницу и тако након
дужега времена, постао на кратко Бог

Његови крвници препознавали су му божанствену
Исусовску крв и ђаволски испијали га. Од
божанствене жене на дар је добио два мајушна рога и
подвијена репа, преобраћен у човеколику животињу,
дође ми ноћас на памет и све док ме није посве
ошашавио, нисам заспала

Најчешће сам говорила: Ох, Исусе
и све се понављало

ИСАК ЦРНОГОРСКИ

ЋУТАЊЕ

(Из циклуса завештаног
др Миодрагу Јуришевићу)

Постоји земља ћутања од свих речи већа

Једна крава ту пасе небо
и непојмљиво је како успева да се засити
Ми напустисмо улице и сишемо млеко
у земљи ћутања која постоји
Два- три дрска се гаде
и затекне их поновна смрт притом

Ствари су сагласне и звук јасан
Зато је то бесконачна земља ћутања
Једна крава ту испија ћутање
и њену тајну нико не успева да схвати
Виме јој набрекне као млад месец
и цели свет сише млеко
а потом захвално ћути занешен јасноћом

Постоји земља ћутања
Једна крава вероватно огромних размера
мирно пасе небо плавље од свих морнара
Месец је посматра са највећег дрвета
и ћути не схватајући њену тајну
Када би краву неко шибао
она би ћутећи проливала океан - сузе

1969.

Ч

БОГДАН ЧИПЛИЋ

Ветрењача

Ветрењача има једна у Бечеју крај гробља,
а знам ветрењача четири - пет у чурушком хатару,
и код Кумана, у Банату, видео сам их толко пута,
раширених крила, као раширених руку,
где машу возовима у пролазу и разјапљеном небу,
и лепршају својим поцепаним поњавама.
Негде су сачувале још све четири руке очајне,
а негде су сакате остале само са по једним крилом,
и такве када машу у ветру тужне су и жалосне -
те неме удовице осиротеле усред поља
што до неба вапију само покретима својим.

Јако сам их се бојао у детињству -
мислио сам да су вештице у њима гнездо свиле
и да се с неким невиђеним силама боре,
у очајању да машу или да прете страшно.
И кад сам одрастао бојао сам се још увек
да им се приближим и у сенку станем
и увек би зазебао на дну душе кад би се која рука,
уз стењање тешко, окретом приближила из висине
и чудно лако у небо опет се дала.
Поњаве на крилима изрешетане ветром и годинама
једре високо ударајући крпама - ранама
као поцепаним завојима сломљених руку.
О, како стењу курјуцид дрвени у болном замаху
и како јауче ветар кад вира на платно
а казук не да рањеном крилу са места да макне,
већ га закова у земљу бесно себи вуче,
тада се ђаволска греда под шатором смеје
и великом медведу голица усијану осовину
те и он поиграва у незграпној својој радости
што ветар залуд једе - млети се ни данас неће,
јер нема шта у жрвњеве да се баци,
сву храну мрве незајажљиве дупље млинова.
Узалуд ветрењак отвара велика врата
и позива и нуди свог млина ветрењачки посао,
он само у мислима чује ломљаву страшну главнога сена
осовине тешке над каменом и горњег и брзог кола,
и венца зупчастог бесне шкргути -
и види као у сну где мливо у гуслом млазу
тече као бела крв низ дрвене олуке.
Сад ветрењача стоји над отвореним пољем и небом,
полумртва на по ока прати облака ток,
кишних великих лићурака и белих питомих бућева -
не уме више да из њихова пута ветрове проказује.
Само приче о ђаволовима и вилењацима, татошима
што облаке и олује воде и ветровима управљају,
теку низ косе зидине високе с кишним млазевима,
а саме вештице гледају на прозоре високе
и потајно окрећу шатор са крилима на ону страну
одакле олуја јури непозната, и само њима знана,
и броје облаке над равницом.

Марија ЧУДИНА

ПУСТИЊСКА ЛИСИЦА

(За Данила Киша)

Човјек један ћуди посебних, танак, струка ускога,
косе разбарушене попут прашумског раслиња каже да је
видио Лисицу пустињску на паришким улицама. Боже,
узвраћа поета, што ради то створење из пустиње

међу људима који су недостојни њезине љепоте
и очаравајућих очију у којима се прикрива меланколија која као
зец у грму, као змија у тајанственом леглу опала и
перја ситних птица које бораве на Светој гори,
међу посвећеним калуђерима. Она, Лисица пустињска
чак ни у сну тих светаца не може бити сретна.

Поета, махнито заљубљен у њезин укочен поглед,
сматра, али и то је сумњиво, да ће она

у Врту Бестиариума ипак наћи разлоге за своје
угрожено постојање, разлог за одржавање своје сјете
и меланколије пустињске.
О таквој меланколији жив човјек зна премало.

А поета је приправан и на то да чека Пустињску лисицу,
па трајало то и до краја његова живота
који није ништа друго до илузија, а и Лисица ће
за то вријеме, као и сви што живе у Бестиариуму,

у илузији само живјети. Бог је одлучан у томе
да њихов живот продужи до крајњих граница.
Илузија је вјечност њихова и најтрајнији
животни вијек што га слуте они који су се
зачарани или забринути због окрутности времена
бавили молитвама, метафизиком и умјетношћу.

ИНОРОГ

(За Мирјану)

Тко је повјеровао да је видио Инорога, жестоко се преварио. Јер, Инорог је митолошка животиња костију састављених од таме и свјетлости времена прошлих фантазија. Само онај који је лутао тим временом,

може тврдити да је гледао Инорога како поносито шета шумским стазама које још нису постојале. Касније су створене. Али онај што га поетом зову, што је исто као да га Којотом сматрају, а у сталном је дослуху са Земљотворцем,

смије се надати, он то туробно чини, да ће опет можда одмах, у безумљу своје суморности и прстодушне имагинације, имати судбоносни састанак са Инорогом. Бит ће то, ова жудња је остварива у сну,

загонетка коју би пјесници с чашћу поставили себи, метафора за поетику коју симбол небеског слуге ствара а увијек изгледа да је она опречна ономе што се и у најбесмисленијој поетици чини јасним

и од саме смрти снажнијим симболом, илузијом о симболу који се безочно распада у души божјег, ђаволовог пјесника. Он се због тога смијеши иронично. Види Инорога, јер је способен за фантазирање,

како се ведро, анђеоски смућен и похотљив за својом прошлостју која не пролази, придружује створењима која су већ обилато напучила ВРТ Бестиариума. Одмара се међу њима, сретан што постоји или тек почиње постојати ;

то је сан који га не напушта. Сан који јест непрекидно и није остварив : Илузија о сну коју Инорог стално понавља.

ЛЕОНИДОВА ЦИБЕТКА

Он је Цибеткину њежну, загонетну утвару ловио у паучини једног сна, једне неусавршене библиотеке, једне неосвојиве пустиње, за врућих дана када тијело попут биљке сахне,

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

за хладних ноћи кад се срце у лед претвара.
Па се сада чини, ономе тко гледа, да џибетка има израз
измучених. А заиста, Он је морао доста мука поднијети
да би стигао у замрзнуто средиште њезине судбине.

И може ли се уопће замислити колико је ојађен био
откривши да се удес те мале животиње
претјерано замршеним учинио за дух њезин нејак.
Па је чак и пронашао, иако нитко не зна како,

да је за Џибетку вријеме пролазило другачије
него за остала створења. А у костима се њезиним
ипак није могло наћи ништа што би указивало
на посебност те животиње. Значи, само је Он могао,

пажљиво обликујући сјенку њезину блиједу
наслутити честице тајанствених елемената
који припадаху некада животу тог бића.
Па се досјетио, а и како не би, да ће ти исти

елементи још слободније се и загонетније
понашати кад почну утјецати на његову судбину.

Да ли се Он одмах досјетио облика тијела Џибеткиног?
Или се у његовој души најприје, уз велике напоре,
почела помањати скица њезине душе? Па је тек затим
могао Он, с невидљивим се борећи, издвајати полако

облике потребне за изградњу њезиног лика? Тко
уопће може знати како је стварано то краткотрајно тијело
у тешком крзну осутом тамним пјегама!
Сигурно је једно : морао је Он јако измучити своје

људско срце док је премишљао о тајнама унутрашњег
плана Џибеткиног срца. И разне је визије, неподношљиве
понекад, морао гледати у својем духу, само да би повјеровао
како је џибетка, између свих бића ишчезлих из свијета,

баш биће онаквих својстава каква се њему допадаху.
Па је чак одлучио замислити да у њој бијаше некада
и становитих особина вулкана. Ипак, још је пуно тога
морао провјерити прије него што је у основу те природе

поставио стожац замишљене вулканске ерупције.
Јер Цибетка, ма колико безазлена бијаше, некако је
и одвећ лукаво постављена у идеално средиште пустиње.
С тога мјеста могла је несметано пратити трагове

који вас могу одвести у једну добро заклоњену сферу,
у којој ће тек правилност каоса посвједочити о
њезиној намјери да се јасно прикаже у загонетном људском сну.

Тко се пажљивије у слику Леонидове Цибетке загледа,
тај ће опазити да се у њезином, на изглед малом
и тромом тијелу, чудновато и узнемирено срце налази.
А Он је то тако замислио само зато што се побојао

да иначе неће моћи осјетити чежњу за оним што је
у Цибетки битно. При томе је и желио да се последије
њег а још нетко ојађеним осјети због оног непознатог
што је до савршене смрти измучило ту малу животињу.

Зато и јест положај њезине главе смјеран, али
изазивајући. Чини нам се, Он је нешто очекивао.
Или се само јако узнемирио, сањарећи и нехотице
оно што је било и што би затим могло опет бити.

Сјетио се Он и призора из неке старе књиге.
Тамо је Цибетка сатављена на основу плана
нерасвијетљеног карактера снова. И од тада се више
није могао одупријети љупкој и мрачној заводљивости

тога створења. Па је, природно, осјетио чежњу
за пресликавањем. Зато је с толико њежности, а и
са жестином неком болном, разрађивао крвоток
Цибеткин, и изричито настојао на томе да сплет

жила њезиних танких буде што приближнији нацрту
једног осамљеног, заборављеног лабиринта.

По начину како нас Цибетка у сновима нашим гледа,
могло би се помислити да је Он, можда и не желећи,
наслутио понешто од онога што се догодило између
ње и њезиног чудноватог створитеља. Па га је и то

узнемирило. Зато се малко и уплашио онога чему се баш надао. Та тко се не боји нарави вулкана угашенога, или експлозије која би у повољној прилици изазвати могла успомене на живот ове јединствене животиње?

Јер, Цибетка никада никоме није сасвим објашњена. А Сликарева нагађања о фантомској снази што се у спирали према нама шири из таме Цибеткине смрти, могу још само придонијети да нам се снови почну понављати.

Иако се по начину како нас она гледа не може рећи да је хтијела помијешати људске снове са судбинама животињским, ипак се може опазити да је она дуго и с узбуђењем о нечему нашем и у нама недовољно јасном размишљала.

Могуће је, а Он то ни на који начин порекао није, да је, прије него што је Он опће сањарити почео, Цибетка одавно већ, у агонији својој слаткој, сањарила једино о Њему. Можда га је баш то и запрепастило.

Иако је он знао да се кобни снови одавно већ обистињују, у племенитости својој ипак је морао предвидјети да ће се жалосне посљедице тога догађаја још дуго одражавати у једној души о којој је доста, чак и превише знао.

Истина, Цибетка на слици изгледа веома мирна, али варати се не треба, јер ће она тко зна још колико пута помутити свијест онога који у њу својевољно гледа и тако живот проводи. Једва да се више и зна тко је због чега

стално неспокојан. А баш због тога је и стварао ову опасну љупку слику. Намјера му је била да тим ликом заведе онога који то жели. Зато је с толико пажње сликао шапе њезине заобљене а притајено ипак оштре.

И веома загасите боје сјене придодео је тијелу тамноме. Није Њему било тешко досјетити се да ћу баш ја бити први којега ће заувјек потрести тај сабласни, од честица различитих састављен лик.

Јер, он је упознао , иако ми то нисмо желели, многа својства своје маште. А разумио би увијек, кад год је

пожелио, основе замршених језика којима се човјек попут мене
у својим фантазијама служи. Стога је и избрисао знакове

језика џибеткиног. Није желио да итко осим Њега,
с болом за који нема успоредбе, буде у стању
разумијети оно што се од памтивјека
једино језиком сабласти могло изразити јасно.

И због нечега што чак ни ја не разумијем,
настојао је што нечиткијом приказати мапу
једноставно испланираног проклетства животињског.

Нитко није, али Ти јеси, Ледонидову Џибетку у болноме
запрепаштењу проматрајући, понадао се отворено
да је све вријеме, док се лик њезин уобличаваше,
Леонид потајно и јасно мислио на тебе. А наравно,

претпоставио је да се и онај Тигар измучен још указивао
срцу Његовоме. Јер си вјеровао да сви морају имати
нечег заједничког и узнемиравајућег. Па када си већ
морао описати блиставе контуре ове пјегаве животиње,

и на Тигров си живот што га у души носиш, свакако
са осјећањима не без значења, помислио. И, ма колико он
стварно крволочан бијаше, тај тиграсти имао је такођер
способност да се тајанственим прикаже онима који га желе.

Да си мање будан него што јеси, можда би чак опазио
и то како је живи Тигар тек само фантазијама доступан.
Па би његов смисао могао почети тек послје његове смрти.
Зар Ти и мислиш да је Леонид џибетку намјерно поставио

у средиште Твојих великих очију. А само стога да би
Џибеткина судбина била одлучнија од Твоје.
Чак и онај њежни ужас што га њезина слика у Теби ствара
као да је само благо подсјећање на муке
што се због Тебе догодише дивљој Тигровој души.

Нећеш, а и не би требало да знаш колико ћеш се Ти
пред Џибетком, мучити због другога.

Није ми још увијек сасвим јасно зашто сам се, док Џибетку

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

гледам, морао присјећати и Тигрове судбине. Ваљда зато што не могу равнодушан бити пред тим чудноватим бићем. Јер запазио сам већ да њезине утрнуте очи

у мене продорније гледају него што су гледале тигрове очи. Зато одмах мислим да је и Џибеткина снага већа, њезина душа опширнија, иако то изгледа немогуће. А ипак све чешће доживљавам да ме из сна буди њезин

ситан, једва чујан крик, а сасвим благо трепнем када чујем грозан Тигров урлик. И схваћам одмах : Он је с одређеном намјером створио тај тако привлачан лик Џибеткин. И сигурно је очекивао да ће се у мојој смушеној души

то двоје различитих стално борити. Само још не знам да Он о побједи уопће није размишљао. Иако је љубио Џибетку, а можда чак и мене, могао је пожелити да Тигар буде јачи, јер му се понекад причињавало

да бих услијед неке своје охولة осјетљивости могао починити нешто страховито, чак и неприкладно. Зато је и настојао да ме држи у неизвјесности. По Његову је налогу Џибетка боља од осталих животиња.

Али, ако добро промотрим, Он није Џибетки дао стрпљење Тигра. Само је нејасно наговјестио да она може увијек пратити трагове свих мојих суморних чувстава.

А Ти као и да не знаш што се заправо догађало с оним Твојим доста нервозним Тигром у вријеме док је Леонид смишљао Џибетку. Скоро си сигуран био да је Тигар тада већ мртав лежао, иако добро знаш да такви створови доста

тешко умиру. Можда си желио да се заврши живот његов, јер, угледавши Џибетку, помислио си да је за Тебе најбоље да будеш с њом. Она једва примјетна двојбеност творца тога створа као да имаше неке сличности с оним што сам сањаш.

Па се зато наравним чини желити Тигру тешку смрт, само, ни то Те неће одвратити од тога да у потаји мислиш баш на њега. И тако - не можеш разлучити,

тко кога устрајније воли у овоме метежу, иако је свака

љубав жалостиво смртна. Али Ти не можеш никада, и неопростиво је што то још спознао ниси, остати сам, без тигра. А то што си се надао да је Цибетка Твојој души ближе биће, заблуда је заљубљених. Зна се већ да не би

могао поднијети самртни хропац вољене, тиграсте животиње. Па када нешто слично томе чујеш одмах се понадаш да то ипак није онај прави Тигар. Можда неки лутајући.

Али, зашто се онда надаш да ћеш се одрећи Тигрове визије?

Цибетка Тени не може пружити цијеловиту илузију. Јер ако већ познајеш траг шапа великих у пијеску пустињском, мораш замијетити да је цибетка оставила отиске малог миша.

Још ћеш се пуно пута Ти понадати да ће снови бити савршенији ако њима влада Цибеткина воља. А из непрозирне таме опет чујеш како на тебе страшно режи онај сада веома већ несретан Тигар. А волио си га

некад. Изгледа да он више не жели да Ти мислиш о њему. Само, још га увијек боли Твој замишљен, мутан поглед, што га Ти с радошћу потајном управљаш на Цибетку. Та мораш схватити да се једноме, никада добро схваћеноме

Тигру не може свидјети изглед Твојег срца у новој љубави. Јер, и Тигар је сањарио понекад о души која би се сасвим и без страха препустила његовој страсној дивљини. Ето, зато је бол његова живота тако разумљив другима.

Оно што Ти сада осјећаш томе је болу слично. Одистински часовито желиш да Он и није никада пред Тобом стварао ону невјеројатну и ужасну Цибетку. Без ње би Ти лакше подносио свој јаросни очај, а и неиздрживи притисак

постојања Тигрова. И не би се бојао толико колико се заиста бојиш. И мање би желио да од појаве Цибеткине створиш себи неку сасвим неприкладну илузију, која Те ни тако не може ни од чега заштити.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Та и без Тебе, и без онога озлоглашенога тигра,
Џибетка је у највећој тајности проживјела живот
који Ти нећеш никада добро разумјети.

Ја сам се сулудо понадао да се у ткиву
Твоје слабо распрострањене поезије може наћи нешто
од онога што је било потребно за Џибеткину појаву у свијету.
Сада и сам увиђам да си претјерао у замишљању,

и да многи изрази снова бијаху узалудни. А и
онај од којег си понешто у стрепњи очекивао,
показао се прилично недостојним снова снажних
што их треба имати сватко тко чезне за Леонидовом

Џибетком. Зашто ли си само толико немогућега очекивао
од једног обичног, дивљег тигра. Па си прекасно,
када је Леонид већ прецизно разрадио све коморе срца
оног малог али замршеног бића лукаве животиње,

брзо и недовољно обазриво покушао ријешити се
утјецаја што га на Тебе имаше баш Тигрово срце.
Зато сада нама изгледа да си доста брзоплето хтио
стићи тамо камо је Леонид полако и с јадам великим

једва стизао. Превише си се изморио поред Тигра,
па си желио одмах бити тамо где ће Џибетка
непрекидно само представљати радост за Твоју
претјерано меланколичну душу. А то нитко није

очекивао од Тебе. Та мени је одавно већ разумљиво
да Леонидова Џибетка у таквом срцу какво Ти још
увијек имаш не може учинити ниједно добро дјело.

Можда бих ја могао, ако бих баш морао, рећи Теби још
понешто о ономе што је неминовно између Џибетке и Тебе.
Али, зар бих Те охрабрио ако Ти кажем како је Онај
што полако измишљаше Џибеткино тијело с духом, и о Теби

у непоузданој сањивости размишљао. Зато Те и
није никада видио сасвим јасно. Можда те је чак замијенио
с неким тко не постоји више. А и онај тиграсти лик
за кратко је само привукао пажњу његову.

Одмах је Он заборавио, или никада ни мислити није хтио на језовите посљедице Твојих снова стварних. Наслутио је, а чак сам и ја замијетио, да си претјерао у увјерљивости сновиђења, иако си их се бојао.

Зато ми је и било тешко да Те стално пратим. Ипак сам, колико год сам могао, настојао на томе да близу Теме будем. Тако сам и могао видјети све што си скривао у себи : недовољно јасна чувства, неке свирепе илузије

од којих си понекад бивао сањив и болестан. А ипак, све што си Ти сам замишљао било је боље од Тебе. Зато и вјерујеш да је стога дошло до стварања Цибетке. Та уистину се чини да си Ти

у својој несмотреној жалости мислио само на оно што би Он могао створити, надајући се радосном исходу.

И ма колико год се сада претвараш да ме не разумијеш, чини ми се, ја Тебе разумјети морам. Вјерујем, то је стога што сам упркос грубој доброти срца, и сам желио бити схваћен. А и зато што су наше унутрашњости

одвише сличне, те се подједнако заносимо нечим што се чешће скрива него налази. Али још увијек увиђали нисмо какве би љупкости или какве opakости из тога проистећи могле. И - за кога од нас двоје?

Особито нам је нејасно, иако то не показујемо никад, у каквој би вези с тиме могла бити Цибетка. Питам Тебе. Више си од мене залуђен створом овим, којег је чак и Он доста дуго тражио у меморији свемира,

па га је, изгубивши већ наду, доста неспокојан, једноставно сањао. А ја сам једном помишљао и на то, да си можда Ти, а послије Тебе тек нетко други намјерно сањао исто обличје -

а зар знамо зашто се оно искристализирало до краја баш у Његову духу. Можда је разумио да само Он може удовољити Твојој чежњи за недостижним. И понадао се да би Цибетка могла имати

становитог утјецаја на Тебе.

На мене више
није мислио. Фантастично створење као да бијаше
предодређено да постане само Твој непотребни пријатељ.

Одједном о ономе што се са Цибетком догађало, ја ништа
не смједох знати. Ваљда замршене појаве у природи само привидно
једноставној, на посебан начин испред нас ишчезавају.
А човјек, тако изгледа, и не зна што се тиме хоће постићи.

Ипак је истина да је постојала Цибетка и неко је вријеме
ту и тамо виђана. Толико је свој утјецај на све простирала,
да јој ни снови сасвим залуђених особа не бијашу важни.
И тек, можда одједном, у трену неухватљивом,

све је напустила. Свијет, тако бар мишљаше Он,
остаде без цибетке пуст. Касније су и други размишљали
о томе, али нитко није био довољно упоран. Само је Њега
душа болела и подузео је све да поврати Цибеткин сјај.

Он ће, а о томе је много већ бесмислених ријечи речено,
уз помоћ једне књиге, једног недоследног нацрта
обликовати ту нама непознату животињу. Али, баш тада
почиње моја стрепња, иако се сада више и не зна

точно због чега би стрепити требало.

Та зар Цибетка није Његовим посредством и на јасан начин
заувјек у свијет уселена и у кошмару свијета смирена!
Морао бих и ја већ повјеровати да су сјене ишчезлих

у средишту таме и свјетла сасвим умирене. А ипак сам још
увјек болесно узбуђен. Зар Леонидова Цибетка мора
у души људској тежак немир изазивати?

Коначно би требало, иако то сада већ изгледа немогуће,
ријечима једноставним исказати што се збива кад
некога мучи туђи сан, туђа визија коју једва
да разумије и творац њезин савршени. Несретнику

умире ли душа, а он се и не досјећа тога
да су туђи завршени снови веома опасни.
И тако ће се још неко вријеме слика стране слике

у његовом уму одржавати неприродно јасно.

И тек када се његови властити снови почну распадати
он ће схватити, иако ће то тада прекасно бити,
да су све илузије о туђим илузијама биле наопаке.
Али натраг више неће моћи,

јер заувјек се неопрезно изгубио у метежу друге душе.
А тко у туђој души залута,
може бити сигуран да се никада више избавити неће.
Па је за таквога можда и боље да се скита

лабиринтима што их чини мноштво непознатих бића.
И да, ако му то затреба, силом повјерује
да се ту налази по властитој вољи
и да је добро дошао. И - може остати довијека.

Само, тај створ нека никога ништа изравно не пита.
Мора бити миран и жаром ватре стално обасјан.
Љупка би Џибетка, која по свему судећи
господари таквим чудним крајевима, могла постати

опасна, јер се још увијек вјерује
да је више нигдје нема.

ЕПИЛОГ

И гада, још далеко до краја заноса, чујем да је у
Алзасу дана неких скорашњих виђена жива Џибетка.
Срећом, Леонид о томе није ништа сазнао.
Да га је нетко могао суровом непажњом

на ту алзашку Џибетку упозорити, дух би му се смутио.
И тко зна да ли би икада створио своју фантастичну
слику Џибетке. И да ли би уопће био сретан са створењем
које се у многострукој свјетлости лажи и истине исказује?

Та баш нестајање бијаше његова стваралачка идеја.
Ми остали не знамо да ли за створове што ишчезавају
има наде. Требало је Њега познавати, мислити онако
како је Он мислио, па би нам можда све било јасније.

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Ја знам да то не могу. Само у ријетким часовима
племенитог лудила помислим како је добро што Он
није сазнао ништа о тој наводној алзашкој Цибетки.
Срећом, прије Смрти, није се нигдје појављивала.

Па, ако сада баш и лута тај створ пољима Алзаса,
ја сам онај који у то неће повјеровати.
Постао сам склонији тегобном измишљању
него што бих се могао освртати

на неке недолучне чињенице.

Предраг ЧУДИЋ

ВЕКОВИ - ХАРМОНИЈА

Са сталним местом боравка
На доживотној робији
Нек живи вечна варка
Да смо већи, слободнији.

Живимо док се легије
Мудраца ките добротом
Да се обузда, убије
Љубав, страст за лепотом.

Кроз ново Јеванђеље,
Именик телефонски
Вапе вечите жеље
Низ систем електронски.

У ропцу самртника
Читаће осуђеник
Крваву новинску хронику
Наш црни молитвеник.

Ко миг из васионе
Над бескрајним животом
Прошле су лирске сезоне
Сусрета са лепотом.

Малокрвне и јадне
Живе истине, штуре -

Ко провалије гладне
Зјапе уста цезуре.

Као ђубришта пуна
Помија, отпадака
Душе нам смрде, труну
Од масних утисака.

На вечној бувљој пијаци
Изложби светске беде,
Примају добри пајаци
Награде, поразе, увреде.

А правда историјска
Нек увек лаје светом,
Нек свака душа лирска
Буде нечије псето.

У сјају рајске панике
У хармонији раја
Нек душа од лажног сјаја
Умеси лирске слике.

Кроз свакодневницу пакла
Кроз ватру паклених хроника
Нек душу нашу развуку
Векови - хармоника.

Као у срећи ратној
Музика разарања -
У инспирацији златној
Ужас је душа стварања.

БРАНИСЛАВ ЧЕГАЊАЦ

Мистерија

Клупко си години. Одмотаваш се.
Јесен је навикавање на све дуже сенке.
Флора сва као успење земље уз приљежно ништа
гледа ме, ушима стриже. Дубоке су њене очи,
одежда је њена од голе истине.
Ту крај стакла гране и мисли заплићу се.
Длан нову врсту змије добио је
а земља време да са страшног суда
на страшнији суд плови што год је преживело...

Звони круг.

У сфери Хировитог небо многооко што указује се
понекад је ипак на нулу сводиво,
и тај грм у којем лежи зец за мене је припет,
тај грм, и камен у перју, и долазећи запаљиви снег...

Тако у ноћном промишљању поезије
девет гласова за десетим гласом
нечујно по неречивом луде.
Неутешан пред оним што зна, замисли, пева дух.
Какве му се реи у крви пале
драгог бога илузионисте светлост у води
рекло би се и даље га нечим опчињава,
и док црна трза се груди тешким пламеном олизана,
и док по кућним урвинама авет са авети везује се
и зове га да њихове везе невидљив сведок буде...

Одасвуд долазим, свукуда одлазим
и добро памтим оно што није било -
рекло би се море, море нечега тужног.
И анђео и јејина будна - светлосна пауза. Ја
усред ноћи, на вратима тишине која бива
мистично назаиште духова, и са којом
спарена неизбежност показује се
као једино ваљано средиште записивања,
у свакој прилици собри свачији боже
као и сада кад сам такав
да у свачијој тмици песме има.

Ноћ за писање

Још једном ме неко
у тело Извора
сасипа сасипа
и чекам да дођем
на вратанца божијег
света.

Опет за дуго памћење
Звезде окупљене
у Ложишту.

Опет напор рађања
као силазак са ума
описује се.

Ш

Леонид ШЕЈКА

ПРЕДВЕЧЕРЈЕ

По томе што су сенке издужене може се претпоставити да је дан на измаку. Иза тог вела блакости и мира ноћ јури трком.

[Од фебруара до априла 1957]

... Једнога дана сам добио поруку. Поруку-наређење, молбу, предлоз? Ни до данас нисам сазнао...Украјко, морао сам да оћућујем.

Али куда? Изгледа да је то било свеједно. Могао сам да идем у ма ком правцу и да не поћрешим, да то буде прави. Они који су послали поруку можда су све већ предвидели. Ићи најред, само је привид, касније се види прећени ћућ - као да је био унаћред ућврћен у виду некоћ нацрта, заћвореноћ у коверћи, која се може оћворити да би се све то видело, ћроверило. У ствари, онда кад је већ нећоћребно, дакле, на крају, кад се ћућовање заврши.

И сада, ћосле дућоћ лутања, чини ми се да сам стћићао, уколико то није ћревар. Моћу само да реконстћруишем , шемаћски, мој ћућ. Ево ћа :

(Следи скица пута од Града, преко Зоне преливања и Провалије, до Замка ; скица носи наслов Нацрт опште диспозиције. Напом. прирећивача.)

Као шћо се види Град има исту ћовршину као и Ђубришће ; измећу Града и Ђубришћа ћосћоји Зона ћреливања .Не зна се где ћресћаје Град , а где ћочиње Ђубришће.

Ако је циљ био Замак, ћреко Ђубришћа је било најкраће до нећа. Али све то није било шћако једносћавно. Ми живимо у свесту ћривида, илузорносћи, и никад се не зна ни ћочешћак, ни да ли је досћићнућ врхунац, ни шћо да је осећај крећања једна заблуда, да се можда стћоји у месћу или окреће у крућ или се иде ћо земљинићу шћолико ћознаћом, да је већ ћосћало досадно. И шћако, десило се, на ћриммер, умесћо да ћоћем најкраћим ћућем, ћоћоћ заобилазним или, чак, дућо ћокушаваћ да ћроћем са оне стћране где ћролаза уоћишће није било. А сад ми је јасан разлоз да из Града доћрем до Замка. Јер, ћрво, све је шћо захћевало корениће мещаморфозе и жрћиве : друћо, Град је био од Замка одвојен Провалијом, шћако да нико у Граду није

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

знао за Замак, ња и ја сам могао само да наслућујем њеџово постојање.

Улазећи, дакле, у Бубришће, могао сам без задржавања да пођем у правцу Замка, али, као што рекох, ја сам једва знао за њеџово постојање и, с друге стране, хтео сам да испитам све могућности, све пролазе, а још више, све ћорсокаке око великог пространства, које зovem Бубришће. Оно је према мном у целој непрекидности и у димензији која не може да се сагледа, да се измери, иако да од целе површине испитујем један мали део, мој део.

Што се тиче Града, њеџа сам могао да реконструишем на основу свега овога разбацаног по Бубришћу, што је, у ствари, била одбачена неутиребљивост, а за мене много више од тога - један космос, независан од Града, иако се Бубришће преливало у Град или чак поклајало са њим, што је вероватно и условило да сам, лутајући по Бубришћу, зашао у Зону преливања и с њимским најором свести усиео да схватим да је то што имам пред собом у ствари Град.

Милослав ШУТИЋ

Витлејемска звезда

(...)

Године, године,
сагорели бадњаци
заливани сузама.

Божичну сламу
развејали
зимски ветрови.

Дубоки снег.
Сањам
Бекство у Египат.

(...)Шуме и бадњаци
старији од времена
ума и успомена.

(...) У Витлејему
мудраци се поклонише
будућој патњи.

Бадње вече.
Плач из колевке
потрајаће до Голготе.

Мали Исус
испружио ручице.
Марија их виде прободене.

(...) Христ у јаслама.
Видеше га они
који хране стоку.

Мали Исус
упија мирис
покошене траве.

Марију над јаслама
опседа слика
отвореног гроба.

Прве речи
малог Исуса:
"Судњи дан".

(...) христова штала.
Сија рог
остареле краве.

Пастир устукну:
мали Исус
сам себе повија.

(...) Во имја Оца,
и Сина,
И Духа светого.

Мир божји
Христос се роди.
ваистину се роди!

Оче наш
иже јеси
на небеси.

Нек остане
крста
од три прста.

Да се машин
рамена
Христа Бога рањена.

(...) Дух свети
улете у јато
јутарњих птица.

(...)
Исусова ручица
у далеком стаду
бира јагње божије.

Тону зраци
Витлејемске светлости
у крви Апокалипсе.

(...) Света ноћ.
Крвави зној

спира детиње осмехе.

Христос се рађа
да подигне обличје
које је пало.

Данас се онај
по јестатству невидљив
човека ради види.

Огриј нам сунцем
мајко Богородице
божија помоћнице.

(...) Очисти нас
Христовом гранчицом
Богородице милосна.

Девојачки облак
ороси јасле
бисерном кишом.

Христос се роди
за лепи рај
на умрли дан.

У јаслама
Исус сања
ране Судњег дана.

(...) Божићни снег.
Бог се сећа
остављеног Сина.

(...) Божија рука
баца у сламу

бршљанову грану.

Гласови хорова
уздигу Бочић
у врх олгара.

(...) Витлејемској звезди
ветар одшкрину
стајска врата. (...)

Анђели

(...)
Крило анђела
исеца светлу бразду
у црну земљу.

Анђео овај
искоренитељ срџбе
тоне у нежност.

Хербаријуми
старе космологије.
Вену анђели.

(...) Посустајеш ли
благошћу опхрван
анђеле брате?

Љупки анђеле
почуј патничке гласе,
скини нам звезду!

(...) Перо из крила
једног палог анђела
писаће крвљу.

(...) Узлети анђела.
Паперјаста благослов
разноси ветар.

(...) Зајесенило.
Мермерни анђелизам.
сахрана снова.

Лишеним страсти,
бескрвним анђелима
смрт је на лицу.

Бичују Христа.
Заталасано гневом
лице анђела.

(...) Мачем сеченим
латицама љиљана
подстичу огањ.

(...) На прозорима
купола пуних греха
плачу анђели.

ПОГОВОР ОВОМ ИЗДАЊУ

Како назвати ову књигу, која је настала од песама песника које је антологичар М. Лукић био уврстио у неко од издања антологије српске поезије 20. века **НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ *Plus ultra***, да би их затим ветар коначне верзије, тј. шестог издања исте, развејао као лишће? **ПРОДАВНИЦА ВАЗДУХА?**¹ - како би предложио дух покојног Јефтића? Или - **КОД ДАМСКЕ ПАТКЕ?** - како би сугерисао дух покојног Младеновића? Или - **КАНТА ЗА СМЕЋЕ?** - према стиховима живог Доб. Смиљанића?

Њеног правог састављача и подстрекача, Г - дина Т. Пирића - сакупљача овог опалог лишћа, не вреди питати. Мртва уста не говоре.

Издавачу се чини, да је *ово шћо је ошћало*, вредно да се сачува и (у)пореди са бројним антологијама савремене српске поезије објављених последњих тридесетак година. Већина актера, или песника, присутних у тим толиким хваљеним бившим, заборављеним купусарама, нашли су се на окупу и овде. Нека им је Бог у помоћи!

(20. 12. 2003.)

---

¹ Прва верзија ове антологије објављена је крајем 2003. године, на званичном Web siteu *Заветина* (интернет адреса **www.zavetine.com**). Тамо је објављена нешто скраћенија, са следећим уводом:

**ПРОДАВНИЦА ВАЗДУХА?
КОД ДАМСКЕ ПАТКЕ?**

Приређивачи Бора Јефтић и Ранко Младеновић (по наговору Духа Трајка Пирића)

ПРОДАВНИЦА ВАЗДУХА !

Испробано средство

*Испуњавам књижевне величине. На-
дуване вредности сваке врсте.*

БОРА ЈЕФТИЋ

*

Евентуални читалац треба да зна да је иницијална, првобитна верзија ове књиге, сачувана на ЦД **“Архив трговаца светлошћу”** (Заветине, Београд, 2003 - 2004). Исто тако, евентуални читалац не би смео да заборави и на околност: да ова и оваква књижа данас не би била могућа, да није било дугогодишњеј рада на антологији **НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ**...²

У ову књигу су укључени и делови рукописа објављеног у ч. ЗАВЕТИНЕ Плус ултра, 15 - 16/ 2001.³

ОТВОРИО САМ
ЋЕВАБЏИСКО - ШКЕМБАРСКУ РАДЊУ
код ДАМСКЕ ПАТКЕ

Поезија са роштиља

На захтев даје се и сирово

месо са њања.

Само балкански мезелуци

С П Е Ц И Ј А Л И Т Е Т : Хајдучки

ћевај Сџрах од верности

УЧТИВ

РАНКО МЛАДЕНОВИЋ

драмски ћевабџија и шкембар

Први пут објављено у ДОКУМЕНТИМА (на крају **НАЈНОВИЈЕ ПАНТОЛОГИЈЕ** српске и југословенске џеленџирике, Београд, 1938, стр. 202)

² НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ Антологија поезије 1938 - 1998

Заветине, Београд, 1999, 504 стр. вел. формата, тираж : 250. На корицама репродукција *Анђела са лампом* Милене Павловић Барили. * Рецензенти прелиминарног рукописа (1996) + Др Живан Живковић, мр Јован Пејчић * Рецензенти првог издања, 1999 : Саватије Иг. Митровић, Александар Лукић.

НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ Антологија поезије 1938 - 2000. друго допуњено издање. Мобаров институт / Заветине, Београд, 2000. 850 стр. Тираж : 500. * Рецензент другог издања Александар Лукић.

НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ Plus ultra. Антологија поезије 1900 - 2001. треће допуњено издање. Мобаров институт / Заветине, Београд, 2002. 944 стр. Тираж : 100. * Рецензент Александар Лукић.

НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ Plus ultra. Антологија поезије 1900 - 2001. - четврто, електронско издање (штампано на основу трећег). Мобаров институт / Заветине, Београд, 2003. 944 стр. Тираж : 250. * Рецензент Александар Лукић

НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ Plus ultra. Антологија поезије 1900 - 2001. - пето, електронско издање (штампано на основу трећег, али без трећег дела - *Архива НЕСЕБИЧНОГ МУЗЕЈА*, тј. **Канала ФИТРА!**). Мобаров институт / Заветине, Београд, 2004. 606 стр. Тираж : 250. * Рецензент Александар Лукић. (**Канал ФИЛТРА** је публикован као посебна књига - 252 стр.) - ЦД **“Архив трговаца светлошћу”**.

³ **Фатаморгана четвртог и вероватно коначног српског издања антологије поезије НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ.** - НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ : плус ултра : Амфилохије, Милутин Бојић, Мило Бошковић, Радојица Бошковић, Зоран Бундало, Мирјана Божин... - **Регистар III (а)** (стр. 28 - 43)

Садржај

А

Иво Андрић	5
Амфилохије	5
Радомир Андрић	7
Јовица Аћин	10
Бранко Алексић.....	16

Б

Десимир Благојевић	19
Миодраг Булатовић	20
Мило Бошковић	21
Матија Бећковић	22
Радојица Бошковић	27
Предраг Богдановић-Џи.....	28
Драгомир Брајковић	29
Зоран Бундало	31
Мирјана Божин	32
Благоје Баковић	33
Зоран Богнар	34

В

Николај Велимировић	37
Милош Видаковић.....	39
Станислав Винавер.....	39
Александар Вучо.....	44
Стојан Вујичић.....	46
Алек Вукадиновић.....	47
Момир Војводић.....	50
Младен Срђан Воларевић	51
Зоран Вучић	51
Миљурко Вукадиновић.....	52
Никола Вујичић.....	54

Г

Иван Гађански.....	55
Ненад Грујичић	59
Синан Гуџевић.....	60
Драган Грбић	61
Славица Гароња.....	64

Д

Раде Драинац	68
Милан Дединац.....	75

Оскар Давичо.....	76
Ђуро Дамјановић.....	78
Тодор Дутина	81
Војислав Деспотов.....	82
Ђ	
Бранко Ђурђулов.....	82
Ђарко Ђуровић.....	83
Милорад Ђурић.....	84
Ђојко Ђого	87
Љиљана Ђурђић.....	88
Ђрагољуб Ђокић.....	90
Рајко Ђурић.....	92
Милан Ђорђевић.....	93
Е	
Добрица Ерић.....	95
Ж	
Нина Живанчевић	98
З	
Радован Зоговић.....	99
Јован Зивлак	100
Слободан Зубановић	101
И	
Јован Илић.....	104
Оља Ивањицки	105
Срба Игњатовић.....	107
Ј	
Милета Јакшић	110
Живко Јевтић.....	113
Ристо Ст. Јарамаз.....	116
Љубиша Јоцић	118
Миодраг Јуришевић	118
Ранко Јововић.....	119
Даринка Јеврић.....	121
Владимир Јагличић	122
Драган Јовановић Данилов.....	127
Саша Јеленковић.....	128
К	
Божидар Ковачевић.....	130
Данило Киш	131
Остоја Кисић	136
Вук Крњевић	136
Мирко Ковач	139
Драган Колунџија.....	144

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Милан Комненић.....	145
Тања Крагујевић	148
Владимир Копицл.....	148
Звонимир Костић	149
Звонимир Костић Палански.....	152
Златко Красни.....	154
Слободан Костић.....	155
Милош Комадина.....	156
Л	
Иван В Лалић.....	157
Света Лукић	160
Велимир Лукић.....	162
Милан Лалић.....	164
Раша Ливада.....	165
Радмила Лазић.....	167
Мирослав Лукић	170
Драган Лакићевић.....	220
Александар Лукић.....	222
Јелена Ленголд	235
М	
Даница Марковић.....	236
Тодор Манојловић.....	236
Сибе Миличић.....	239
Ранко Младеновић.....	240
Десанка Максимовић.....	242
Душан Матић	244
Танасије Младеновић.....	246
Васа Михаиловић.....	250
Никола Милошевић.....	250
Драгослав Михаиловић.....	253
Срба Митровић	253
Томислав Мијовић.....	254
Вито Марковић.....	258
Никола Миленковић.....	260
Зоран Милић.....	263
Мирко Магарашевић.....	265
Станоје Макрагић	268
Мирослав Максимовић.....	269
Вук Милатовић	271
Љубица Мркаљ.....	272
Ратко Марковић Риђанин.....	273
Љубица Милетић.....	274
Амбро Марошевић.....	275

Мирослав Лукић

Милан Младеновић.....	276
Зоран М. Мандић.....	281
Братислав Милановић.....	282
Јово Марић.....	283
Мираш Мартиновић.....	284
Милован Марчетић.....	286
Снежана Минић.....	288
Н	
Милан Ненадић.....	289
Желидраг Никчевић.....	291
Иван Негришорац.....	292
Станиша Нешић.....	295
Живко Николић.....	298
П	
Јустин Поповић.....	300
Растко Петровић.....	301
Бошко Петровић.....	302
Миодраг Павловић.....	303
Милорад Павић.....	308
Петар Пајић.....	309
Александар Петров.....	311
Милутин Петровић.....	316
Адам Пуслојић.....	317
Миодраг Перишић.....	321
Јован Пејчић.....	321
Р	
Марко Ристић.....	323
Душан Радовић.....	324
Стеван Раичковић.....	327
Александар Ристовић.....	330
Борислав Радовић.....	330
Ранко Рисојевић.....	332
Слободан Ракитић.....	333
Иван Растегорац.....	336
Синиша Ристић.....	338
Тиодор Росић.....	341
Златија Радовановић.....	343
Саша Радојчић.....	345
Ана Ристовић.....	346
С	
Александар Секулић.....	347
Чарлс Симић.....	348
Доброслав Смиљанић.....	350

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА

Мирјана Стефановић.....	352
Симон Симоновић.....	355
Слободан Стојадиновић.....	356
Борђо Сладоје	357
Владимир Сребров.....	358
Ранко Соколовић.....	358
Радивој Станивук.....	370
Т	
Александар Тишма.....	372
Миодраг Тодоровић.....	372
Душко Трифуновић.....	373
Мирољуб Тодоровић.....	381
Мирослав Тодоровић.....	384
Бошко Томашевић.....	386
Стеван Тонгић.....	388
Новица Тадић	388
Ђ	
Гордана Ђирјанић.....	391
У	
Павле Угринов.....	392
Драгиња Урошевић.....	394
Х	
Ибрахим Хацић.....	396
Ото Хорват.....	397
Ц	
Милош Црњански	398
Татјана Цвејин	400
Исак Црногорски.....	400
Ч	
Богдан Чиплић	401
Марија Чудина.....	403
Предраг Чудић.....	415
Бранислав Чегањац.....	416
Ш	
Леонид Шејка.....	418
Милослав Шутић	419
ПОГОВОР ОВОМ ИЗДАЊУ	425

Мирослав Лукић
ДЕЛА
ВЕЧИТИ
ЧУДЕСНИ КОРЕНОВИ

Књ. 11

АНТОЛОГИЈА ОПАЛОГ ЛИШЋА
коначно издање

Посебно издање
ВЕЛИКЕ МАГАЗЕ
Алманаха за живу традицију, књижевност и алхемију
Београд

издавач
Едиција ЗАВЕТИНЕ
11000 Београд
Сердар Јанка Вукотића 1/13

припрема и штампа
књижевноуметничка радионица
рукотворених и дигиталних издања
"валтазар превалез"